

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(жовтень 2022 року)

КИЇВ • 2022

Воєнно-історичний опис російсько-української війни (жовтень 2022 року) підготовлений робочою групою фахівців Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України та Центру досліджень воєнної історії Збройних Сил України.

Голова робочої групи:
генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ

Робоча група:
генерал-лейтенант Євген МОЙСЮК, генерал-лейтенант Сергій ШАПТАЛА, віце-адмірал Андрій ТАРАСОВ, полковник Віталій БІДНИЙ, полковник Роман ГУЗЬ, полковник Данило КОМАРОВ, полковник Ігор КОСЯК, полковник Віталій КУРАВСЬКИЙ, полковник Андрій НАУМЕНКО, полковник Олександр ПАЛАМАРЧУК, полковник Леся СКУРІНЕВСЬКА, полковник Андрій СЛЮСАРЕНКО, полковник Сергій УШАКОВ, полковник Сергій ХЛОНЬ, полковник Сергій ТАРАНЕЦЬ, капітан 1 рангу Степан ЯКИМ'ЯК, майор Микола КРЕТ, капітан Олександр ГАПОНЕНКО, старший лейтенант Іван ПАТРИЛЯК, старший лейтенант Сергій СІВКОВ, лейтенант Дмитро ВЕДУЛА, лейтенант Андрій КОВАЛЬ, лейтенант Михайло КОВАЛЬЧУК, лейтенант Максим ЛЮБАШЕНКО, лейтенант Олександр ПАГІРЯ, лейтенант Олексій ПОЛТОРАКОВ, працівник Збройних Сил України Валерій ГРИЦЮК, Володимир ГОЛОВКО.

Рецензенти:
головний консультант апарату Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-майор запасу Віктор НАЗАРОВ;
заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майор Володимир КОВАЛЬ.

Воєнно-історичний опис російсько-української війни:
В63 Вип. 8: жовтень 2022 року / Міністерство оборони України, Апарат Головнокомандувача Збройних Сил України, Генеральний штаб Збройних Сил України та Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України. – Київ, 2022. – 192 с.

У черговому випуску "Воєнно-історичного опису російсько-української війни" проаналізовано воєнно-політичну, воєнно-економічну, воєнно-стратегічну обстановку та хід бойових дій упродовж жовтня 2022 року.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у галузі воєнної історії, національної безпеки і оборони, журналістів.

УДК 355.48(477-651.2:470-651.1)(05)"2022.10"

ISSN 2786-8028

© Міністерство оборони України, 2022
© Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022
© Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ПЕРЕДМОВА	8
Розділ 1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ЖОВТНІ 2022 РОКУ	10
1.1 ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА	10
<i>Суб'єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні.</i>	
<i>Воєнно-політичні цілі протиборчих сторін.</i>	
<i>Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність.</i>	
<i>Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України.</i>	
<i>Висновки.</i>	
1.2 ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА	43
<i>Економічна обстановка у світі.</i>	
<i>Економічна обстановка в росії.</i>	
<i>Економічна обстановка в Україні.</i>	
<i>Висновки.</i>	
1.3 ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА	66
<i>Обстановка навколо України</i>	
<i>Загальна обстановка.</i>	
<i>Часткова обстановка (положення, завдання, угруповання військ (сил) сторін на напрямках, способи ведення, напрями зосередження зусиль, результати воєнних дій):</i>	
<i>у Східній операційній зоні;</i>	
<i>у Південно-Західній операційній зоні;</i>	
<i>у Північно-Західній операційній зоні.</i>	
<i>Висновки.</i>	
Розділ 2. ХІД БОЙОВИХ ДІЙ У ЖОВТНІ 2022 РОКУ	84
2.1 ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	84
<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
<i>Результати.</i>	
<i>Висновки.</i>	

2.2	СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	89
	<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
	<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
	<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.3	ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	106
	<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
	<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
	<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.4	ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНІЙ ЗОНІ	119
	<i>Характеристика морської обстановки.</i>	
	<i>Завдання ВМС сторін. Склад угруповань ВМС.</i>	
	<i>Особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні.</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.5	ДІЇ АВІАЦІЇ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ	124
	<i>Характеристика повітряної обстановки..</i>	
	<i>Завдання авіації та ППО сторін.</i>	
	<i>Склад угруповань авіації та ППО. Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони.</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	140
	ДОДАТКИ:	
	1. ВТРАТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У ЖОВТНІ 2022 РОКУ	143
	2. МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ ТА ВОЄННА, ЕКОНОМІЧНА І ПОЛІТИЧНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ З БОКУ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ	147
	3. РІШЕННЯ КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ, НАПРАВЛЕНІ НА ПІДТРИМАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	158
	4. ОГЛЯД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ РФ	163

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

А	армія (загальновійськова армія)
АА	армійська авіація
АЕС	атомна електростанція
аер	аеродром
АТО	антитерористична операція
ББМ	бойова броньована машина
БМД	бойова машина десанту
БМП	бойова машина піхоти
БпЛА	безпілотний літальний апарат
БпАК	безпілотний авіаційний комплекс
БРІКС	Бразилія, Росія, Індія, КНР, ПАР
БРК	береговий ракетний комплекс
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВМБ	військово-морська база
ВМС	Військово-Морські Сили
ВМФ	військово-морський флот
ВО	військовий округ
ВТЗ	високоточна зброя
ГА ООН	Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй
ГОУ	Головне оперативне управління
ГШ	Генеральний штаб
ДВЗ	двигун внутрішнього згоряння
ДКУ	Державний кордон України
“днр”	“донецька народна республіка”
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРГ	диверсійно-розвідувальна група
ДШВ	Десантно-штурмові війська
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗПС	злітно-посадкова смуга
ЗРВ	зенітно-ракетні війська
ЗРГК	зенітний гарматно-ракетний комплекс
ЗРК	зенітно-ракетний комплекс
зс рф	збройні сили російської федерації
ЗС України	Збройні Сили України
ІВФ	інші військові формування
ІПсО	інформаційно-психологічна операція

“лнр”	“луганська народна республіка”
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
мрк	малий ракетний корабль
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НБ України	Національний банк України
НГ	Національна гвардія
НЗФ	не передбачені законом збройні формування
оаебр	окрема аеромобільна бригада
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	озброєння та військова техніка
огпбр	окрема гірсько-піхотна бригада
ОДКБ	Організація договору про колективну безпеку
ОЗ	операційна зона
омбр	окрема механізована бригада
ООН	Організація Об’єднаних Націй
ООШ	об’єднаний оперативний штаб
ОПК	оборонно-промисловий комплекс
ОР	операційний район
ОРДЛО	окремі райони Донецької та Луганської областей
ОСУВ	оперативно-стратегічне угруповання військ
отбр	окрема танкова бригада
отр	оперативно-тактичний рівень
ОТРК	оперативно-тактичний ракетний комплекс
ОТУ	оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	оперативне угруповання військ
ПвК	повітряне командування
ПДВ	повітряно-десантні війська
ПЗРК	переносний зенітно-ракетний комплекс
ПКС	повітряно-космічні сили
ПКР	протикорабельна ракета
пмр	придністровська молдовська республіка
ППО	протиповітряна оборона
ПРО	протиракетна оборона
ПРРМ	Придністровський регіон Республіки Молдова
ПС	повітряні сили
ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
пч	підводний човен

рб	республіка білорусь
РБ ООН	Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй
РБК	ракетний береговий комплекс
РВіА	ракетні війська і артилерія
РВК	розвідувально-вогневий комплекс
РЛС	радіолокаційна станція
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЕР	радіоелектронна розвідка
РНБО	Рада національної безпеки і оборони
РОВ(с)	російські окупаційні війська (сили)
РПГ	ручний протитанковий гранатомет
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТВ	радіотехнічні війська
ртщ	рейдовий тральщик
РТГр	ротна тактична група
РТР	радіотехнічні розвідка
рф	російська федерація
РХБЗ	радіаційний, хімічний, біологічний захист
СБУ	Служба безпеки України
СВ	Сухопутні війська
СНД	Співдружність Незалежних Держав
ТА	танкова армія
ТОТ	тимчасово окуповані території
ТРК	тактичний ракетний комплекс
УВ	угруповання військ
УСіЗО	угруповання сил і засобів оборони
фсб	федеральна служба безпеки
фр	фрегат
чф	чорноморський флот
ШОС	Шанхайська організація співробітництва

ПЕРЕДМОВА

У черговому виданні Воєнно-історичного опису російсько-української війни Центром досліджень воєнної історії Збройних Сил України зібрано, узагальнено матеріали та проаналізовано події війни протягом жовтня 2022 року.

У розділі 1 описано воєнно-політичну, воєнно-економічну та воєнно-стратегічну обстановку, ключові процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах, що відбулись у жовтні 2022 року.

Підрозділ 1.1 містить аналіз дій суб'єктів воєнно-політичних відносин, розкриває воєнно-політичні інтереси і цілі сторін, ключові воєнно-політичні події, процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах та тенденції їх розвитку. Розглянуто воєнно-політичні рішення в інтересах захисту фундаментальних національних інтересів, міжнародні чинники прийняття та корегування воєнно-політичних рішень.

В підрозділі 1.2 проведено оцінку економічної обстановки:

У світі: досліджено темпи зростання/падіння ВВП, ріст інфляції та її вплив на валютні котирування. Розглянуто ситуацію з експортом/імпортом загалом та енергоносіїв зокрема. Висвітлено динаміку оборонних витрат і нарощування санкційних обмежень.

В російській федерації: фінансово-економічний стан підприємств ОПК через міжнародні санкції, відмову у постачанні комплектуючих, закупівлі продукції подвійного призначення тощо, стан ринків збуту продукції;

В Україні: зроблено загальну оцінку фінансово-економічного стану в державі, знищення та руйнування підприємств ОПК, вплив на економіку міжнародної фінансово-економічної допомоги. Проаналізовано можливість відновлення воєнно-економічного потенціалу України, зокрема шляхом надання нашої країні міжнародної військової, фінансової та гуманітарної допомоги.

Проаналізовано ефективність впливу міжнародних санкцій проти росії як країни-терориста зі сторони країн-партнерів та ЄС.

Підрозділ 1.3 розкриває загальну воєнно-стратегічну обстановку. Здійснено кількісну та якісну оцінку зс рф, визначено особливості положення сторін, склад угруповань військ (сил) на напрямках, завдання протидіючих сторін, напрями зосередження головних зусиль проблемні питання, притаманні зс рф.

Розділ 2 описує характер воєнних дій на всіх операційних напрямках у Північно-Західній, Східній та Південно-Західній операційних зонах. Надано загальну характеристику оперативної обстановки, завдання сторін, склад угруповань, характер бойових дій у операційних зонах та на операційних напрямках.

Висвітлено дії Військово-Морських Сил Збройних Сил України у Чорноморській операційній зоні, характеристики морської обстановки, завдання ВМС (вмф) сторін, склад угруповань ВМС (вмф), визначені особливості виконання завдань ВМС (вмф) у Чорноморській операційній зоні, результати та висновки.

Розглянуто зміни у тактиці ведення бойових дій в повітряному просторі. Дана характеристика повітряної обстановки, визначені завдання авіації та сил ППО протиборчих сторін, наведено склад угруповань авіації та ППО, проаналізовано особливості виконання завдань авіацією та силами протиповітряної оборони.

Сформульовані загальні висновки щодо перебігу російсько-української війни у жовтні 2022 р., публікуються додатки.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у військовій галузі, оборонній та безпековій політиці, журналістів.

РОЗДІЛ 1

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ЖОВТНІ 2022 РОКУ

1.1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА

Суб'єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні

Основними суб'єктами воєнно-політичних відносин у жовтні виступали передусім ті держави та міжнародні організації, які й до того займали чітку позицію щодо російсько-української війни, переслідували свої геополітичні інтереси, здійснювали вплив на хід війни, виходячи з власної геополітичної ваги (військового, економічного, демографічного, науково-технічного потенціалу, “м'якої сили”), а також наявності військових засобів для досягнення політичних цілей.

Це, з одного боку – **Україна**, держави Заходу, передусім США, а також такі їх об'єднання як НАТО та ЄС.

У жовтні для України та українців випало стільки випробувань, скільки не було від початку широкомасштабного нападу росії 24 лютого 2022 року. Адже росія завдала низку масованих ракетних ударів по критичній та цивільній інфраструктурі України у десятках густонаселених міст, зокрема електростанціях, житлових масивах та освітніх закладах, поставивши собі за мету залякати українців, знищивши енергетичну систему та вбивши якомога більше людей. Втім, цього кремлю досягти не вдалося – українці продовжують успішно громити російські війська за багаточисельної переваги ворога, і ціна цих безпрецедентних подвигів дуже велика та важка – життя наших найкращих громадян.

Суб'єктність нашої держави на міжнародній арені на сьогодні не піддається жодному сумніву, її однозначно та беззаперечно визнають усі демократії світу.

НАТО та **ЄС** формально не є безпосередніми учасниками російсько-української війни, – тим більше, що керівництво НАТО офіційно заявляє, що не прагне конфронтації з москвою. Однак безпрецедентно масштабна політична, військова, економічна та гуманітарна допомога як абсолютної більшості держав-членів НАТО та ЄС, так і самих цих міжнародних об'єднань, вже відносно давно перетворило НАТО та ЄС на фактично повноцінних, хоча й непрямих (опосередкованих) суб'єктів російсько-українського протистояння. Адже саме така масштабна та багатобічна підтримка держав-членів Альянсу має вирішальне значення передусім для підтримання зусиль ЗС України з відсічі російській агресії та подальшої мирної відбудови України як повноцінного та повноправного члена європейсько-євроатлантичної спільноти демократій.

З іншого боку, – це **росія**, її сумнівні “союзники” та сателіти, а також формально очолювані рф **снд** та **одкб**.

При цьому **росія** поступово втрачає свою міжнародну суб'єктність – наразі на світовому порядку денному постають питання виключення росії з РБ ООН та з ООН

взагалі, створення міжнародного трибуналу щодо скоєних нею воєнних злочинів та злочинів проти людяності, починаючи зі збиття літака рейсу МН17.

Натомість саміти **БРІКС** і **ШОС** показали, що навіть у “не-західному” світі рф вже не сприймають як серйозного та авторитетного лідера. Стратегія національної безпеки США (жовтень 2022 р.) констатує, що розв’язана росією війна “суттєво знизила статус росії стосовно Китаю та інших азійських держав, таких як Індія та Японія”¹. Показовою є ситуація із “Чорноморською зерновою ініціативою” (т.зв. “зерновою угодою”)², на яку москва змушена була погодитися під серйозним міжнародним тиском з боку передусім ООН та Туреччини.

Крім того, дедалі вагомішим фактором стає розвиток внутрішньої ситуації в росії – починаючи від суспільної напруги, породженої передусім частковою мобілізацією, міжвідомчими протистояннями (мо, фсб, мвд та ін.) та міжособистісними конфліктами у середовищі російських еліт.

Впродовж жовтня міжнародне коло проукраїнських суб’єктів воєнно-політичних відносин поступово розширювалось, потроху залучаючи до себе дедалі більше держав та міжнародних організацій (від ПАРЄ³ до ІКАО⁴), які чіткіше проявляють проукраїнські позиції – починаючи від надання політико-дипломатичної підтримки (голосування в ООН, ПАРЄ, ІКАО і т.п.) та закінчуючи наданням Україні фінансової, гуманітарної та іншої практичної допомоги. Цьому сприяють: з одного боку – активні зусилля української офіційної та неофіційної дипломатії, а з іншого боку – провокаційне “підвищення ставок” росією яке дійшло до відвертого ядерного шантажу та суміжних “фейків” про українсько-британську “брудну бомбу” і т. ін.

Натомість коло **союзників рф** поступово скорочується. Дистанціюючись від росії та, передусім завдяки саме цьому, займаючи більш активні позиції в міжнародних відносинах, на відносно повноцінних суб’єктів геополітичного протистояння перетворюються навіть колишні “вірні друзі” та союзники, а фактично “молодші брати” та сателіти імперської москви – від Казахстану та Таджикистану до Вірменії та білорусі.

Від зовнішньо агресивної та внутрішньо проблемної росії все більше дистанціюються і відвертаються навіть донедавна близькі центральноазійські сусіди, і навіть маріонеткова білорусь активно веде свою гру. А Вірменія та Азербайджан майже не приховують, що шукають шляхи взаємного порозуміння та виходу з проблемної ситуації за спиною росії, “миротворча” присутність якої лише ускладнює і без того непросту ситуацію на південному Кавказі.

¹ National Security Strategy, October 2022. – URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>.

² Сидоренко С. Припинення Путіна та перемога Ердогана: чому Росія повернулася до “зернової угоди” // Європейська правда, 3 листопада 2022 р. – URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/11/3/7149937/>

³ ПАРЄ ухвалила резолюцію про визнання Росії терористичним режимом// Європейська правда, 13 жовтня 2022 р. – URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/10/13/7148626/>.

⁴ Kimberly Johnson. Russia Loses ICAO Council Seat // FLYING, October 7, 2022. – URL: <https://www.flyingmag.com/russia-loses-icao-council-seat/>.

Натомість, сумнозвісна представниця “вісі зла” тоталітарна **КНДР** не тільки визнає т.зв. “референдуми”, але також, за даними західних ЗМІ, продає росії артилерійські снаряди радянського зразку.

Окреме місце займає авторитарний **Іран** – дуже умовний союзник росії, який, з одного боку, надає росії дрони-камікадзе⁵, а, з іншого боку, конкурує з рф за вплив на Сирію, а також не голосує на Генеральній Асамблеї ООН щодо резолюції щодо т.зв. “референдумів”. Натомість росія ділиться з Іраном своїм багатим авторитарним досвідом жорсткого придушення протестів та у розвитку ядерної програми⁶. Тегеран, який був і залишається переважно об’єктом міжнародного тиску, через посилення та розвиток воєнних зв’язків із росією прагне вийти із суворой міжнародної ізоляції та торговельного ембарго.

Втім, посилення ірансько-російських зв’язків має опосередкований наслідок у формі посилення зв’язків між Ізраїлем та Україною⁷, в основі яких лежить співпадіння інтересів протистояння тим проблемам, за якими стоять Іран та росія. Під тиском подібних обставин змінювалася не тільки політико-дипломатична риторика Ізраїлю, але і практичні підходи щодо російсько-українського протистояння.

Воєнно-політичні цілі протиборчих сторін.

Україна та її партнери

Мета України у воєнному протиборстві з росією залишається незмінною – повне відновлення територіальної цілісності України та перемога у війні з росією, що зокрема передбачає:

успішне завершення наступальних операцій ЗС України з використанням отриманої західної військово-технічної допомоги для відновлення міжнародних кордонів України станом на 1991 рік;

репарації росії за завдані Україні збитки;

укладення відповідного юридично зобов’язуючого документа з визначенням умов демаркації кордонів, зобов’язань росії, які б позбавляли кремлівський режим (як чинний, так і майбутній) можливостей для агресії, механізмів верифікації їх дотримання і відповідальності за їх порушення.

Українська влада докладає максимальних зусиль для забезпечення міжнародної підтримки у протистоянні російській агресії, прискорення процесів європейської і євроатлантичної інтеграції, забезпеченні зовнішньої допомоги (насамперед, військово-технічної, фінансово-економічної та гуманітарної) для опору вторгненню рф; розширення географії підтримки та солідарності з Україною; просування національних інтересів в усіх куточках світу.

⁵ Julian E. Barnes. Iran Sends Drone Trainers to Crimea to Aid Russian Military // The New York Times – 2022, 18 October. – URL: <https://tinyurl.com/37yjm3h9>.

⁶ Maegan Vazquez. White House claims US is seeing signs Russia may be advising Iran on how to crack down on protests // CNN. – 2022, 26 October. – URL: <https://tinyurl.com/yc5rf4x9>; США увидели “руку Кремля” в подавлении протестов в Иране // Euronews. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/28yt2y3c>.

⁷ Максим Субх: “Ми не можемо жертвувати нашою національною безпекою лише заради того, щоб мати сталі торговельні відносини з Іраном” // Дзеркало тижня. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/28yt2y3c> // Дзеркало тижня – 2022, 08 листопада. – URL: <https://tinyurl.com/4e6dwc5cl>.

Задекларовані військово-політичним керівництвом України цілі мають широку підтримку з боку громадськості. Так, за результатами соціологічного опитування, проведеного групою “Рейтинг” 1–2 жовтня, вступ України до НАТО підтримують рекордні 83% українців – найбільше за всю історію спостережень (у червні 2022 р. таких було 76%). Вступ України до Євросоюзу, у разі проведення референдуму, підтримали б 86% опитаних. Підтримка вступу до ЄС однакова в усіх макрорегіонах і вікових групах⁸.

Головні цілі глобальної демократичної коаліції, що сьогодні підтримує Україну полягали у тому, щоб не дати Україні програти і не дати росії виграти, – а також не допустити ескалації війни до точки, коли росія здійснить напад на країни НАТО або нанесе ядерний удар. Багато західних лідерів дотепер вважають, що російська армія занадто велика, щоб її можна було перемогти. Таке мислення спонукало учасників антипутінської коаліції визначати переважно проміжні стратегічні воєнні цілі. До тепер на порядку денному країн Заходу не стояв повний крах путінського режиму та розпад росії. Захід має підтримати Україну в прагненні однозначної перемоги над росією, адже єдиний спосіб зупинити війну та стримати майбутню агресію – завершити вторгнення історичною поразкою росії⁹. Ключем до цього є три складові: зброя, санкції та фінансова допомога.

“Війна Росії з Україною вже не є війною за долю України, українську демократію чи кордони Східної Європи. Насправді, загроза значно масштабніша, – констатували на початку жовтня аналітики Рафаель Коен та Джан Джентайл. – Відтепер сенс цієї війни в тому, чи хочуть Сполучені Штати (Америки) та їхні союзники жити у світі, де країни силою приєднують чужі території, а потім змушують підкорятися під загрозою ядерного знищення”¹⁰. Цьому сприяв передусім загальний розвиток міжнародної ситуації та, зокрема, остаточний перехід росією на шлях максимальної ескалації напруги та тероризм проти цивільного населення України.

Про дійсно глибоке розуміння цього США, попри їх певну внутрішню турбулентність, свідчить опублікована Білим домом 12 жовтня (із затримкою саме через російсько-українську війну) Стратегія національної безпеки¹¹. Стратегія засвідчує, що головною міжнародною проблемою Вашингтону передусім вбачаються авторитарні режими з ревізіоністською політикою. Найбільш значущим викликом у документі вказано Китай, тоді як росію у Білому домі вважають “безпосередньою та постійною загрозою” регіональній безпеці в Європі та джерелом нестабільності у всьому світі, яку потрібно стримати. Білий дім вбачає модель протидії рф у односторонній та багатосторонній підтримці України, допоки це буде необхідно, а також у притягненні агресора

⁸ Динаміка зовнішньополітичних настроїв населення (1-2 жовтня 2022) // Рейтинг. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/59a5acmv>.

⁹ Zagorodnyuk Andriy. Ukraine's Path to Victory. How the Country Can Take Back All Its Territory // Foreign Affairs. – 2022, 12 October. – URL: <https://tinyurl.com/yr9dwth>.

¹⁰ Raphael S. Cohen, Gian Gentile. A Moment of Strategic Clarity // The Lawfare Institute, – 2022, 2 October, – URL: <https://tinyurl.com/4sx3zbr9>.

¹¹ National Security Strategy // White House. – 2022, 12 October. – URL: <https://tinyurl.com/4w8568hb>.

до відповідальності за його вчинки. Тобто, США розглядають росію не стільки як “гравця”, здатного впливати на світовий порядок, скільки як “порушника”, якого потрібно стримати і покарати¹².

Мета НАТО – перемога України у війні проти росії та посилення оборонних спроможностей нашої країни для стримування російської агресії в Європі у майбутньому.

Виступаючи 11 жовтня перед міністрами оборони Північноатлантичного альянсу, генеральний секретар Єнс Столтенберг заявив, що програш України означатиме також поразку НАТО: “Для нас усіх важливо, щоб Україна перемогла у битві, у війні проти російських військ, що вторглися до неї. Бо якщо путін переможе, це буде не просто великою поразкою для України, а й поразкою і небезпечним для всіх нас, адже це зробить світ небезпечнішим, а нас – вразливішими до подальшої російської агресії”¹³.

В контексті подання Україною заявки на вступ до НАТО за пришвидшеною процедурою Єнс Столтенберг під час виступу на Берлінському форумі із зовнішньої політики (18 жовтня) заявив, що передумовою розгляду питання про вступ України в НАТО є перемога нашої країни у боротьбі проти російської агресії. Натомість короткотерміновим пріоритетом Альянсу залишається надання військової допомоги Україні, щоб вона мала можливість отримати більше переваг на полі бою та завершити війну на своїх умовах¹⁴.

На початку війни ЄС та його держави-члени пообіцяли підтримувати Україну так довго, як це буде необхідно. Однак із посиленням енергетичної кризи та зростанням загрози рецесії з’явилися ризики появи тріщин в єдності ЄС. Внутрішня напруженість посилюється через вплив російської пропаганди та дезінформації, яка продовжує торувати шлях на європейський інформаційний простір. Це включає в себе ядерні погрози путіна, спрямовані на те, щоб посіяти страх і схилити європейську громадську думку проти України. Також кремль очікує на зиму і настання холодів, сподіваючись зламати волю європейських країн продовжувати підтримувати Україну.

Незважаючи на зовнішні та внутрішні виклики, ЄС продовжував демонструвати високий рівень єдності у наданні військової, політичної, фінансової та гуманітарної допомоги Україні для протидії російській агресії та запровадженні нових заходів для покарання кремля за його дії.

Важливим кроком Брюсселя до ще більшої міжнародної ізоляції росії стало затвердження 6 жовтня Радою ЄС 8-го пакету санкцій. Його мета – покарати москву за спробу анексії Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, послабити залежність ЄС від росії у сфері енергетики та ускладнити можливості кремля фінансувати свою загарбницьку війну проти нашої держави.

¹² Шеренговський Д. Нова безпекова стратегія США: як 2022 рік змусив Білий дім змінити оцінку ризиків // Європейська правда. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/7386hcry>.

¹³ Столтенберг: перемога Путіна в Україні означатиме поразку НАТО // Європейська правда. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yckaj3cc>.

¹⁴ Передумовою для членства України в НАТО є перемога у війні проти рф – Столтенберг // Укрінформ. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4k9pxkzd>.

Нова геополітична реальність, яка постала внаслідок російсько-української війни, змушує ЄС переосмислювати свою зовнішню політику. Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель 10 жовтня 2022 р. виступив на щорічній конференції послів ЄС із програмною промовою, у якій йшлося про європейський порядок денний у період “радикальної невизначеності” та “безладної багатополлярності”. Виступ став другою такою візіонерською промовою після вересневого звернення президентки ЄК Урсули фон дер Ляєн у Європарламенті, вказавши на зростання усвідомлення ЄС себе як геополітичного гравця.

На думку Борреля, поточну ситуацію визначають три ключові моменти: повномасштабна агресія РФ проти України, очевидна неготовність до неї європейської спільноти та розгубленість перед ядерним шантажем з боку російського керівництва; поглиблення суперництва між США та КНР зі схильністю до загрозливої ескалації; динаміка й глибина продовольчої та енергетичної світової кризи, що в поєднанні із кліматичними чинниками створює гуманітарні проблеми колосальних масштабів. Європі необхідно брати на себе більшу відповідальність, зокрема й щодо забезпечення європейської безпеки. Боррель визнав, що ЄС не передбачив повномасштабного вторгнення РФ в Україну і не повірив попередженням американських колег. З іншого боку, несподіванкою для європейської спільноти став запеклий та ефективний опір агресору з боку Сил оборони України¹⁵.

Війна швидко прискорила зменшення залежності ЄС від російських енергоносіїв. Європейські уряди підготували своє населення до складної зими та створили умови для скорочення споживання енергоресурсів. Відтак, росія стрімко втрачає газовий ринок у Європі, на якому традиційно будувався її політичний та економічний вплив і зазнає провалу в стратегії газового шантажу Європи напередодні зими. Це, в свою чергу, збільшує можливості країн ЄС надавати допомогу Україні.

США залишаються ключовим союзником, що продовжує надавати Україні системну підтримку – від військово-технічної до економічної та гуманітарної допомоги, що дає змогу Україні продовжувати чинити опір збройній агресії РФ.

Центральна частина американського політичного класу підтримує Україну, в той час як крайні праві у Республіканській партії та крайні ліві у Демократичній партії мають сумніви щодо політики та масштабів допомоги нашій державі. Свідченням цього стала публікація 24 жовтня 2022 року листа на адресу президента Джо Байдена за підписом групи з 30 конгресменів лівого крила Демократичної партії (т. зв. прогресистів) із закликом кардинально переглянути стратегію щодо війни в Україні та піти на прямі переговори з росією. І хоч лист був відкликаний

¹⁵ Аналіз основних положень виступу глави європейської дипломатії Жозепа Борреля на щорічній конференції послів Європейського Союзу // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2022, 17 жовтня. – URL: [https://tinyurl.com/5d5848n6\\$](https://tinyurl.com/5d5848n6$); “Ми входимо в ідеальний шторм”: Виступ топ-дипломата ЄС про нову світову реальність // Європейська правда. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/uy3e8cw4>.

відразу після його публікації, він став першим подібним закликом до адміністрації Байдена за вісім місяців війни, виявивши розбіжність поглядів в американському політикумі щодо стратегії США у війні. Спікерка Палати представників США Ненсі Пелосі запевнила, що двопартійна підтримка України у війні збережеться і після проміжних виборів до Конгресу аж до перемоги, оскільки на кону стоїть сама демократія¹⁶.

Певний оптимізм щодо майбутнього підтримки Україні давали і заміри громадської думки в США. Так, за даними соціопитувань, майже три чверті американців (73%) вважали, що Сполучені Штати повинні продовжувати підтримувати Україну, незважаючи на погрози росії щодо використання ядерної зброї. Серед соратників Джо Байдена – демократів було таких більше – 81%, ніж серед республіканців – 66%. Дедалі менше американців вважають, що проблеми України не є справою США і що країна не повинна втручатися в них: таку думку висловили 35%, порівняно з 40% у серпні¹⁷. Таким чином, ізоляціоністські настрої в США мають тенденцію до зменшення, з огляду на зростаюче усвідомлення глобального виміру і наслідків російської агресії проти України, які напряду впливають на безпекові інтереси США та їх союзників.

Велика Британія увійшла у період політичної турбулентності, що був позначений економічною кризою та незграбним пошуком виходу з неї урядом Ліз Трасс. 25 жовтня прем'єр-міністром Великої Британії був обраний колишній міністр фінансів Ріші Сунак, який став першим на цій посаді вихідцем із колишніх британських колоній і наймолодшим прем'єром. Зокрема, у першій телефонній розмові з Президентом України Володимиром Зеленським Сунак запевнив, що підтримка України з боку Великої Британії буде незмінною, і що Київ “може розраховувати на незмінну солідарність” британського уряду¹⁸. Від успіхів нового прем'єр-міністра у стабілізації ситуації у британській економіці значною мірою залежатиме здатність Лондона протистояти рф у світі.

¹⁶ Дубовик В. Вибори під час війни: чи загрожує переобрання Конгресу США зменшенням допомоги Україні // Європейська правда. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/26ft5mr7>; Пелосі: США у двопартійному форматі підтримуватимуть Україну до перемоги // Укрінформ. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5y7wh8sa>.

¹⁷ Три чверті американців за подальшу підтримку України всупереч погрозам РФ // Європейська правда. – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdh7w52k>.

¹⁸ PM call with President Zelenskyy of Ukraine: 25 October 2022 // Gov.uk. – 2022, 25 October. – URL: <https://tinyurl.com/3v5ch8w8>.

Німеччина та Франція. Широкомасштабна агресія росії проти України призвела до кардинального перегляду “східної політики” Німеччини та її відносин із росією. 13 жовтня у Берліні канцлер Олаф Шольц назвав війну путіна в Україні частиною “хрестового походу” росії проти ліберальної демократії та колективного Заходу. Він запевнив, що Німеччина продовжуватиме надавати Україні фінансову, економічну, гуманітарну та військову допомогу так довго, як це буде потрібно¹⁹. Дана характеристика глобального виміру російської агресії знайшла своє відображення і в оцінці трьох німецьких розвідувальних органів – Федеральної розвідувальної служби (BND), Федерального відомства з охорони конституції (BfV) і Служби військової контррозвідки (MAD), які заявили, що дії путіна є “оголошенням війни всьому вільному, демократичному світу”²⁰.

У своїй програмній промові в палаці Бельвю 28 жовтня Президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр поклав на путіна особисту відповідальність за розв’язання найбільшої війни в Європі з часів Другої світової війни і руйнування європейського порядку безпеки. Німецький лідер прямим текстом оголосив про початок нової ери у відносинах із росією та зміцнення відносин із Україною: “Те, що робить росія – це атака на все, що відстоюємо і ми, німці. Тому ми підтримуємо Україну і будемо робити це стільки, скільки буде потрібно”. Він також проголосив курс на посилення військових спроможностей Бундесверу²¹.

На відміну від Німеччини, позиція політичного керівництва Франції щодо російсько-української війни не зовсім однозначна. З одного боку, президент Франції Еммануель Макрон виступає за відновлення кордонів України станом на 1991 рік, а з іншого, – активно просуває “токсичну” тему переговорів між Україною та рф. У Римі 25 жовтня він звернувся до Папи Римського Франциска з проханням зателефонувати президенту США Джо Байдену, диктатору рф путіну і патріарху рпц кирилу, щоб “посприяти мирному процесу” в Україні²². В цих закликах прочитувалася прихована спроба Парижа дати росії можливість вийти з війни зі збереженням її геополітичного місця та ролі у європейській політиці. До цього додався внутрішній фактор – протести, організовані лівими силами у Франції проти зростання цін. Примітно, що на відміну від багатьох західних лідерів, Макрон після 24 лютого продовжив підтримувати контакт із путіним.

¹⁹ Germany’s Scholz: Putin’s war against Ukraine part of larger crusade against West // Reuters. – 2022, 13 October. – URL: <https://tinyurl.com/ncbrxncm>.

²⁰ Deutsche Geheimdienstchefs sprechen von »Kriegserklärung« Putins an den Westen // Spiegel. – 2022, 17 October. – URL: <https://tinyurl.com/2p8b9emn>.

²¹ “Для Німеччини це нова епоха”: історична промова Штайнмаєра про війну та зміну ставлення до РФ // Європейська правда. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ypnh5yxd>.

²² Ukraine, Haïti, fin de vie... Ce qu’il faut retenir de l’entretien entre Emmanuel Macron et le pape François // Le Figaro. – 2022, 25 October. – URL: <https://tinyurl.com/bdehy7c7>.

Держави Центрально-Східної Європи залишаються переважно на боці України, а їхні цілі – в цілому співпадають з цілями нашої держави чи, принаймні, наближаються до них. Розуміючи, що від підсумку війни залежить їхня власна безпека, переважна більшість держав регіону продовжувала надавати всебічну допомогу Україні, активно виступати за посилення санкційного тиску на рф та притягнення її керівництва до відповідальності за агресію та воєнні злочини в Україні, а також за приєднання нашої держави до ЄС та НАТО.

2 жовтня президенти дев'яти країн НАТО з Центральної та Східної Європи (Чехія, Словаччина, Польща, Литва, Латвія, Естонія, Північна Македонія, Чорногорія, Румунія) у спільній заяві підтримали членство України в НАТО та закликали суттєво наростити військову допомогу Україні для протидії російській агресії²³. Водночас Литва виступила за негайний початок формальних процедур щодо вступу, незважаючи на російсько-українську війну²⁴.

14 жовтня уряд Естонії на національному рівні затвердив принципи політики стосовно російської агресії проти України, які полягають у безумовній підтримці нашої держави. Попередньою умовою для мирних переговорів визначено повагу до територіальної цілісності та суверенітету України та компенсацію росією заподіяних збитків і проведення незалежного суду над винними у злочинах агресії та воєнних злочинах²⁵. У цьому зв'язку, 16 жовтня міністри закордонних справ Естонії, Латвії та Литви виступили зі спільною заявою на підтримку створення спеціального трибуналу для засудження вищого військово-політичного керівництва рф²⁶. До підтримки такого трибуналу приєдналася також Чеська Республіка, чий парламент ухвалив 20 жовтня відповідну резолюцію²⁷.

Серед країн Центрально-Східної Європи та Західних Балкан найбільш проросійську позицію займають **Угорщина** та Сербія. Від початку широкомасштабної війни між Будапештом та Києвом регулярно відбуваються конфлікти через те, що уряд Орбана гальмує санкції проти російського енергетичного сектору, заважає ізоляції росії²⁸, відмовляється від надання військово-технічної допомоги та блокує транзит західної зброї для України через свою територію. Будапешт регулярно ретранслює тези російської пропаганди та закликає Україну до мирних переговорів з росією. У жовтні до цього додалися також кроки щодо гальмування переговорів про вступ України в ЄС²⁹.

²³ Joint statement of Presidents of Central and Eastern Europe // President.pl. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/vd9b7szj>.

²⁴ Міністр оборони: Альянс повинен запросити Україну, а Литва одобрить її членство в НАТО // Delfi. – d 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p933kw9>.

²⁵ Уряд Естонії затвердив принципи підтримки України у протидії агресії росії // Європейська правда. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5563usmy>.

²⁶ Литва, Латвія та Естонія закликають створити спецтрибунал проти керівництва РФ // Європейська правда. – 2022, 16 жовтня 2022. – URL: <https://tinyurl.com/yc3dsdxd>.

²⁷ У парламенті Чехії обговорили воєнні злочини рф в Україні. – 20 жовтня 2022 // Укрінформ. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/44akzdrf>.

²⁸ Орбан порівняв Зеленського зі страченим СРСР лідером Угорської революції. // BBC. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/72h2k4as>.

²⁹ Сидоренко С. Угорське гальмо. Як Брюссель відкладає подальше зближення України та Молдови з ЄС // Європейська правда. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2snbyrb2>.

Позицію України щодо Угорщини підсумував міністр закордонних справ Дмитро Кулеба, який зазначив, що Україна не змінюватиме своєї позиції щодо Угорщини, поки вона не завдає “критичної шкоди” відносинам. “Віктор Орбан – дуже хитрий політик. Навіть якщо він спалить усі мости, то побудує понтонну переправу. Угорщину треба просто перечекати... Стільки, скільки треба”³⁰.

Після початку широкомасштабної агресії росії проти України **Сербія** стала єдиною країною-кандидатом в члени ЄС, яка відмовилася запроваджувати санкції проти рф. Водночас, офіційно країна підтримує цілісність України, засудила широкомасштабну агресію проти України у ГА ООН і навіть прихистила певну кількість українських біженців. Через вплив з боку росії Сербія не прийняла запрошення на участь у саміті Кримської платформи в Загребі (25 жовтня)³¹.

Воєнно-політичну обстановку в **росії** у жовтні передусім визначало продовження обраного нею курсу на ескалацію “спеціальної військової операції”, а також пов’язані із нею “часткова мобілізація”, анексія українських територій, посилення ракетного терору проти України та загострення безвідповідальної ядерної риторики. Очевидно, що саме успіхи ЗС України на полі бою та непохитна позиція Заходу щодо підтримки України підштовхнули кремль до здійснення спроб форсованої анексії тимчасово окупованих територій, проведення проблемної мобілізації³² та постійних спроб “продавити” тему переговорів. Так, попри те, що міністр оборони рф шойгу повідомив, що з 21 вересня до кінця жовтня в росії мобілізували понад 300 тис. осіб, відзвітувавши таким чином путіну про завершення “часткової мобілізації”³³, мобілізація фактично тривала й надалі. При цьому воєнна машина рф намагалася активно залучити до армії також громадян “ближнього зарубіжжя”³⁴, зокрема нелегальних мігрантів, пропонуючи їм однорічні контракти.

3 жовтня держдума росії підтримала незаконну анексію окупованих територій Херсонської, Запорізької, Донецької та Луганської областей та проголосувала за договір про прийняття “днр” та “лнр” до складу російської федерації. 4 жовтня рада федерації рф одностайним голосуванням ратифікувала документи з незаконним рішенням про анексію та ухвалила федеральні конституційні закони про “прийняття до складу рф чотирьох нових суб’єктів”. Разом з тим, москва принципово обходила питання про те, в яких саме межах/кордонах вона “приєднала” до складу росії Херсонську та Запорізьку області України, спекулятивно апелюючи до того, що вирішення цього питання залежить “тільки від волі людей”, які проживають на цих територіях³⁵.

³⁰ Орбана треба просто перечекати – Кулеба // Європейська правда. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5fyu4teh>.

³¹ Сербія не взяла участь у парламентському саміті Кримської платформи після вмовлянь РФ – ЗМІ // Європейська правда. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/8xhxzrnd>.

³² МО РФ сообщило об 11 погибших в результате теракта на полигоне в Белгородской области // ТАСС – 2022, 15 октября. – URL: <https://tinyurl.com/2de6wkt4>.

³³ Шойгу объявил о завершении частичной мобилизации в России // Forbes.ru – 2022, 28 октября. – URL: <https://tinyurl.com/3ypnednb>.

³⁴ Хамидов С. Трудовые мигранты как потенциальные солдаты Минобороны РФ // Голос Америки – 2022, 4 октября 2022 г. – URL: <https://tinyurl.com/2dh4krd2>.

³⁵ Кремль не знає, в яких межах він "приєднав" Херсонську та Запорізьку області, – Песков // FOCUS.UA – 2022, 3 жовтня 2022 г. – URL: <https://tinyurl.com/4xa9j8e4>.

На майданчику 8-го саміту голів парламентів “Групи двадцяти” (G-20) 6–7 жовтня в Індонезії голова ради федерації росії валентина матвієнко запропонувала делегації Верховної Ради України сісти за стіл переговорів для досягнення мирного вирішення “кризи”. У відповідь голова української делегації, заступниця голови Верховної Ради України Олена Кондратюк у своєму виступі відкинула цю пропозицію, заявивши: “Всі, хто проголосував за анексію українських територій – воєнні злочинці! З ними ніхто ніяких переговорів вести не буде! Всі вони відповідатимуть в Міжнародному трибуналі!”³⁶.

Вибух на Керченському мосту 8 жовтня мав свої воєнно-політичні наслідки. Ним було надіслано чіткий “меседж” не тільки самій росії, але й іншим міжнародним акторам про те, що звільнення Криму від російської окупації є цілком досяжною ціллю України. Водночас підривом моста було завдано удару по політичним позиціям путіна, який вважав міст предметом своєї особистої гордості та символом “повернення” півострова в росію, посиливши внутрішню напругу в середовищі правлячої еліти у рф.

Зважаючи на невдачі своєї воєнної кампанії в Україні, кремль дедалі активніше просував тезу про те, що росія фактично воює не з Україною, а з Північноатлантичним альянсом. Так, 18 жовтня у кремлі заявили, що НАТО “де-факто влізло в український конфлікт”, що вимагає від росії “внутрішньої економічної та іншої мобілізації”³⁷.

19 жовтня рада безпеки росії запровадила середній рівень реагування в окупованому Криму та прикордонних з Україною областях, а саме на території: Краснодарського краю, Белгородської, Брянської, Воронежської, Курської та Ростовської областей, а також запровадила воєнний стан на окупованій частині Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, що передбачав проведення на цих територіях заходів територіальної оборони та створення міжвідомчих координаційних органів оборони (“штабів території”)³⁸.

Білорусь продовжувала підтримувати росію у війні проти України шляхом надання своєї території, військової техніки та боєприпасів, тилового забезпечення для здійснення агресії. 4 жовтня лукашенко в черговий раз визнав, що білорусь бере участь у “спеціальній військовій операції” в Україні, але “нікого не вбиває та нікуди не посилає своїх військових”³⁹. З території рб, зокрема, відбуваються пуски російських ракет наземного базування та іранських БПЛА, а повітряний простір республіки використовується для запуску ракет із російських літаків. Також ОПК нашого північного сусіда задіяний у ремонті російського ОВТ⁴⁰. Водночас, білоруські війська не беруть прямої участі у вторгненні, хоча загроза ескалації з боку мінська була доволі високою у жовтні.

³⁶ “З воєнними злочинцями переговорів не буде”: Кондратюк відповіла Матвієнко на пропозицію переговорів в Індонезії // Новинарня. – 2022, 6 жовтня 2022 р. – URL: <https://tinyurl.com/kbdcm7y5>.

³⁷ Ляшук Ю. «НАТО де-факто влізло в український конфлікт»: речник Путіна відзначився гучною заявою (відео) // glavcom.ua, – 2022, 16 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ywdjvu64>.

³⁸ Путін “запровадив” воєнний стан на окупованих РФ українських територіях. В ОПУ прокоментували // Суспільне. Новини. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mv2fawvw>.

³⁹ Лукашенко розповів про участь Білорусі у війні в Україні: Іншої немає і не буде // Українська правда, – 2022, 4 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2t6jmrkj>.

⁴⁰ Білорусь готова сприяти РФ у війні проти України та прийняла першу партію танків на ремонт // Інтерфакс-Україна, – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mvvxxr26>.

9 жовтня мзс рб влаштувало провокацію, викликавши посла України у Мінську Ігоря Кизиму нібито через загрозу нападу України. Міністерство закордонних справ України зазначило, “що вручення дипломатичної ноти може бути частиною плану російської федерації із здійснення провокації та подальшого звинувачення України”⁴¹.

10 жовтня лукашенко повідомив, що домовився з путіним про створення спільного регіонального угруповання військ “у зв’язку із загостренням на західних кордонах союзної держави”. 15 жовтня у міністерстві оборони рб заявили, що перші російські військові прибули до країни. А 17 жовтня міністр оборони рб хренін поінформував, що регіональне угруповання військ рб та рф “почало розгортання та виконання завдань із збройного захисту союзної держави” з метою “не допустити розв’язання збройного конфлікту на території Білорусі”⁴².

У відповідь на ці дії Президент України В. Зеленський 11 жовтня виступив з ідеєю-пропозицією, що “на кордоні України та Білорусі може бути розміщено місію міжнародних спостерігачів з моніторингу безпекової ситуації”⁴³, проте ця пропозиція не знайшла відгуку у режиму лукашенка.

14 жовтня президент рб заявив, що сусідня Польща провокує Захід на “якісь рухи в плані ядерної зброї”, але потрібно не вестися на це, а сідати за стіл переговорів⁴⁴. Тоді ж глава мзс рб макей повідомив, що в рб – на тлі повідомлень про начебто підготовку провокацій з боку сусідніх держав – введено режим “контртерористичної операції”, а білоруські силовики готові дати відсіч “будь-яким провокаціям, які можуть виникнути з боку суміжних держав”. На цьому фоні у білоруському суспільстві та незалежних ЗМІ почали частіше обговорюватися сценарії, в яких влада може оголосити мобілізацію не для нападу на Україну, а для захисту режиму від нападу НАТО, України чи “білоруських добровольців”⁴⁵.

Країни Центральної Азії впродовж жовтня дедалі чіткіше демонстрували своє дистанціювання від росії через відмову від підтримки її агресивної політики та критику її неоімперського підходу до формування відносин із колишніми республіками СРСР.

Зокрема, 3 жовтня МЗС Казахстану заявило, що військово-політичний блок ОДКБ не братиме участі у війні росії проти України, оскільки зона його відповідальності “чітко окреслена міжнародно визнаними територіями держав-членів організації”⁴⁶.

⁴¹ Заява МЗС України щодо чергової провокації Білорусі // Міністерство закордонних справ України, – 2022, 09 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ybuvdfn6>.

⁴² Хренін: региональная группировка войск приступила к выполнению задач по защите Союзного государства // БЕЛТА – Новости Беларуси, – 2022, 17 октября – URL: <https://tinyurl.com/54ansbvd>.

⁴³ Зеленський пропонує розмістити на кордоні з Білоруссю міжнародних спостерігачів // Інтерфакс-Україна, – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdz653je>.

⁴⁴ Лукашенко призвал США не плясать под дудку обезумевших политиков в вопросе ядерного оружия // БЕЛТА – Новости Беларуси, – 2022, 15 октября – URL: <https://tinyurl.com/3tjas6rj>.

⁴⁵ Чому побоюватися білоруського вторгнення варто насамперед Лукашенку? // Українська правда – 2022, 31 жовтня – URL: <https://tinyurl.com/bdezwe92>.

⁴⁶ У Казахстані заявили, що блок ОДКБ не братиме участі у війні Росії проти України // ЛІГАБізнесІнформ. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4rt7s9pu>.

Президент Киргизстану Садир Жапаров демонстративно не приїхав на неформальний саміт СНД (7 жовтня), який припав на 70-річний ювілей президента рф путіна, відправивши на захід державного секретаря Суйунбека Касмамбетова⁴⁷.

У свою чергу, президент Таджикистану Емомалі Рахмон під час виступу на саміті “Центральна Азія – росія” в Астані 14 жовтня взагалі публічно дорікнув путіну за те, що рф ставиться до країн Центральної Азії “як до колишнього СРСР”⁴⁸.

В російсько-українському протистоянні керівництво **Ірану** дотримується проросійського вектору зовнішньої політики та намагається використати росію як політичну противагу США та ЄС в регіоні Близького Сходу. При цьому, Тегеран приховує свою справжню позицію під прикриттям “нейтральних” політичних заяв в дусі “докладати зусилля для встановлення режиму припинення вогню в Україні” та “готовності протидіяти війні з урегулювання української кризи політичними засобами”⁴⁹.

Відносини між Україною та Іраном опинилися у глибокій кризі через поставку теократичним режимом безпілотників росії для використання у здійсненні атак на енергетичну та цивільну інфраструктуру України. У такий спосіб Іран, де-факто став стороною конфлікту на боці країни-агресора, і по суті її другим, після білорусі, союзником у світі. У відповідь на такі дії Київ ухвалив рішення про позбавлення посла Ірану в Україні акредитації та заявив про готовність розірвати дипломатичні відносини з Тегераном⁵⁰. Водночас Україна висловила готовність підтримати рішення США та ЄС щодо притягнення Ірану до відповідальності за використання армією рф дронів-камікадзе іранського виробництва⁵¹.

З початку війни **Ізраїль** зосередився на наданні гуманітарної допомоги, надаючи зокрема медичну допомогу, яку певною мірою можна вважати безпрецедентною, а за своїми об’ємами можливо, навіть більшою від багатьох інших країн. Ізраїль був єдиною країною, яка відкрила польовий шпиталь в Україні, де лікувалися понад 6 тис. осіб. Водночас Тель-Авів зайняв нейтральну позицію в російсько-українській війні, уникав засудження російського вторгнення та запровадження санкцій, а також відмовляв у запитах на надання військово-технічної допомоги ЗС України, посилаючись на свої особливі відносини з росією та національні інтереси, продиктовані, у першу чергу, воєнно-політичною обстановкою на Близькому Сході.

Ключовою подією у відносинах між Ізраїлем і Україною у жовтні 2022 року стала відмова на черговий запит щодо постачання нашої державі систем ППО як реакції на поставки Іраном безпілотників росії та їх застосування для ураження об’єктів енергетичної а також цивільної інфраструктури України.

⁴⁷ Садыр Жапаров не примет участия в неформальном саммите СНГ в Петербурге // Sputnik. Кыргызстан. – 2022, 7 октября. – URL: <https://tinyurl.com/5a58danb>.

⁴⁸ Лубенець Г. Президент Таджикистану публічно відчитав путіна: відео // Телеграф. – 2022, 14 жовтня – URL: <https://tinyurl.com/4vaacrmx>.

⁴⁹ Iran Continues Efforts to End War in Ukraine // Tasnim News Agency – 2022, 9 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/53ufjnp8>.

⁵⁰ Україна позбавила посла Ірану акредитації через удари іранських безпілотників // Європейська правда. – 2022, 28 вересня. – URL: <https://tinyurl.com/y5667xwn>.

⁵¹ Дмитро Кулеба. Настав час застосувати санкції проти Ірану за постачання зброї РФ // Цензор.нет. – 2022, 17 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/n7tz6dbe>.

Президент України Володимир Зеленський закликав Ізраїль обрати – з ким він?: “Чи з демократичним світом, який пліч-о-пліч бореться проти екзистенційної загрози своєму існуванню, чи з тими, хто заплющує очі на російський терор навіть тоді, коли ціною продовження терору є повна руйнація глобальної безпеки?”⁵².

Прем'єр-міністр Яір Лапід наголосив, що Ізраїль, який зокрема, виступив на ГА ООН за невизнання анексії тимчасово окупованих рф територій України, “стоїть на боці України”, але разом з тим, “буде це робити, виходячи перш за все з інтересів національної безпеки Ізраїлю”⁵³. У підсумку, Тель-Авів відхилив прохання України про передачу комплексів ППО, але пообіцяв надати систему раннього виявлення повітряних цілей Smart Shooter, яка може ефективно знищувати іранські дрони-камікадзе, які запускає росія.

Резонансною у відносинах України та Ізраїлю стала ситуація з голосуванням 29 жовтня за резолюцію Генеральної асамблеї ООН “Ризик розповсюдження ядерної зброї на Близькому Сході”, що розглядалась на засіданні Першого комітету Генеральної асамблеї, який, займається попереднім обговоренням та затвердженням документів. Україна проголосувала за резолюцію, продемонструвавши свою послідовну та принципову позицію, яка полягає у дотриманні вимог щодо нерозповсюдження ядерної зброї⁵⁴.

Туреччина продовжувала підтримувати активний посередницький діалог зі сторонами російсько-українського конфлікту і робила спроби перейти на більш високі щаблі переговорного процесу, намагаючись посадити за стіл переговорів із росією чотири ключові західні країни – США, Францію, Німеччину та Велику Британію⁵⁵.

Туреччина прагне отримати максимальні економічні вигоди від війни. Це проявляється у нарощуванні транзитного постачання енергоресурсів до Європи та будівництва за участю російських фахівців атомної електростанції на території Туреччини. Анкара відгукнулася на пропозицію москви стати “газовим хабом”, де можуть формуватися ціни на газ для його продажу третім країнам⁵⁶.

Виступаючи в ролі посередника між Україною та росією, Туреччина зацікавлена у швидшому завершенні конфлікту – або ж принаймні його активної фази – і прагне використати власний потенціал та вирішити не лише актуальні безпекові питання поблизу своїх кордонів, а й поліпшити свій вплив на міжнародній арені⁵⁷.

Китай продовжував займати окреме, принципово значуще місце в конфігурації зовнішніх суб'єктів російсько-українського протистояння. Т.зв. дистанціювання КНР від російської агресії в Україні можна назвати спробою

⁵² “Чи не час і вашій державі обрати, з ким ви?": Зеленський звернувся до Ізраїлю // Дзеркало тижня. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3rtjmw29>.

⁵³ Ізраїль не збирається ігнорувати “небезпечне” зближення РФ та Ірану – прем'єр-міністр // Дзеркало тижня. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2rk6f94z>.

⁵⁴ Огризко В. Якби Україна виступила проти роззброєння Ізраїлю, в РФ кричали б, що ми хочемо знову бути ядерною державою // Espresso-tv. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yu9r4j8e>.

⁵⁵ Туреччина передала США пропозицію про переговори Росії та Заходу // РБК-Україна. – 2022, 8 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/56wkjpn3>.

⁵⁶ Ердоган і Путін провели зустріч в Астані: говорили про енергетику й Україну // Європейська правда. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/45c7wemy>.

⁵⁷ Турецький інтерес у війні росії проти України // Укрінформ. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Burdm8>.

“нейтралітету на користь росії”. Пекін жодного разу не засуджував російські злочини на нашій території і жодного разу не називав рф агресором. Як це було зокрема під час масованих повітряних ударів по Україні у жовтні. Навіть засуджуючи абстрактно будь-які агресивні дії, Пекін не надав Україні жодної суттєвої допомоги гуманітарного чи іншого характеру.

При цьому він утримувався під час голосування у ГА ООН за резолюцію “Територіальна цілісність України: дотримання принципів Статуту ООН” (12 жовтня), яка засуджує незаконні референдуми рф на українській території. Офіційно Китай виступив за деескалацію та перезапуск мирних переговорів між московією та Києвом⁵⁸.

Повторюючи мантру про мирні переговори, тим не менше Пекін уникає будь-якого втягнення у війну в якості переговорного посередника. Більше цього, китайська влада навіть заявила про поглиблення двосторонніх відносин з росією⁵⁹.

Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність

Військово-політичне керівництво **України** в жовтні продовжувало докладати максимальних зусиль для консолідації міжнародної коаліції на підтримку України в боротьбі проти російської агресії; збереженні та розширенні західних санкцій проти росії; забезпеченні міжнародної політичної, військово-технічної, фінансової та гуманітарної допомоги у боротьбі з російським агресором; пришвидшенні процесів європейської та євроатлантичної інтеграції. Цим завданням були підпорядковані переговори з іноземними лідерами як під час їхніх візитів до України, так і в ході візитів українських очільників закордон.

25 жовтня в Україну здійснив свій перший від початку війни візит федеральний президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр. Під час зустрічі у Києві з Президентом України Володимиром Зеленським він обговорив політичну та фінансову підтримку України та детально зупинився на питаннях повоєнної відбудови України. Окремо були обговорені питання європейської та євроатлантичної інтеграції України. Знаковим є те, що Штайнмаєр із Києва звернувся з посланням як до громадян України, так і Німеччини. Для українців ключовою тезою стало те, що Німеччина продовжуватиме підтримувати Україну у військовому, політичному, фінансовому та гуманітарному плані. А німецький народ Шольц закликав підтримувати українців, незважаючи на труднощі, яких зазнає Німеччина⁶⁰. Візит Штайнмаєра до Києва став водночас символічним та показовим у контексті зміни настроїв у Європі щодо агресії рф.

⁵⁸ Mujib Mashal. India and China, which have refrained from criticizing Russia, call for de-escalation // New York Times. – 2022, 10 October. – URL: <https://tinyurl.com/2t8yus48>.

⁵⁹ Zhang Hui and Chen Qingqing. China and Russia reaffirm deepened relations at all levels, ‘embodiment of major-country diplomacy’ // Global times. – 2022, 29 October. – URL: <https://tinyurl.com/mtufmrkd>.

⁶⁰ Штайнмаєр – українцям: Ви можете розраховувати на Німеччину // Укрінформ. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yc6x54z5>.

20 жовтня під час зустрічі з Президентом Швейцарської Конфедерації Ігнаціо Кассісом Глава Української держави обговорив можливості допомоги з боку Швейцарії у ліквідації наслідків російських ударів по енергетичних об'єктах України та модернізації транспортної інфраструктури, зокрема залізниці. Також було відзначено роль Швейцарії у започаткуванні процесу відбудови України та наданні гуманітарної допомоги. Враховуючи досвід Швейцарії, учасники зустрічі предметно обговорили взаємодію у сфері розмінування та будівництва бомбосховищ в Україні⁶¹.

Під час зустрічі 31 жовтня в Києві Президент Володимир Зеленський і прем'єр-міністр Чеської Республіки Петр Фіала підписали Спільну декларацію щодо євроатлантичної перспективи України, яка визначає пріоритетні напрями співпраці між Україною та Чехією в межах стратегічного курсу нашої держави на набуття повноправного членства в НАТО. Також висловлено підтримку незалежності, суверенітету й територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Окремо відзначено намір Чеської Республіки продовжити надання потужної військово-технічної та гуманітарної допомоги Україні⁶². Міністр оборони України Олексій Резніков анонсував понад 50 проєктів за участю Чехії для зміцнення ЗС України⁶³.

26 жовтня під час першої в історії зустрічі з Президентом Республіки Гвінея-Бісау, головою Економічного співтовариства держав Західної Африки (ECOWAS) Умару Сісоку Ембало лідери предметно обговорили зусилля України для подолання глобальної продовольчої кризи, зокрема експорт українського продовольства з портів на Чорному морі. Умару Сісоку Ембало передав Президенту В. Зеленському пропозицію путіна щодо переговорів. У відповідь глава Української держави заявив, що будь-які заяви лідера рф про нібито готовність до мирних переговорів є не більш ніж риторикою, спрямованою на аудиторію в росії та у країнах, які ще підтримують відносини з рф⁶⁴. І Україна, і західні партнери розуміють нещирість заяв кремлівського керівництва і зацікавленість росіян в оперативній паузі.

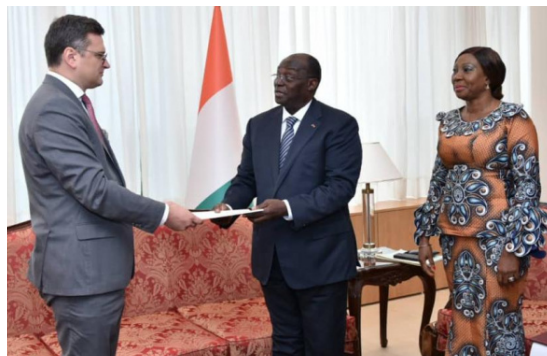
⁶¹ Володимир Зеленський зустрівся з Президентом Швейцарії у Києві // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/u38whmkr>.

⁶² Володимир Зеленський і Петр Фіала підписали Спільну декларацію щодо євроатлантичної перспективи України // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2awcjhzf>.

⁶³ 50+ проєктів для посилення ЗСУ: Україна та Чехія домовились про подальшу підтримку. – 1 листопада 2022 // <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/11/1/7149771/>.

⁶⁴ Україна зацікавлена у розбудові різнопланових відносин з країнами Африканського континенту – Володимир Зеленський за результатами зустрічі з Президентом Гвінеї-Бісау // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4c2mn58y>.

У жовтні вперше в історії української дипломатії глава МЗС України Дмитро Кулеба здійснив **турне країнами Африки**, що стало важливим кроком у реалізації Африканської стратегії МЗС. Остання заклала “дорожню карту” розвитку відносин нашої держави з регіоном. Під час турне 3–10 жовтня міністр встиг відвідати чотири країни, провівши зустрічі з президентами Сенегалу, Гани та Кенії, віцепрезидентом Кот-Д’Івуару та низкою міністрів. Були проведені економічні форуми за участі українських компаній та африканських підприємців. Після масових ракетних ударів 10 жовтня по українських містах Кулеба був змушений перервати своє африканське турне.

Натомість турне продовжив спецпредставник України з Близького Сходу та Африки Максим Субх, який відвідав Ефіопію, Південно-Африканську республіку, Мозамбік, Ботсвану та Нігерію. Майже одночасно Руанду, де відбувалася асамблея представників парламентів країн світу – Міжпарламентського союзу, а також Мозамбік, відвідала делегація українських депутатів на чолі із заступником голови Верховної Ради України Олександром Корнієнком. Результатом турне українських дипломатів стало голосування 12 жовтня в ГА ООН за резолюцію про територіальну цілісність України і невизнання російських псевдореферендумів. Позиції України покращилися – Ангола, Сенегал, Марокко, Мадагаскар і Гвінея-Біссау перейшли до групи країн, які відверто підтримали українську територіальну цілісність⁶⁵. Разом з тим, візити глави МЗС відкрили новий розділ співпраці з країнами Африканського континенту та сприятимуть втіленню глобальної та проактивної дипломатії України. Турне міністра також стало підготовкою до проведення масштабної конференції Україна – Африка⁶⁶.

Дружина Президента України **Олена Зеленська** 2 жовтня під час візиту до Турецької Республіки зустрілася з першою леді Туреччини Еміне Ердоган, Вселенським Патріархом Варфоломієм і взяла участь у церемонії спуску на воду корвета “Гетьман Іван Мазепа”, який турецька сторона будує для нашої країни. Перші леді обговорили спільну роботу з евакуації українських дітей-сиріт до Туреччини. Під час зустрічі з Вселенським Патріархом Варфоломієм Олена Зеленська подякувала Патріарху за підтримку нашої держави⁶⁷.

⁶⁵ Між Україною та Африкою теплішає. Як це сприятиме поразці Росії // BBC News. Україною – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ne9s9bpr>.

⁶⁶ Дмитро Кулеба відвідає низку країн Африки // МЗС України. – 2022, 2 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/25w5tthh>.

⁶⁷ Перша леді провела низку зустрічей у межах візиту до Турецької Республіки // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2n67n7np>.

5 жовтня Олена Зеленська здійснила візит до Республіки Польща, де зустрілася із першою леді цієї країни Агатою Корнгаузер-Дудою, виступила на Варшавському безпековому форумі та отримала присуджену українському народові Премію лицаря свободи.

24–25 жовтня у хорватському Загребі відбувся перший **Парламентський саміт Міжнародної Кримської платформи**. У його роботі взяли участь запрошені делегації з понад 50 країн та інституцій, загалом близько 400 політиків з усього світу.

Україна запросила також країни, які не є членами Платформи, зокрема з Південної Америки, Африки та Азії. Паралельно з пленарною сесією було проведено також низку дискусійних панелей, які надали гостям Саміту більше інформації щодо ситуації в

окупованому Криму після початку широкомасштабного вторгнення, а також ряд дискусій за участі українських урядовців і міжнародних експертів щодо параметрів реінтеграції Криму⁶⁸. Президент України Володимир Зеленський закликав надати Україні достатню підтримку для повернення захопленого росіянами Криму, а з виходом ЗС України на державний кордон – залучити найкращий безпековий, політичний, юридичний та соціальний досвід задля повернення повноцінного життя на деокуповані території⁶⁹.

Конференція з відновлення в Німеччині. 25 жовтня у Берліні відбулася Міжнародна експертна конференція щодо відновлення, відбудови й модернізації України за участю Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала, канцлера Німеччини Олафа Шольца та президентки Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн. Захід був організований у продовження Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC-2022, 4–5 липня, Лугано, Швейцарія), що дала міжнародний старт процесу відбудови України, заклавши “Принципи Лугано” як спільні орієнтири на майбутнє. Виходячи з цих принципів, організатори берлінської конференції сформували концепцію процесу відбудови України, приступили до формування інфраструктури та механізмів допомоги. Канцлер Німеччини Олаф Шольц і президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн наголосили на особливій ролі ЄС у реалізації “плану Маршалла” для відбудови України, яка, за оцінками Світового банку, зазнала загальних збитків на суму 350 млрд. доларів. Було представлено програмний документ “Відновлення України” (Rebuild Ukraine) – 20-сторінкове досьє присвячене темам будівництва, логістики та інфраструктури, цифровізації, енергетики, охорони здоров'я та сільського господарства⁷⁰.

⁶⁸ Перший парламентський саміт. Міжнародна Кримська платформа // Кримська платформа. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4v4preee>.

⁶⁹ Повернення українського прапора в Крим означатиме відродження справжнього миру – виступ Президента на першому парламентському саміті Кримської платформи // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3e25d9np>.

⁷⁰ У Німеччині запропонують план відбудови України на зразок плану Маршалла // Європейська правда. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2zd4xvfb>.

Канцлер Німеччини Олаф Шольц заявив, що Німеччина готова відіграти провідну роль у відновленні країни. За його словами, “ідеться про не менш амбітну мету, ніж “план Маршалла” ХХІ сторіччя, завдання на покоління, яке почнуть реалізовувати вже зараз”. Він наголосив на потребі здійснення модернізації України під час відбудови, щоб зробити її більш передовою і сучасною, ніж до війни, поєднуючи цей процес із наближенням до вступу у Євросоюз. Шольц вважає, що повоєнне відновлення України має стати довгостроковим завданням для світової спільноти на роки. Він підкреслив: той, хто інвестує у відновлення України, той інвестує у майбутнього члена ЄС. “Для мене, рішення ЄС підтримувати Україну як майбутнього члена – це одне з найбільш значущих геополітичних рішень нашого часу. Не лише Україна, а й уся Європа стануть від цього сильнішими”⁷¹.

У своєму виступі на конференції Президент України В. Зеленський закликав західних партнерів створити “фінансовий Рамштайн” для довготривалої підтримки України – за аналогією з форматом, який ініціювали США для надання нашої державі озброєння. Він наголосив на потребі реалізації “Плану швидкої відбудови” (Fast Recovery Plan) на суму 17 млрд. доларів задля екстреної відбудови критичної інфраструктури, зруйнованої внаслідок російської агресії, особливо напередодні зимового періоду, а також закликав західних партнерів допомогти із фінансування бюджету у 2023 році, дефіцит якого досягатиме ледь не 40 млрд. доларів (3,5-5 млрд доларів щомісяця). Головним фінансовим інструментом для повоєнної відбудови має стати Фонд відновлення України. Першим внеском в цей Фонд мають стати кошти від законної конфіскації заарештованих активів РФ на території України⁷².

Вибори в країнах Європи. На воєнно-політичну обстановку навколо України опосередковано впливали вибори, які відбулися у кількох європейських країнах. Вони проходили в умовах гібридних зусиль Росії використати вразливість демократичних систем країн ЄС та НАТО для зміни політичного ландшафту та зміцнення проросійських впливів на континенті. Кінцевою метою цих заходів було послаблення підтримки України з боку європейських країн та скасування санкцій. І якщо в окремих країнах, таких як Чеська Республіка чи Латвія, російська агресія проти України мала своїм наслідком суттєве послаблення прокремлівських політичних сил, то в інших – як наприклад, Швеції та Італії, – навпаки сприяла приходу до влади правих популістських партій, які загрожували переглянути політику своїх урядів щодо України.

⁷¹ "Ми інвестуємо в майбутнього члена ЄС": Шольц розповів, як бачить “план Маршалла” для України // Європейська правда. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ycxu7z73>.

⁷² Інвестуючи у відновлення України, ви інвестуєте у майбутнього члена ЄС – виступ Президента на Міжнародній експертній конференції з питань відновлення, відбудови та модернізації України // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mujahh3h>.

В Італії на фоні енергетичної кризи та кризи вартості життя, на парламентських виборах 25 вересня вперше з часів Другої світової війни до влади в країні прийшла ультраправа коаліція на чолі з лідеркою партії “Брати Італії” Джорджією Мелоні.

Незважаючи на те, що остання пообіцяла продовжити підтримку Києва та зберегти жорсткий курс щодо рф, партнери “Братів” по коаліції – “Вперед Італіє!” Сільвіо Берлусконі та “Ліга” Маттео Сальвіні – дотримуються проросійського курсу. Прем’єр-міністерка Італії Джорджія Мелоні заявила, що Італія ніколи не буде “слабкою ланкою” в західному альянсі, а її уряд матиме “чітку, однозначну лінію зовнішньої політики”, і вона вимагатиме “ясності” від усіх міністрів із цього питання⁷³. У своєму першому зверненні до італійського парламенту 25 жовтня Мелоні заявила, що Італія завжди буде “стояти на боці хороброго народу України, який протистоїть повномасштабній агресії росії” і не піддасться на енергетичний шантаж Путіна⁷⁴. А під час виступу в Сенаті 26 жовтня вона підтримала військову допомогу Україні як єдину умову можливого досягнення миру Києва та Москви.

У Швеції за результатами парламентських виборів до влади прийшов правий блок на чолі з лідером праволіберальної Поміркованої партії (“модераторів”) Ульфом Крістерссоном. Однак прихід нового уряду не лише створив для України нові виклики, а й відкрив додаткові можливості, зокрема, і в оборонній сфері⁷⁵. Так, новий міністр оборони Швеції Пол Йонсон пообіцяв надати Україні сучасніше озброєння. Це ілюструє три пріоритети оборонної політики Швеції: агресія росії проти України, швидкі інвестиції в оборону та заявка Швеції на вступ до НАТО⁷⁶.

Парламентські вибори у Латвії 1 жовтня, показали, що проросійські партії, втратили більше, ніж прогнозувалося напередодні голосування. Найважливіше ж для Києва – всі учасники нової коаліції мають спільну позицію щодо необхідності підтримки України⁷⁷.

⁷³ Мелоні після слів Берлусконі заявила, що Італія не буде слабкою ланкою ЄС і НАТО // Європейська правда. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/37s28u5b>.

⁷⁴ Il discorso di Meloni alla Camera, oggi // Corriere Della Sera. – 2022, 25 Ottobre. – URL: <https://tinyurl.com/2p95ufd3>.

⁷⁵ Горбик Р. Швеція нових можливостей: як подолати ризики, що несе коаліція за участю ультраправих // Європейська правда. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9atumv>.

⁷⁶ Nye försvarsministern Pål Jonson: Ukraina ska få avancerade vapen // Dagens Nyheter. – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yx4b2pj2>; “Sverige kan skicka 12 Archer till Ukraina” // Svenska Dagbladet. – 2022, 26 October. – URL: <https://tinyurl.com/2dzn5h4x>; Швеція обіцяє поставити Україні сучасніше озброєння // Європейська правда. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/22awpk6s>.

⁷⁷ Панченко Ю. Програш росіян та нова коаліція: чим завершилися вибори у Латвії. // Європейська правда. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mpvbuk4d>.

У Чехії 2 жовтня коаліція “Разом” (SPOLU) на чолі з прем’єр-міністром Петером Фіалю, що послідовно підтримувала Україну, перемогла за підсумками виборів до верхньої палати парламенту – Сенату, здобувши 20 із 27 мандатів⁷⁸. Натомість 28 жовтня прихильники антизахідної ініціативи “Чехія понад усе”

провели у Празі антиурядовий протест, вимагаючи дострокових виборів та переговорів з росією щодо укладення газових контрактів, виходу з НАТО і Євросоюзу, ООН і Всесвітньої організації охорони здоров’я (ВООЗ), а також припинення “запланованого насичення нації українськими біженцями”⁷⁹. А вже 30 жовтня на головній площі Праги відбулася акція проти зростання екстремізму, учасники якої висловили підтримку Україні у її війні з росією та засудили проросійську акцію кількома днями раніше⁸⁰.

У Молдові, що зіштовхнулася з гібридними спробами росії “розхитати” внутрішню ситуацію в країні шляхом фінансування антиурядових протестів проросійської партії “Шор” та методами пропаганди, посилюється відчуття небезпеки щодо російського втручання з метою зміни чинної влади на чолі з прозахідною президенткою Маєю Санду⁸¹. Окрім внутрішньої загрози, інспірованої кремлем, посилюються також із загрози зовнішні, у зв’язку з ризиком перекидання російсько-українського протистояння через кордони Молдови. Так, під час масованого ракетного обстрілу України 10 жовтня три ракети пролетіли і над територією Молдови. У відповідь президентка Санду заявила, що якщо росія загрожуватиме територіальній цілісності Молдови, країна вживатиме заходів для свого захисту⁸².

З метою корегування загальнополітичного курсу Європи за ініціативою президента Франції Еммануеля Макрона у Празі 6-7 жовтня був проведений саміт **Європейської політичної спільноти (ЄПС)**. У рамках нового формату зустрілися керівники держав та урядів 44 європейських країн (без участі росії та білорусі)⁸³. Солідарність з Україною лунала на усіх панельних дискусіях.

⁷⁸ Партія експрем’єра Чехії провалилася на виборах до верхньої палати парламенту // Європейська правда. – 2022, – 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2x4fm9b9>.

⁷⁹ У Празі – новий протест проти чинного уряду та допомоги Україні // Європейська правда. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bp5p79dy>.

⁸⁰ У Празі відбулася масова акція на підтримку України, до учасників звернулася Зеленська // Європейська правда. – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/52rh3zzj>.

⁸¹ Сидоренко С. “Санду геть!”: як Росія та її агенти впливу намагаються скинути прозахідну владу в Молдові. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3japz8en>.

⁸² Санду: якщо РФ буде загрожувати Молдові – ми будемо захищатися. // Європейська правда. – 2022, 17 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/59jm7wxs>.

⁸³ Європейський саміт у Чехії як чіткий сигнал для Москви // Борисфен Інтел. – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mry7r683>.

За підсумками саміту був надісланий потужний сигнал для України – беззаперечна підтримка її територіальної цілісності й надання всебічної допомоги в протидії збройній агресії рф. Натомість Україна вкотре мала можливість донести свій меседж про необхідність повернення миру на континент, запропонувавши власне

бачення майбутньої місії ЄПС – перетворення її на Європейську спільноту миру. Заходи в рамках ініціативи мають включати в себе посилення санкцій проти рф та її міжнародну ізоляцію, допомогу Україні, відновлення територіальної цілісності, а також забезпечення подальших гарантій безпеки з боку партнерів⁸⁴. Проведення саміту засвідчило зростання геополітичних амбіцій Франції та стало символом повороту від старого політичного мислення, представленого колишнім канцлером Німеччини Ангелою Меркель, яке постійно оглядалося на Москву, до нового бачення безпеки на європейському континенті без участі рф.

Ядерний тероризм. Воєнно-політичні відносини у світі характеризувалися зростанням напруженості на фоні ядерних погроз Кремля. Через невдачі збройних сил рф у конвенційному протиборстві в Україні тема можливої ядерної війни продовжувала домінувати у публічних дискусіях і заявах лідерів провідних країн світу. Серед громадськості зростало побоювання, що вперше з часів Карибської кризи світ може опинитися у найнебезпечнішій точці свого існування. Так, 7 жовтня президент США Джо Байден порівняв ядерні погрози Кремля з Кубинською кризою 1962 року і попередив про ризик зіткнення з “Армагеддоном”⁸⁵. Пізніше він зазначив, що не вірить у те, що Путін застосує ядерну зброю в Україні, але відмовився повідомити, як виглядатиме відповідь США на це, зазначивши, що Пентагон вже розробив план дій на цей випадок⁸⁶.

Побоювання щодо можливого застосування Росією ядерної зброї в Україні зросли після того, як Москва почала публічно говорити про нібито підготовку Києвом провокації з використанням радіологічної “брудної бомби”. Країни Заходу розцінили ці абсурдні твердження як підготовку Москвою до чергового етапу ескалації у спробі зупинити наступ ЗС України та заблокувати постачання західного озброєння Україні. Після телефонних контактів міністра оборони рф Сергія Шойгу зі своїми американським, британським, французьким та турецьким колегами 22–23 жовтня, США, Велика Британія та Франція оприлюднили спільну заяву, в якій відкинули брехливі звинувачення Росії на адресу України⁸⁷. При цьому

⁸⁴ «Європейська політична спільнота» та її значення у загальному європейському контексті // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2022, 21 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3vejucrm>.

⁸⁵ Biden invokes Cuban missile crisis in addressing Russia’s nuclear threats // Politico. – 2022, 6 October. – URL: <https://tinyurl.com/5ax7hnp9>.

⁸⁶ Biden says Putin ‘totally miscalculated’ by invading Ukraine but is a ‘rational actor’ // CNN. – 2022, 11 October. – URL: <https://tinyurl.com/yc6ahfhs>.

⁸⁷ Joint Statement on Ukraine // U.S. Department of Defense. – 2022, 23 October. – URL: <https://tinyurl.com/4pb2jsf2>.

США окремо попередили Москву, про наслідки, незалежно від того, використає вона т. зв. “брудну бомбу” чи будь-яку іншу ядерну зброю⁸⁸.

До застережень західних держав приєдналася Індія. 26 жовтня міністр оборони Індії Раджнатх Сінгх заявив міністру шойгу, що жодна зі сторін не повинна вдаватися до ядерного варіанту, оскільки це суперечить основним принципам людства⁸⁹. Пекін же не оприлюднив своєї позиції з цього приводу⁹⁰.

Рада Безпеки ООН в третій декаді жовтня двічі проводила засідання на запит Росії, де розглядала її звинувачення на адресу України у створенні “брудної бомби” та з приводу “військово-біологічної діяльності США в Україні”. Сама Росія не надала жодних доказів на підтвердження своїх заяв. Україна ж офіційно запросила експертів МАГАТЕ перевірити ядерні

об’єкти, які Росія видає за місця виготовлення “брудної бомби”. Постійна представниця Великої Британії при ООН Барбара Вудворд заявила, що РФ цілеспрямовано засмічує порядок денний Ради Безпеки ООН нісенітницями, замість того щоб виконувати власні зобов’язання⁹¹.

Натомість під час виступу на дискусійному клубі “Валдай” 27 жовтня Путін наполіг, що Росія начебто не погрожувала застосувати ядерну зброю і лише відповіла на ядерний “шантаж” з боку західних лідерів. Він підкреслив, що Росія не має ані політичного, ані військового сенсу завдавати ядерного удару по Україні, звинувативши при цьому нашу державу у тому, що вона “прагне до якогось ядерного інциденту, щоб покласти відповідальність на Росію і роздути якийсь новий виток боротьби з Росією”⁹². Захід скептично поставився до цих заяв очільника РФ.

“Стратегічну невизначеність” у комунікації щодо можливої реакції країн НАТО на застосування РФ тактичної ядерної зброї порушив президент Франції Еммануель Макрон. В інтерв’ю France 2 13 жовтня, він відкрито заявив, що Франція не буде застосовувати ядерну зброю проти Росії у випадку, якщо та завдасть ядерного удару по Україні⁹³. Ця заява викликала шквал критики з боку західних оглядачів та політиків у зв’язку з тим, що французький лідер окреслив межі можливої відповіді Франції.

⁸⁸ Humeyra Pamuk. U.S. says Russia would face consequences for using ‘dirty bomb’ or other nuclear bomb // Reuters. – 2022, 25 October. – URL: <https://tinyurl.com/y8mx3s6a>.

⁸⁹ India’s defense minister to Russian counterpart: The “nuclear option should not be resorted to by any side” // CNN. – 2022, 26 October. – URL: <https://tinyurl.com/4v3bs9px>.

⁹⁰ Chinese and Russian defense ministers hold phone talks: Defense spokesperson // China Military. – 2022, 27 October. – URL: <https://tinyurl.com/mr3p7fkb>.

⁹¹ Велика Британія в Раді Безпеки ООН: Скільки ще нам терпіти маячню Росії? // Ліга. Новини. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4fr73kwn>.

⁹² Мало України та активна критика Заходу: про що говорив Путін у виступі на Валдайському форумі // Дзеркало тижня. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5n6f2yr4>.

⁹³ Retrouvez l’interview d’Emmanuel Macron, invité de l’émission politique “L’Événement”, sur France 2 // Franceinfo. – 2022, 12 October. – URL: <https://tinyurl.com/5ceedukj>.

Очевидно, така риторика змусила Високого представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки Жозепа Борреля заявити, що відповідь Заходу на потенційний ядерний удар по Україні не буде ядерною, але вона буде дуже потужною з військової точки зору. “Будь-яка ядерна атака проти України створить відповідь, не ядерну відповідь, але настільки потужну відповідь з військового боку, що російська армія буде повністю знищена”, – зазначив Боррель у Брюгге 13 жовтня⁹⁴. Подібне ж застереження зробив Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг⁹⁵. Міністр оборони США Ллойд Остін попередив росію, що в разі застосування рф ядерної зброї, кремль отримає серйозну відповідь, і не лише з боку США⁹⁶.

У жовтні загроза техногенної катастрофи, пов’язана з окупацією російськими військами **Запорізької АЕС**, продовжувала тримати в напрузі весь цивілізований світ. Рашисти не полишали тероризувати персонал станції. Наприкінці вересня вони викрали генерального директора Запорізької АЕС Ігоря Мурашова, який несе головну та виключну відповідальність за ядерну безпеку станції.

5 жовтня путін своїм указом доручив російському уряду прийняти у федеральну власність об’єкти Запорізької АЕС. Водночас президент українського держпідприємства “Енергоатом” Петро Котін заявив, що станція як і раніше працюватиме згідно з українським законодавством, а всі рішення ухвалюватимуть у Києві. Він взяв на себе виконання обов’язків генерального директора ЗАЕС⁹⁷.

МЗС України закликала міжнародних партнерів відреагувати на спробу росії взяти під контроль ЗАЕС. У заяві МЗС указ путіна про незаконне взяття атомної станції під контроль називається нікчемним і засуджується як злочин, що “ще більше посилює ризики та загрози у сфері ядерної безпеки, спричинені окупацією Запорізької АЕС”⁹⁸.

Президент України Володимир Зеленський 6 жовтня під час зустрічі з генеральним директором Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаелем Гроссі зробив акцент на важливості відновлення роботи Запорізької АЕС, що дасть нашій державі змогу забезпечити електроенергією

⁹⁴ Боррель пригрозив російській армії "повним знищенням" у разі ядерного удару РФ по Україні // Європейська правда. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2rtxjxk>.

⁹⁵ Генсек НАТО прокоментував, чи готує Альянс фізичну відповідь у разі ядерного удару РФ по Україні // Європейська правда. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5n7ykvf8>.

⁹⁶ Якщо росія застосує ядерну зброю, відповідь буде міжнародною – глава Пентагону // Укрінформ. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4r7p5e3v>.

⁹⁷ Путін доручив передати Запорізьку АЕС Росії. Українським працівникам погрожують // BBC News. Україна – 2022, 5 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/vudvzvfv>.

⁹⁸ Заява МЗС України щодо спроби привласнення Росією Запорізької атомної електростанції // МЗС України. – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2s4javb3>.

не лише для українських, а і європейських споживачів. Рафаель Гроссі ж наголосив, що рішення президента РФ про передачу Запорізької АЕС у власність Росії є порушенням міжнародного права. Щодо всіх питань, пов'язаних зі станцією, МАГАТЕ мало намір контактувати лише з Україною⁹⁹.

17 жовтня російські терористи вчергове обстріляли підстанції критичної інфраструктури на підконтрольній Україні території, внаслідок чого відключилася остання лінія зв'язку з електромережею 750 кВ Запорізької АЕС – Дніпровська. “Енергоатом України” черговий раз звернувся до міжнародного співтовариства із закликом невідкладно вжити заходів для якнайшвидшої демілітаризації ЗАЕС, виведення з території станції та міста Енергодар усіх російських військових, та повернення ЗАЕС під повний контроль України заради безпеки всього світу¹⁰⁰.

Щоб відволікти увагу світової громадськості від власних варварських дій, росіяни з 23 жовтня продукували брехливі заяви про нібито виготовлення Україною “брудної ядерної бомби”. Такі заяви могли свідчити про підготовку росіянами акту ядерного тероризму. За повідомленням ДП “Енергоатом”, упродовж 16-23 жовтня російські окупанти проводили несанкціоновані будівельні роботи на території сухого сховища відпрацьованого ядерного палива на Запорізькій АЕС, де зберігається 174 контейнери, в кожному з яких міститься по 24 збірки відпрацьованого ядерного палива. Руйнування цих контейнерів внаслідок підриву призведе до радіаційної аварії та радіаційного забруднення кількох сотень квадратних кілометрів прилеглої території¹⁰¹.

У свою чергу, українські високопосадовці спростували божевільні російські заяви. Зокрема, міністр закордонних справ Дмитро Кулеба заявив про те, що Україна беззаперечно дотримується Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а також, що росіяни часто звинувачують інших у тому, що планують самі. Міністр оборони Олексій Резніков запросив до України моніторингові місії ООН і МАГАТЕ, а Володимир Зеленський різко засудив такі провокації Кремля.

Але одним ядерним тероризмом агресор не обмежився. Президент України у своєму зверненні до Європейської Ради 20 жовтня заявив, що росіяни замінували дамбу й агрегати Каховської ГЕС та планують теракт під “чужим прапором”. “Якщо російські терористи підірвуть цю дамбу, то в зоні швидкого затоплення опиняться понад 80 населених пунктів, включно з Херсоном. Сотні тисяч людей можуть постраждати. Крім того, цей російський теракт може залишити Запорізьку АЕС без води для охолодження”, – заявив Президент¹⁰².

⁹⁹Президент обговорив з генеральним директором МАГАТЕ питання безпеки на Запорізькій АЕС // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdy59v8x>.

¹⁰⁰росіяни цілеспрямовано обстрілюють енергоінфраструктуру, пов'язану із АЕС – Енергоатом // Укрінформ. – 2022, 17 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mvk6rjv9>.

¹⁰¹ Енергоатом оцінює заяви Росії про «брудну бомбу» як свідчення підготовки ядерного теракту // Укрінформ. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4mnzxk4r>.

¹⁰² Російський терор має програти, Україна й уся Європа мають перемогти – звернення Президента Володимира Зеленського до Європейської ради // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mk3kt3w4>.

За інформацією американського Інституту вивчення війни, росіяни створювали інформаційне поле для атаки під “чужим прапором” на Каховську ГЕС аби виправдати або прикрити свій відступ на Херсонщині¹⁰³. Натомість ГУР МО України уточнило, що основні роботи із замінування Каховської ГЕС було проведено ще в квітні¹⁰⁴.

“Зернова угода”. Після невдалих спроб звинуватити Україну в незаконному виробництві “брудної бомби” та біологічної зброї, міноборони рф 29 жовтня заявило, що росія призупиняє участь у реалізації Чорноморської зернової ініціативи (“зернової угоди”) через атаку морських дронів на кораблі чорноморського флоту у Севастопольській бухті. Попри це, вже 31 жовтня з портів “Одеса”, “Чорноморськ” та “Південний” вийшли 12 суден з аграрною продукцією. Президент України висловив переконання, що “зернова угода” залишається в силі. Представник росії в ООН Василь Небензя 31 жовтня заявив, що домовленості про проходження суден через Чорне море без участі росії не повинні виконуватися. Після засідання Ради Безпеки ООН 31 жовтня заступник генерального секретаря Організації з гуманітарних питань Мартін Гриффітс заявив, що ООН не вважає, що призупинення росією участі в “зерновій угоді” означає втрату нею чинності, й інспектори ООН продовжать перевірку суден, що транспортують збіжжя з українських портів¹⁰⁵.

Протести в Ірані. Подальше загострення відносин із Заходом ще більше погіршило життя іранців, які впродовж двох місяців вдаються до активних громадських протестів по всій країні. Внутрішньополітична ситуація в Ірані виглядає потенційно вибухонебезпечною, особливо, враховуючи, що протести, які виникли у 80-ти містах та оцінюються як наймасовіші з часів електорального протесту 2009 р., охопили вже дві третини території країни.

Нинішні демонстрації мають свою унікальність та безпрецедентність. Вони не мають лідера, але носять самоорганізований характер. Протестувальники, до кінця не знають чого хочуть, але вони точно знають, чого не хочуть – продовжувати жити у суспільстві, де їхні права систематично обмежують.

Іранська влада поклала відповідальність за протести на зовнішні сили, звинувативши США, як “класичного ворога режиму”, та “сіоністський режим”, маючи на увазі одвічного регіонального супротивника – Ізраїль. Звісно, що Тегеран задіяв цілий арсенал заходів для придушення протестів та не гребує застосуванням грубої сили¹⁰⁶. Упродовж місяця протестів, за даними правозахисників, загинуло щонайменше 200 людей. Західна світова спільнота широко засудила придушення протестів теократичним режимом.

¹⁰³ Russian Offensive Campaign // ISW. – 2022, 19 October. – URL: <https://tinyurl.com/bda7nwdp>.

¹⁰⁴ War Speeches: росіяни крадуть зерно, а Шойгу торочить про українську “брудну бомбу” // Українська правда. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4h7cc78x>.

¹⁰⁵ “Зернова угода” залишається чинною попри заяву РФ – ООН // Європейська правда. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9ypsja>.

¹⁰⁶ Ксенія Гогітідзе, Хіджаб-революція жінок в Ірані. Чи похитнеться режим аятоли? // BBC news Україна. – 2022, 15 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/pb5jnebj>.

16-22 жовтня у Пекіні відбувся 20-й з'їзд Комуністичної партії Китаю (КПК), а 23 жовтня – Пленум ЦК КПК. Ключовою подією з'їзду стала програмна доповідь лідера КПК Сі Цзіньпіна, де було підведено підсумки другої каденції керівництва та окреслено перспективи на найближчі п'ять років. За його результатами лідер КПК Сі Цзіньпін зберіг свою посаду та на найближчі п'ять років буде продовжувати керувати партією, державою та збройними силами. Це не лише створить прецедент, а й зцементує позиції Сі як найвпливовішого китайського лідера з часів Мао Цзедуна.

Під час з'їзду Сі заявив, що за останні п'ять років його країна збільшила свій глобальний вплив, пообіцяв посилити стратегічні спроможності китайської армії та застеріг від іноземного втручання на острові Тайвань. У доповіді Сі Цзіньпіна вперше був вжитий зворот “регіональні війни”, про які не йшлося у попередніх партійних документах. Пріоритетом докладання зусиль КНР наразі вбачається передусім вирішення проблеми Тайваню, і Пекін не відмовляється від принципу “обґрунтованого застосування сили”, якщо Тайвань продовжатиме підтримувати зовнішні сили, ворожі до Китаю. Китайський лідер також зазначив, що у відносинах зі США “спостерігається ескалація напруженості”¹⁰⁷.

Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України

Кінець вересня – початок жовтня був насичений важливими історичними подіями та публічними заявами, які серйозно вплинули на подальший перебіг російсько-української війни. Спершу росія поспіхом анексувала Херсонську, Запорізьку, Донецьку та Луганську області України. Але, на цьому успіх росії завершився, і причин цьому декілька.

По-перше, Україна не злякалася погроз і заявила, що готова воювати до повного повернення своїх територій.

По-друге, Україна подала заявку на вступ до НАТО, повністю відмовившись від ідеї про позаблоковий статус, який із початку війни був одним із компромісних переговорних треків у переговорах із росією.

По-третє, рф оголосила про анексію у період, коли її армія відступала на декількох напрямках. Зокрема, вже наступного дня після оголошення анексії ЗС України звільнили місто Лиман у Донецькій області та прорвали лінію оборони російських військ поряд із Херсоном¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Погрози на 20-му з'їзді Компартії. Сі Цзіньпін каже, що ніколи не відмовиться від права застосувати силу проти Тайваню // НВ. Новини – 2022, 16 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/27bvcbuz>.

¹⁰⁸ War Speeches: Анексія і ядерні погрози Росії не зупинять Україну // Українська правда. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/55kwkpyd>.

4 жовтня 2022 року Президент України Володимир Зеленський своїм Указом затвердив рішення РНБО від 30 вересня 2022 року, яким констатувалась неможливість проведення переговорів з президентом рф володимиром путіним, а також схвалювалося звернення

вищого військово-політичного керівництва нашої держави про вступ до НАТО.

Також було поставлено завдання Кабінету Міністрів України підготувати пропозиції щодо багаторівневої системи гарантування безпеки на основі багатосторонніх і двосторонніх угод України, які спрямовані на доведення оборонного потенціалу України до рівня, що забезпечуватиме гарантовану відсіч збройній агресії рф, посилення військової підтримки України з нарощування її оборонних спроможностей, сприяння розвитку оборонно-промислового комплексу і суттєвого збільшення масштабу та обсягів індивідуальної і колективної підготовки українських військовослужбовців. Також Кабміну доручено забезпечити посилення обороноздатності України шляхом збільшення постачання військово-технічної допомоги Україні. Водночас Верховній Раді рекомендовано з метою підвищення стійкості держави прискорити прийняття відповідних законопроектів щодо належного санкційного та іншого реагування на ескалацію з боку рф¹⁰⁹.

14 жовтня Кабінет Міністрів України створив Координаційний центр забезпечення Сил безпеки і оборони України, основними завданнями якого стали: сприяння здійсненню узгоджених дій державних органів, установ та організацій щодо забезпечення сил безпеки та оборони; систематизація відомостей про потреби сил безпеки та оборони; підготовка пропозицій та рекомендацій щодо заходів, пов'язаних із забезпеченням сил безпеки та оборони озброєнням, військовою технікою та іншим майном, роботами та послугами у період дії воєнного стану; сприяння координації заходів, пов'язаних із забезпеченням сил безпеки та оборони; проведення моніторингу обсягу та рівня матеріально-технічного забезпечення сил безпеки та оборони; сприяння співпраці державних органів із офіційними представниками іноземних держав з питань формування запитів із української сторони з метою залучення матеріально-технічної допомоги для потреб сил безпеки та оборони України¹¹⁰.

Генеральна Асамблея ООН на своєму засіданні 12 жовтня ухвалила резолюцію із засудженням незаконних “референдумів”, які росія провела на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України. Резолюцію підтримали 143 із 193 членів Генасамблеї ООН, 5 держав (росія, білорусь, Сирія, Північна Корея та Нікарагуа) проголосували проти, решта 35 утрималися під час голосування¹¹¹.

¹⁰⁹ Указ Президента України №679/2022 // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2022, 4 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdfm82m7>.

¹¹⁰ Кабінет Міністрів України. Постанова від 14 жовтня 2022 р. № 1176. Про утворення Координаційного центру забезпечення сил безпеки і оборони України // Урядовий портал. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4x34zp8k>.

¹¹¹ Генасамблея ООН переважною більшістю засудила "референдуми" РФ у окупованій Україні // Європейська правда. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/56vhwcc9>.

Примітно, що декілька країн Глобального Півдня, які раніше утримувалися під час голосувань з питань, пов'язаних з Україною, або не брали в них участь, цього разу проголосували “За”. Це дало підстави міністру закордонних справ України Д. Кулебі заявити про “успішну наступальну операцію на дипломатичному фронті із звільнення світу від російського руйнівного впливу”¹¹².

Для забезпечення стратегічного керівництва ЗС України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами у жовтні продовжувала працювати Ставка Верховного Головнокомандувача. На її регулярних засіданнях заслуховувались доповіді командувачів військ оперативних напрямків, посадових осіб Генерального штабу ЗС України щодо обстановки на фронті та дій ворога, приймалися рішення щодо подальшого ведення стратегічної оборонної операції, протидії новим видам озброєння, яке використовує агресор.

Окремо розглядалися питання забезпечення армії сучасними системами ППО та ПРО, організації ефективної системи ППО України для прикриття стратегічно важливих об'єктів; відновлення озброєння, військової техніки та засобів ППО. Значну увагу члени Ставки приділяли питанням всебічного забезпечення сил оборони, в першу чергу боєприпасами. Також розглядались питання подальшого врегулювання діяльності добровольчих формувань територіальних громад, стабілізації ситуації у щойно деокупованих районах та перебіг ліквідації наслідків руйнувань, спричинених масованими ракетними ударами російської армії.

Міжнародна військова допомога.

У жовтні країни-партнери наросили обсяги військово-технічної допомоги Україні. Це було пов'язано із застосуванням росією тактики масованих ударів по енергетичних та цивільних об'єктах, що мала на меті примусити

Україну до переговорів на умовах кремля та фактичної капітуляції. Тому стратегічно важливою стала чергова зустріч Контактної групи з питань оборони України (“Рамштайн-6”), яка 12 жовтня зібрала у штаб-квартирі НАТО у Брюсселі міністрів оборони і головнокомандувачів із майже 50 країн. Вперше в якості запрошених гостей у ньому взяли участь представники майбутніх членів НАТО – Фінляндії та Швеції. Країни-партнери зосередилися на зміцненні ППО України та продовжили попередні дискусії на цю тему. Військово-політичне керівництво України розглядає ППО України (“повітряний щит”) як важливу складову майбутньої конфігурації безпеки в Європі та один із елементів гарантій безпеки

¹¹² Кулеба: Підтримка деякими країнами Африки Резолюції Генасамблеї ООН — це успіх української дипломатії // Суспільне. Новини. –2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yc2kprdy>.

нашої держави¹¹³. Його ж можна розглядати як альтернативу безпольотної зони, до створення якої Україна закликала країни НАТО на початку війни.

Голова Об'єднаного комітету начальників штабів США генерал Марк Міллі підтвердив, що одним із пріоритетних завдань союзників буде надання допомоги Україні у створенні інтегрованої системи протиповітряної та протиракетної оборони. Глава Пентагону Ллойд Остін, в свою чергу, зазначив, що члени Контактної групи підтвердили готовність постачати для ЗС України те, що буде необхідно у наступні “тижні, місяці чи роки”, додатково активізувати допомогу з навчання українських військових, а також – наростити виробництво зброї для задоволення як потреб України, так і власних. “Ми здійснили величезний прогрес, працюючи разом, і оскільки війна змінилась – змінилась і місія цієї Контактної групи”, – зазначив глава Пентагону. За його словами, ракетні удари росії лише посилили рішучість союзників у допомозі Україні¹¹⁴.

В цьому контексті важливими стали рішення партнерів про передачу систем ППО західного зразка. Зокрема, Україна стала однією із дуже небагатьох держав, на озброєння якої надійшов новітній зенітно-ракетний комплекс IRIS-T (SLM). США зобов'язалися до 2024 року передати Україні 8 одиниць ЗПК NASAMS. Уряд Іспанії, в свою чергу, оголосив про рішення передати Україні 4 ЗПК Improved Hawk Phase III, а також готується до передачі італійських ЗПК Skyguard-Aspide¹¹⁵. Крім того, окремі країни-партнери, а саме Велика Британія, Нідерланди та Франція також анонсували передачу Україні своїх засобів ППО.

Під час саміту “Великої сімки” (G7) 11 жовтня Президент В. Зеленський закликав Італію та Францію надати ППО SAMP-T, які здатні захищати критичну інфраструктуру від балістичних і крилатих ракет.

Оборонні потреби України та вплив російського вторгнення на міжнародне безпекове середовище стали предметом обговорення на засіданні міністрів оборони країн-членів НАТО у Брюсселі 12-13 жовтня. Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг заявив, що Альянс і надалі посилить підтримку України, зміцнюючи власну оборону та засоби стримування, а також збільшуючи захист критичної інфраструктури країн НАТО. В довгостроковій перспективі Альянс підтвердив свої плани допомогти Україні перейти з радянського на сучасне західне озброєння. Зокрема, НАТО розробляє десятирічний план відновлення української оборонної промисловості, щоб забезпечити повну сумісність України з НАТО у майбутньому¹¹⁶. Ключовою стала також домовленість міністрів збільшити запаси озброєння та боєприпасів на тлі їхнього скорочення через підтримку України.

¹¹³ Браславський Д. Повітряний щит. Як Україна хоче захистити небо та чим допомагає Захід // РБК Україна. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9ppd4e>; Андрій Єрмак провів телефонну розмову з радниками Президента США, Прем'єр-міністра Великої Британії та Президента Франції // Офіс Президента України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 26 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/293p54he>.

¹¹⁴ Austin: Resolve of Ukraine's Allies Strengthened Amid Russian 'Atrocities' // U.S. Department of Defence. – 2022, 12 October. – URL: <https://tinyurl.com/545z3wev>.

¹¹⁵ Robles visita a los militares ucranianos que reciben instrucción militar en Zaragoza y reitera su firme apoyo al país // Ministerio de Defensa. – 2022, 7 octubre. – URL: <https://tinyurl.com/6yw6ht8z>.

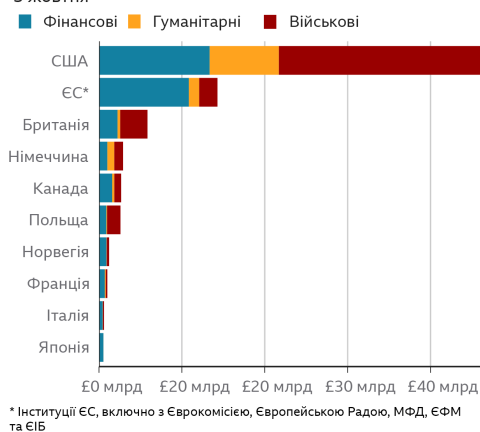
¹¹⁶ NATO sets sights on rebuilding Ukraine's defense industry // Politico. – 2022, 12 October. – URL: <https://tinyurl.com/y9yp8bfm>.

Це, зокрема, передбачає забезпечення промисловості довгостроковим попитом, необхідним для нарощування виробництва¹¹⁷.

17 жовтня міністри закордонних справ країн ЄС на зустрічі у Люксембурзі ухвалили рішення про створення дворічної Місії ЄС з військової допомоги Україні (European Union Military Advisory Mission Ukraine – EUMAM) для підвищення спроможностей ЗС України. Місія має забезпечити індивідуальну, колективну та спеціалізовану підготовку 15 тис. військовослужбовців ЗС України. Командувачем місії призначили віце-адмірала Ерве Блежана, директора Сил військового планування та проведення операцій. Бюджет місії – 106,7 млн. євро¹¹⁸. Поряд з цим, Рада ЄС затвердила надання ще 500 млн євро як військової допомоги Україні в рамках Європейського фонду миру. Цей 6-й транш довів загальний внесок ЄС у посилення обороноздатності України до 3,1 млрд євро¹¹⁹. Використання позабюджетного Європейського фонду миру для закупівлі озброєння для України стало переломним моментом в оборонній політиці Союзу¹²⁰. Допомога Україні стала першим випадком в історії, коли ЄС надає летальну зброю третій країні.

У США діють дві основні програми військової допомоги Україні – “президентські повноваження на скорочення” (Presidential Drawdown Authority – PDA) та Ініціатива сприяння безпеці України (Ukraine Security Assistance Initiative – USAI). PDA передбачає передачу озброєння з поточних запасів США, а USAI – замовлення нового озброєння в оборонних компаній. Кожен інструмент передбачає безоплатну допомогу. З 1 жовтня у США набрав чинності закон про ленд-ліз для України, який відкриває значно ширші можливості для постачання ОВТ,

США надали найбільше допомоги Україні
Зобов'язання десяти найбільших донорів, 24 січня –
3 жовтня

* Інституції ЄС, включно з Єврокомісією, Європейською Радою, МФД, ЄФМ та ЄІБ

Джерело: Кільський інститут світової економіки

ВІС

але цей механізм не використовують, намагаючись надати Україні обладнання безпосередньо з американських запасів на безкоштовній основі¹²¹. Це насамперед пов'язано з фінансовими аспектами надання військово-технічної допомоги Україні.

У жовтні Україна отримала три пакети військової допомоги від США на загальну суму в \$1,6 млрд. – 4 жовтня (\$625 млн), 14 жовтня (\$725 млн) та 28 жовтня (\$275 млн). Загалом із січня 2022 року США виділили понад \$18,5 млрд. на безпекову допомогу Україні¹²².

¹¹⁷ NATO steps up support for Ukraine, strengthens deterrence and defence // North Atlantic Treaty Organization. – 2022, 13 October. – URL: <https://tinyurl.com/4j4dkt2n>.

¹¹⁸ Ukraine: EU sets up a military assistance mission to further support the Ukrainian Armed Forces // European Council. – 2022, 17 October. – URL: <https://tinyurl.com/2mmmwuc5>; Калініченко О. Європейський ленд-ліз для України: якою може бути військова допомога ЄС // Європейська правда. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3sfp5w23>.

¹¹⁹ Ukraine: Council agrees on further support under the European Peace Facility // European Council. – 2022, 17 October. – URL: <https://tinyurl.com/4ms7suzy>.

¹²⁰ Alexandra Brzozowski. EU arms fund faces reimbursement issues amid increased Ukrainian needs // Euroactiv. – 2022, 14 October. – URL: <https://tinyurl.com/uuhatu48>.

¹²¹ Новий пакет допомоги від США та відповіді на незручні питання у Пентагоні: коли запрацює ленд-ліз та чи будуть танки // Defence Express. – 2022, 5 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/k69kpsrj>.

¹²² Readout of President Biden's Call with President Zelenskyy of Ukraine // White House. – 2022, 4 October. – URL: <https://tinyurl.com/5n7s5e2u>; \$625 Million in Additional Security Assistance for Ukraine // U.S. Department of Defense. – 2022, 4 October. – URL: <https://tinyurl.com/2c43d3hs>; 725 Million in Additional Security Assistance for Ukraine //

Також про нові пакети військової допомоги Україні оголосили Німеччина, Франція, Італія, Канада, Чехія, Литва, Фінляндія, Естонія та Словенія (див. *детальніше додаток 2*).

Загальний обсяг західної військової допомоги Україні станом на жовтень 2022 року, складає 41,3 млрд євро, що становить 86% від військового бюджету країни-агресора – рф. Ця сума також перевищує оборонний бюджет України на 2022 рік у 7,6 рази. Найбільший відсоток від власних оборонних бюджетів Україні виділили країни Балтії та Польща¹²³.

Висновки

Світ вступив в нову епоху загострення глобального протистояння між силами автократії та демократії. Агресія росії проти України, зростання глобальних амбіцій Китаю становлять найбільший стратегічний виклик демократіям Заходу. Україна є одним із ключових полів битви, і від успіху чи програшу нашої країни залежить як загальний баланс сил у світі, так і доля міжнародного порядку, який утвердився після завершення “холодної війни”.

У жовтні росія перейшла до наступної фази ескалації своєї загарбницької війни проти України, що була позначена завданням масованих повітряних ударів по об’єктах енергетичної інфраструктури. Такі дії мали на меті загострити гуманітарну та міграційну кризу в нашій державі напередодні зимового періоду, зламати волю українського народу до боротьби та змусити військово-політичне керівництво України до переговорів на умовах кремля.

Москва була змушена шукати ширшої підтримки у інших представників “вісі зла” – теократичного Ірану та тоталітарної Північної Кореї. Втягування їх у війну проти України на боці росії та білорусі позначило нову стадію інтернаціоналізації конфлікту з чітким окресленням протистояння по лінії демократії та автократії.

Посилення ракетного терору з боку росії мала для неї негативні воєнно-політичні наслідки: 1) принципово посилила спільно підтримку країн Заходу та прискорила надання Україні сучасних засобів ППО/ПРО; 2) суттєво послабила позиції тих політиків на Заході, які піднімали свої голоси за відновлення переговорів із москвою; 3) посилила міжнародну кампанію за визнання рф державою-спонсором тероризму; 4) зміцнила волю українців продовжувати боротьбу з агресором попри руйнування критичної інфраструктури та економічні труднощі.

Сценарій повної поразки росії і позбавлення її можливостей для розв’язання агресії проти її сусідів у майбутньому відображає погляди політичних кіл, що визначають політику більшості західних країн, а також відповідає настроям патріотичної більшості українського суспільства. Пропозиції рф про перемовини є нічим іншим як спробою виграти час для підготовки нового етапу агресії. Відтак, переговори з рф неможливі.

U.S. Department of Defense. – 2022, 14 October. – URL: <https://tinyurl.com/4584f495>; Official Describes DOD’s Efforts to Bolster Ukraine’s Defense // U.S. Department of Defense. – 2022, 28 October. – URL: <https://tinyurl.com/ye8je59b>.

¹²³ Ukraine Support Tracker // Kiel Institute for the World Economy. – 2022, 31 October. – URL: <https://tinyurl.com/4fe24f2f>; США надали Україні вдвічі більше допомоги за ЄС – звіт // DW. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/263c8yzw>.

Україна може розраховувати на гідне місце в оновленому світовому порядку, у глобальних і регіональних економічних і безпекових системах лише у випадку її повної перемоги над росією.

1.2. ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА

Економічна ситуація у світі

У жовтні глобальна економіка продовжила перебувати в кризі через зростання інфляційних процесів у більшості країн світу та невизначеність у політичному просторі, що пов'язано з військовою агресією РФ проти України. У багатьох країнах світу спостерігалось зниження рівня та якості життя населення, додатковий негативний вплив на глобальну економіку вносила і пандемія. Погіршилась ситуація у фінансовому секторі, оскільки більшість світових та центральних банків країн посилили свою монетарну політику, що пов'язано з економічною кризою. В таких умовах не слід сподіватися на швидку перспективу покращення ситуації в системі глобальної економіки.

Загальна динаміка економічних процесів. Виторгнення росії в Україну коштуватиме світовій економіці 2,8 трлн доларів США недоотриманої продукції до кінця наступного року – і навіть більше, якщо сувора зима призведе до дефіциту енергоносіїв в Європі, – заявила Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD).

Світова торгівля товарами може ще більше сповільнитися наступного року, що, ймовірно, підвищить ризик глобальної рецесії, про що свідчить новий прогноз Світової організації торгівлі (СОТ). На міжнародну торгівлю впливали декілька тенденцій серед основних з них це підвищення тарифів на енергоносії, уповільнення темпів розвитку глобальної економіки, а також військова агресія росії в Україну та політичні протиріччя суб'єктів геополітики¹²⁴.

Європейська комісія 11 жовтня розмістила 7-річні облігації на суму 5 млрд євро зі строком погашення 4 грудня 2029 року та нові 20-річні облігації на суму 6 млрд євро зі строком погашення 4 листопада 2042 року. Залучені 11 млрд євро будуть використані для підтримки України в рамках програми макрофінансової допомоги і відновлення Європи в рамках програми NextGenerationEU. З залучених 11 млрд євро 2 млрд будуть спрямовані на фінансування узгоджених раніше 5 млрд допомоги Україні від ЄС. Таким чином бачимо, що джерела для фінансування України у ЄС є та вже акумульовані¹²⁵.

Китайські акції різко впали в ціні після підтвердження історичного третього терміну президента Сі Цзіньпіна на посаді лідера Комуністичної партії. Індекс Nasdaq Golden Dragon, який відстежує американські акції китайських компаній, впав більш ніж вдвічі за рік. Офшорний юань досяг найнижчого рівня

¹²⁴ Hannon P. Russia's War in Ukraine to Cost Global Economy \$2.8 Trillion, OECD Says. // The wall street journal. – 2022. – URL: <https://on.wsj.com/3iFP7FP>.

¹²⁵ Європейська Комісія залучила ще 11 мільярдів євро для програми NextGenerationEU та підтримки України. // Представництво Європейського Союзу в Україні. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3gClnZL>.

по відношенню до долара за весь період починаючи з 2008 року, оскільки негативні наслідки поширилися на валютні ринки. На 20-му з'їзді Комуністичної партії Китаю президент Сі Цзіньпін приділив максимум уваги в своєму виступі безпеці та обороні. Про падіння темпів зростання економіки та викликів щодо боргової кризи президент Сі Цзіньпін нічого не зазначив. Показовим є те, що Національне бюро статистики Китаю змінило свій календар публікацій, щоб не показувати основні макроекономічні показники, включаючи реальний рівень ВВП країни¹²⁶.

Енергоносії на ринку ЄС. Європейські ціни на *природний газ*, що були на рівні 170 євро на початку жовтня, впали нижче 100 євро (100,8 доларів) за мегават-годину вперше після того, як росія припинила постачання газу в червні, оскільки зниження попиту на тлі теплої погоди та великі обсяги в сховищах допомогли зменшити занепокоєння європейських лідерів щодо зимового дефіциту. Станом на кінець жовтня газосховища в Німеччині та Франції були заповнені щонайменше на 97%, а обсяг зберігання газу становило лише близько 22,5% річного споживання.

На зменшення ціни на газ також вплинув великий обсяг поставок СПГ (скраплений природний газ) та нові побудовані сховища для СПГ у ЄС (Німеччина, Франція, Нідерланди) в рамках програми ЄС по збільшенню місткості інфраструктури для СПГ. Наразі судна з СПГ продовжують прибувати до зазначених вище країн. Північно-Західна Європа планує прийняти 82 СПГ-танкери в жовтні, що на 19% більше, ніж у вересні.

ЄС може імпортувати майже на 40% більше скрапленого газу ніж торік, завдяки чому вдасться компенсувати повну зупинку постачання газу з росії¹²⁷.

Одночасно з відмовою від російського газу та заміщення його СПГ та газом з Норвегії починає збільшувати свою частку в поставках газу в ЄС і Азербайджан. Поставки азербайджанського газу в Європу цього року зростуть на 40% до 11,5 млрд кубометрів про що було заявлено Президентом Азербайджану Ільхамом Алієвим¹²⁸.

На ринку *нафти* головними чинниками, що впливали на її ціну був попит Китаю, який спостерігався на фоні постковідного відновлення економіки, а також державна монетарна політика регуляторів у відповідь на інфляційні процеси і контрверсійні заяви США та країн ОПЕК+ на чолі з Саудівською Аравією.

Зокрема Президент США Джо Байден назвав недалекоглядним рішення ОПЕК+ скоротити видобуток нафти, “поки світова економіка має справу з триваючим негативним впливом вторгнення путіна в Україну”. За вказівкою Джо Байдена Міністерство енергетики США поставить на ринок ще 10 млн барелів зі стратегічного резерву нафти наступного місяця, для того щоб вплинути на зменшення ціни нафти¹²⁹.

¹²⁶ Іваненко Н. Alibaba очолила обвал китайських акцій на \$89 млрд після призначення Сі Цзіньпіна на третій термін. // mezhna.media. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3unEGcm>.

¹²⁷ Російський план заморозити Європу провалився: ціни впали, а сховища переповнені. // Економічні новини. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3VzGZEU>.

¹²⁸ Діденко С. Газ для Європи: Азербайджан на 40% нарощує експорт сировини вже цього року. // ua.news. – 2022, 3 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3VxHsat>.

¹²⁹ Павлиш О. Байден відреагував на рішення ОПЕК+ скоротити видобуток нафти: що робитимуть США. // Економічна правда. – 2022, 5 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3ENuKxs>.

Обсяг імпорту нафти в Європу досяг 2-річного максимуму, навіть попри скорочення її частки з росії. ЄС вдається диверсифікувати свої закупівлі сирої нафти (завдяки поставкам з Африки) напередодні майбутніх санкцій проти рф. Проте росія все ще залишається головним постачальником нафти до Європи. Однак частка імпорту з рф впала минулого місяця до 21%, порівняно із середніми 34% у 2021 році¹³⁰.

Країни ЄС вирішують питання енергетичної кризи комплексно, крім пошуку нових постачальників газу та нафти на заміну російським викопним ресурсам, проводиться ретельна робота у зеленій енергетиці, атомній енергетиці з метою диверсифікації залежності від нафти та газу.

Станом на жовтень 2022 року повідомляється, що *відновлювані джерела енергії* дозволили ЄС уникнути імпорту викопного газу на 99 млрд євро з початку війни в Україні, що на 11 млрд євро більше, ніж торік, завдяки рекордному зростанню вітрової та сонячної енергії. З березня по жовтень 2022 року сонячна та вітрова енергетика виробили чверть електроенергії в ЄС, що дозволило уникнути імпорту 70 млрд кубометрів газу¹³¹.

Також велику роль для подолання енергетичної кризи в ЄС відводиться *атомній генерації*. Франція проводить всі необхідні роботи на енергоблоках, для запуску АЕС. Для забезпечення стійкості своїх енергосистем до атомної генерації повернулась Німеччина. Зокрема, Федеральний канцлер Німеччини Олаф Шольц віддав розпорядження щодо продовження експлуатації останніх трьох атомних електростанцій в країні – які мали б закрити в кінці року – щонайменше до середини квітня 2023 року¹³².

Перспективною вбачається атомна галузь для Польщі. Урядом Польщі було досягнуто домовленості з американською та корейською компаніями щодо будівництва АЕС. Підрядником для першої АЕС в Польщі, було обрано американську компанію Westinghouse Electric Co, про що заявив Прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький¹³³. Також, Польща уклала угоду з Південною Кореєю про будівництво другої в країні атомної електростанції, прискорюючи свої зусилля в напрямку досягнення енергетичної незалежності після вторгнення росії в Україну¹³⁴. Будівництво АЕС завжди є політично забарвленим питанням та суттєво може вплинути в майбутньому на стійкість енергосистеми. Реалізація цих проєктів спрямоване на зміцнення енергосистеми Польщі.

Інфляційні процеси. Світова економіка зазнала низки ускладнень, зокрема стрімкого зростання інфляції. Інфляція прискорюється, лягаючи тягарем на доходи домогосподарств, прибутковість підприємств, змушуючи центральні банки агресивно посилювати монетарну політику. У багатьох економіках знову назріває рецесія.

¹³⁰ Павлиш О. Імпорт нафти в Європу досяг дворічного максимуму: частка Росії знизилась. // Економічна правда. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3ihol6g>.

¹³¹ ЄС заощадив 11 млрд євро імпорту газу завдяки енергії сонця та вітру. // Економічна правда. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3gBkKzG>.

¹³² Німеччина продовжить експлуатацію останніх трьох АЕС щонайменш на кілька місяців – ЗМІ. // Економічна правда. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Xyev05>.

¹³³ Poland picks U.S. offer for its first nuclear power plant, prime minister says. // Reuters. – 2022, 29 October. – URL: <https://reut.rs/3VxsOQz>.

¹³⁴ Компанія з Південної Кореї побудує в Польщі другу АЕС. // Українська правда. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3XFoG2H>.

У Британії індекс споживчих цін (ІСЦ) зріс на 11,1% у річному вимірі. У жовтні 2022 року річний рівень інфляції ІСЦ був найвищим за кілька десятиріч. Інфляція зруйнувала 5% зростання номінальної заробітної плати. Незважаючи на запровадження урядової гарантії щодо цін на енергоносії, ціни на газ та електроенергію зробили найбільший внесок у зростання річних темпів інфляції у період з вересня по жовтень 2022 року. Зростання цін на продукти харчування також зробило значний внесок у зростання рівня інфляції, при чому транспорт (головним чином моторне паливо та ціни на вживані автомобілі) зробив найбільший, частково компенсуючий, внесок у зниження в зміні ставок.¹³⁵

Європейські банки повідомили про високий прибуток у третьому кварталі в результаті вищих процентних ставок, які, як правило, збільшують прибутки банків. Barclays, Santander, UniCredit, Standard Chartered, hsbc і ubs перевершили квартальні оцінки аналітиків. Так, Deutsche Bank оголосив про найвищий річний прибуток протягом 13 років.

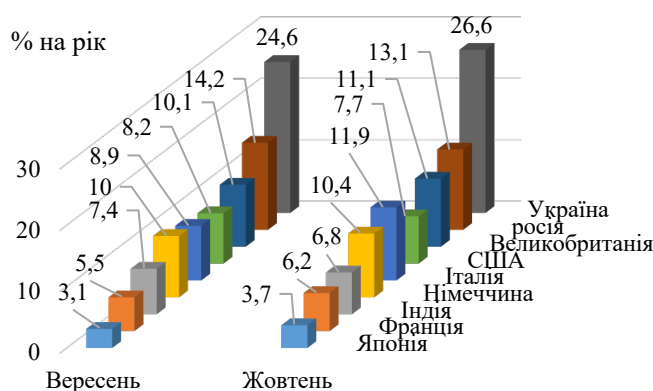
Центральний банк Канади підвищив базову процентну ставку на менше, ніж очікувалося, на 0,5 відсоткового пункту до 3,75%. Очікується, що Європейський центральний банк і Федеральна резервна система підвищать базові ставки на 0,75 відсоткового пункту під час наступної зустрічі.

Президент США Джо Байден використовує промислову політику для створення робочих місць, скорочення викидів та стимулювання виробництва.

Нещодавнє зростання інфляції не має ознак спаду. Тим часом, багато чого з порядку денного Президента США Джо Байдена відійшло на другий план: обіцянки щодо загального дошкільного закладу, збільшення сімейних субсидій і капітального перегляду умов медичного страхування було скасовано через різне політичне бачення внутрішніх процесів розвитку країни у Конгресі США.

За перші 20 місяців на посаді Президента США Джо Байденом було прийнято три законодавчих акти: закон про інфраструктуру вартістю 1,2 трлн доларів США, закон про напівпровідники та науку на суму 280 млрд доларів США та пакет витрат на боротьбу зі зміною клімату на 390 млрд доларів США. Їх намір масштабний: серед іншого сприяти американському виробництву, допомагати середньому класу

Графік 1. Інфляція в світі

та робити економіку екологічнішою¹³⁶.

З метою досягнення цих цілей, закони в першу чергу спрямовані на удосконалення моделі соціально-економічного розвитку США, надавши державі вирішальну роль у спрямуванні внутрішніх інвестицій та управлінні торгівлею за кордоном. Неминуче його охрестили Bidenomics.

¹³⁵ Consumer price inflation, UK: October 2022. // Office for National Statistics. – 2022, 16 November. – URL: <https://bit.ly/3XWCPJ0>.

¹³⁶ Мета екологічної економіки полягає у пошуку найкращих шляхів проживання на нашій планеті та формування «економічного суспільства», заснованого на визначенні ощадливості через економічну ефективність і досягнення екологічно прийняттого економічного розвитку.

Протягом десятиліть американські політики та керівники дуже скептично ставилися до державного втручання в економіку¹³⁷.

Результати від запроваджених санкційних обмежень. Колективне введення санкцій переслідує дві ключові цілі: вони не тільки збільшують економічні витрати, які накладаються на суб'єкт санкцій, але й зменшують внутрішні витрати для держав, які вводять санкції.

Санкції завдали значної економічної шкоди рф. Так, російський експорт скоротився на 36%, а імпорт – на 30%, ніж до санкцій.

06 жовтня 2022 року ЄС затвердив 8-й пакет санкцій проти росії, який став відповіддю на спробу анексії державою-терористом Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України, проведення там фальшивих “референдумів”, мобілізацію та ядерний шантаж. “Погоджений пакет включає серію болючих заходів, що мають на меті посилити тиск на російський уряд та економіку, ослабити військові спроможності росії та примусити кремль заплатити за нещодавню ескалацію”¹³⁸.

Цей пакет поклав початок імплементації в рамках ЄС угоди G7 щодо експорту російської нафти. У той час як заборона ЄС на імпорт російської морської нафти повністю залишається в силі, обмеження ціни, щойно буде запроваджено, дозволить європейським операторам здійснювати та підтримувати транспортування російської нафти до третіх країн за умови, що її ціна залишиться під попередньо встановленим лімітом. Це допоможе ще більше скоротити доходи росії, водночас зберігаючи стабільність світових енергетичних ринків завдяки продовженню поставок. Таким чином, це допоможе впоратися з інфляцією та підтримувати стабільність витрат на енергоносії в той час, коли високі витрати – особливо високі ціни на пальне – викликають серйозне занепокоєння у більшості європейців.

Цей захід тісно координується з партнерами G7. Він набуде чинності після 5 грудня 2022 року для сировини нафти та 5 лютого 2023 року для продуктів переробки нафти після ухвалення відповідного рішення Ради ЄС. Запроваджено додаткові експортні обмеження, спрямовані на скорочення доступу росії до військових, промислових та технологічних елементів, а саме: заборона експорту вугілля, в тому числі коксового; електроніка (компоненти, що використовуються для виготовлення російської зброї); предмети, що використовуються в авіаційному секторі; деякі хімічні речовини; заборонено експорт стрілецької зброї.

Також ЄС погодив додаткові обмеження щодо імпорту на суму майже 7 млрд євро до якого входять: готова продукція та напівфабрикати зі сталі; машини та прилади; пластмаса; транспортні засоби; текстиль, взуття, шкіра, кераміка, цигарки; деяких хімічних продукти; незолоті ювелірні вироби та ін.

Були запроваджені обмеження для деяких державних підприємств, а саме: громадянам ЄС забороняється обіймати посади в керівних органах низки державних підприємств рф; забороняються всі операції з російським морським реєстром.

¹³⁷ Joe Biden attempts the biggest overhaul of America's economy in decades. // The Economist. – 2022, 27 October. – URL: <https://econ.st/3UdbDmn>.

¹³⁸ Ukraine: EU agrees on eighth package of sanctions against Russia. // The European Commission. – 2022, 6 October. – URL: <https://bit.ly/3VgsdTB>.

Також введено обмеження на певний спектр послуг: на криптоактиви, які включають всі гаманці, облікові записи або послуги зберігання криптоактивів, незалежно від суми гаманця (раніше дозволялося до 10 тис. євро); заборонено надавати росіянам фінансові, ІТ-консультації, юридичні консультації, архітектурні та інженерні послуги. Зазначається, що це потенційно послабить промисловий потенціал росії, оскільки вона сильно залежить від імпорту цих послуг.

Додатково застосовано санкції до фізичних та юридичних осіб, причетних до російської окупації, незаконної анексії та псевдореферендумів на окупованих територіях Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей. Також до зазначених санкцій входять фізичні та юридичні особи, які працюють в оборонному секторі рф, наприклад, цивільні та військові посадові особи, а також компанії, що підтримують російські збройні сили.

ЄС також продовжує обмежувати акторів, які поширюють дезінформацію про війну в Україні. Заходи спрямовані на ключових осіб, які приймають рішення, олігархів, високопоставлених військових, пропагандистів відповідальних за підрив територіальної цілісності України.

Загалом у списку 30 фізичних осіб та 7 юридичних осіб (Корпорація “Іркут” (авіабудівна компанія, що постачає винищувачі, зокрема Су-30СМ, армії рф); АТ “ММЗ Авангард” (випускає ракети для вже згаданих ЗРК С-300 та С-400) тощо).

Восьмий пакет санкцій ЄС запровадив заборону на експорт низки послуг у сфері ІТ-консультування, а саме: консультаційні послуги, пов’язані з встановленням комп’ютерного обладнання, включаючи послуги з надання допомоги клієнтам у встановленні комп’ютерного обладнання та комп’ютерних мереж; консультаційні послуги з впровадження програмного забезпечення, включаючи всі послуги, пов’язані з консультаційними послугами з розробки та впровадження програмного забезпечення.

Нові санкції можуть торкнутися “Яндекса”, “VK” та інших російських ІТ-компаній, які юридично та технічно пов’язані зі своїми європейськими структурними підрозділами, а також компаній, що користуються іноземним програмним забезпеченням¹³⁹.

Також восьмий пакет запровадив заборону надання юридичних консультацій громадянам рф та іншим особам, пов’язаним із рф, проте не порушив ст. 6 Європейської конвенції про права людини, яка гарантує право на справедливий судовий розгляд.

В результаті проведеного аналізу щодо країн, що ввели санкції, можемо виділити ті, які несуть найбільший тягар у вигляді втрат власного добробуту. Загалом вартість санкцій проти росії є значно вищою, ніж санкції щодо Ірану. Такі країни як Латвія, Литва та Естонія несуть великі втрати з позиції свого соціального та економічного розвитку. В абсолютному вираженні найбільше навантаження спостерігається для державних бюджетів Німеччини, Польщі та України.

¹³⁹ Восьмий пакет санкцій ЄС: зашморг на шії росії затягується – тягнемо ще. // Укрінформ. Мультимедійна платформа України. – 2022, 7 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3EN4ZgV>.

Найменші витрати в абсолютному вираженні несуть США, Велика Британія, Японія, Канада та Австралія. “Ці витрати на санкції еквівалентні витратам НАТО. Механізм балансування між країнами з низькими та високими втратами від санкцій може зробити санкційні коаліції більш довговічними та стійкими”¹⁴⁰.

Висновок. Таким чином, ситуація у глобальній економіці погіршується, посилюються ризики фінансової стабільності на світових ринках. У відповідь на високу інфляцію центральні банки більшості країн світу підвищують ставки, які мають негативні наслідки для розвитку національних економік. Додатково на глобальні економічні процеси впливають також і політичні протиріччя між суб’єктами геополітики. Подальше посилення кризових процесів у світі та розширення санкцій означають зсув у бік ще більшого скорочення російського експорту та в цілком можливого у подальшому ще більшого ослаблення російського рубля з відповідними проінфляційними ефектами.

Економічна ситуація в росії

Внаслідок впливу санкційних обмежень, спостерігається зменшення доходної частини бюджету рф, стримується розвиток економіки та мінімізує її вплив на політичний та глобальний економічний простір, що в перспективі може сприяти прискоренню закінчення війни.

Вплив санкцій на економіку росії. Санкції стали другим найважливішим інструментом підтримки України після постачання зброї. Виклик полягає лише в тому, чи є ці санкції результативними та достатньо цілеспрямованими, щоб завдати шкоду економіці агресора. Санкції відчутно впливають на російську економіку, баланс у зовнішній торгівлі та можливості державного бюджету росії, і цей вплив лише зростатиме.

В рамках виключення росії з міжнародних організацій та позбавлення рф майданчиків для генерування брехні росію було виключено з міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей FATF. Від 21 жовтня 2022 р. рф не має права брати участь у засіданнях регіональних органів FATF як учасник та член. Крім того, заборонено долучатися до поточних і майбутніх проєктів організації¹⁴¹; 4 жовтня 2022 р. рф остаточно виключили з керуючої ради Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) при ООН¹⁴².

У фінансовому секторі були введені нові обмеження для рф та рб, зокрема, Президент США Джо Байден підписав закон, яким заборонив американському Мінфіну обмін доларів на спеціальні права запозичення (SDR) для росії та білорусі. Спецправа запозичення входять до складу міжнародних резервів росії та рб, цей закон унеможливить користування часткою їх резервів¹⁴³.

¹⁴⁰ Economic sanctions: Coalitions increase the cost for the target and reduce own burden. // Kiel Institute for the world economy. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3gGRLdM>.

¹⁴¹ Жарикова А. FATF розширила обмеження щодо участі Росії в роботі організації. // Економічна правда. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3XKbytb>.

¹⁴² Росію остаточно викинули з керуючого органу ICAO. // Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. – 2022, 4 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3XKA6CE>.

¹⁴³ Павлиш О. Байден заборонив міняти на долари спецправа запозичення РФ і Білорусі. // Економічна правда. – 2022, 5 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3EQYLNa>.

У зв'язку з запровадженими санкціями перед рф постають нові технологічні проблеми, а саме: через відмову виробників Європи, Північної Америки та Японії постачати друкарські, палітурні, ниткошвейні, кришкоробні машини, СТР-обладнання і запчастини до них російські друкарні зіткнулися з їх дефіцитом. Техніка з так званих “недружніх” країн у російських друкарнях становить близько 90%¹⁴⁴; російські виробники комп'ютерів, телефонів, серверів та іншої електроніки зіткнулися зі збільшенням постачання бракованих комплектуючих з Китаю – після початку повномасштабної війни в Україні частка браку зросла із 2% до 40%¹⁴⁵; намагаючись вирішити структурні проблеми з відсутністю обладнання та комплектуючими рф продовжує роботу з імпортозаміщення. В рамках організації цієї роботи в рф, було визначено найбільш перспективні галузі, зокрема: виробництво комп'ютерів, електроніки, оптичних приборів, а також машин та обладнання. Уряд росії сформував 162 проекти по критичним напрямкам імпортозаміщення до 2030 р. реалізація цього пулу оцінюється в 5,2 трлн рублів – про що повідомив Васілій Осьмаков перший заступник міністра промисловості та торгівлі рф. Фінансування програми планується за рахунок: 2,3 трлн рублів кредитів та 2,9 трлн рублів від інвесторів.

В жовтні з'явилося офіційне довгоочікуване підтвердження дієвості санкцій запроваджених проти рф. У зв'язку з цим, уряд росії доручив направити 1 трлн рублів з Фонду національного добробуту (ФНБ) на покриття дефіциту федерального бюджету 2022р. (відповідно до розпорядження прем'єр-міністра рф Михайла Мішустіна)¹⁴⁶.

Обсяг продажів нафти та газу є занадто малим для такого експортера-гіганта як рф у період рекордних цін на енергоносії. Незважаючи на високі ціни на нафту та газ, обсяг доходів знизився на 4,9%, тоді як Саудівській Аравії вдалося зафіксувати його зростання на 11,8%. Разючий розрив значною мірою пояснюється впливом санкцій.

Прибуток від експорту нафти та газу – ключовий інструмент захисту росії від санкцій – зменшуватиметься. У наступному році, коли буде введено європейське нафтове ембарго, очікується скорочення доходів росії від нафти та газу на 40%: з приблизно 325 млрд доларів США у 2022 році до 180 млрд доларів США у 2023 році (за базового сценарію) та досягнуть критичних 150 млрд доларів США на рік до кінця 2023 року.

Поки російську економіку тримають на плаву лише рекордно високі ціни на енергоносії, які, втім, не мають жодних економічних основ і різко зросли після вторгнення. У нафтовому секторі в липні-серпні спостерігається зниження цін через побоювання глобальної економічної рецесії.

¹⁴⁴ Ураження санкційною зброєю: хроніки 5 жовтня. // Borg.Expert. – 2022, 5 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Vc4iVr>.

¹⁴⁵ російські виробники електроніки отримують з Китаю до 40% бракованих мікročіпів – ЗМІ. // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3EWH3rI>.

¹⁴⁶ Павлиш О. У РФ виділять 1 трильйон рублів із Фонду національного добробуту на покриття дефіциту бюджету. // Економічна правда. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3XKo1x5>.

Впровадження нафтового ембарго, а також поширення діючих санкцій на морське транспортування нафти судами, зареєстрованими в юрисдикції ЄС, призведуть до подальшого зниження обсягів експорту російської нафти та збільшення дисконту на неї. За інформацією цб росії середня ціна продажу російської нафти була трохи нижча за 80 доларів США за барель, тоді як середньоринкова – 113 доларів США.

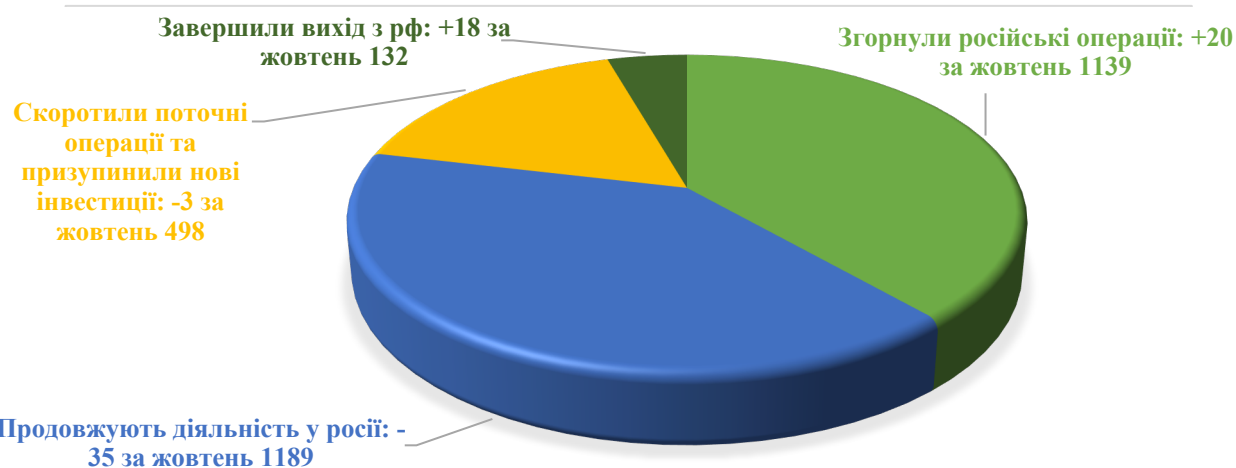
Після того як доходи від нафти та газу впадуть нижче критичного рівня (менше 150 млрд доларів США на рік), росії буде важко підтримувати зовнішній баланс, що, ймовірно, вимагатиме або значного використання міжнародних резервів, і/або значного коригування обмінного курсу рубля. За будь-якого сценарію російська економіка зазнає серйозної шкоди – з наслідками, подібними до тих, які спостерігалися під час криз 1998-2000, 2008- 2009, 2014-2015 і 2020 років.

Один із найдовгостроковіших негативних наслідків для економіки рф – це вихід потужних іноземних компаній з російського ринку та зниження конкуренції.

Станом на 31 жовтня Київська школа економіки (KSE) ідентифікувало близько 2958 компаній, організацій і їх брендів з 85 країн та 56 галузей і їхню позицію щодо роботи на ринку рф, близько 40% з них публічні. Для 1300 публічних груп компаній KSE також ідентифікувало (за можливості) їхній операційний бізнес в рф (наявність контрольної частки в юридичній особі) та оновили дані за 2021 рік, що дало змогу підрахувати вартість інвестованого в країні капіталу (близько 137,7 млрд доларів США), локальну виручку (на загальну суму 290,0 млрд доларів США), локальні активи (на загальну суму 294,2 млрд доларів США), а також персонал (близько 1,276 млн осіб). Протягом року 1769 іноземних компаній вже скоротили, згорнули діяльність або завершили вихід із росії¹⁴⁷.

Це позначилось на рівень безробіття в системі функціонування ринку праці рф, тоді як тиск санкцій лише накопичуватиметься. Так, МВФ прогнозує рівень безробіття в рф до 9,3% в 2022 році, що означає близько 3,8 млн нових безробітних.

Графік 2. Кількість іноземних компаній, що працюють/працювали на території рф

¹⁴⁷ 25-й випуск щотижневого дайджесту про вплив виходу іноземних компаній на економіку РФ. // Kyiv School of Economics. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3XIALo4>.

За оцінками російського центру стратегічних досліджень, до кінця 2022 року відбудеться значне зростання безробіття у 63% регіонах рф. До п'ятірки галузей, на які чекає скорочення робочих місць, входять транспорт і логістика, автомобільна промисловість, оптова торгівля, електронна комерція, лісопромисловість і вироби з деревини¹⁴⁸.

Ситуація на російському фінансовому ринку. російський бюджет швидко скорочується через війну та санкції, що вже призвело до вступу економіки країни до затяжної рецесії, яка може продовжитися протягом тривалого періоду. Санкції послабили можливість росії фінансувати війну, проте Китай та Туреччина допомагають москві обійти західну блокаду. Санкції ЄС виявилися найболючішими для енергетичного та банківського секторів росії, банки якої потребують масштабної рекапіталізації. Обсяг необхідних додаткових капіталовкладень може становити близько 32 млрд доларів США. За даними Єврокомісії, російські кредитні організації вже закрили 670 офісів. Усі великі російські банки, за винятком одного, вже занесені до списку санкцій ЄС¹⁴⁹.

Оцінка індикатора бізнес-клімату банку росії у жовтні погіршилась у всіх великих галузях економіки країни. Споживча активність залишилась стриманою. Відповідно до оновленого базового прогнозу банку росії, спад ВВП у 2022 році становитиме 3,0-3,5%.

На ринку корпоративного боргу кредитні спреди також помітно зросли у вересні та жовтні, але це зростання виявилось тимчасовим – згодом спреди стабілізувались в діапазоні 1-2%. Поточний рівень ставок підтримує емісійну активність: обсяг розміщень як і раніше, залишається на високому рівні. Це може відбивати сприйняття інвесторами перспектив корпоративного бізнесу.

За даними центрального банку російської федерації здійснено прогнозні розрахунки економічних показників на поточний та наступні роки.

Так, фізичний обсяг експорту у 2022 року скоротиться на 15-16% під впливом зовнішніх обмежень та уповільнення зростання світової економіки. У 2023 році експорт у реальному виразі скоротиться ще на 7,5-11,5% на тлі набрання чинності введеними санкціями із боку ЄС. У 2024 році скорочення сповільниться до 1-3%, а в 2025 році можливий невеликий приріст до 2% за рахунок відновлення нафтогазового експорту та експорту послуг, що триває.

Скорочення фізичних обсягів імпорту у 2022 року прогнозується у діапазоні 22,5-23,5% внаслідок введених зовнішніх обмежень. У 2023 році скорочення імпорту в реальному вираженні сповільниться, і навіть можливе невелике відновлення – до 0,5%. У 2024 році через дедалі більший розвиток нових зовнішньоекономічних зв'язків імпорт прискориться до 3,0-5,0% та до 2025 року стабілізується в діапазоні 1,0-3,0%.

Інфляція у серпні-жовтні підвищувалась. Її медіанна оцінка у жовтні досягла 12,8%, а середній темп приросту цін становив 4,1% у річному вираженні.

¹⁴⁸ Санкції залишають Росії сили ще на рік війни. П'ять висновків великого звіту КШЕ про санкційний удар по російській економіці. // Forbes. – 2022. – URL: <https://bit.ly/3u5ovQZ>.

¹⁴⁹ Санкції "розтопили" здатність Росії фінансувати війну, – EUobserver. // РБК – Україна. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3us8tkp>.

Збільшення цін в основному було зумовлене зростанням економічної невизначеності та геополітичною напруженістю. На динаміку інфляції вплинули і процеси структурної трансформації економіки та відкладені ефекти проведеної часткової мобілізації, через можливе посилення перетоків робочої сили між різними галузями та регіонами, нестачу персоналу окремих спеціальностей.

Економісти банку росії вважають, що наказ путіна про мобілізацію підірвав довіру споживачів та ділову активність і, ймовірно, чинитиме тиск на економіку найближчими місяцями. Незважаючи на те, що економіка швидше за очікування адаптувалася до умов, що змінилися, у міру вичерпання ефектів інерції (у тому числі скорочення наявних запасів та завершення укладених раніше контрактів). Це призводить до підвищення темпів зростання цін¹⁵⁰.

Внутрішня емісія залишається чи не єдиним джерелом залучення кремлем коштів, а зі скороченням доходів і проблемами, що назрівають у банківському секторі, попит неминуче залишиться слабким. Плани мінфіну росії покрити дефіцит бюджету протягом найближчих трьох років шляхом внутрішніх позик не здаються правдоподібними.

Різке покращення ситуації було спричинене високими доходами від продажу нафти та газу в поєднанні з російською політикою маневрування, яка частково захистила економіку від шоку первинної хвилі санкцій.

Експорт. Поставки російського скрапленого газу в жовтні зросли майже до найвищого рівня з березня, що свідчить про проблеми на шляху країн зменшити свою залежність від рф напередодні зими.

Експорт СПГ з росії зріс на 1,1% в річному вимірі в жовтні до 2,9 млн тонн. Це різко контрастує з різким падінням поставок російського газу газогоном до Європи після того, як рф розпочала повномасштабну війну проти України¹⁵¹.

Рішенням ЄС запроваджено додаткові експортні обмеження, спрямовані на скорочення доступу росії до військових, промислових та технологічних товарів, а також її можливості розвивати військовий сектор.

Наслідки втрати ринків викопних ресурсів стали очевидні для керівництва рф, загрози для економіки росії внаслідок припинення постачання нафти та газу до ЄС збільшуються. У зв'язку з цим вирішувати питання постачання газу взявся сам путін. Можна визначити два напрямки в яких намагається рухатись рф: перший напрямок, це створення газового хабу в Туреччині: Президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган заявив, що домовився з путіним про створення в Туреччині газового хабу. Міністерству енергетики та природних ресурсів було доручено опрацювати кроки, щодо створення запропонованого президентом рф газового хабу. Найзручнішим місцем на думку Ердогана для запропонованого нового газового хабу до Європи може стати регіон Трак'я на північному заході Туреччини¹⁵²;

¹⁵⁰ Аналитическая информация. // Центральный Банк российской федерации. – 2022, с 1 октября по 25 ноября. – URL: <https://bit.ly/3VgTjKt>; <https://bit.ly/3VfgGnK>; <https://bit.ly/3EPUsRY>; <https://bit.ly/3glwtfA>; <https://bit.ly/3u5r1GV>; <https://bit.ly/3u7ktav>; <https://bit.ly/3UeU7Oz>; <https://bit.ly/3gK7EzX>; <https://bit.ly/3u6KVR1>; <https://bit.ly/3Viv5j0>.

¹⁵¹ Поставки СПГ з росії в жовтні наблизились до рекорду з 2020 року. // Finance.ua. – 2022, 2 листопада. – URL: <https://bit.ly/3F93ew0>.

¹⁵² Павлиш О. Ердоган заявив, що домовився з Путіним про створення в Туреччині газового хабу. // Економічна Правда. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3ipXBRd>.

другий напрямок, це ствердження, що росія не зважаючи на підрив нею обох ниток Північних потоків, є надійним постачальником: президент РФ путін стверджує, що росія готова постачати Європі додаткові обсяги газу в зимовий період по вцілілій гілці «Північного потоку-2». Заявлений об'єм становить 8% всієї потреби ЄС¹⁵³.

Ці заяви путіна зроблені ним публічно не знайшли підтримки у країн ЄС. Країни ЄС не поспішають користатися цією можливістю. Єдиною країною, що зацікавилась заявами путіна була Туреччина. В публічній площині не виявилось країн, що бажали б користуватись послугами нового хабу.

“Оскільки експорту Китаю наразі недостатньо, щоб компенсувати падіння торгівлі росії з ЄС, спроби росії замінити скорочення імпорту з Європи виявляються дедалі складнішими. Санкції, запроваджені західним альянсом, вочевидь, сильно б'ють по російській економіці та помітно обмежують можливості споживання населення”, – сказав британський політик Кір Стамер¹⁵⁴.

Про це також свідчить зниження вантажів, що вивантажуються в російських портах. Колишній найбільший контейнерний порт росії та важливий центр торгівлі з Європою в Санкт-Петербурзі, у жовтні вперше досяг менше ніж 10% обсягів попереднього року. Головний чорноморський порт Новоросійськ також реалізував лише 50% торгівлі минулого року. У порту Владивостока, який має важливе значення для торгівлі з Азією, також спостерігалось зниження обсягів надходження вантажів, тому зникнення торгівлі між Європою та росією там неможливо компенсувати.

Експорт російських товарів у жовтні 2022 року скоротився на 2,6% у річному обчисленні.

Імпорт. Санкції, запроваджені західними країнами у відповідь на вторгнення Москви до України, призвели до скорочення імпорту росії. Затори в контейнерних перевезеннях знижуються на високий рівень. Про це свідчать останні оновлення даних індикатора торгівлі Кільського інститута світової економіки за жовтень. Фрахтові ставки на транспортування вантажів з Китаю до Європи знаходяться на найнижчому рівні приблизно за 2 роки. Значення торгівлі в усьому світі та для великих економік порівняно з попереднім місяцем, як правило, негативні. У випадку з росією санкції мають вплив. Країні не вистачає імпорту на суму близько 4,5 млрд доларів США на місяць.

Держстат РФ вже кілька місяців не публікує цифри щодо імпорту, приховуючи негативний ефект від санкцій. Аналіз експорту з 57 країн і регіонів до росії, включаючи ЄС і Китай, за червень-серпень 2022 року показує, що росія імпортує приблизно на 24% менше товарів на місяць, ніж у 2021 році. Щомісячний розрив імпорту становить близько 4,5 млрд доларів США.

Якщо влітку 2021 року ЄС був найважливішим торговельним партнером росії, то зараз цю першу позицію зайняв Китай. Порівняно з попереднім роком ЄС експортує до росії на 43% менше товарів, а Китай експортує на 23% більше.

¹⁵³ Тарасовський Ю. «Нехай просто кран відкриють». Путін заявив, що РФ готова постачати газ по вцілілій гілці «Північного потоку – 2». // Forbes. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3VIFL07>.

¹⁵⁴ FT: Китай став основним торговим партнером росії. // Аргумент. – 2022, 8 листопада. – URL: <https://bit.ly/3XQcD2K>.

Однак у вересні зростання експорту з Китаю до росії втратило оберти¹⁵⁵. Імпорт російських товарів у жовтні скоротилися на 0,4% у річному обчисленні.

Оборонно промисловий комплекс. Наміри рф замінити іноземні компоненти місцевим виробництвом не виправдалися. У 2019 році в рф було запущено програму з конкретними цілями, щоб до 2025 року скоротити залежність країни від західних комплектуючих щодо її арсеналу – від радарів до сучасних підводних човнів та систем протиракетної оборони. Внутрішня перевірка програми за 10 місяців до вторгнення рф в Україну показала що багаторічні спроби зменшити залежність від імпорту значною мірою зазнали невдачі.

Одна з російських оцінок прямо попередила, що державна програма оборонних закупівель зазнає невдачі в умовах жорсткішого режиму санкцій. Інформація про проблеми росії з постачанням компонентів була передана ряду західних урядів і використовувалася під час обговорення торгових санкцій, запроваджених з кінця лютого поточного року.

Нестача сучасної зброї змушує росію покладатися на зразки радянської доби, які менш точні та надійні. кремль навряд чи зможе зберегти динаміку масованих нападів на українську інфраструктуру, яка спостерігалася протягом місяця, незважаючи на погрози президента рф путіна продовжувати ескалацію. Ворог намагається поповнити запаси своїх сухопутних військ. В той же час рф, зазнає великих втрат у танках та літаках, використовуючи свій ракетний арсенал на межі недоторканого запасу.

З початку військової агресії рф в Україну ЄС, США та інші країни світу впровадили на рф санкції спрямовані на перекриття доступу до напівпровідників та інших ключових компонентів, які використовуються у високотехнологічній зброї.

“Втрати росії – в особовому складі та устаткуванні приголомшують. Ми знаємо, і російські командири на місцях знають, що їхні запаси та боєприпаси закінчуються”, – заявив директор британської агенції радіотехнічної розвідки Джеремі Флемінг. Очікується подальше відставання від сучасних тенденцій російської техніки та її збройних сил загалом. Майже всі зразки сучасних озброєнь рф залежать від іноземних компонентів, таких як крилаті ракети, бомбардувальники Ту-22МЗ, підводні човни, система ППО “Нудоль” та зенітні радары¹⁵⁶.

Санкційний тиск змушує керівництво рф постійно шукати підтримку у Китаю, а також домовлятися з Туреччиною та іншими країнами з метою диверсифікації втрат експортної динаміки, а також змінити його структуру та напрямки. Оптимістичні прогнози західних аналітиків, які пророкували швидке падіння економіки рф, не виправдали себе. Адже стала очевидною деяка недооцінка тих кроків, які протягом багатьох років вживались кремлем для підготовки до повномасштабної війни та створення відповідних запасів тощо.

¹⁵⁵ Прасад А. Імпорт Росії скоротився майже на чверть через західні санкції – FT. // Forbes. – 2022, 7 листопада. – URL: <https://bit.ly/3APVppJ>.

¹⁵⁶ Наміри РФ замінити іноземні компоненти місцевим виробництвом не виправдалися, – ЗМІ. // РБК – України. – 2022, 15 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3inA0QS>.

Проте, посилення санкційного тиску, повне ембарго на поставку з росії нафти і газу, в короткостроковій перспективі забезпечить досягнення цілі щодо послаблення економіки рф до рівня, який знизить її спроможність до ведення повномасштабної війни на території України.

Економічна ситуація в Україні

Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України спричинило кризу, з наслідками якої країна бореться вже протягом восьми місяців. Один за одним постають виклики, які держава і бізнес вимушені долати спираючись на підтримку західних партнерів. Якщо в перші місяці військової агресії найважливішими питаннями були релокація виробництв та бізнесів, а також трудова міграція населення, забезпечення всім необхідним ЗС України, то в жовтні Україна вирішувала проблему безпечних коридорів для міжнародної торгівлі, а також зіштовхнулась з безпрецедентними викликами для енергетичної системи, ризикуючи опинитись на межі повної втрати керованості енергетичною системою країни. Проте, навіть за таких умов Уряду вдалося стабілізувати показники інфляції, валютного курсу та забезпечити можливість розвитку економіки.

Загальна економічна ситуація

Виконання Державного бюджету України. У жовтні до загального фонду державного бюджету надійшло 72,8 млрд грн. Серед основних надходжень, які спрямовувались до Державного бюджету України, слід виділити такі:

- податку на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів – 26,0 млрд грн.;

- податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів – 14,2 млрд грн. (зібрано 25,1 млрд грн., відшкодовано – 10,9 млрд грн.);

- податку на доходи фізичних осіб та військового збору – 12,8 млрд грн.;

- акцизного податку – 7,4 млрд грн.;

- рентної плати за користування надрами – 4,4 млрд грн.;

- податку на прибуток підприємств – 3,2 млрд грн.;

- ввізного та вивізного мита – 2,6 млрд грн.

Надходження ЄСВ до фондів соціального страхування у жовтні 2022 року становили 37,9 млрд грн.

За січень-жовтень 2022 року видатки державного бюджету становили 1978,6 млрд грн. При цьому, у жовтні 2022 року видатки державного бюджету склали 231,7 млрд грн.

За січень-жовтень 2022 року державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 638,7 млрд грн. У жовтні фактичний дефіцит державного бюджету становив 143,4 млрд грн., у тому числі загального фонду – 147,1 млрд грн.

Фактичні державні запозичення до загального фонду державного бюджету за січень-жовтень 2022 року склали 932,4 млрд грн., або 89,7% від запланованих на цей період.

Від розміщення ОВДП на фінансування державного бюджету залучено 522,9 млрд грн., у тому числі, в іноземній валюті 65,2 млрд грн. (1554,4 млн доларів США та 473,0 млн євро).

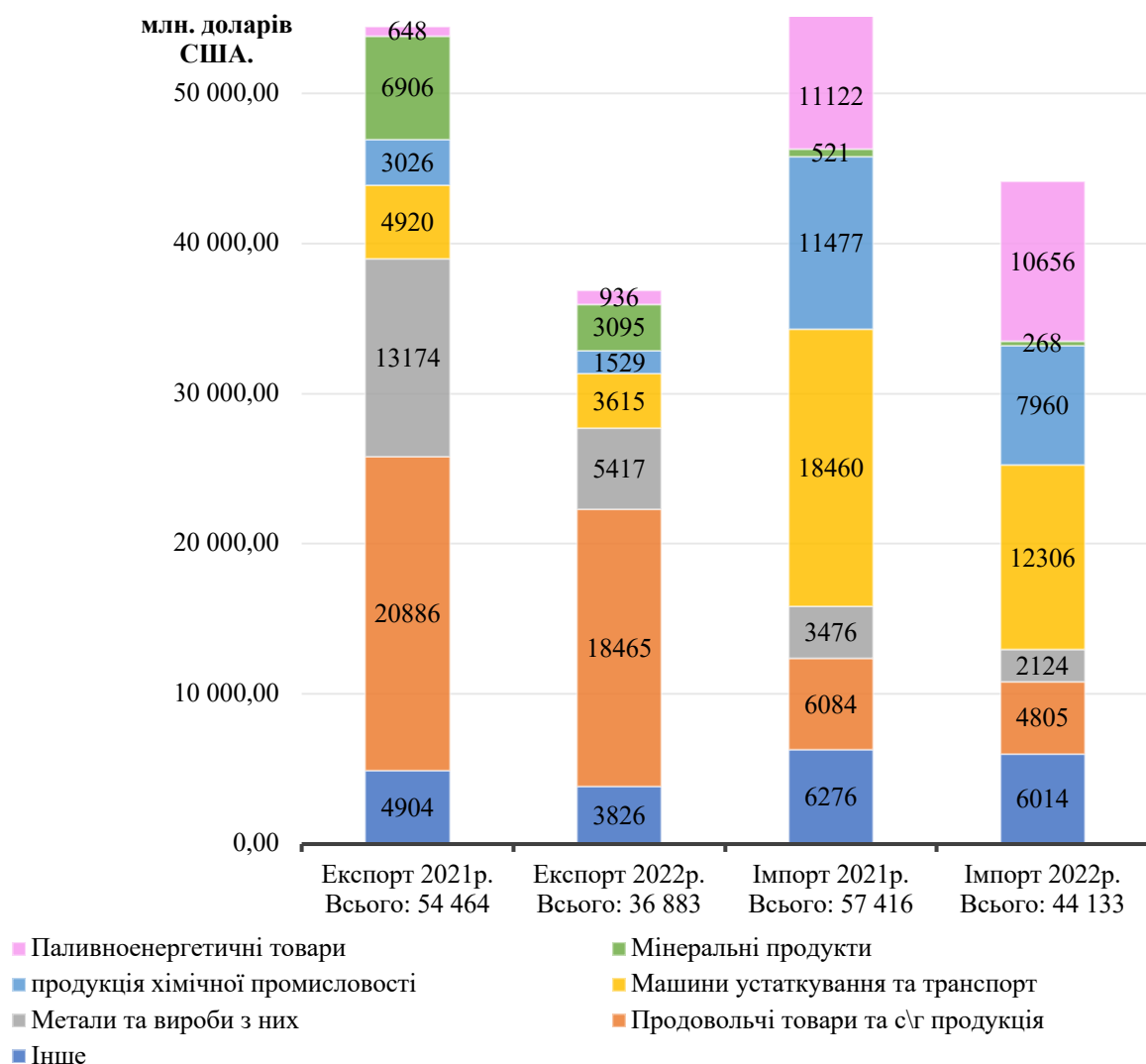
При цьому за рахунок випуску військових ОВДП залучено 477,4 млрд грн., в тому числі, шляхом придбання у власність Національним банком України – 340,0 млрд грн.

Із зовнішніх джерел залучено 409,4 млрд грн.

Експорт-імпорт. У жовтні 2022 року Україна експортувала товарів на 3,8 млрд доларів США – це майже 2,5 млрд доларів США менше ніж жовтні минулого року та на 8,2% менше, ніж у вересні 2022 року. До цього додалося як зменшення обсягів експорту, так і зниження світових цін на продовольчі та промислові товари.

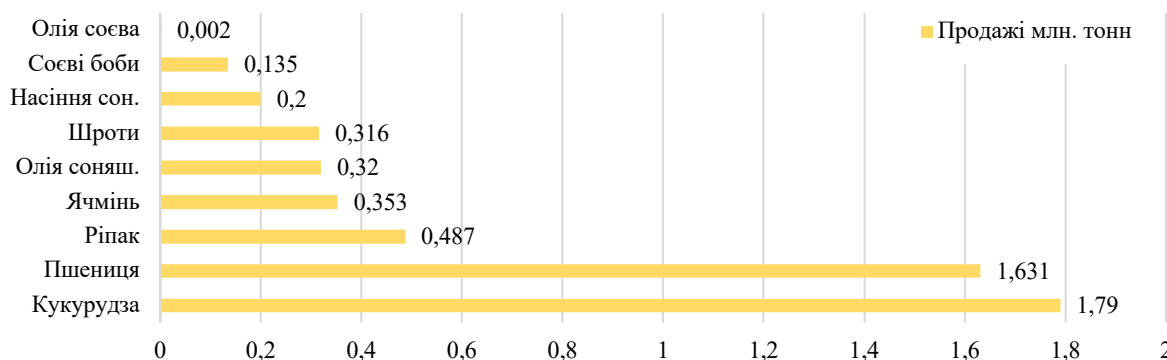
Серед товарів, які експортує Україна, вагому частку займає аграрна продукція. На першому місці – зернові культури (943 млн доларів США), далі йдуть жири та олія (562 млн доларів США), насіння і плоди олійних культур (534 млн доларів США), чорні метали (190 млн доларів США). Цікаво, що Україна суттєво наростила експорт мінеральних палив, нафти та продуктів її перегонки – на 92% (до 128 млн доларів США).

Графік 3. Порівняння експорту-імпорту України за 10 місяців 2021-2022 рр.

Аграрна продукція, в грошовому еквіваленті: соняшникова олія залишилася лідером по виручці, попри падіння в обсягах, – 502 млн доларів США, що на 14,9% менше, ніж у вересні 2022 року. І навпаки: попри номінальне збільшення обсягів експорту кукурудзи в грошах маємо 2% зменшення – до 465 млн доларів США¹⁵⁷.

Графік 4. Експорт агропродукції портами України

Протягом жовтня представники росії свідомо затримували роботу “Зернової ініціативи”. Станом на кінець жовтня 170 суден стояли у черзі, аби виконати свої контракти на поставки української агропродукції до інших країн, зокрема – Єгипту, Тунісу, Алжира, Марокко, Лівану, Іраку, Китаю, Бангладеша та Індонезії. Недоекспортовано близько 3 млн тонн продовольства. “Росія свідомо затримує проходження кораблів. Наші партнери, ООН і Туреччина, повністю поінформовані щодо цієї ситуації”, – зазначив Президент України Володимир Зеленський.

Внаслідок дій держави-терориста, яка свідомо затримує повноцінну реалізацію “зернової ініціативи”, українські порти наприкінці жовтня працювали тільки на 25-30% своїх можливостей.

29 жовтня 2022 року РФ звинуватила Україну і Британію в “теракті проти кораблів чорноморського флоту” й заявила про вихід із “Зернової ініціативи”.

Проте вже 31.10.2022р. завдяки спільним зусиллям ООН, України та Туреччини “Зернова угода” залишилась в силі, незважаючи на заяви Росії.

Внаслідок широкомасштабної російської агресії проти України, було втрачено близько 20% промислового виробництва яєць в Україні. Через ведення бойових дій припинили свою діяльність та значно скоротили виробництво такі підприємства як “Дмитрівська птахофабрика”, філія “Богодухівської птахофабрики” на Харківщині та птахокомплекс “Чорнобаївський”, який був одним з найбільших виробників яєць в Україні. Внаслідок цього, ціни на яйця що входять у споживчий кошик піднялись вдвічі.

Експорт *продукції ГМК* (гірничо-металургійний комплекс) сильно просів – так, експорт чорних металів впав на 84% у порівнянні з жовтнем минулого року. Металургія сильно постраждала від війни, тому дана тенденція продовжиться до кінця року і, очевидно, триватиме і в наступному. Найбільше падіння обсягів зазнала гірничо-металургійна галузь. Експорт руди скоротився на 286 тис. тонн у порівнянні з вереснем (–21%). Чавуну експортували на 127 тис. тонн менше,

¹⁵⁷ Аналітичні дані. // Міністерство аграрної політики та продовольства України. – 2022. – URL: <https://bit.ly/3EPy1wv>.

ніж у вересні (–63%). В абсолютних числах експорт по цих товарах: руда – 1,06 млн тонн; чавун – 72,2 тис. тонн; прутки – 65 тис. тонн (єдиний товар з категорії гірничо-металургійного комплексу, експорт якого зріс на довоєнний рівень)¹⁵⁸.

В географічному розрізі головним торговим партнером України залишаються країни ЄС, майже 66% українського експорту спрямовуються до них, з 3,8 млрд доларів експорту 2,5 млрд доларів США припадає на ЄС. З початку року найбільше українського експорту було спрямовано до ЄС. За 10 місяців 2022 року до країн ЄС було відвантажено на 7,3% більше, ніж у 2021 році. Зростання відбулося шляхом експорту до країн Центральної та Східної Європи, таких як Польща, Румунія, Угорщина, Словаччина, Болгарія. Водночас суттєво скоротився експорт до країн Західної Європи, зокрема до Німеччини – на 20%, Нідерландів – на 26%, Італії – на 52%. Експорт української продукції до країн Азії також зазнав значного скорочення – на 57% від довоєнних показників. Найбільшими торговельними партнерами України в регіоні є Туреччина та Китай, на які припадає понад 54% загального обсягу експорту.

Найбільші торгові партнери України станом на жовтень наведено у таблиці:

Таблиця. Найбільші торгові партнери України

Країна	млн доларів США
Польща	560
Румунія	412
Туреччина	234
Німеччина	233
Угорщина	187
Іспанія	186
Китай	152
Індія	112
США	76
Молдова	76

Український імпорт у жовтні зріс по вартості на 2,6% – до 4,6 млрд доларів США. При цьому обсяги зменшилися на 3,1% – до 2,01 млн тонн. Лідером за імпортом залишаються нафтопродукти, на які припадає 25% обсягу і 16% вартості. Загалом за результатами 10 місяців 2022 року загальний торговельний оборот склав 80,3 млрд доларів США, з яких 36,9 млрд доларів США припадає на експорт і 43,4 млрд доларів США на імпорт. У порівнянні таким самим періодом у 2021 році помітно скорочення експорту на 32,3%, а імпорту – на 23,9%.

Масовані ракетні атаки на економіку України. Міністр оборони України Олексій Резніков, повідомив дані щодо використання росією високоточних ракет дальнього радіусу дії від початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року до 12 жовтня включно.

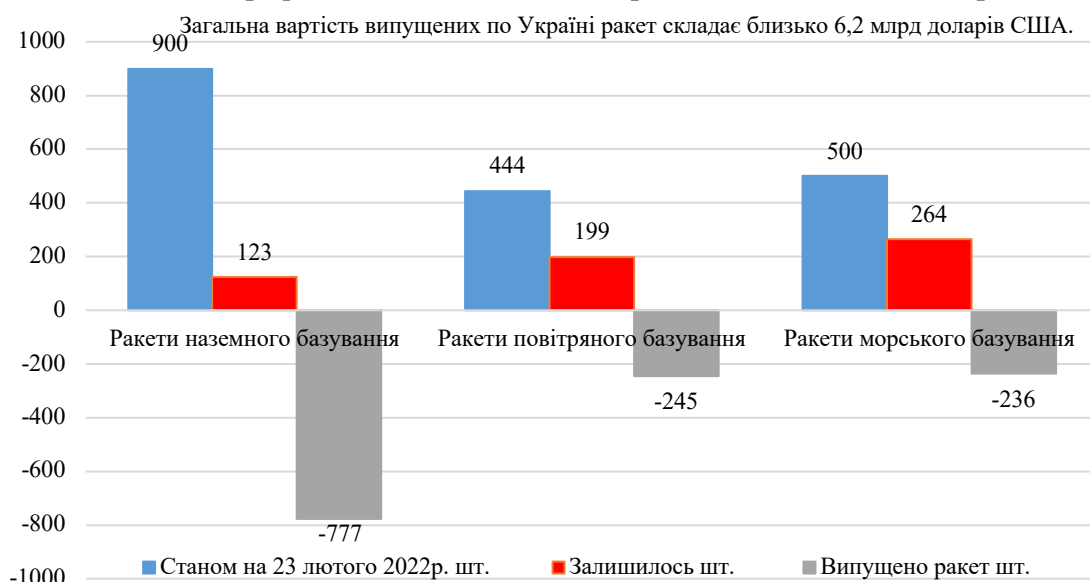
¹⁵⁸ Статистика українського експорту та імпорту у жовтні 2022 року. // Національний проєкт. Дія.Бізнес. – 2022. – URL: <https://bit.ly/3VfknK8>.

Станом на 23 лютого у росії було близько 900 балістичних ракет “Искандер”, близько 500 крилатих ракет морського базування “Калибр” та 444 крилаті ракети повітряного базування (Х-101 та Х-555). Станом на 12 жовтня у запасах збройних сил рф залишалось 123 “Искандера”, 264 “Калибра” та 199 ракет Х-101 і Х-555.

Загалом у росії залишилось 586 високоточних ракет дальнього радіусу дії з 1844, які були у неї до початку вторгнення у лютому¹⁵⁹.

Приблизна вартість ракет випущених по Україні 10 жовтня, під час масованої атаки, становить по різних оцінках від 400 до 600 млн доларів (16 до 24 млрд грн.).

Графік 5. Ракетні атаки по Україні лютий-жовтень 2022р.

рф використовує ракетні атаки на українські міста і критичну інфраструктуру для залякування мирного населення, примушення до переговорів та зламу волі українського народу. Безперечно ці атаки також несуть руйнування та прямі і непрямі збитки українській економіці. Внаслідок цих атак Україна втратила можливість експортувати електроенергію в Європу.

Більшість інфраструктурних об'єктів, що були уражені ракетами буде відновлено. Постачання електроенергії відновлено вже на більшості територій¹⁶⁰.

Президент України В. Зеленський заявив, що з 10 жовтня внаслідок російських ударів було зруйновано 30% електростанцій – це спричинило масові відключення електроенергії по всій країні¹⁶¹.

Для ліквідації наслідків масованих ракетних обстрілів, НЕК “Укренерго” з початку війни вже отримало допомогу у вигляді постачання обладнання та матеріалів з боку п’яти європейських операторів системи передачі електроенергії. Зокрема, таку допомогу надали бельгійська Elia, польська PSE, італійська Terna, а також німецькі Amprion та 50 Hertz¹⁶².

¹⁵⁹ «Демілітаризація росії»: Резніков розповів, скільки високоточних ракет лишилось у ворога. // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3FaNfgN>.

¹⁶⁰ Ланда В., Гненний К. Росіяни за пів доби випустили ракет по Україні на \$400–700 млн // Forbes. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Vgpx8J>.

¹⁶¹ За тиждень ударів окупантів зруйновано 30% українських електростанцій – Зеленський. // Економічна правда. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Um4z6N>.

¹⁶² Укренерго з початку війни отримало допомогу від п’яти європейських операторів. // Finance.ua. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3Xzh5CS>.

Для вивчення можливості імпорту електроенергії для забезпечення потреб українських споживачів в умовах масованих ракетних обстрілів, 27 жовтня, державний трейдер “Енергетична компанія України” (ЕКУ) здійснив перший тестовий імпорт електроенергії з Європи. Тестовий імпорт електроенергії відбувся зі Словаччини. Його потужність становила 1 МВт¹⁶³.

Безперечно втрата ринку електроенергії ЄС болюче вдарила по надходженням від енергосистеми України, проте це лише маленька частка збитків, яку завдає росія економіці України масованими ракетними ударами. Вплив енергосистеми на будь-яку сучасну економіку та суспільство має тотальний характер, а збитки під час відключень електроенергії важко підрахувати.

Допомога міжнародних партнерів. Відповідно до даних Міністерства фінансів, обсяг фактично виділеного Україні міжнародними партнерами від початку війни фінансування на покриття дефіциту держбюджету на 26 жовтня становить 23,123 млрд доларів США і ще 1 млрд доларів США – на відновлення, або сумарно 65% заявленої ними допомоги на загальну суму 36,959 млрд доларів США. Згідно з оприлюдненими ним на сайті даними, на частку грантів припала менше ніж половина отриманих коштів – 10,485 млрд доларів США, або 43,5%.

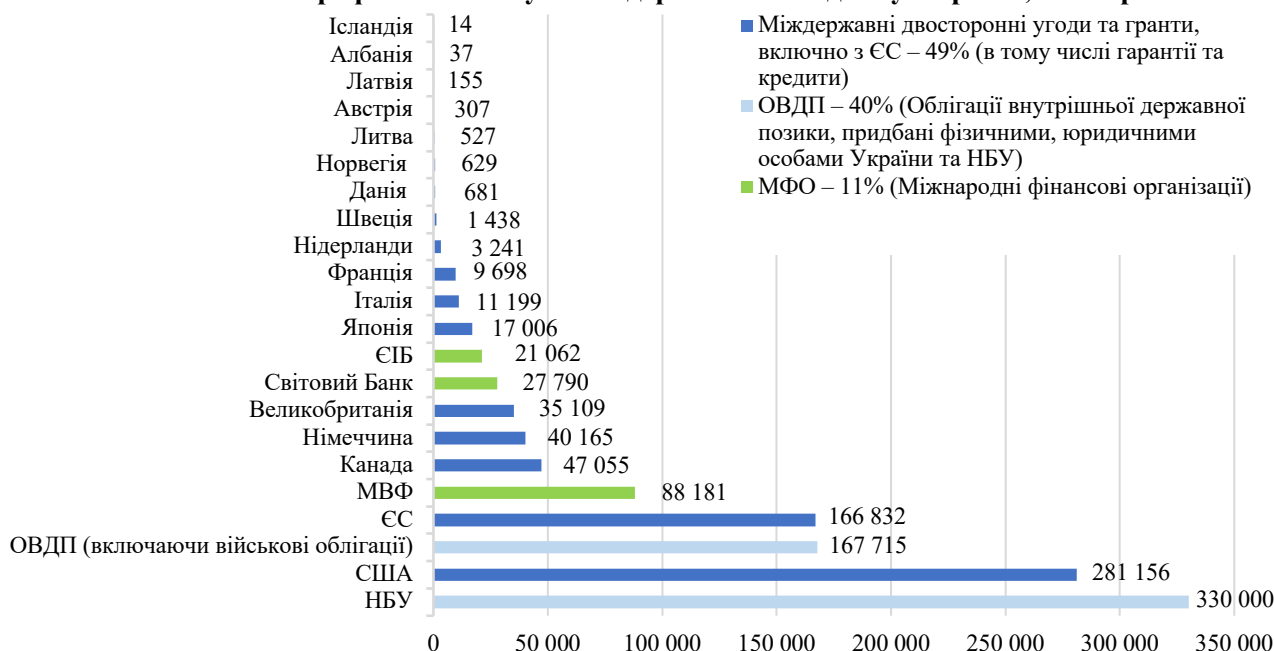
Найбільшу підтримку Україні оголосили Сполучені Штати Америки і Європейський Союз – відповідно 12,99 млрд доларів США і 11,5 млрд доларів США, проте якщо США з цього обсягу виділили вже 8,49 млрд доларів США, або 65%, і все у вигляді грантів, то ЄС – 4,845 млрд доларів США, або 42%, з яких у вигляді грантів лише 626 млн доларів США.

Завершують п’ятірку донорів за обіцяною допомогою Міжнародний валютний фонд, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) і Світовий банк – відповідно 2,693 млрд доларів США, 2,32 млрд доларів США і 1,765 млрд доларів США, МВФ виділив усі заявлені кошти, тоді як ЄІБ і СБ – відповідно 1,72 млрд доларів США і 0,929 млрд доларів США, все – кредити. ЄІБ поки що єдиний, хто надав фінансування на відновлення – 1 млрд доларів США. Далі йдуть Канада, Німеччина і Велика Британія – відповідно 1,521 млрд доларів США, 1,373 млрд доларів США і 1,076 млрд доларів США, з них Німеччина і Велика Британія надали у вигляді грантів відповідно 1,049 млрд доларів США і 128 млн доларів США. Усі ці заявлені кошти вже виділено.¹⁶⁴

¹⁶³ Україна збільшила виторг від експорту електроенергії у 2,5 рази. // Мінфін. – 2022, 16 листопада. – URL: <https://bit.ly/3ARcsdS>.

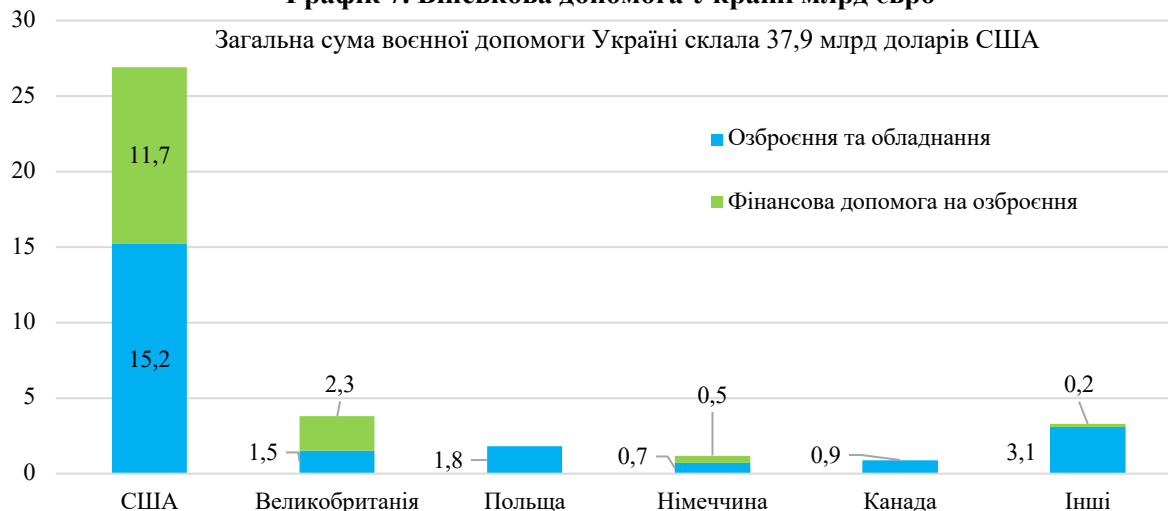
¹⁶⁴ Мінфін: Україна отримала \$24,1 млрд, або 65% заявленої партнерської допомоги. // Finbalance. Фінанси та економіка. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3iltuu2>.

Графік 6. Фінансування державного бюджету України, млн. грн.

Україна залежить від фінансової та військової допомоги міжнародних партнерів, від поставок боєприпасів, обслуговування техніки, поставок нових партій озброєнь, навчання військових та в усіх інших аспектах війни, включаючи виплату заробітної плати військовослужбовцям. Безперечно, найбільшим фінансовим, технологічним, інформаційним та воєнним партнером для нас є США. Військова допомога надана нашими партнерами зі США перебільшує сукупно всю військову допомогу отриману від всіх інших союзників України (в Рамштайн-6 взяли участь 50 країн).

Графік 7. Військова допомога Україні млрд євро

Співпраця з міжнародними партнерами відбувається досить плідно та в жовтні було вироблено план фінансування України на 2023 рік.

Лідери ЄС досягли принципової згоди щодо виділення Україні наступного року регулярної щомісячної допомоги у розмірі 1,5 млрд євро та доручили міністрам фінансів розробити механізм для виплати цих коштів.

Також 1,5 млрд доларів США щомісячної допомоги Україні було включено в бюджет США, ще 12 млрд доларів за рік планує надати МВФ.

Таким чином, запланована щомісячна підтримка України у 2023 р. має становити близько 4 млрд доларів США.

Проте є й негативні тенденції – незважаючи на те, що Україна мала планово отримати від ЄС 5 млрд євро до 15 жовтня, на кінець місяця було отримано лише 2 млрд євро.

Оборонні витрати. Стан вітчизняного ОПК. Розвиток ОПК ускладнений через військово-політичну та економічну ситуацію, що виникла внаслідок збройної агресії РФ проти України та тимчасовою окупацією РФ частини суверенної території України. У зв'язку з цим, ОПК повинен трансформуватись для задоволення нагальних поточних та майбутніх потреб сил оборони та безпеки України і для зміцнення економічного потенціалу країни.

За результатами брифінгу 28.10.2022 р. Укроборонпром повідомив, що:

продовжується робота над відновленням військової техніки після бойових пошкоджень, над її приведенням до бойової готовності та модернізацією, а також над виробництвом нового озброєння. Включно з боєприпасами;

за період війни Укроборонпром передав ЗС України в рази більше озброєння, ніж за весь календарний 2021-й. За деякими видами важкої військової техніки було передано від 7 до 12 разів більше, ніж за весь минулий рік. Інформація про кількість і види ОВТ, не оприлюднюється;

було освоєно виробництво понад 22 видів нової продукції військового призначення;

закуповується та завозиться в Україну необхідне нашій армії озброєння. Протягом жовтня було завезено в Україну більше 100 тисяч артилерійських боєприпасів;

успішно працює на фронті усі 8 місяців один із радіолокаційних комплексів, розроблених в Україні;

було ініційовано закон який покращить та спростить умови функціонування підприємств оборонної галузі¹⁶⁵.

Реалізація запропонованих змін дозволить не просто сприяти розвитку ОПК та максимальній локалізації виробництва на території України, але й стане істотним стимулом для розвитку суміжних галузей та створення нових робочих місць, рухаючи всю економіку України вперед¹⁶⁶.

ДК “Укроборонпром” в жовтні продовжував роботу по забезпеченню безпілотними літальними апаратами ЗСУ. Відбувався пошук ефективних комплексних рішень з планування, розподілу цілей та завдань; щодо визначення типів БПЛА, їхнім озброєнням і порядком використання; здатність отримувати всю необхідну інформацію й водночас унеможличувати це для ворога тощо. Завершено розробку українського безпілотної дальністю до 1000 км.

¹⁶⁵ Брифінг від 28.10.2022. // УкрОборонПром. Державний концерн. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3udhaie>.

¹⁶⁶ Законопроект про максимальну локалізацію виробництва озброєння та військової техніки на території України готовий до винесення у ВРУ. // УкрОборонПром. Державний концерн. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3AVUDdC>.

Водночас проводиться робота з забезпечення ЗС України безпілотниками та дронами за рахунок закупівлі. Важливу роль у цьому процесі грає ініціатива “Армія дронів”. Мінцифри спільно з Генеральним штабом ЗС України та Держспецзв’язку домовилась про закупівлю 986 безпілотників за 1,9 млрд грн в рамках програми “Армія дронів”. Йдеться про високотехнологічні, ударні, зі штучним інтелектом та вбудованим тепловізором дрони та безпілотники: UkrJet, Skyeton, Fly Eye 3.0, WARMATE 3.0, PENGUIN C-MIL Mk 2 UAS, SKIF, Flirt Cetus, DJI Matrice RTK 300, DJI Mavic 3, Autel evo 2. Весь об’єм вже законтрактовано, частина безпілотників вже на фронті використовується ЗСУ, більшість знаходиться на стадії виробництва та поставки. Також проходить навчання операторів для керування безпілотниками – 17 шкіл підписали договір про співпрацю, щоб разом навчати професійних пілотів. Тренінги пройшли вже понад 1000 військових¹⁶⁷.

Економіка України продовжує переживати найскладніші виклики в своїй історії, але залишається стабільною завдяки допомозі західних партнерів. Ця допомога стає дедалі більш системною та багатовекторною. Охоплює вже не лише фінансування військової допомоги, товарів подвійного призначення, стабільності енергосистеми і формування запасів, а також і вирішення гуманітарних питань. Це посилює довіру до українського Уряду та запобігатиме росту невдоволення громадян. Разом із тим, і в середині країни одна за іншою починають працювати державні програми, які покликані підтримати економіку, а також розпочати відновлення регіонів, що постраждали найбільше. Знаходячись під тиском терористичних атак рф, Україна продовжує демонструвати світу здатність виконувати міжнародні зобов’язання, швидко реагувати на нові виклики, відновлювати важливі для європейських партнерів напрямки співпраці.

Висновки:

В жовтні 2022 року глобальна економіка продовжує стикатися з безпрецедентними викликами, міждержавна криза відносин переживає свою гарячу фазу, коли навіть нейтральні держави вимушено пристають до однієї з сторін великої геополітичної гри, все більше поглиблюючи розкол та створюючи все складнішу конфігурацію міжнародної співпраці.

Так, не дивлячись на цілком зрозумілий факт, що торгівля нашої країни з ЄС все більше поглиблюється, нарощуються обсяги експорту і імпорту, а торгівельні стосунки ЄС і рф переживають прямо зворотні процеси. Але, при цьому, і для України і для росії одними з найбільших торгівельних партнерів в жовтні були такі країни як Китай та Туреччина.

Попри те, що ЄС прагне позбутися залежності від російських нафти та газу, скорочення їх поставок впливає на зростання цін, а також змушує деякі європейські країни вдаватись до збільшення імпорту російського СПГ, компенсуючи таким чином дефіцит енергоресурсів, страхуючи ризики пов’язані з зимовим періодом.

¹⁶⁷ Мінцифри з Генштабом куплять 986 безпілотників на 2 млн гривень // Конкурент. Інформаційне агенство. – 2022, 4 жовтня. – URL: <https://bit.ly/3ueHTeq>.

Санкційний тиск впливає на економіку рф, тисне на іноземні активи в країні-агресорці, змушуючи міжнародні компанії скорочувати обсяг інвестицій. А деякі з них змушує залишати росію. Але, разом із тим, цей тиск досі є недостатнім для руйнування економіки рф, або створення настільки несприятливих умов, які б вимагали припинення ведення бойових дій. Повне ембарго ЄС на торгівлю з рф, додаткові поставки зброї Україні, невідступна політика повної підтримки українського народу – це те, що здатне зупинити війну перемогою України.

1.3. ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА

Воєнно-стратегічна обстановка упродовж жовтня 2022 року залишалася напруженою але контрольованою.

29 жовтня Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний під час телефонної розмови з головою Об'єднаного комітету начальників штабів США генералом Марком Міллі зазначив, що “попри абсолютну вогневу перевагу, збільшення кількості військ та, відповідно, атак

за рахунок, у т.ч. мобілізованих, противник успіху не має... Сили оборони України зосереджують зусилля на таких ключових завданнях: звільнити окуповані території, не допустити захоплення ворогом нових ділянок, забезпечити прикриття об'єктів критичної інфраструктури нашої держави засобами ППО-ПРО, продовжити формування та підготовку резервів для ведення майбутніх бойових дій”¹⁶⁸.

Обстановка навколо України

Посилення підтримки України та зміцнення оборони НАТО на тлі ескалації російської агресії залишалися одними з пріоритетних питань регіональної безпеки для всіх держав-членів Альянсу.

¹⁶⁸ Телефонна розмова Головнокомандувача ЗС України В. Залужного з головою Об'єднаного комітету начальників штабів США М. Міллі // Офіційний канал Головнокомандувача ЗС України – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://t.me/CinCAFU/296>.

На засіданні міністрів оборони держав НАТО, яке відбулося 12–13 жовтня у Брюсселі (Бельгія), серед важливих політичних заяв було анонсовано низку рішень у військово-стратегічній сфері, зокрема щодо збільшення запасів боєприпасів Альянсу, прискорення введення в стрій сил і засобів після тривалого постачання озброєння Україні, надання промисловості довгострокового запиту для нарощення виробництва. Через диверсії на трубопроводах рф Nord Stream окремо обговорено питання стійкості критичної підводної та енергетичної інфраструктури. Реакцією на ці виклики є збільшення присутності НАТО у Балтійському та Північному морях до 30 кораблів за підтримки патрульних літаків і підводних засобів.

Важливим кроком стало підписання міністрами оборони 14 держав-членів НАТО та Фінляндії листа про наміри з розробки Європейської ініціативи SKY SHIELD, спрямованої на створення європейської системи ППО-ПРО шляхом спільного придбання обладнання для протиповітряної оборони і ракет. “Це зобов’язання є ще важливішим сьогодні, коли ми є свідками безжальних і невибіркових ракетних атак росії в Україні, внаслідок яких гинуть мирні жителі та руйнується критична інфраструктура... Нові засоби повністю сумісні та бездоганно інтегровані в ППО-ПРО НАТО, значно посилять нашу здатність захищати Альянс від усіх повітряних і ракетних загроз”, – зазначив заступник Генерального секретаря НАТО Мірча Джоане.

14 жовтня у штаб-квартирі Альянсу (Бельгія) відбулося засідання міністрів оборони Бухарестської дев’ятки (В9)¹⁶⁹, які констатували, що незважаючи на збройну агресію рф проти України, збереження сили та єдності членів Альянсу є незмінними, а підтримка України – основне стратегічне питанням регіональної безпеки. З цією метою активно розвивається військова співпраця та зростають інвестиції в оборону.

20-21 жовтня керівний склад Військового комітету НАТО відвідав Корпус швидкого розгортання НАТО в Туреччині (навчання та підготовка операцій), об’єднаний військовий Центр (планування та проведення навчань стратегічного й оперативного рівня) та Центр передового досвіду морської безпеки (практична підготовка в галузі морської безпеки для НАТО і держав-партнерів). Вкрай цінною для України є позиція Альянсу, яку озвучив голова Військового комітету адмірал Роб Бауер, – “Союзники по НАТО надають досвід, сили та можливості, щоб допомогти стримувати і захищати, а також протистояти загрозам, зокрема у морській сфері. Разом ми підтримуємо свободу судноплавства, захищаємо морські торговельні шляхи і шляхи сполучення. Морська безпека має вирішальне значення для НАТО, як трансатлантичного Альянсу, що включає арктичні води, Балтійське, Середземне і Чорне моря... Ми сильніші разом завдяки відданості та внеску наших союзників”.

¹⁶⁹ Формат В9 – міжнародна ініціатива 9 країн-членів НАТО, створена за ініціативи Президента Польщі та Президента Румунії в 2014 році. // www.wikipedia.org – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Протягом останніх років НАТО суттєво посилило передову присутність блоку, розмістивши в Європі та Балтії багатонаціональні бойові групи, зокрема виділивши додатково кораблі, літаки та особовий склад. Однак, через війну РФ проти України були створені чотири нові бойові групи у Словаччині, Угорщині, Болгарії та Румунії¹⁷⁰.

На початок жовтня загальна кількість таких груп сягнула 8, чисельність персоналу постійного базування фактично подвоєно.

17 жовтня, в рамках ротацій бойових груп, Італія прийняла командування бойовою групою НАТО в Болгарії (існує з березня 2022 року), до складу якої входять 1100 військовослужбовців з Болгарії, Греції, Італії та США, а також різні механізовані, піхотні, протиповітряні, протитанкові та інженерні підрозділи.

28 жовтня відбулася зміна командування бойовою групою НАТО (BGFP), яка дислокується в Румунії. Бойова група створена у травні шляхом переформатування союзницьких багатонаціональних підрозділів у Сили реагування НАТО, головним елементом якого є французький батальйон, розгорнутий у Румунії.

У зв'язку з проведенням навчань QUICK RESPONSE 2022 (17.10–20.11.2022, 20 країн) збільшено чисельність військової місії у Боснії та Герцеговині EUFOR¹⁷¹.

У рамках місії NATO AIR SHIELDING на території Польщі було продовжено терміни чергування винищувачів F-22 90-ї ескадрильї ВПС США та італійських винищувачів Eurofighter, що дислоковані в Мальборку. Місія дозволила здійснювати захист повітряного простору по всьому східному флангу НАТО.

Для забезпечення колективної оборони та нарощування спроможностей в європейському регіоні було проведено низку спільних навчань. Зокрема, з 1 до 12 жовтня пройшли багатонаціональні навчання JOINT WARRIOR 22-2¹⁷², під час яких відточувалися тактики і навички розгортання Об'єднаної оперативно-тактичної групи. У заходах під керівництвом Великої Британії взяли участь 30 літаків, 45 кораблів та підводних човнів, а також 11 тис. військовослужбовців з Канади, Сполученого Королівства, Данії, Франції, Німеччини, Італії, Латвії, Нідерландів, Норвегії, Польщі і США. Сценарії дій розроблялися таким чином, щоб відобразити сучасну політичну напруженість та забезпечити максимальну готовність до будь-якої загрози. Цільові групи відпрацювали передачу повноважень військово-морським ударним і допоміжним силам НАТО (STRIKFORNATO) для покращення взаємодії з командними структурами НАТО.

¹⁷⁰ Інші бойові групи розміщені в Естонії, Угорщині, Латвії, Литві, Польщі, Румунії та Словаччині. // www.nato.int – 2022, 19 жовтня. – URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_136388.htm.

¹⁷¹ EUFOR – військовий підрозділ ЄС у Боснії та Герцеговині для спостереження за військовим виконанням Дейтонської угоди 1995 року – мирної угоди, на основі якої було створено повоєнну Боснію та Герцеговину // www.euforbih.org – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://www.euforbih.org/index.php/about-eufor/background>.

¹⁷² Війська країн НАТО беруть участь у навчаннях на чолі зі Сполученим Королівством «Джойнт воріор» // www.nato.int – 2022, 10 жовтня. – URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_208002.htm?selectedLocale=uk.

Протягом останньої декади жовтня поблизу кордонів з білоруссю та Україною НАТО провело військові навчання IRON WOLF 2022-II, в яких взяли участь 3500 військовослужбовців і 700 одиниць техніки. Відпрацьовувалися дії механізованих з'єднань у лісистій місцевості та міській забудові.

У рамках реалізації положень нової Стратегічної концепції НАТО, схваленої на Мадридському саміті у червні, особлива увага зосереджувалася на готовності ядерних сил Альянсу гарантувати збереження миру, запобігання примусу і стримування агресії. Результатом спільних зусиль стало проведення з 17 по 30 жовтня навчань ВПС НАТО STEADFAST NOON, у яких прийняли участь 60 літаків різних типів з 14 країн. Польоти відбувалися над територією Великої Британії та Бельгії, а також над Північним морем. Бомбардувальники B-52 злітали з аеродромів Північної Дакоти (США).

Тривала місія НАТО зі стримування і оборони в євроатлантичному регіоні NEPTUNE STRIKE 2022, до якої залучено понад 80 літаків, 14 кораблів та 6 тис. військовослужбовців із 24 держав-членів і партнерів Альянсу, зокрема з Фінляндії та Швеції. Як зазначив Генеральний

секретар НАТО Єнс Столтенберг, під час відвідання 25 жовтня флагману місії авіаносця ВМС США «Джордж Буш»: «Цей авіаносець надсилає потужний сигнал про стримування з боку Альянсу щодня. Це чудовий приклад трансатлантичного зв'язку – Європа і Північна Америка працюють разом в НАТО»¹⁷³.

Одночасно із реалізацією спільних безпекових заходів Альянсу, окремі країни Європи докладали зусиль щодо нарощення своїх воєнних потенціалів. Зокрема, Польща інтенсивно переозброювала свої збройні сили відповідно до стандартів НАТО. Головним партнером у цьому процесі були США. За їх сприяння завершальні навчання із введення батарей Patriot у систему ППО-ПРО та отримано можливість орендувати розвідувальний комплекс MQ-9 «Reaper».

Плідною була співпраця із Південною Кореєю. «Аналіз війни в Україні свідчить про важливість артилерії. Тому ми вирішили посилити польську артилерію, особливо реактивну»¹⁷⁴, – сказав міністр оборони Польщі Маріуш Блащак 19 жовтня під час затвердження рамкової угоди на поставку 288 пускових установок K239 Chunmoo¹⁷⁵.

¹⁷³ Генеральний секретар на борту корабля ВМС США «Джордж Буш»: сила НАТО стримує конфлікти // [www.nato.int](https://www.nato.int/cps/ru/natohq/news_208564.htm?selectedLocale=uk) – 2022, 25 жовтня. – URL: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/news_208564.htm?selectedLocale=uk.

¹⁷⁴ Візит голови Міністерства національної оборони на авіабазу в Лаську <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wyrzutnie-k239-chunmoo-zwieksza-potencjal-odstraszania-wojska-polskiego>.

¹⁷⁵ K239 Chunmoo – самохідна колісна пускова установка, який несе 2 пакети із системою перезаряджання. // [www.en.wikipedia.org](https://en.wikipedia.org/wiki/K239_Chunmoo) – 2022, 30 жовтня. – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/K239_Chunmoo.

У рамках проекту корейці поставлять РСЗВ, розміщені на польському шасі Jelcz, та інтегровані з польською автоматизованою системою керування вогнем Toraz. Підприємства Польщі виготовлятимуть командні, транспортно-заряджаючі та допоміжні машини. Ця техніка аналогічна замовленим ще 2019 року у США комплексам HIMARS, поставки яких через обмежені промислові можливості відтерміновані. Перші 18 установок Chunmoo надійдуть на озброєння 18-ї механізованої дивізії Війська Польського 2023 року. Напередодні цієї події Південна Корея передала Польщі першу партію танків K2 та гаубиць K9 згідно з контрактами 2022 року.

Загальна обстановка в Україні

Російські війська у жовтні продовжували наступальну операцію, в ході якої намагалися досягнути наступних цілей:

вихід на адміністративний кордон Донецької області;

відбиття наступу ЗС України та стабілізація лінії фронту на Сватівському напрямку, недопущення втрати контролю над ТОТ Луганської області, формування лінії оборони Сватове – Кременна;

утримання ТОТ Запорізької області та збереження сухопутного коридору між ТОТ Донецької області і АР Крим;

утримання плацдарму на правому березі р. Дніпро та недопущення ізоляції там угруповання військ.

З метою нарощування угруповання РОВ на східному і південному напрямках противник активно формував резерви, які застосовував на більш напружених ділянках фронту. Протягом жовтня на аеродроми “Джанкой” (ТОТ АР Крим), “Ростов-на-Дону (Північно-Західний)” та “Белгород” ВТА зс рф було здійснено до 40 авіарейсів, якими доставлявся особовий склад, зокрема мобілізовані, озброєння та військова техніка. Крім того, до Ростова-на-Дону літаками періодично прибували групи найманців та ув’язнених, яких представники ПВК “Вагнер” використовували для виконання бойових завдань у районі н. п. Бахмут, Авдіївка та Соледар.

Разом з цим, відмічалось активне переміщення військової техніки, особливо броньованої, та боєприпасів залізничним транспортом до областей рф, що межують з Україною. Так, на початку жовтня із залізничної станції “Дивизионная” (Улан-Уде, рф) у західному напрямку

вибуло два ешелони з 57 одиницями легкоброньованої та автомобільної техніки (МТ-ЛБ, БМП, РСЗВ, вантажівки), які були зняті з довготривалого зберігання в 342 центрі забезпечення мобілізаційного розгортання Східного військового округу рф.

У Челябінській, Свердловській, Самарській областях та Республіці Бурятія рф зафіксовано переміщення у західному напрямку ешелонів з військовою технікою (САУ “Акація”, СГ “Пион”, протитанкові гармати) та боєприпасами. Ешелони з ОВТ зі Східного і Центрального ВО слідували у Белгородську та Ростовську області рф, а також на ТОТ АР Крим. З білорусі боєприпаси надходили залізницею з 43 арсеналу зберігання ракет і боєприпасів (Добруш, Гомельська обл.).

Таким чином, на початок жовтня кількість БТГр, які залучалися до ведення бойових дій становила – 130, з них безпосередньо застосовувалися 120 (Донецький ОР – 82, Південнобузький ОР – 38, на відновленні боєздатності – 10), перебували у резерві 42 БТГр. На українсько-білоруському кордоні знаходилося до 7 БТГр зс рб.

Загалом без врахування резерву угруповання противника нараховувало: особового складу – до 160 тис., танків – до 1000, ББМ – 2500, артилерійських систем – до 1500, РСЗВ – понад 600, ОТРК – до 60.

Угруповання Сил оборони України з метою відбиття збройної агресії рф, позбавлення противника наступального потенціалу та відновлення контролю над ТОТ продовжувало ведення:

стратегічної наступальної операції у межах Східної ОЗ силами ОСУВ “Хортиця”, у межах Південно-Західної ОЗ – силами ОСУВ “Херсон”;

стабілізаційних операцій у межах Північно-Західної ОЗ силами ОСУВ “Північ” та у межах Південно-Західної ОЗ – силами ОСУВ “Одеса”.

Українські війська проводили успішні наступальні дії на півночі Східної ОЗ та у Південно-Західній ОЗ, поступово звільняючи окуповані рф території у Харківській, Миколаївській, Херсонській та Луганській областях. З метою стримування противника на Бахмутському та Авдіївському напрямку здійснювали нарощування відповідних угруповань та окремі операції з метою недопущення просування противника в глибину території України.

Часткова обстановка (положення, завдання, угруповання військ (сил) сторін на напрямках, способи ведення, напрями зосередження зусиль, результати воєнних дій)

У Східній операційній зоні:

Східна ОЗ у жовтні продовжувала залишатись основним місцем ведення воєнних дій. **Противник** завдавав ракетно-авіаційні удари та здійснював обстріли зі ствольної й реактивної артилерії позицій ЗС України і населених пунктів вздовж всієї лінії фронту, зосереджуючи зусилля на встановленні повного контролю над територією Донецької області, а також захоплені стратегічно важливих рубежів.

З цією метою зс рф виконували наступні завдання:

розвиток наступу в напрямках Донецьк – Покровськ, Бахмут – Краматорськ; стримування наступальних дій ЗС України у Слобожанському ОР;

забезпечення надійного функціонування логістичних шляхів угруповання військ;

утримання окупованих територій Запорізької, Донецької та Луганської обл.

Виконуючи ці завдання, противник ніс значні втрати в живій силі, які поповнював, переважно завдяки підвозу підрозділів, укомплектованих мобілізованими та найманцями приватних військових компаній.

Для досягнення будь-яких тактичних результатів на лінії фронту завдовжки більш ніж 1200 км, ворог майже цілодобово намагався проводити наступальні дії. Особливо запеклі бої велися на підступах до міст Бахмут і Авдіївка.

Місто Бахмут – “ворота Донбасу” стали іміджевою складовою для російської окупаційної армії після Харківського розгрому. У разі його захоплення противник міг отримати можливість розвинути наступ у напрямку Краматорська та Слов’янська для подальшої окупації Донецької області.

Однак, Бахмут виявився черговим символом мужності та стійкості українських військових. Окупанти з 1 серпня не спромоглися його захопити, незважаючи на застосування стратегії “випаленої землі” та зосередження на даному напрямку угруповання, яке складалося зі штатних підрозділів зс рф, найманців ПВК “Вагнера“, “кадірівців” та ополченців ОРДЛО. Оцінюючи обстановку на цьому напрямку заступник міністра оборони України Ганна Маляр зазначила, що “Росіяни встановили своїм військам вже вп’яте з початку повномасштабного вторгнення термін, коли вони мають повністю вийти на адмінкордон Донеччини. Зараз у них план, що вони мають до кінця цього місяця повністю зайняти Бахмут... На сході України зараз різна ситуація, але епіцентр найважчих боїв відбувається саме там, особливо в Бахмуті, де “дуже важко”¹⁷⁶.

Після розгрому на куп’янсько-ізюмському плацдармі, противник втратив ініціативу на Сватівському напрямку, де не зміг стабілізувати лінію фронту по р. Оскіл. Це зменшило загрозу захоплення Слов’янська та Краматорська.

Поряд з цим, у жовтні черговою поразкою зс рф стало залишення Лиману Донецької області, який для ворога мав особливе військове та політичне значення. Зокрема, цей населений пункт був для противника логістичним центром, через який залізницею надходили резерви та здійснювалося забезпечення підрозділів в районі Ізюму та на Сєверодонецькому плацдармі. Утримання Лиману давало противнику можливість виграти час для облаштування лінії оборони на північно-західних рубежах Луганської області (Тополі, Нова Тарасівка, Сватове, Кремінна). Крім того, за словами речника Східного угруповання ЗС України Сергія Череватого, – “... у них була команда триматися до останнього, тому що по суті, їхнє угруповання в Лимані добивали під концерт на червоній площі”¹⁷⁷ з “нагоди” підписання

¹⁷⁶ Ганна Маляр: Російські окупанти мають завдання взяти Бахмут до кінця жовтня // [sensor.net](https://tinyurl.com/35uncswz) – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/35uncswz>.

¹⁷⁷ Широкий фронт. Як Україна витісняє росіян на півдні та сході. // www.rbc.ua – 2022, 7 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5f4bzrwe>.

президентом рф володимиром путіним указів “про визнання Херсонської та Запорізької областей “незалежними територіями” на основі “результатів референдумів“, що “провели” росіяни на окупованих територіях України¹⁷⁸. Але всі намагання російської армії були марними. Під натиском наступаючих підрозділів ЗС України, окупанти були змушені поспішно залишити місто, зазнавши величезних втрат.

Угрупування Сил оборони України продовжували стратегічну наступальну операцію, виконуючи наступні завдання:

розгром угруповання противника в районі Лиману та створення умов для подальшого наступу на ТОТ Луганської області;

стримування наступальних дій противника на Бахмутському та Авдіївському напрямках;

порушення логістики окупаційної армії вздовж лінії фронту та в оперативній глибині.

Протягом жовтня Сили оборони України докладали значних зусиль для стримування наступу противника на Бахмутському та Авдіївському напрямках, де він сконцентрував велику кількість живої сили і техніки. Завдяки вдалому веденню маневреної оборони і мужності особового складу вдалося відбивати чисельні атаки окупантів, які супроводжувалися щільним артилерійсько-мінометним вогнем, роботою фронтової авіації та аеророзвідки. Не допущено критичного руйнування лінії оборони та втрат території України. Бойові дії носили, переважно, позиційний характер високої інтенсивності з великими втратами, що не дозволило противнику захопити бахмутський плацдарм та розвинути просування в напрямку Слов'янська та Краматорська.

На Куп'янському напрямку ситуація знаходилась виключно під контролем Сил оборони України, які продовжували ведення наступальних дій.

Генеральний штаб ЗС України під час оперативних пауз вдало проводив на загрозливих ділянках фронту перегрупування військ та нарощував логістичну складову.

Звільнення на початку жовтня від окупаційних військ Лиману та, облаштованого ними плацдарму на лівому березі р. Оскіл, відкрили для Сил оборони України оперативний простір і створили передумови для подальшого наступу на напрямку Сєверодонецьк – Лисичанськ. Крім того було взято під вогневий контроль ділянку автомобільної дороги Р-66 Троїцьке – Сватове – Кремінна – основну логістичну артерію противника, що зв'язувала Белгородську область рф і Донбас.

¹⁷⁸ Путин подписал указы о признании Херсонской и Запорожской областей независимыми территориями // РИА Новости // Telegram. – 2022, 30 вересня. – URL: t.me/rian_ru/179911.

У Південно-Західній операційній зоні:

Противник угрупованням військ (до 38 БТГр зі складу 8, 49 А, 22 АК, угруповання ЧФ Південного ВО, 35 А, 36 А Східного ВО, ПДВ, 3 АК, а також підрозділів 1 АК) намагався вести наступальні дії по рубежу Олександрівка, Правдине, Благодатне, Тернові Поди, Любомирівка, Вавилове,

Максимівка, Новопетрівка, Снігурівка, вздовж р. Інгулець, Мала Сейдеминуха, Безіменне, Костромка, Білогірка, Давидів Брід, вздовж р. Інгулець, Мала Олександрівка, Велика Олександрівка, Архангельське, Новопетрівка, Вереміївка, Миролюбівка, Любимівка, Хрещенівка, Золота Балка.

Основним завданням противника у Південно-Західній ОЗ було утримання ТОТ Херсонської та Миколаївської областей на правому березі р. Дніпро.

З цією метою виконувалися наступні завдання:

нарощення щільності оборони та прикриття передових позицій артилерією і засобами ППО;

недопущення оточення ЗС України угруповання військ на Правобережжі Дніпра;

забезпечення функціонування логістичних шляхів через р. Дніпро;

забезпечення контролю над північно-східною частиною акваторії Чорного моря та Азовським морем.

Зазнавши значних втрат від ЗС України, ворог практично весь місяць відступав на Криворізькому напрямку. За рахунок бойових підрозділів, які у стислі терміни проходили відновлення, та мобілізованих командування зс рф намагалося стабілізувати лінію фронту. Постійно проводилося перегрупування військ та формувалися резерви.

На початок жовтня на правому березі р. Дніпро противник утримував до 40 тис. особового складу. Підрозділи, які формувалися із числа мобілізованих, мали низький рівень підготовки та злагодження, а також незадовільне матеріально-технічне забезпечення. Пріоритетом для логістики угруповання на правобережній Херсонщині на той час було постачання ОВТ і боєприпасів.

Через ефективну роботу авіації та артилерії Збройних Сил України, зокрема високоточними боєприпасами, противник втратив значну кількість своїх польових складів та баз. Всі мости і переправи противника через р. Дніпро знаходилися під вогневим контролем Сил оборони України. Не маючи постійного наземного сполучення для перекидання важкого озброєння ворог, докладаючи значних зусиль, спромігся навести баржевий міст в районі Херсону. Однак, ця переправа мала низьку пропускну спроможність і не дозволяла перекидати необхідну кількість ОВТ, ПММ та продовольства.

Для уповільнення наступу ЗС України противник облаштовував запасні оборонні позиції ближче до р. Дніпро та створював умови для ешелонованого захисту, зокрема в районі Херсону. Майже всі мости і переправи у Миколаївській та Херсонській областях окупанти замінували, а в подальшому підірвали.

На тлі неспроможності втримати правобережний плацдарм окупаційна влада Херсонської області оголосила про евакуацію цивільного населення на лівий берег р. Дніпро, перш за все з Бериславського, Білозерського, Снігурівського та Олександрівського районів. Під прикриттям “евакуації” цивільних, російське військовоє командування здійснило виведення регулярних боєздатних підрозділів та важкої техніки, як по наземним шляхам, так і чисельним переправам та за допомогою підручних плавзасобів. При цьому противник шляхом проведення точкових контрнаступальних дій на півночі та північному заході Херсонської області імітував спроби повернення раніше втрачених позицій.

В акваторії Чорного моря надводні військової кораблі чф рф здебільшого трималися поблизу кримського узбережжя і наносили ракетні удари не входячи в зони ураження українських берегових ракетних комплексів. За даними супутникових знімків всі підводні човни, які дислокувались на ВМБ Севастополь, були передислоковані до Новоросійська.

ОСУВ “Одеса” та “Херсон” продовжували ведення наступальної операції у визначеній операційній зоні. З метою відновлення контролю над ТОТ Миколаївської і Херсонської областей та акваторією Чорного моря виконували наступні завдання:

- проведення наступальних дій у напрямку Херсону та Каховки;
- недопущення наступу противника у напрямку Миколаєва;
- перехоплення стратегічної ініціативи в північно-західній частині акваторії Чорного моря в рф та недопущення використання чф рф для нанесення ракетних ударів по критичній інфраструктурі України;
- відбиття повітряних нападів противника.

Протягом жовтня ОСУВ “Херсон” зосереджувало основні зусилля на веденні наступальних дій у напрямках Миколаїв – Херсон, Зеленодольськ – Нововоскресенське і Давидів Брід – Берислав.

У результаті впевнених та узгоджених дій вдалося просунути лінію фронту на окремих стратегічно вигідних ділянках до 20 км, і наприкінці місяця вийти на околиці Херсону. При цьому завдавалися артилерійські та авіаційні удари по зосередженню живої сили і техніки противника, пунктам МТЗ. Пріоритетним завданням для артилерійських підрозділів ЗС України залишалося нанесення вогневого ураження та вогневий контроль за переправами через р. Дніпро,

які противник використовував для логістичного забезпечення угруповання на правобережній частині Херсонської області та виведення військ.

Наприкінці жовтня через низку вибухів в порту тимчасово окупованого Севастополя суттєво знизилася активність чф рф, який залучався до нанесення ракетних ударів по території України. За інформацією мо рф, 29 жовтня ЗС України провели морську операцію, в якій було задіяно 7 морських безпілотних апаратів та 9 БПЛА. “Незначне пошкодження зазнали морський тральщик “Іван Голубець”, а також бономережне загородження в бухті Південна. Внаслідок вжитих заходів силами кораблів чорноморського флоту всі повітряні цілі були знищені”¹⁷⁹.

Але за ствердженнями західних аналітиків вдалося пошкодити три кораблі, серед яких флагман “Адмірал Макаров” та фрегат типу “Григорович”¹⁸⁰. Україна не взяла на себе відповідальність за атаку, але й не спростувала заяву рф. Загалом зазначена подія змінила співвідношення сил в акваторії Чорного моря та змусила чф країни-агресора переховуватися в бухтах або переміщуватися на більш віддалені ВМБ.

У Північно-Західній операційній зоні:

У жовтні **противник** спільними демонстраційними діями підрозділів зс рб та зс рф намагався утримувати частину ЗС України на кордоні з білоруссю, і у такий спосіб впливати на загальний перебіг російсько-української війни.

З цією метою здійснював перегрупування та нарощення сил і засобів, при цьому наступальних дій не проводив.

10 жовтня самопроголошений президент рб олександр лукашенко зробив заяву про те, що через ескалацію на західних кордонах країни, “білорусь і росія погодилися розгорнути регіональне угруповання військ союзної держави – стратегічне формування російських і білоруських частин, завданням якого є оборона союзної держави”¹⁸¹.

Після цієї заяви на білоруські полігони почали прибувати підрозділи зс рф, зокрема сформовані із мобілізованих.

¹⁷⁹ Севастопольську бухту атакували 9 БПЛА та 7 морських безпілотників, – міністерство нападу росії. // Останній бастион – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5ac3tpr2>.

¹⁸⁰ Дрони таки пошкодили "Адмірал Макаров": розслідувачі навели вагомні аргументи. // 24 канал – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4efrbark>.

¹⁸¹ Оцінка російської наступальної кампанії, 10 жовтня. // www.understandingwar.org – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-october-10>.

Військово-політичне керівництво білорусі у різні способи намагалось продемонструвати системну підготовку країни до участі у війні з Україною, зокрема шляхом проведення комплексної перевірки готовності зс рб до виконання завдань за призначенням, різнопланових навчань і тренувань, прихованої мобілізації, запровадження режиму “контртерористичної операції” через повідомлення про провокації, які нібито готуються зі сторони сусідніх держав і “пов’язані майже із захопленням окремих ділянок території білорусі”¹⁸².

Поряд з цим, між росією та білоруссю активно переміщувалося ОВТ, зокрема ракети до ЗРК С-300 і С-400, комплекси БПЛА Shahed-136.

Для нанесення ракетних ударів по Україні, росія перемістила на територію білорусі (аеродром “Мачулищі”) три винищувачі-перехоплювачі МіГ-31К, які є носіями гіперзвукових ракет Х-47М2 “Кинжал”. З метою підтримання напруженості, викриття та виснаження української системи ППО противник періодично підіймав у повітря МіГ-31К. При цьому у своїх повідомленнях мо рб зазначало, що військова авіація рф задіюється виключно для патрулювання кордонів союзної держави.

В цілому на Волинському і Поліському напрямках обстановка залишалася контрольованою, ознак формування противником наступальних угруповань не спостерігалось.

На Сіверському напрямку активність зс рф була невисокою. Противник вів повітряну розвідку позицій ЗС України і тилових районів, періодично застосовував артилерію і міномети по прикордонних громадах Чернігівщини та Сумщини, а також вчиняв провокації з території Брянської та Курської областей.

Угрупування Сил оборони України продовжувало ведення стабілізаційних дій, спрямованих на посилення захищеності державного кордону.

Основними завданнями були:

посилення охорони державного кордону;

виявлення та знищення ДРГ противника.

На Волинському та Поліському напрямках підрозділи ДПС і ЗС України забезпечували контроль та прикриття державного кордону, а також виконували завдання із стабілізації обстановки у Волинській, Рівненській, Житомирській та Київській областях. За повідомленням Генерального штабу ЗС України, з розгортанням регіонального угруповання військ союзної держави загроза повторного наступу з території рб дещо зростає.

11 жовтня командувач Об’єднаних Сил ЗС України генерал-лейтенант Сергій Наєв, перевіряючи готовність підрозділів спецпризначення до виконання завдань у Північно-Західній операційній зоні, зазначив – “Сьогодні на кордоні з білоруссю дуже важливо зберігати пильність, і тому постійне відпрацювання відповідних заходів спрямоване на забезпечення належного рівня захисту як цивільних, так і військових об’єктів від можливих терористичних загроз.

¹⁸² Хроника. Военная операция в Украине. // www.interfax.ru – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://www.interfax.ru/russia/867799>.

Військовослужбовці тренуються в умовах, максимально наближених до реальних”. Цього разу перед військовими було поставлене завдання із проведення контрдиверсійних заходів, а саме – відпрацювання механізмів виявлення та знешкодження умовних ДРГ противника, що пересуваються автотранспортом, а також знищення НЗФ.

Також генерал-лейтенант Сергій Наєв зробив оцінку обстановки на кордоні з білорусі, – “З накопиченням сил і засобів збройних сил рб і рф будуть створювати загрозу повторного наступу у північній оперативній зоні, зокрема на місто Київ. Рівень цих військових загроз постійно вимірюється розвідкою і нашими партнерами. Ми так само реагуємо на збільшення цієї загрози, вживаємо заходів, щоб наші війська були у відповідній чисельності і були з більш високим потенціалом. Станом на зараз ситуація повністю контрольована, і ми до наступу з республіки білорусь на сьогодні готові”¹⁸³.

У Сіверському ОР ЗС України продовжували утримувати визначені оборонні рубежі та позиції. З підрозділами ДПСУ проведено комплекс заходів щодо підвищення рівня взаємодії під час виникнення кризових (критичних) ситуацій.

У повітряному просторі України авіація противника протягом жовтня не змогла досягти переваги і здійснювала лише поодинокі удари, зосереджуючись в основному на пусках ракет з далекої відстані по ключових об’єктах військової та цивільної інфраструктури.

Активізувалася співпраця рф та Ірану в питанні закупівлі БПЛА іранського виробництва. Це пов’язано з намірами росії економити на використанні високоточних ракет, які коштують мільйони доларів. За даними розвідки рф замовила в Ірану 2400 БПЛА “Shahed 136”. Проводилася робота щодо закупівлі інших типів іранських безпілотників та балістичних ракет.

Рівень ракетної загрози з боку рф залишався високим. Обстріли військових об’єктів та критичної інфраструктури України тривали, але система ППО України діяла ефективно – із 278 випущених противником ракет було збито 64%, а із 424 БПЛА

–

65%.

Це стало можливим як через підвищення майстерності особового складу Повітряних Сил ЗС України щодо виявлення та знищення засобів повітряного нападу, так і за рахунок отримання західних зразків озброєння, зокрема ЗРК IRIS-T, зенітних систем FlakPz Gepard та різних ПЗРК.

¹⁸³ Наєв назвав приблизну кількість військових рф на території рб. // www.ukrinform.ua – 2022, 13 жовтня. – URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3592477-naev-nazvav-pribliznu-kilkist-vijskovih-rf-na-teritorii.html>.

Авіація Сил оборони України завдавала ударів по районах зосередження ОВТ

та позиціям противника. Отримання міжнародної військової допомоги, зокрема авіаційних високоточних засобів ураження, у поєднанні із майстерністю українських військових льотчиків, дозволило наростити ударний потенціал

ЗС України щодо знищення об'єктів противника, як на передньому рубежі оборони, так і в оперативній глибині побудови

його бойових порядків. Типовим результатом льотного дня для української військової авіації, яку зс рф так і не вдалося знищити на початку широкомасштабного вторгнення в Україну, було виконання до 20 польотних завдань з нанесення ракетно-бомбових ударів по позиціям противника, а також виконання інших бойових та спеціальних завдань.

Після розгрому противника на Харківщині, план росії утримувати лінію воєнного фронту достатньо довго, аби перемогти на дипломатичному фронті, провалився. Для рф залишалося тільки два варіанти: або далі скорочувати лінію бойових дій і залишати окуповані території Херсонської і Запорізької областей, або

залучати додаткові резерви, оголошуючи примусову мобілізацію. Саме тому у жовтні військове командування росії намагалося поновити суттєві втрати в особовому складі за рахунок реалізації указу президента рф від 21 вересня 2022 року № 647 “Про оголошення часткової мобілізації в російській федерації”¹⁸⁴. Незалежні правозахисники оцінили цей документ, як такий, що дозволяє мобілізувати необмежену кількість військовозобов’язаних.

Із самого початку часткова мобілізація набула абсурдних форм. Повістки вручалися за місцем роботи або проживання, на ринках, у магазинах, біля метро, на вокзалах тощо. Досить часто їх отримували ті, хто не підлягав призову. Середній вік мобілізованих становив 35 років, і тому велика частка росіян намагалася уникнути призову. Після посилення позиції країн-членів ЄС щодо в’їзду на їх територію громадян рф, основними напрямками для виїзду залишалися Казахстан та Грузія. За окремими даними з початку часткової мобілізації з рф виїхало до 1,2 млн осіб, з них 70% – чоловіки¹⁸⁵. Оцінити реальну їх кількість складно, багато виїжджали за спрощеним режимом або перетинали кордони незаконно.

¹⁸⁴ Указ президента рф // www.pravo.gov.ru – 2022, 21 вересня. – URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202209210001>.

¹⁸⁵ Демографічна чума: як часткова мобілізація доб’є економіку Росії // www.kp.ua – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://kp.ua/ua/economics/a657304-demohrafichna-chuma-jak-chastkova-mobilizatsija-dobje-ekonomiku-rosiji>.

Мобілізація 300 тис. осіб, про які наголошував міністр оборони рф, потребувала значних ресурсів – тисячі одиниць важкого озброєння і техніки, навчально-матеріальної бази та достатньої кількості інструкторів. Але керівництво рф не вжило відповідних заходів, і, як результат, – резервістів утримували в нелюдських умовах, забезпечували неякісним екіпіруванням та морально застарілими зразками зброї. Вдався взнаки неякісний відбір, мали місце чисельні конфлікти з командирами, повідомлення про пияцтво та втечі мобілізованих. Як приклад, 15 жовтня на полігоні у н.п. Солоти у Белгородській області рф стався масовий розстріл військових, який спалахнув на тлі непідтримання війни з Україною вихідцями з Азербайджану, Адигеї і Дагестану. Внаслідок конфлікту між командиром та підлеглими загинуло 11 осіб, 15 – отримали поранення (за іншими даними – 22 та 16 відповідно).

Росія не спроміглася організувати підготовку резервістів за аналогією створеного влітку 3-го армійського корпусу зс рф¹⁸⁶, і тому частина мобілізованих направлялася на доукомплектування підрозділів зс рф, які дислокуються на території білорусі¹⁸⁷.

Як показує досвід ведення бойових дій, скорочена підготовка не гарантувала ефективного використання мобресурсу на передовій. З одного боку, з мобілізованих не формували безіменні підрозділи, як то було в ОРДЛО. З іншого, їх зараховували до мотострілецьких і танкових дивізій, полків та бригад, найчастіше тих, які зазнавали найбільших втрат. Але досить часто ці підрозділи виглядали як звичайна піхота.

Багато непідготовлених мобілізованих одразу направляли на передову для стабілізації лінії фронту, передусім, на правобережній Херсонщині, півночі Луганщини (Сватове, Кремінна) та Донеччині (Бахмутський, Авдіївський напрямки). Десятки тисяч призовників у складі резервів були розміщені на лівобережній Херсонщині та окупованому Запоріжжі. Посилення мобілізованими передових підрозділів зс рф дозволило стримати наступ ЗС України, особливо на північному сході Херсонщини. Але стратегічно це не вплинуло на загальний хід воєнних дій.

За підрахунками аналітиків проєкту InformNapalm¹⁸⁸, у перший місяць мобілізації середня тривалість життя на фронті “частково мобілізованого” росіянина після прибуття в Україну не перевищувала 6 днів. Період між мобілізацією і “могілізацією” становить від 9 до 19 діб. Найбільше таких

¹⁸⁶ 3-й армійський корпус рашистів: // www.defence-ua.com – 2022, 29 серпня. – URL: https://defence-ua.com/army_and_war/3_ij_armijskij_korpus_rashistiv_sklad_ozbrojennja_ta_struktura_chi_dijsno_tse.html.

¹⁸⁷ В білорусі готуються прийняти 20 тисяч мобілізованих з рф // www.gur.gov.ua – 2022, 29 вересня. – URL: <https://gur.gov.ua/content/v-bilorusi-hotuiutsia-priyniaty-20-tysiach-mobilizovanykh-z-rf.html>.

¹⁸⁸ Inform Napalm – волонтерський проєкт з інформування широкої аудиторії про російсько-терористичну агресію проти України. // www.uk.wikipedia.org – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

військових гинули або потрапляли у полон у Херсонській області, під Сватовим та на Лисичанському напрямку, що на Луганщині.

Якщо вересневе зростання втрат у ЗС РФ можна пояснити відступом на Харківщині та з-під Лиману, то в останні тижні жовтня бої відбувалися із незначним рухом. Але саме у цей період російські мобілізовані почали масово брати участь у бойових діях.

Для виправдання великої кількості загиблих, поранених та зниклих безвісті президентом РФ Путіним було зроблено роз'яснення – терміни підготовки перед відправкою на фронт становлять 5-10 днів, у подальшому підготовка здійснюється вже безпосередньо у зоні бойових дій¹⁸⁹.

31 жовтня офіційно мобілізація в РФ мала скінчитися. За словами міністра оборони російської федерації, ЗС надалі комплектуватимуться за рахунок контрактників та добровольців, додатковий призов не планується. Але, указу, яким оголошено мобілізацію скасовано не було. Крім того, 30 вересня президент РФ оголосив про перенесення осіннього призову з 1 жовтня на 1 листопада, що ймовірно було пов'язано із перевантаженістю військкоматів.

РФ має колосальний мобілізаційний ресурс – 6-8 млн резервістів. При цьому вищим військовим командуванням російський солдат не розглядається як бойова одиниця, на яку варто витрачати час і сили для якісної підготовки. І тому росія своїми діями продемонструвала готовність до тривалої війни на виснаження, покладаючись на імперську ідеологію, залякування та фінансове заохочення росіян воювати в Україні¹⁹⁰. Однак, уряд Росії уже відчув труднощі з виплатою обіцяної грошової компенсації. Часткова мобілізація разом із невдачами на полі бою та міжнародною ізоляцією лише загострює розлам у російському суспільстві, підриваючи наративи Путіна.

Висновки

Таким чином, у жовтні воєнно-стратегічна обстановка навколо України продовжувала залишатися контрольованою та характеризувалась успішними наступальними діями Сил оборони України на Харківському та Херсонському напрямках. Українські війська продовжували звільняти окуповані РФ території. За словами військового аналітика Інституту вивчення війни Мейсона Кларка, стратегічна ініціатива на боці України, “тут є вікно можливостей для України.

¹⁸⁹ Путин снова говорит о мобилизации. Что нового он сказал? // [www.bbc.com](https://www.bbc.com/russian/news-63258229) – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://www.bbc.com/russian/news-63258229>.

¹⁹⁰ Оновлення конфлікту в Україні. // [www.understandingwar.org](https://www.understandingwar.org/backgrounder/ukraine-conflict-updates) – 2022, 6 жовтня. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/ukraine-conflict-updates>.

Українці мають свободу вибору, де вони мають намір атакувати”¹⁹¹.

У Східній ОЗ найзапекліші бої тривали на Бахмутському та Авдіївському напрямках. Незважаючи на задіяння значних резервів для захоплення Бахмуту – як плацдарму для просування на Слов’янськ і Краматорськ та виходу на адміністративний кордон Донецької області, противник значних успіхів не мав. Суттєвих змін щодо ведення наступальних дій з боку противника, ймовірно, не відбудеться – триватимуть чисельні атаки піхоти під прикриттям артилерії із мінімальним просуваннями на одних і тих же напрямках.

Для Сил оборони України визначальним в ході наступальних дій залишалося захоплення і утримання панівних висот у поєднанні із застосуванням високоточного ракетно-артилерійського озброєння. Складні погодні умови суттєво впливатимуть на ефективність застосовування важкої техніки та спонукатимуть до частих перегруповування військ (сил) і маневрів.

У Південно-Західній ОЗ ОСУВ “Херсон” здійснювалось системне знищення командних пунктів і логістичних об’єктів зс рф на ТОТ. Через успішні наступальні дії Сил оборони України, противник спромігся в цілому організовано вивести на лівий берег р. Дніпро своє угруповання. Це в свою чергу дало змогу посилити інші загрозливі ділянки фронту, перш за все в Донецькому ОР.

Ураження кораблів чф рф у Севастопольській бухті безпілотними морським апаратами спонукало боєздатні кораблі, особливо носії крилатих ракет, постійно маневрувати або передислокуватися до ВМБ у Новоросійську.

У Північно-Західній ОЗ обстановка залишалася контрольованою. Противник своїми діями намагався утримати на кордоні з білоруссю значну частину Сил оборони України. При цьому, ознак формування наступальних угруповань не виявлено. ЗС України вживають додаткових заходів щодо відбиття можливого наступу з півночі. З метою підтримання напруги противник піддавав систематичним обстрілам прикордонні райони Чернігівської та Сумської областей.

В рф тривала **мобілізація**. Активні спроби залучити до війни проти України більше росіян, на тлі значних втрат та запроваджених західних економічних санкцій, призвели до загострення соціальної напруги. Разом з тим, формування за рахунок резервістів нових підрозділів дало змогу противнику направити на фронт, перш за все, східний, значну частину мобілізованих та формувати резерви для майбутніх наступальних дій. Але рівень їх навченості все ще залишався низьким, що призводило до великих втрат на полі бою.

В повітряному просторі України протягом жовтня ЗС України, завдяки професійним діям винищувальної авіації, зенітників, а також розрахунків ПЗРК, позбавили російську армію можливості ефективно застосовувати авіацію в районах бойових дій. Іранські дрони-камікадзе ворог застосував переважно для руйнування об’єктів критичної та цивільної інфраструктури України. Отримання ЗС України

¹⁹¹ Каденко Е. Наступні шість тижнів у ЗСУ є вікно можливостей для наступу на Херсон та Луганськ. // Економічні новини – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5n84u85j>.

сучасних засобів виявлення та ураження повітряних цілей різних типів, зокрема з малою ефективною площею розсіювання, а також вдосконалення навичок особового складу, сприяло підвищенню ефективності роботи української системи ППО та розширило тактичні можливості військової авіації під час підтримки військ.

РОЗДІЛ 2. ХІД БОЙОВИХ ДІЙ У ЖОВТНІ 2022 РОКУ

2.1. ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Північно-Західній операційній зоні

У жовтні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній ОЗ* не зазнала суттєвих змін. Бойові дії на Волинському і Поліському напрямках не велися. Лише на Сіверському підрозділі зс рф, дислоковані на території Брянської й Курської обл., виявляли вогневу активність уздовж лінії державного кордону. Підрозділи зс рб виконували завдання з посилення охорони ділянки державного кордону з Україною в Брестській та Гомельській областях. Переміщення сил та засобів зс рб відбувалися в ході планових військових навчань.

Сили оборони України в Північно-Західній ОЗ продовжували здійснювати стабілізаційні дії для забезпечення безпеки цивільного населення з метою відновлення безпекового середовища, державного управління, функціонування інфраструктури та надання гуманітарної допомоги. Визначені підрозділи Сил оборони України вживали заходів щодо посилення охорони державного кордону України й нарощували бойові спроможності в ході планових військових навчань.

Завдання сторін у Північно-Західній операційній зоні

Аналіз оперативної обстановки свідчить, що завданнями російських військ на території рб у жовтні 2022 року, ймовірно, були: нарощення інфраструктури своїх військових баз, перекидання додаткових підрозділів з території рф та підготовка їхнього особового складу для розгортання “регіонального угруповання військ” так званої союзної держави, ураження важливих об’єктів військової та цивільної інфраструктури на території України шляхом нанесення ракетних ударів. Війська противника в Брянській та Курській областях рф, вірогідно, мали завдання скоувати зосереджені на Сіверському напрямку підрозділи Сил оборони України демонстрацією готовності до наступальних дій.

Завданнями Сил оборони України у Північно-Західній ОЗ залишались: недопущення вторгнення сил противника на територію України, нарощування інженерного обладнання оборонних позицій, посилення охорони державного кордону, ведення стабілізаційних дій.

Склад угруповань військ сторін у Північно-Західній операційній зоні

У першій половині жовтня 2022 року російські війська на території рб склалися з частин пкс рф, військ протиповітряної та протиракетної оборони, підрозділів спеціального призначення і ракетних військ.

10 жовтня самопроголошений президент рб о. лукашенко оголосив про розгортання на території білорусі спільного з зс рф “регіонального угруповання військ” (основу даного угруповання мали скласти військові частини зс рб).

* Загальну характеристику природо-географічних умов регіонів, які входять до складу Північно-Західної операційної зони див.: Опис воєнних дій за липень 2022 року. С.73 і далі).

Міністерство оборони рб заявило, що очікує прибуття до білорусі 9 тис. російських військовослужбовців¹⁹². За оцінками білоруської моніторингової групи “Білоруський гаюн”, упродовж другої половини жовтня 2022 року до білорусі прибули приблизно 3600 російських військовослужбовців. Більшість з них були мобілізованими громадянами рф. Разом з особовим складом, прибула військова техніка – в т.ч. БРЕМ-1, БТР-80, САУ 2С19 “Мста-С”, РСЗВ “Ураган”, РСЗВ “Град”.

На Сіверському напрямку, в прикордонних районах Брянської та Курської областей рф, противник зосередив окремі підрозділи зі складу 1 ТА та 20 А Західного ВО.

Загальна чисельність зс рб у жовтні 2022 року складала близько 60 тис. військовослужбовців. У першій половині жовтня вздовж державного кордону з Україною розташовувались підрозділи зі складу 11-ї омбр, 103-ї опдбр ссо, батальйон 6-ї омбр, загін 5-ї обр СпП. Починаючи з середини жовтня, частина цих сил відбула на ротацію. Зокрема, 15-22 жовтня зафіксовано переміщення ешелонів: 6 омбр зс рб з полігону “Брестський” і м. Лунинець до місця постійної дислокації в м. Гродне; 11 омбр зс рб з м. Єльськ і Зябрівка до місця постійної дислокації в м. Слонім; 5 обр СпП зс рф з району м. Лунинець і Іванове до м. Борисів і Заслонове. Таким чином, більша частина підрозділів зс рб, які здійснювали посилення охорони державного кордону рб з Україною, відбули до місць своєї постійної дислокації.

На території Північно-Західної ОЗ визначені завдання виконувало Оперативно-стратегічне угруповання військ (ОСУВ) “Північ”, до складу якого входили: ОУВ “Волинь”, УСіЗО м. Київ, ОУВ “Чернігів”, ОТУ “Суми”.

Характер воєнних дій на операційних напрямках у Північно-Західній операційній зоні

У жовтні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній ОЗ не зазнала суттєвих змін. На Волинському і Поліському напрямках, незважаючи на прибуття на територію рб російського військового контингенту в рамках розгортання в білорусі “регіонального угруповання військ”, ознак створення наступальних угруповань зс рф не виявлено. На Сіверському напрямку противник виявляв лише вогневу активність, не роблячи спроб перетнути лінію державного кордону.

Військові навчання підрозділів Сил оборони України у Північно-Західній операційній зоні¹⁹³

¹⁹² Лукашенко оголосив про розгортання в білорусі спільного з росією угруповання військ // Укрінформ. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/45zxpdpw>; Из брифинга / Валерий Ревенко // Twitter. – 2022, 17 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2spn6338>.

¹⁹³ На українському кордоні проходять військові навчання “Північний буревій” // VSN. – 2022, 02 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p94dukx>.

Підрозділи Сил оборони України продовжували будівництво інженерних споруд та обладнання блокпостів на всіх ділянках кордону з білоруссю. На початку жовтня командувач Об'єднаних Сил ЗС України генерал-лейтенант С. Наєв відзначив посилення опорних позицій, починаючи від самої ділянки державного кордону та в глибину наших військ¹⁹⁴.

Крім того, підрозділи Сил оборони України у Північно-Західній ОЗ здійснювали військові навчання, відпрацьовуючи взаємодію під час переходу в оборону, блокування визначеного району для недопущення просування військ агресора, а також виявлення диверсантів, коригувальників та інших ворожих елементів. Учасники навчань виконували завдання на облаштованих завчасно позиціях і блокпостах на визначених ділянках¹⁹⁵. Як йшлося у повідомленні Генерального штабу ЗС України, “підрозділи ЗС України спільно із НГ України та ДПС України відпрацьовували захист державного кордону з білоруссю”¹⁹⁶.

Спільні навчання частин ЗС України, прикордонних та правоохоронних формувань сприяли підвищенню рівня бойового злагодження та боєздатності Сил оборони України у Північно-Західній ОЗ, їхньої готовності до ефективного виконання завдань з оборони держави.

У жовтні 2022 року противник продовжував завдавати ракетних ударів з території й повітряного простору рб по об'єктах військової та цивільної інфраструктури України, в т.ч. й розташованих на території Північно-Західної ОЗ. Зокрема, в ніч на 6 жовтня російська авіація завдала ракетного удару по Україні з повітряного простору білорусі (вперше після 28 серпня)¹⁹⁷. Вранці 10 жовтня противник здійснив масований ракетний обстріл нашої країни. За даними МО України, частина російських ракет була випущена з повітряного простору білорусі. Ураження зазнали об'єкти енергетичної інфраструктури по всій Україні, в т.ч. на території Північно-Західної ОЗ – в Києві, Житомирі, Рівному, Конотопі¹⁹⁸. 19 жовтня противник атакував Україну безпілотниками-камікадзе “Shahed-136”. За повідомленням командування ПС ЗС України, атака була здійснена зокрема з території білорусі¹⁹⁹. 22 жовтня ворог завдав ракетного удару по об'єктах енергетичної інфраструктури Волинської й Рівненської областей²⁰⁰.

На території білорусі російські військовослужбовці проводили підготовку аеродромної мережі а також об'єктів військової інфраструктури для розміщення контингенту зс рф зі складу “регіонального угруповання військ”.

¹⁹⁴ На півночі Житомирщини відпрацьовували спільні навчання силових відомств “Північний буревій” // Novograd.city. – 2022, 04 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4a8tcz3c>.

¹⁹⁵ На українському кордоні проходять військові навчання “Північний буревій” // VSN. – 2022, 02 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p94dukx>.

¹⁹⁶ На півночі Житомирщини відпрацьовували спільні навчання силових відомств “Північний буревій” // Novograd.city. – 2022, 04 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4a8tcz3c>.

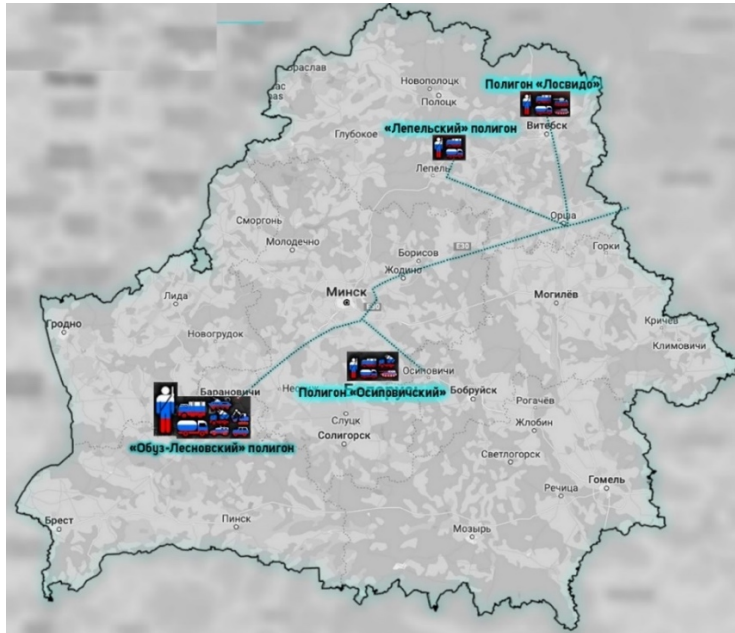
¹⁹⁷ По Україні вдарили ракетами з білорусі вперше із серпня // Слово і діло. – 2022, 06 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5r65wztd>.

¹⁹⁸ Богданюк О. Дитячий майданчик, музей, житлові будинки. Що відомо про ракетний обстріл України 10 жовтня // Суспільне. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/42y4mnnc>.

¹⁹⁹ Романенко В. Росіяни атакують Х-ракетами і запускають дрони з білорусі: знищено 4 крилаті і 10 “Шахедів” // Українська правда. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8ku39b>.

²⁰⁰ Тищенко К. Росіяни в суботу атакували інфраструктуру 9 областей, ЗСУ збили 20 із 40 ракет // Українська правда. – 2022, 22 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/37twp96p>; Романенко В., Тищенко К.У Луцьку фактично знищено об'єкт енергетики, пошкоджено 12 будинків // Українська правда. – 2022, 22 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mpf74dwh>.

Разом з мобілізованими російськими військовослужбовцями, на територію рб прибула незначна кількість систем залпового вогню, але переміщення танків не зафіксовано. Частини зс рф розмістились на загально-військових полігонах рб “Лосвідо”, “Лепельський”, “Осиповичський” і “Обуз-Лесновський”. При цьому, найбільшу кількість техніки й живої сили противник зосередив у районі полігону “Обуз-Лесновський”, розташованого неподалік білорусько-польського та білорусько-українського кордону. Значна кількість військовослужбовців зс рф розмістилася також у районі аер. Зябрівка. Супутникові фото зафіксували збільшення кількості військових вантажівок на території аеродрому, розширення території військового містечка, наявність ракетних комплексів С-300 і С-400²⁰¹.

*Переміщення підрозділів зс рф на території рб, 15–30 жовтня 2022 р.,
за даними моніторингової групи “білоруський гаюн”²⁰²*

У жовтні 2022 року підрозділи зс рб продовжували виконувати завдання з посилення охорони ділянки білорусько-українського кордону в Брестській та Гомельській областях рб, облаштовувати інженерні споруди й нарощувати обладнання блокпостів у прикордонній смузі. На початку жовтня заступник міністра внутрішніх справ і командувач внутрішніх військ рб н. карпенко заявив, що обстановка на кордоні “стабільна, знаходиться під контролем”²⁰³.

Продовжувалися чергові військові навчання й заходи контрольних перевірок підрозділів зс рб. 11 жовтня розпочалася перевірка, в ході якої окремі військові частини й підрозділи зс рб відпрацьовували приведення в бойову готовність,

²⁰¹ Што адбываецца на беларускім аэрадроме ў Зябраўцы ля мяжы з Украінай // Радыё Свабода. – 2022, 20 кастрычнік. – URL: <https://tinyurl.com/9h23f95k>.

²⁰² Перемещение вс рф по железным дорогам в беларуси, 15-30 октября 2022 г.// Telegra.ph. – 2022, 01 ноября. – URL: <https://tinyurl.com/yc764tkn>.

²⁰³ В МВД Белоруссии рассказали о стабильной ситуации на границе // РИА Новости. – 2022, 02 октября. – URL: <https://tinyurl.com/myu5jcp9>.

здійснення маршу, розгортання у призначених районах з виконанням учбово-бойових завдань²⁰⁴.

Підрозділи зс рф у прикордонних районах Брянської та Курської областей рф продовжували сковувати зосереджені на Сіверському напрямку підрозділи Сил оборони України демонстрацією готовності до наступальних дій. Противник також нарощував інженерне та фортифікаційне облаштування опорних пунктів, вогневих позицій та місць несення служби уздовж лінії державного кордону.

Протягом жовтня 2022 року російські війська продовжували здійснювати обстріл території Сумської та Чернігівської обл. із застосуванням авіації, ракетної та ствольної артилерії, мінометів, а також БпЛА. Ворожих ударів зазнали населені пункти: на Чернігівщині – Блешня, Бучки, Гай, Галаганівка, Гасичівка, Гудове, Костобродів, Красний Хутір, Леонівка, Липівка, Миколаївка, Михальчина Слобода, Прогрес, Сеньківка, Тимоновичі, Українське, Ходине, Хрінівка, Янжулівка, Ясна Поляна; на Сумщині – Атинське, Басівка, Бачівськ, Біловоди, Білопілля, Бояро-Лежачі, Будки, Велика Писарівка, Велика Рибиця, Вовківка, Водолаги, Ворожба, Гірки, Голишівське, Гудове, Демченкове, Дмитрівка, Кияниця, Кіндратівка, Лісне, Мезенівка, Миколаївка, Миропілля, Муравейня, Нововасилівка, Павлівка, Писарівка, Покровка, Попівка, Рижівка, Рожковичі, Рясне, Середина-Буда, Славгород, Сорокине, Соснівка, Старикове, Стукалівка, Товстодубове, Юнаківка, Фотовиж, Ходин, Хотінь.

Внаслідок ворожих обстрілів, вогневого ураження зазнали численні об'єкти цивільної інфраструктури, передусім домівки мирних жителів. Так, коли вранці 27 жовтня противник обстріляв з “Градів” та ствольної артилерії Хотінську громаду Сумської обл., в одному з сіл було пошкоджено 5 приватних будинків²⁰⁵.

Результати воєнних дій у Північно-Західній операційній зоні

У жовтні 2022 року оперативна обстановка у Північно-Західній ОЗ суттєво не змінилася й залишалася стабільно контрольованою.

Виконуючи поставлені завдання, у жовтні 2022 року противник у межах Північно-Західної операційної зони досягнув таких результатів:

завдав ракетних ударів по об'єктах військової та цивільної інфраструктури України, зокрема розташованих в зоні відповідальності оперативного командування “Північ”;

наростив інфраструктуру своїх військових баз на території рб;

здійснив перекидання сил і засобів зс рф на територію рб, для розгортання “регіонального угруповання військ” так званої союзної держави.

Сили оборони України в Північно-Західній ОЗ досягли у жовтні 2022 року таких результатів:

не допустили відновлення противником наступальних дій;

здійснили інженерне обладнання оборонних позицій;

²⁰⁴ Сообщение пресс-службы / Министерство обороны Республики Беларусь // Telegram. – 2022, 11 октября. – URL: <https://tinyurl.com/3kenkwa4>.

²⁰⁵ Голова Сумщини показав наслідки російських ранкових прильотів: багато руйнувань // Українська правда. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4n7vwjzw>.

вжили заходів з посилення охорони державного кордону;
виконали стабілізаційні дії на територіях, звільнених від ворожої окупації.

Висновки по оперативній обстановці у Північно-Західній операційній зоні

У жовтні 2022 року ознак формування наступальних угруповань противника на території рб не було виявлено, хоча російські війська й відновили нанесення ракетних ударів з території білорусі по об'єктах інфраструктури України. На Сіверському напрямку не зафіксовано зосередження значних сил зс рф, здатних відновити наступальні дії на цьому напрямку. Сили оборони України у Північно-Західній ОЗ не допустили дестабілізації обстановки й продовжували нарощувати оборонні спроможності на визначених напрямках.

2.2. СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Східній ОЗ

У жовтні 2022 року Східна ОЗ* залишалася зоною воєнних дій високої інтенсивності. Протягом місяця противник зосереджував зусилля на встановленні повного контролю над територією Донецької обл., а також утриманні захоплених районів Луганської, Донецької, Харківської, та Запорізької обл. Противник вів активні наступальні дії на території Донецької обл., намагаючись прорвати позиції Сил оборони України у напрямку н. п. Соледар, Бахмут, Авдіївка, Мар'їнка, а також на території Луганської і Харківської областей, намагаючись повернути втрачені позиції та завадити подальшому наступу Сил оборони України. Ворог здійснював систематичний вогневий вплив на позиції українських військ уздовж усієї лінії зіткнення. Сили оборони України, стримуючи наступальні дії зс рф, продовжували наступальну операцію на північно-східній ділянці лінії фронту Східної ОЗ (Куп'янський і Лиманський операційні напрямки).

Протяжність лінії фронту в Східній ОЗ складала близько 520 км.

Перший день жовтня ознаменувався звільненням м. Лиман на півночі Донецької області, яке вітчизняні та закордонні воєнні аналітики окреслили, як важливий крок для розгортання подальшого наступу на Сєверодонецько-Лисичанську агломерацію в Луганській області²⁰⁶. Проте, одночасно, воєнні аналітики відзначали, що подальші операції на Харківщині та Луганщині у жовтні 2022 року не будуть такими стрімкими, як у вересні, оскільки Сили Оборони України перебуватимуть у “режимі створення умов для подальших дій”, а противник наростить свої спроможності за рахунок мобілізованих резервів і підготується до оборони раніше окупованих територій²⁰⁷.

* Загальну характеристику територій, які входять до складу Східної операційної зони (площа, кількість і густота населення, наявність залізниць та автомобільних доріг, географічні зони тощо), див.: Опис воєнних дій за червень 2022 року. С.78 і далі).

²⁰⁶ Гофманн Ф. Звільнення Лимана: чому це важливий стратегічний успіх / Deutsche Welle. – 4 жовтня 2022 року // URL: <https://www.dw.com/uk/zvilnenna-limana-comu-ce-vazlivij-strategicnij-uspih/a-63326119>.

²⁰⁷ Ліскович М. 7 місяців великої війни: які перспективи до кінця року? / Укрінформ. – 24 вересня 2022 року // URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3578973-7-misaciv-velikoi-vijni-aki-perspektivi-do-kinca-roku.html>.

Хід воєнних дій у Східній ОЗ впродовж жовтня загалом підтвердив висловлені вище прогнози. В першій декаді місяця ЗС України зосередились на просуванні на північній ділянці лінії фронту, намагаючись “зрізати” виступ в лінії фронту й відкинути противника від річки Оскіл в районі смт Борова, не дати закріпитись на бар’єрному рубежі вздовж р. Красна й створити стійку оборону на 140 км ділянці фронту від українсько-російського кордону на півночі до р. Сіверський Донець на півдні. Наступальні дії Сил оборони України проводилися з двох напрямків – з півночі (від Куп’янського плацдарму вздовж автомобільної дороги Куп’янськ – Сватове до н. п. Крохмальне) та з півдня (від н. п. Іванівка вздовж р. Жеребець до н. п. Невське і Макіївка). До 7 жовтня від ворога були очищені н. п. Борівської громади²⁰⁸, а до 10 жовтня передові частини ЗС України перетнули адміністративну межу Луганської області, очистили від ворога н. п. Стельмахівка, Розівка, Новогорівка, Греківка, Андріївка, Надія а також форсували р. Жеребець і звільнили н. п. Новоліувка, Петрівське та Макіївка. Таким чином підрозділи ЗС України з боями просувались до м. Сватового з північного і південного заходу одночасно, а також до м. Кременна з заходу. Разом з тим, упродовж перших десяти днів жовтня було звільнено понад 200 км² території Луганщини²⁰⁹.

8 жовтня 2022 року світові ЗМІ поінформували про потужний вибух на мосту через Керченську протоку, який призвів до знищення трьох секцій автомобільної частини мосту й загорання цистерн з паливом на залізничній частині незаконно зведеної споруди. Попри звинувачення російської сторони у “терористичному акті” Головне управління розвідки Міністерства оборони України, українська влада й військове командування не підтвердили своєї причетності до підриву стратегічно важливого для постачання російського військового угруповання на Приазов’ї та Причорномор’ї мосту²¹⁰, а речник прес-служби ГУР МО України Андрій Юсов назвав “нісенітницею уся діяльність фсб” у відповідь на звинувачення цією структурою керівника Головного управління розвідки Кирила Буданова у причетності до організації вибуху на мосту²¹¹.

Понеділок 10 жовтня 2022 року став днем найбільш масованого авіаційно-ракетного удару по території України з 24 лютого. Репрезентуючи перед світом свій злочин як “акт помсти” за ушкоджений міст, противник випустив по території України 154 ракети і 176 ударних БпЛА, більшість з яких була націлена на цивільну критичну інфраструктуру (насамперед, на об’єкти енергетики), а не на військові об’єкти. За одну добу окупанти завдали в сім разів більше ударів, ніж за першу

²⁰⁸ Рязанцева А., Мавричев В. “Було важко, до сліз”: жителі Борової на Харківщині розповіли про російську окупацію // Суспільне медіа. – 2022, 07 жовтня. – URL: <https://suspiilne.media/290596-bulo-vazko-do-sliz-ziteli-borovoi-na-harkivsini-rozpovili-pro-rosijsku-okupaciju-foto/>.

²⁰⁹ Stepanenko K., Barros G., Bailey R., Howard A., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 10 // Institute for the Study of War. – 2022, October 10. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-10>.

²¹⁰ Вибух на Керченському мосту: фсб рф повідомляє про затримання восьми підозрюваних // Укрінформ. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3591464-vibuh-na-kercenskomu-mostu-fsb-rf-zaavlae-pro-zatrimanna-vosmi-pidozruvanih.html>.

²¹¹ Мерешук В. У ГУР відповіли на звинувачення Росії у підриві Кримського мосту // LB.UA, 2022, 12 жовтня. – URL: https://lb.ua/news/2022/10/12/532318_gur_vidpovili_zvinuvachennya_rosii.html.

декаду місяця. Сили ППО України збили 64% ракет. Про це на брифінгу в Military Media Center заявив заступник начальника Головного оперативного управління Генерального штабу ЗС України Олексій Громов²¹². Президент України Володимир Зеленський у своєму офіційному телеграм-каналі гостро відреагував на злочинний удар по українських містах: “229-й день повномасштабної війни. 229-й день нас намагаються знищити та стерти з лиця землі. Загалом. Знищити наших людей, які сплять удома в Запоріжжі. Убити людей, які їдуть на роботу в Дніпрі та Києві. Повітряна тривога не затихає по всій Україні. Є влучання ракет. На жаль, є загиблі та поранені. Дуже прошу: не залишайте укриттів. Бережіть себе та своїх рідних. Тримаймося та будьмо сильними”²¹³.

Слова Президента не були марними, оскільки безпрецедентні удари ракет і безпілотної авіації по критичній інфраструктурі держави та інших цивільних об'єктах тривали впродовж усього місяця, руйнуючи підвалини фізичного виживання громадян й ускладнюючи ведення воєнних дій на лінії фронту.

Упродовж другої декади жовтня 2022 року, наступальні дії Сил Оборони України в Східній ОЗ набули характеру “повільного просування” в Луганській області²¹⁴, яке, за характеристикою американського аналітика К. Лоуренса, “припинилося” до 21 жовтня²¹⁵. Того дня повідомлялося, що противник спробував контратакувати позиції ЗС України біля н. п. Тернова (Харківська область), коло міста Лиман (Донецька область) і західніше від н. п. Білогорівка й Золотарівка (Луганська область), намагаючись повернути собі ініціативу. Проте, всі спроби окупантів були безуспішними²¹⁶.

Слід наголосити на тому, що зс рф, попри суттєві втрати особового складу, техніки й окупованих територій на Харківщині, Луганщині й північній Донеччині, впродовж жовтня не припиняли наполегливі атаки в Донецькому операційному районі. Наприклад, 1 жовтня, незважаючи на втрату того дня м. Лиман, противник водночас проводив наступальні дії на Краматорському, Бахмутському й Авдіївському напрямках²¹⁷, які безуспішно продовжував атакувати 2 і 3 жовтня²¹⁸. Вже від 5 жовтня 2022 року географія наступальних дій противника у Східній ОЗ мала тенденцію до розширення. Повідомлялося про безуспішні спроби наступу на н. п. Сіверськ, Спирне, Виїмку, Майорськ, Бахмут, Авдіївку²¹⁹. При цьому,

²¹² Брифінг представників Сил безпеки та оборони України, 20 жовтня 2022 року / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2rdnhycn>.

²¹³ 229-й день повномасштабної війни / Zelenskiy_Official // Telegram. – 2022, 10 жовтня. – URL: https://t.me/V_Zelenskiy_official/3582.

²¹⁴ Lawrence C. The Russo-Ukrainian War of 2022 – Day 231 // The Dupuy Institute. – 2022, October 12. – URL: <https://tinyurl.com/mpzrjzdt>.

²¹⁵ Ibidem. Lawrence C. The Russo-Ukrainian War of 2022 – Day 240 // The Dupuy Institute. – 2022, October 21.

²¹⁶ Lawlor K., Mappes G., Stepanenko K., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 21 // Institute for the Study of War. – 2022, October 21. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-october-21>.

²¹⁷ Ibidem. Stepanenko K., Hird K., Mappes G., Kagan F.W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 01 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-october-01>.

²¹⁸ Ibidem. Hird K., Stepanenko K., Bailey R., Lawlor K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 03 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-october-03>.

²¹⁹ Ibidem. Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 05 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russian-offensive-campaign-assessment-october-05>.

активність противника суттєво зросла в третій декаді жовтня, коли його підрозділи щоденно атакували позиції ЗС України у 8-10 населених пунктах Донецького ОР²²⁰.

Характерною рисою наступальних дій на Краматорському, Бахмутському, Авдіївському та Новопавлівському операційних напрямках у жовтні 2022 року було масштабне використання противником в якості штурмових підрозділів найманців приватної військової компанії (ПВК) “Вагнер”, доукомплектованої амністованими кримінальними злочинцями, піхоти т. зв. “днр” та морської піхоти тихоокеанського флоту рф. Характеризуючи дії ворога, бригадний генерал О. Громов на брифінгу 20 жовтня підкреслив, що ситуація на фронті, внаслідок мобілізації проведених в рф (у тому числі за рахунок осіб, які відбували покарання) загострилась, але не принесла успіхів противнику. Активізація дій зс рф, за словами доповідача, потягла за собою лише збільшення втрат окупантів²²¹. Через тиждень, на черговому брифінгу бригадний генерал О. Громов повторив, що станом на 27 жовтня “різких змін в оперативній обстановці не відбулось”. Окреслюючи оперативну ситуацію в Донецькому операційному районі, О. Громов підкреслив, що вона, попри мобілізаційні заходи росіян, залишається “складною, але контрольованою”. Він вкотре наголосив на тому, що противник продовжує приховану мобілізацію на території рф, а також посилює заходи щодо поповнення структур ПВК ув’язненими з пенітенціарних заходів з Донецької та Луганської областей²²².

Детальну характеристику діям ПВК “Вагнер” у Донецькому операційному районі дали 31 жовтня фахівці з Інституту вивчення війни. В їхньому звіті, зокрема, зазначалося: “Близьке до групи Вагнера” російське видання RIAFAN опублікувало звіт із району Бахмута 30 жовтня, де стверджувалося, що інтенсивні бої тривають на південь від Бахмута і що сили групи “Вагнера” іноді просуваються лише на 500 метрів на день. Як раніше повідомляв фінансист групи “Вагнера є. пригожин, підрозділи групи “Вагнера” просуваються лише на 100 – 200 метрів на добу. Обидві оцінки перебільшують незначну швидкість просування російських військ на південь від Бахмута за останні тижні. (...) російські джерела стверджували, що 30 і 31 жовтня російські війська досягли деяких успіхів у районі міста Авдіївка. Генеральний штаб ЗС України повідомив, що російські війська цими днями здійснили серію невдалих наступальних дій на північну, північно-західну та південно-західну околиці міста. російські джерела стверджували, що 30 жовтня російські війська захопили східну частину Водяного, прорвали українську оборону в Опитному і вели бої за контроль над Первомайським. (...) Російські джерела додатково стверджували, що підрозділи “днр” і підрозділи 150-ї мотострілецької дивізії 8-ї ЗВА розпочали наступ і зробили незначне просування в межах міста

²²⁰ Ibidem. Lawlor K., Mappes G., Stepanenko K., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 21 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-21>; Barros G., Hird K., Bailey R., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 26 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-26>.

²²¹ Брифінг щодо обстановки на фронті російсько-української війни // Військове телебачення України. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=I60ddXcd370>.

²²² Брифінг щодо обстановки на фронті російсько-української війни // Військове телебачення України. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qE-NaMEJz0I&t=1694s>.

Мар'їнки. Проте, поки що не знайдено незалежного підтвердження цих російських заяв. російські джерела стверджували, що російські війська розпочали наступ на південний захід від Донецька 30 жовтня та досягли незначних успіхів у цьому районі, зокрема дістались до південної околиці Павлівки. Також російський військовий оглядач повідомив, що частини морської піхоти Тихоокеанського флоту РФ закріпилися на південь від Новомихайлівки, а підрозділи 29-ї ЗВА, 39-ї окремої мотострілецької бригади 68-го АК та війська т. зв. ДНР продовжують наступ на Вугледар. Інститут вивчення війни не спостерігав незалежного підтвердження цих російських заяв. (...) Командир батальйону "ДНР" "Восток" О. Ходаковський 31 жовтня зазначив, що наступ росіян на цьому напрямку є передчасним і що ділянку Павлівка – Вугледар буде важко утримати"²²³.

Разом з тим, слід наголосити, що попри постійні наступальні дії противника в Донецькому операційному районі, а також ускладнення погодних умов, підрозділи ЗС України зуміли, після нетривалої оперативної паузи, відновити наступальні дії на ділянці фронту між н. п. Сватове та Кременна в другій декаді жовтня. А вже 28 жовтня, інформаційні агенції повідомили про взяття Силами оборони України траси Сватове – Кременна під "вогневий контроль"²²⁴.

Нездатність агресора до радикальної зміни оперативної обстановки на свою користь на полі бою, змусила його вдаватися до чергового застосування тактики масового ракетно-авіаційного удару по об'єктах критичної цивільної інфраструктури в останній день жовтня. Те, що ракетна і повітряна атака була помстою за невдачі на фронті дуже чітко артикулював міністр закордонних справ Великої Британії Джеймс Клеверлі, виступаючи перед парламентом: "Сьогодні вранці російські ракети знову вдарили по Києву та іншим містам, знищивши критичну національну інфраструктуру та позбавивши українців води та електроенергії. Раніше сьогодні я розмовляв з нашим послом у Києві і знову почув про надзвичайну стійкість народу України перед обличчям російської агресії. На вихідних росія призупинила свою участь у Чорноморській зерновій ініціативі, яка дозволяла експортувати 100 000 тон продовольства щодня, у тому числі до деяких із найменш розвинених країн світу. Путін мстить за свої військові невдачі на мирних жителях України, відключаючи їм електроенергію та водопостачання, а також на найбільш вразливих людях у світі, погрожуючи їм постачанням продовольства"²²⁵.

Офіційне повідомлення Генерального штабу ЗС України з цього приводу інформувало громадян: "О 7:00 31 жовтня російські окупанти здійснили кілька хвиль ракетних атак по об'єктах критичної інфраструктури України. Із літаків-

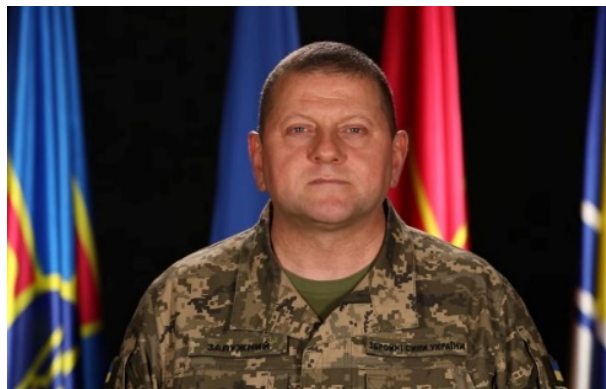
²²³ Ibidem. Hird K., Lawlor K., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 31 // URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-31>.

²²⁴ Голова Луганської ОВА Сергій Гайдай заявив, що траса Сватово-Кременна практично під контролем ЗСУ. Однак він закликав дочекатись інформації від Генштабу // НВ.UA. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/trasa-svatovo-kremenna-praktichno-pid-kontrolem-zsu-zayaviv-gayday-50280096.html>.

²²⁵ Міністр закордонних справ Великої Британії Джеймс Клеверлі виступив із заявою в Палаті громад щодо ситуації в Україні / Генеральний штаб ЗС України // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/>.

ракетоносців стратегічної авіації Ту-95/Ту-160 було випущено понад 50 крилатих ракет Х-101/Х-555 з півночі Каспійського моря та з району Волгодонська (Ростовська область). 44 крилаті ракети було знищено силами та засобами Повітряних Сил...”²²⁶.

Того самого дня до громадян звернувся Головнокомандувач Збройних Сил України генерал Валерій Залужний. У короткій публікації він зазначив: “Ми ведемо війну проти країни, розмір якої у 28 разів більший за розмір нашої держави, населення якої чисельніше за наше у 4 рази, військовий потенціал якої кратно перевищує наші можливості. Ми ведемо війну на суходолі, у повітрі, на морі, в кіберпросторі тощо. Ми ведемо війну не 8 місяців, а 8 років і 8 місяців. Усе це свідчить про нашу стійкість, мужність захищати своє і жагу перемогти. Чи витримали б інші країни такий тиск? Тільки за сьогодні противник застосував по цивільних об’єктах України 55 крилатих ракет Х-101 та одну керовану авіаційну ракету Х-59, 22 зенітних ракети до С-300, 4 БПЛА типу “Shahed-136” та один БПЛА “Ланцет-3”. Не знаю, як хто, але ми тримаємося, перегруповуємося, наращуємо резерви, зміцнюємо оборону і поступово звільняємо рідну землю. Перемога дається нам дуже важко. Але вона неодмінно буде”²²⁷.

Підсумовуючи загальну характеристику оперативної обстановки в Східній ОЗ у жовтні 2022 року слід констатувати, що в її межах чітко виділились три ділянки лінії фронту – північна (від українсько-російського кордону до н. п. Кремінна), де ініціатива належала Силам оборони України, які проводили наступальні дії та успішно відбивали спроби контратак з боку противника; центральна (від н. п. Білогорівка до н. п. Павлівка), де противник вів активні, але здебільшого безуспішні, наступальні дії на позиції Сил оборони України; південна (від н. п. Новомайорське до р. Дніпро), де обидві протиборчі сторони вели позиційні бої, здійснюючи систематичний вогневий вплив по підрозділах і тилових районах один одного з допомогою артилерії, ракетних систем та авіації. Компенсуючи нездатність переламати хід бойових дій на свою користь, противник застосував тактику ракетних та авіаційних ударів по критичній цивільній інфраструктурі України.

Завдання сторін в Східній операційній зоні

Аналіз дій російських окупаційних військ у Східній ОЗ у жовтні 2022 року засвідчив, що перед ними, ймовірно, стояли такі оперативні завдання:

вийти і закріпитись на адміністративній межі Донецької обл., оволодівши ключовими містами північної і західної частини Донеччини (Сіверськ, Бахмут, Слов’янськ, Краматорськ, Костянтинівка);

²²⁶ Збито 44 із півсотні ракет окупантів силами та засобами Повітряних Сил – Командування Повітряних Сил ЗС України / Генеральний штаб ЗС України // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/>.

²²⁷ Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний / Генеральний штаб ЗС України // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/>.

не допустити втрати м. Лиман і стабілізувати північну ділянку фронту по бар'єрному рубежу р. Оскіл;

відтіснити війська оперативно-тактичних угруповань “Лиман”, “Соледар”, “Донецьк” ЗС України за межі Донецької й Луганської областей;

здійснювати вогневий вплив на Сили оборони України уздовж всієї лінії зіткнення;

забезпечити функціонування логістичних шляхів для безперебійного підвозу особового складу і ОВТ;

утримувати раніше окуповані частини Харківської, Запорізької, Донецької та Луганської областей.

У жовтні 2022 року Сили оборони України, мали виконувати такі оперативні завдання у Східній ОЗ:

звільнити окуповані противником території веденням наступальних дій на Куп'янському та Лиманському напрямках;

не допустити захоплення ворогом нових ділянок веденням стійкої оборони на Новопавлівському, Авдіївському, Донецькому, Бахмутському та Запорізькому напрямках;

продовжити формування та підготовку резервів для ведення майбутніх бойових дій²²⁸.

Склад угруповань військ сторін у Східній операційній зоні збройні сили російської федерації.

Угрупування військ противника, які виконували завдання у Східній ОЗ у жовтні 2022 року, включали 65 БТГр і 35 об, окремої понтонної бригади на лінії зіткнення, а також 10-11 БТГр в резерві на території росії. На ТОТ України сили противника були зосереджені у складі таких угруповань військ²²⁹:

Краматорське: 11 БТГр (зі складу 1 ГТА, 6 ЗВА, 20 ГЗВА, 14 АК); 2 об (зі складу 1 АК (“днр”); об “БАРС”; окрема понтонна бригада. Утримували лінію фронту 150 км.

Лугансько-Донецьке: 24 БТГр зі складу 1 ГТА, 2, 20 ГЗВА, 8, 41 ЗВА, 11 АК, 68 АК, 1 АК (“днр”), 2 АК (“лнр”), ПВК “Вагнер”; 14 об зі складу повітряно-десантних військ, морської піхоти, ГРУ. Утримували лінію фронту 130 км.

Південно-Донецьке: 4 БТГр (зі складу 2 ГЗВА, 41 ЗВА); 14 об (зі складу 1 і 2 АК “л/днр”); 8 БТГр зі складу морської піхоти ВМФ. Утримували лінію фронту 120 км.

Запорізьке: 18 БТГр зі складу 8, 36, 58 ЗВА; 4 об зі складу ПДВ, морської піхоти, ГРУ, ПВК “Вагнер”, 1 АК (“днр”). Утримують лінію фронту 120 км.

Сили оборони України.

У Східній ОЗ в жовтні 2022 року бойові дії вели з'єднання і частини оперативно-стратегічного угруповання військ “Хортиця”, до складу якого входили:

²²⁸ Телефонна розмова Головнокомандувача ЗС України з Головою Об'єднаного комітету начальників штабів генералом Марком Міллі / Головнокомандувач ЗС України // facebook. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4pa3ckfc>.

²²⁹ Склад і структура угруповання зс рф подано за даними аналітичних ресурсів <https://militaryland.net/maps/deployment-map/> та <https://deepstatemap.live/#9.5/47.5774/36.3335>.

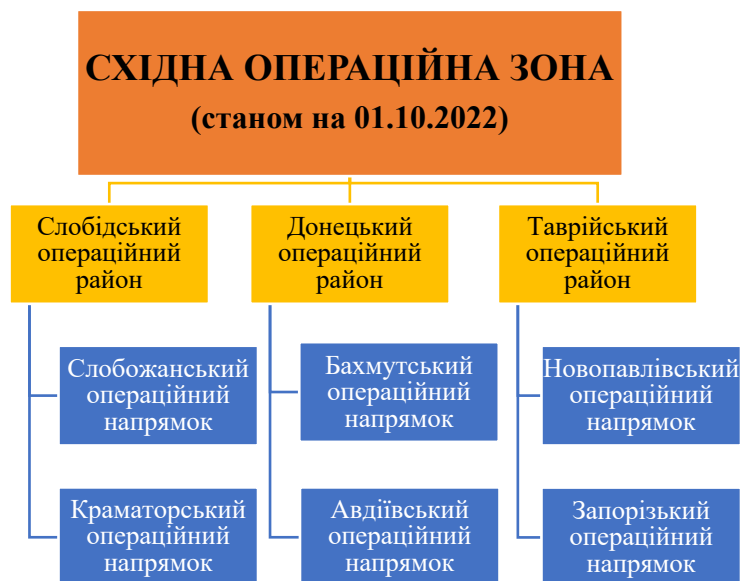
ОУВ “Харків” (зона відповідальності – Слобожанський напрямок);
 ОТУ “Лиман” (зона відповідальності – Краматорський напрямок);
 ОТУ “Соледар” (зона відповідальності – Бахмутський напрямок);
 ОТУ “Донецьк” (зона відповідальності – Авдіївський напрямок);
 ОУВ “Дніпро” (зона відповідальності – Новопавлівський і Запорізький напрямки).

Характер воєнних дій на операційних напрямках Східної операційної зони

У жовтні 2022 року в офіційних повідомлення Генерального штабу Збройних Сил України в межах Східної ОЗ виділялися Слобожанський, Донецький і Таврійський операційні райони, які включали шість операційних напрямків: Слобожанський* (від адміністративної межі Сумської та Харківської обл. до с. Піски-Радьківські), Краматорський** (від с. Піски-Радьківські до н. п. Веселе), Бахмутський (від н. п. Яковлівка до н. п. Юр’ївка), Авдіївський (від н. п. Юр’ївка до н. п. Новомихайлівка), Новопавлівський (від н. п. Новомихайлівка до н. п. Новосілки), Запорізький (від н. п. Новосілки до н. п. Кам’янське).

На всіх зазначених напрямках війська противника здійснювали постійне вогневе ураження позицій Сил оборони України, об’єктів як військової так і цивільної інфраструктури. Найбільш складною в оперативному плані в жовтні 2022 року залишалася ситуація на Краматорському (Лиманському), Бахмутському, Авдіївському й Новопавлівському напрямках, де в районі н. п. Білогорівка, Соледар, Бахмут, Спирне, Берестове, Яковлівка, Авдіївка, Опитне, Первомайське, Красногорівка, Мар’їнка, Новомихайлівка та ін. противник, шляхом ведення штурмових дій намагався просунутись вперед і оволодіти ними, тим самим створивши умови для подальшого виходу на адміністративний кордон Донецької області. Саме на ділянці фронту в Донецькому операційному районі противник регулярно наносив авіаційні удари по позиціях Сил оборони України.

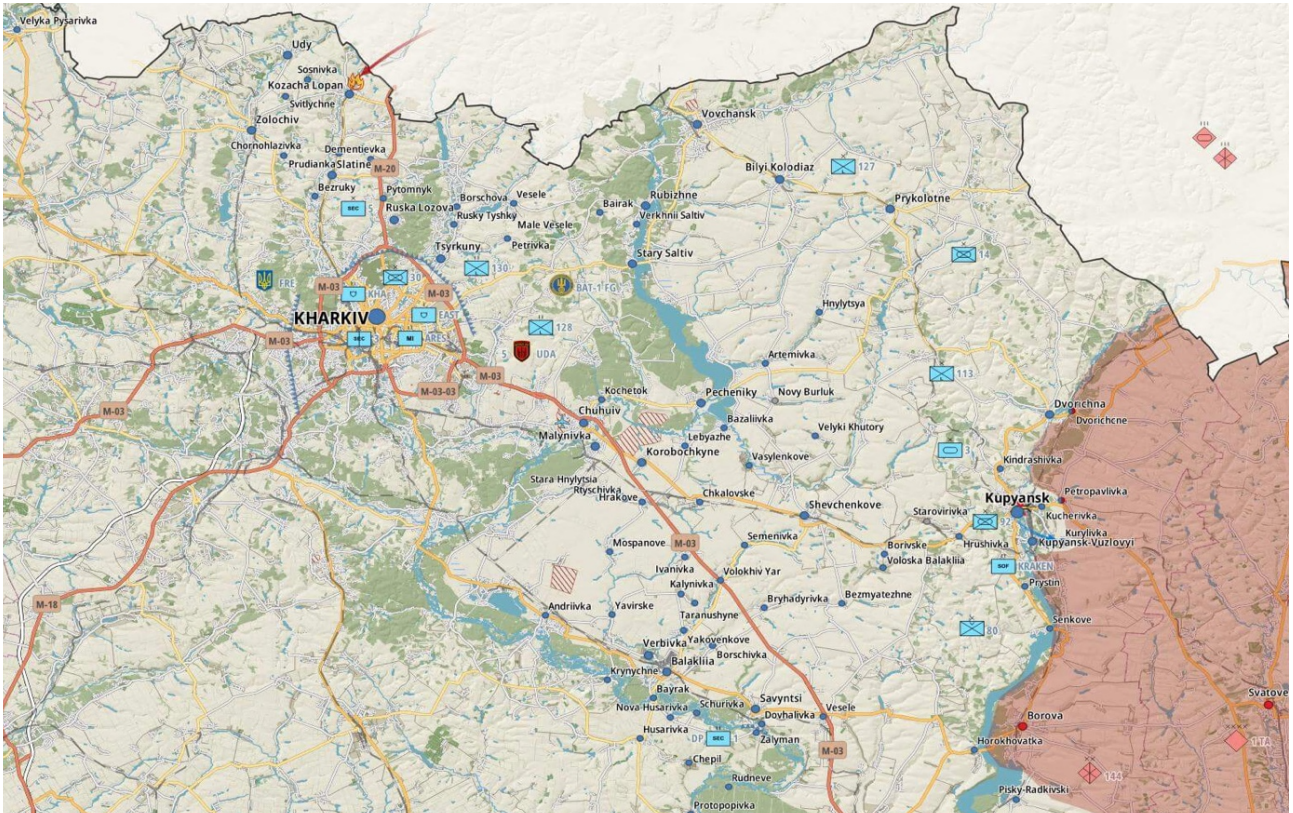
Підрозділи Сил оборони України на Бахмутському, Авдіївському, Новопавлівському, Запорізькому операційних напрямках вживали заходів в рамках ведення стратегічної оборонної операції, застосовуючи в окремих випадках тактику

* З 18 жовтня Слобожанський операційний напрямок в щоденних інформаційних донесеннях Генерального штабу ЗС України про оперативну обстановку був розділений на Слобожанський (від межі Сумської обл. до лінії фронту) та Куп’янський напрямки (ділянка фронту від кордону з рф на півночі до н. п. Піски-Радьківські на півдні).

** З 18 жовтня Краматорський операційний напрямок в щоденних інформаційних донесеннях ГШ ЗС України про оперативну обстановку отримав назву Лиманський операційний напрямок.

обмежених наступальних дій. На Слобожанському (Куп'янському) й Краматорському (Лиманському) операційних напрямках Сили оборони України проводили наступальні дії з метою відкинути сили противника від бар'єрного рубежу по р. Оскіл, звільнити м. Лиман і вийти на підступи до н. п. Сватове та Кременна, взявши під вогневий контроль важливі лінії постачання російських окупаційних військ автодорогою та залізницею Сватове – Кременна.

*Слобожанський операційний напрямок станом на 1 жовтня 2022 року
(Мапа з аналітичного ресурсу <https://militaryland.net/>)*

Воєнні дії на Слобожанському (Куп'янському) операційному напрямку в жовтні 2022 року характеризувалися систематичним вогневим ураженням підрозділів Сил оборони України вздовж усього українсько-російського державного кордону (в межах Харківської обл.) та бойовими зіткненнями з військами противника на ділянці лінії фронту від державного кордону на півночі до с. Піски-Радківські на півдні (з 18 жовтня – Куп'янський операційний напрямок).

Так, упродовж жовтня 2022 року найбільш інтенсивне вогневе ураження з усіх типів артилерії завдавалося противником в районах населених пунктів Стрілеча, Рідкодуб, Кучківка, Охрімівка, Ольховатка, Вовчанськ, Гатище, Дворічна, Зелене, Івашки, Гур'єв, Козачок, Уди, Нескучне, Гранів, Огірцеве, Білий Колодязь, Вільхуватка, Вовчанські Хутори, Григорівка, Комісарове, Стариця, Берестове, Гоптівка, Греківка, Невське, Гряниківка, Дворічна, Кам'янка, Красне, Кислівка, Котлярівка та Стельмахівка та ін.²³⁰ Проте, артилерійські обстріли з боку російських

²³⁰ Оперативна інформація станом на 06:00 і 18:00 01-31.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗС України // facebook. – 2022, 01-31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3rbcsj5t>.

військ не стримали подальшого просування Сил оборони України на Слобожанському (Куп'янському) напрямку.

Так, 2 і 3 жовтня підрозділи ЗС України продовжували просуватися у східній частині Харківської обл. в напрямку адмінмежі Луганської обл. Навіть міністерство оборони росії підтвердило, що 2 жовтня українські війська просунулись на 8–10 км на схід від Куп'янська в напрямку н. п. Петропавліка й Синьківка, а 3 жовтня вийшли до н. п. Загоруківка за 16 км. Східніше від Куп'янська. Того ж дня Сили оборони України мали успіх в околицях н. п. Борова та Шийківка, а також звільнили н. п. Ізюмське і Дружелюбівку (за 25 км на південний захід від міста Сватове)²³¹.

4 жовтня Сили оборони України продовжували наступальні дії у східних районах Харківської області. Зокрема, бої точилися в н.п. Богуславка та Борівська Андріївка на лівому березі р. Оскіл. Розширення українського плацдарму навколо Куп'янська в південно-західному та західному напрямках вказувало на те, що противник втратив можливість використати р. Оскіл як рубіж оборони.

Воєнні експерти країни-агресора, змушені були констатувати, що те, що вони раніше називали Харківським фронтом (обмеженим річкою Оскіл), поступово трансформується в Луганський фронт, оскільки підрозділи ЗС України почали загрожувати російським позиціям в Луганській обл., просуваючись в напрямку до м. Сватового і ставлячи під загрозу вогневого ураження автомобільну дорогу Сватове – Кременна²³². Повідомлялося, що розвідувальні групи Сил оборони України оперували вздовж цієї важливої логістичної артерії, намагаючись вийти до західних околиць Сватового, а російські окупаційні війська почали зводити нову лінію оборони навколо Сватового силами 144-ї мсд 20 ЗВА та підрозділами 1 ГТА, які вціліли після відступу з-під Ізюму і Балаклії²³³.

5 жовтня аналітики з Інституту вивчення війни повідомляли, що “українські війська досягли успіхів у північно-західній частині Луганської області поблизу Сватового. На зображеннях у соціальних мережах українські війська видно в Греківці та Макіївці, двох населених пунктах Луганської області за 20 км на південний захід від Сватового. (...) російські війська, ймовірно, зосереджені на обороні лінії фронту Сватове-Кременна, тому що вони дедалі більше стурбовані тим, що проникнення Збройних Сил України на цю лінію дозволить українським військам загрожувати Старобільську, ключовому російському матеріально-технічному центру приблизно в 50 км на схід від Сватового, через які проходить багато наземних ліній постачання, які є важливими для російських операцій

²³¹ Hird K., Stepanenko K., Bailey R., Lawlor K., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 03 // Institute for the Study of War. – 2022, October 03. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-03>.

²³² Ibidem. Stepanenko K., Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 04. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-04>.

²³³ вс рф готовит оборону Сватова. Обстановка пока спокойная // Военная хроника. – 2022, 04 октября. – URL: <https://t.me/milchronicles/1170>.

у Луганській області. Доступ до автошляху R66, ймовірно, також дозволить українським військам просуватися на південь від Сватового до Кременної, Рубіжного, Северодонецька та Лисичанська, що, ймовірно, матиме значний інформаційний ефект, враховуючи тривалу та дорогу російську кампанію із захоплення Северодонецька в червні”²³⁴.

Одночасно, повідомлялося про поступове просування 5-6 жовтня 2022 року підрозділів ЗС України у північно-східній частині Харківської обл. в напрямку н. п. Орлянка, Першотравневе, Кислівка, Берестове та нарощування інженерних укріплень і матеріально-технічної бази для подальшого наступу в звільненому Куп’янську²³⁵.

На брифінгу для представників преси 06 жовтня 2022 року заступник начальника Головного оперативного управління ГШ ЗС України бригадний генерал О. Громов наголосив, що від 21 вересня Силам оборони України вдалося просунутись на 55 км в глибину оборони противника, встановивши контроль над 93 населеними пунктами та звільнивши понад 2400 км² території Слобожанщини²³⁶.

7 жовтня підрозділи ЗС України суттєво розширили плацдарм коло Куп’янська, очистивши від військ противника н. п. Подоли, розташований між Куп’янськом і Куп’янськом-Вузловим²³⁷. А 9 жовтня суттєво просунулися на північний схід від н. п. Борова, оволодівши н. п. Стельмахівка Луганської обл. Того самого дня успіх на Луганщині був розвинутий і під контроль Сил оборони України перейшли н. п. Андріївка, Новоєгорівка та Надія²³⁸. Новий тактичний успіх підрозділів ЗС України на Слобожанському напрямку мав місце після боїв 13–15 жовтня, коли було перерізано автомобільну дорогу Куп’янськ – Сватове й підрозділи Сил оборони просунулися на схід від н. п. Піщане, Табаївка, Берестове²³⁹, а до 24 жовтня, після упертих боїв, зайняли н. п. Кармазинівка, Невське і М’ясожарівка²⁴⁰, взявши під вогневий контроль весь північний відрізок траси Сватове – Кременна.

Слід наголосити, що 27 жовтня противник здійснив спроби наступу з території рф у напрямку н. п. Середи й Тернова на північ від м. Харків, проте успіху не мав і змушений був відступити. Того самого дня, ворог завдав ракетних ударів

²³⁴ Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 05. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-05>.

²³⁵ Ibidem. Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 05. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-05>; Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 06. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-06>.

²³⁶ Брифінг щодо обстановки на фронті російсько-української війни // Військове телебачення України. – 2022, 06 жовтня. – URL: https://www.youtube.com/watch?v=SIzZQ5of_ek.

²³⁷ ЗСУ звільнили від окупантів село Подоли Харківської області // NRJ. – 2022, 07 жовтня. – URL: <https://nrj.com.ua/zsu-zvilnili-vid-okupantiv-selo-podoli-harkivskoyi-oblasti>.

²³⁸ ЗСУ звільнили Стельмахівку на Луганщині // Факти ICTV. – 2022, 09 жовтня. – URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20221009-zsu-zvilnyly-stelmahivku-na-luganshyni/>.

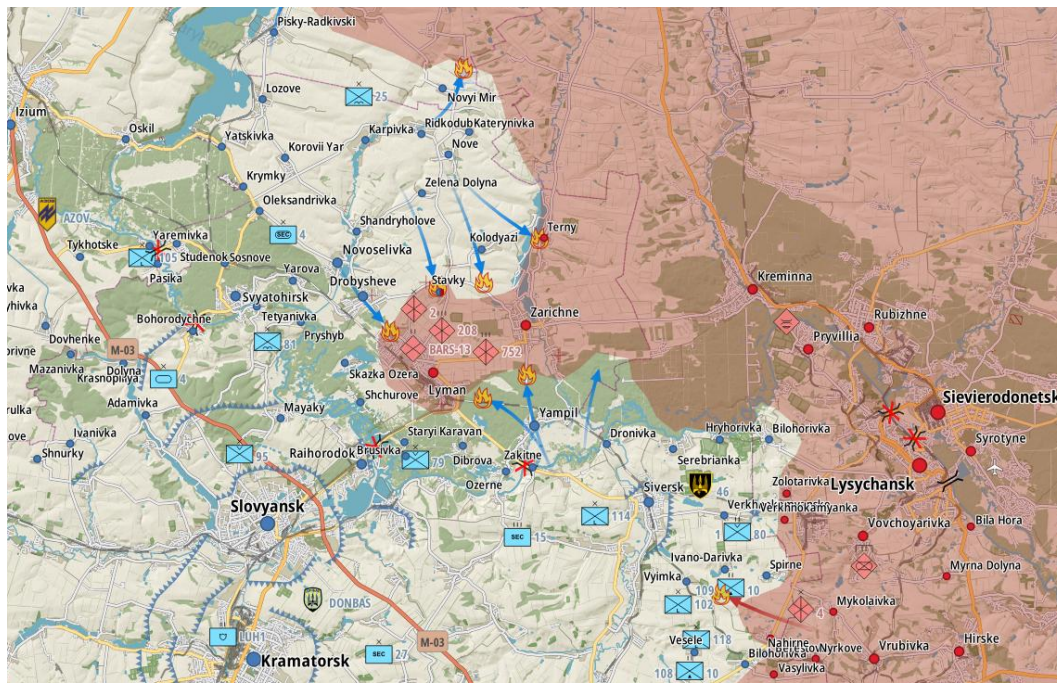
²³⁹ Hird K., Stepanenko K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 13. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-13>; Hird K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 15. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-15>.

²⁴⁰ Железняк Г. ЗСУ витіснили росіян з чотирьох населених пунктів на Донбасі // Суспільне-медіа. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://susplne.media/301974-zsu-vititsnili-rosan-z-cotiroh-naselenih-punkti-na-donbasi/>.

по позиціях наших військ в н. п. Лошакове, Приколотне, Куп'янськ та авіаційних ударів у районах н. п. Гоптівка та Стрілеча²⁴¹.

Таку активність зс рф у прикордонній зоні слід характеризувати як спроби визначити слабкі місця в обороні наших військ задля подальшого розгортання масштабних наступальних дій з метою повернути контроль над Харківською обл. і зупинити просування підрозділів ЗС України в межі Луганської області. Однак, короткострокова активізація наступальних дій противника на Слобожанському операційному напрямку суттєво не вплинула на оперативну обстановку на Куп'янському операційному напрямку і до кінця місяця підрозділи ЗС України перетнули важливу логістичну артерію противника – автомобільну дорогу Сватове – Кременна й закріпились на схід від неї в районі н. п. Кислівка та Крохмальне, створивши умови для подальшого просування на м. Сватове.

Краматорський (Лиманський) операційний напрямок у жовтні 2022 року характеризувався високою інтенсивністю ведення воєнних дій. Продовжуючи наступальну операцію, розпочату у вересні 2022 року в Харківській області, Сили оборони України 1 жовтня увійшли до міста Лиман на півночі Донецької обл. Вступ до цього міста став завершальним етапом боїв на охоплення російського угруповання в районі Лиману. Залишки розбитих частин противника відступили через лісисту місцевість та польові дороги в напрямку на місто Кременна Луганської області.

*Краматорський операційний напрямок станом на 01 жовтня 2022 р.
(Мапа з аналітичного ресурсу <https://militaryland.net/>)*

При цьому, слід зазначити, що противнику не вдалося закріпитися на рубежі вздовж р. Жеребець та каскаду водосховищ, оскільки підрозділи Збройних Сил

²⁴¹ Брифінг щодо обстановки на фронті російсько-української війни // Військове телебачення України. – 2022, 27 жовтня. – URL: https://www.youtube.com/watch?v=SLZzQ5of_ek.

України просунулись на північ від Лиману вздовж автомобільного шляху О0528, звільнивши н. п. Торське – Ямполівка – Терни²⁴².

Упродовж 2 та 3 жовтня Сили оборони України продовжували зміцнювати свої позиції навколо н. п. Лиман. Передові підрозділи Збройних Сил України просунулись на 15 км в північно-східному напрямку від міста й зупинились межах 10 км на захід від адміністративної межі з Луганською обл. в напрямку н. п. Червонопопівка та Піщане, які лежать уздовж дороги Сватове – Кременна за 5 км північніше від Кременної. Противник силами підрозділів із частини БАРС-13 та 20-ї ЗВА які, відступили з району Лиману, до 3 жовтня закріпився в Кременній та зумів облаштувати нові оборонні позиції²⁴³.

Долаючи впертий опір противника, Сили оборони України 5 жовтня на Краматорському операційному напрямку перетнули межу Луганщини, звільнивши н. п. Греківка й Макіївка²⁴⁴. Намагаючись стримати просування підрозділів Збройних Сил України на Краматорському операційному напрямку противник традиційно застосовував тактику масованих артилерійських ударів по місцях розташування підрозділів Сил оборони України, по військовій і цивільній інфраструктурі, а також суттєво посилив своє угруповання за рахунок найманців і мобілізованих. Так, 6–8 жовтня 2022 року вогневого ураження з усіх типів артилерії зазнали населені пункти Верхньокам'янське, Іванівка, Серебрянка, Спірне, Білогорівка, Роздолівка, Дронівка, Веселе, Григорівка²⁴⁵, а в район Лисичанськ – Северодонецьк – Кременна було передислоковано до тисячі службовців ПВК “Вагнер”²⁴⁶. Ці заходи дали позитивний для зс рф результат, дозволивши їм стабілізувати лінію фронту й перевести бої в позиційне русло, а з 16–18 жовтня розпочати проведення власних обмежених наступальних дій на відтинку лінії фронту від Кременної до Спірного²⁴⁷. Проте, відкинути Сили оборони України за водний рубіж річки Жеребець або принаймні відтіснити українські підрозділи з селища Білогорівки противнику не вдалось. До кінця жовтня Збройні Сили України на Лиманському напрямку закріпились на межі Донецької та Луганської областей та здійснювали обмежені наступальні дії

²⁴² Stepanenko K., Hird K., Mappes G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 01 // – Institute for the Study of War. – 2022, October 01. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-01>.

²⁴³ Ibidem. Hird K., Stepanenko K., Bailey R., Lawlor K., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 03. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-03>.

²⁴⁴ Hird K., Lawlor K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 05. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-05>.

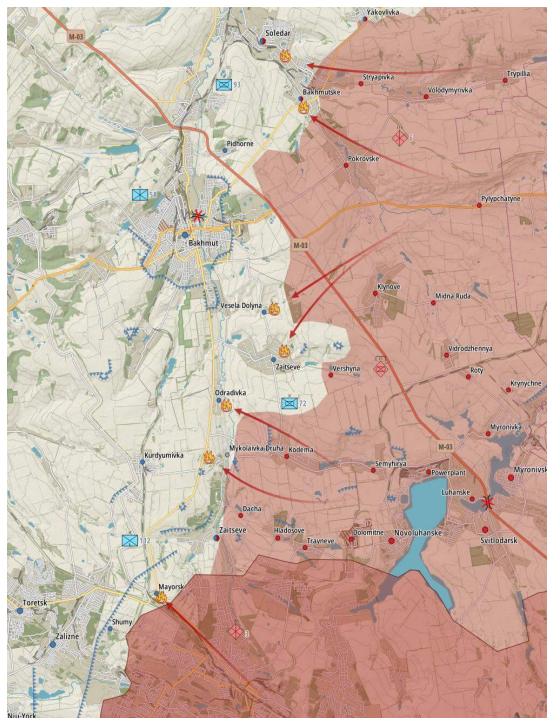
²⁴⁵ Оперативна інформація станом на 06.00 і 18.00 06–08.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // facebook. – 2022, 06-08 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3rbcjs5t>.

²⁴⁶ Stepanenko K., Lawlor K., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 07. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-07>.

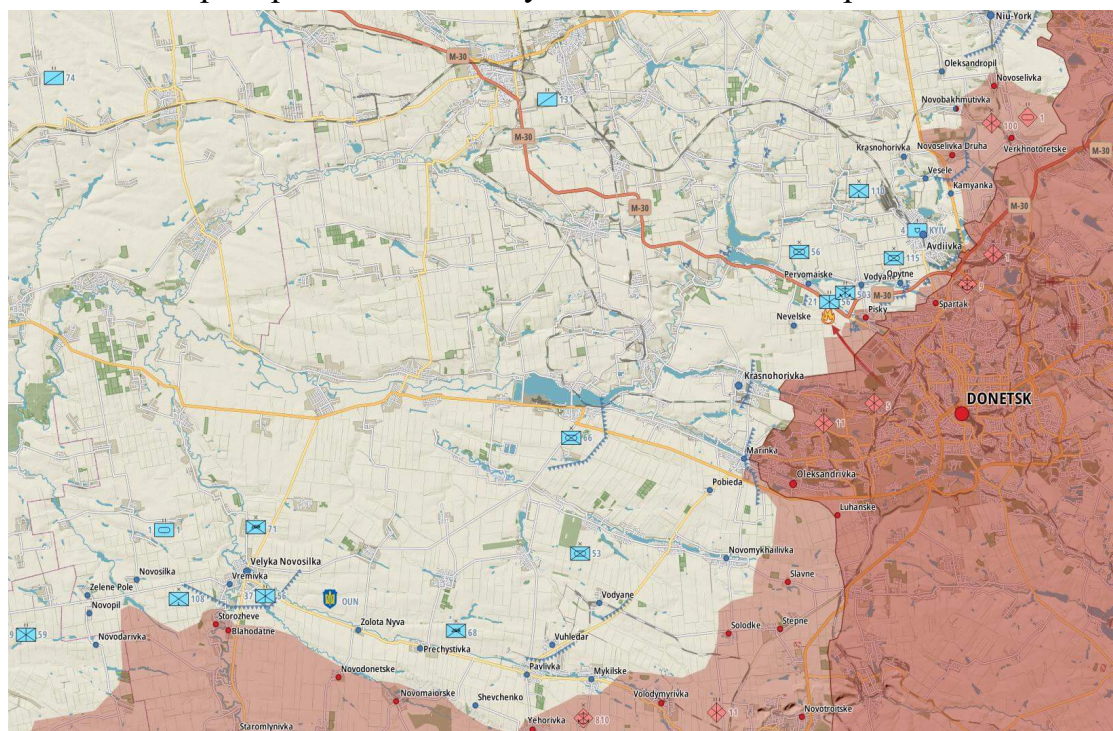
²⁴⁷ Оперативна інформація станом на 06.00 і 18.00 16–18.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // facebook. – 2022, 16 – 18 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3rbcjs5t>.

в напрямку населеного пункту Червонопопівка²⁴⁸ (з метою перерізати автошлях Сватове – Кременна за 10 км на північ від останньої).

Найскладнішою в жовтні 2022 року залишалася ситуація на Бахмутському, Авдіївському й Новопавлівському операційних напрямках, де противник здійснював інтенсивне вогневе ураження позицій Сил оборони України, об'єктів військової та цивільної інфраструктури, вів наполегливі наступальні та штурмові дії на ділянці лінії фронту від міста Соледар на півночі до міста Вугледар на півдні. Особливістю цієї ділянки лінії фронту було те, що в останній декаді жовтня підрозділи зс рф особливо активізували свої наступальні зусилля в районі н. п. Павліки – Вугледару, очевидно, сподіваючись змістити лінію фронту на північ і вивести з-під

ураження далекобійних артилерійських систем ЗС України важливу вузлову залізничну станцію в н. п. Волноваха, через яку (після пошкодження вибухом т. зв. Кримського мосту) здійснювалося основне логістичне забезпечення російського угруповання на території тимчасово окупованого півдня України.

*Авдіївський і Новопавлівський операційні напрямки станом на 01 жовтня 2022 р.
(Мапа з аналітичного ресурсу <https://militaryland.net/>)*

²⁴⁸ Hird K., Lawlor K., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, October 31. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-31>.

Н. п. Яковлівка, Соледар, Бахмутівка, Бахмутське, Зайцеве, Майорськ, Нью-Йорк, Новобахмутка, Авдіївка, Опитне, Невельське, Мар'їнка, Павлівка упродовж всього жовтня залишалися районами найбільшого зосередження наступальних зусиль противника. ГШ ЗС України щоденно повідомляв про 10-15 бойових зіткнень на кожному операційному напрямку. Попри відверті труднощі на лінії зіткнення в Харківській і на півночі Донецької області в перші дні жовтня, противник наполегливо намагався наступати на позиції ЗС України з метою прорвати оборону в напрямку на Соледар, Бахмут, Авдіївку. Типовим для першої декади жовтня було повідомлення Інституту вивчення війни від 3 жовтня в якому зазначалося: “2 і 3 жовтня російські війська продовжували безуспішні наступальні дії в Донецькій обл. 2 і 3 жовтня в ГШ ЗС України повідомили, що українські війська відбили російські наземні штурми в напрямку Бахмута, на північний схід від Бахмута в районі н. п. Бахмутське, а також на південь від Бахмута біля н. п. Зайцеве, Одрядівка, Майорськ та Весела Долина. (...) В ГШ ЗС України також зазначили, що українські війська 2 і 3 жовтня відбили російські наземні атаки на південний захід від Авдіївки в районі н.п. Первомайське, Невельське і Победа. (...) Українські джерела також повідомили, що 2 і 3 жовтня російські рф продовжували звичайні артилерійські, авіаційні та ракетні удари по всій лінії зіткнення в Донецькій обл.”²⁴⁹.

15 жовтня 2022 року повідомлялося, що противнику вдалося знищити короткохвильовий ретранслятор, порушивши роботу української системи “Starlink” в районі н. п. Бахмут – Соледар. Також від того дня спостерігалось суттєве нарощування зусиль зс рф щодо захоплення трьох ключових н. п. – Бахмута, Авдіївки і Мар'їнки²⁵⁰. Слід наголосити, що 16 жовтня російські ЗМІ оголосили про захоплення низки населених пунктів коло Бахмута. Але, того ж дня ГШ ЗС України спростував цю інформацію, підкресливши, що, попри наполегливі наступальні дії ворога, Сили оборони України втримали всі позиції на лінії фронту в Донецькій обл.²⁵¹.

17–18 жовтня війська противника продовжували безуспішні наступальні дії в околицях н. п. Іванград, Кліщіївка, Соледар, Бахмут, Авдіївка, Мар'їнка, Новокалинове, Первомайське та Авдіївка. 17 жовтня заступниця міністра оборони України Ганна Маляр заявила, що наполегливі наступальні дії в районі н. п. Бахмут пояснюються тим, що перед зс рф поставлена задача захопити Бахмут до кінця жовтня. Не маючи достатніх спроможностей для виконання воєнно-політичної задачі, окупаційні сили вдалися до поширення дезінформації про свої тактичні успіхи. Зокрема, речники т. зв. “міліції днр” стверджували 18 жовтня про захоплення н. п. Первомайське. Проте, дані геолокації, оприлюднені американським Інститутом вивчення війни, чітко вказували на те, що підрозділи ЗС України утримали свої позиції у вказаному населеному пункті²⁵².

²⁴⁹ Hird K., Stepanenko K., Bailey R., Lawlor K., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 03. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-03>.

²⁵⁰ Ibidem. Hird K., Bailey R., Mappes G., Barros G., Kagan W. F. Russian Offensive Campaign Assessment, October 15. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-15>.

²⁵¹ Бурда В. Карта бойових дій в Україні станом на 16 жовтня // chas.news. – 2022, 16 жовтня. – URL: <https://chas.news/news/karta-boiovih-dii-v-ukraini-stanom-na-16-zhovtnya>.

²⁵² Hird K., Lawlor K., Mappes G., Barros G., Clark M. Russian Offensive Campaign Assessment, October 18. – URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-18>.

Наступальні зусилля противника впродовж 20–31 жовтня 2022 року чітко демонстрували, що головною їхньою метою було оточення позицій Сил оборони України в районі Соледар – Бахмут, Авдіївка, Мар’їнка та Вугледар. Вирішення цих задач мало дозволити окупантам вийти до ключових міст західної частини Донецької області – Костянтинівки, Краматорська, Слов’янська та Покровська, поставивши під загрозу оточення все українське угруповання в регіоні й відсунувши лінію фронту від Донецька та стратегічно важливого залізничного вузла у місті Волноваха. Проте, єдиним успіхом противника за вказаний період стало просування на 3 км в околицях н. п. Павлівка, на 0,5 км на південь від Мар’їнки, на 1-2 км на північ і на південь від Авдіївки та на 0,2-0,3 км в околицях н. п. Бахмуту й Соледару. Загалом на Бахмутському, Авдіївському та Новопавлівському операційних напрямках (лінія фронту довжиною понад 200 км) зс рф протягом всього жовтня 2022 року зуміли захопити територію площею близько 160 км², що співставно з площею одного м. Маріуполя.

На Запорізькому операційному напрямку воєнні дії в жовтні 2022 року характеризувалися постійним вогневим ураженням позицій Сил оборони України, військової і цивільної інфраструктури. Також продовжувало фіксуватися нарощування противником своїх оборонних спроможностей з метою запобігти можливим наступальним діям ЗС України в напрямку до Азовського моря й тимчасово окупованого Криму. Особливо інтенсивними були обстріли з усіх типів артилерії населених пунктів Білогір’я, Велика Новосілка, Времівка, Гуляйполе, Гуляйпільське, Дорожнянка, Залізничне, Зелене Поле, Мала Токмачка, Малі Щербаки, Новоандріївка, Новосілка, Новопіль, Ольгівське, Оріхів, Пречистівка, Темирівка, Чарівне, Щербаки тощо²⁵³. Активність українських сил опору на військових об’єктах в тилу Запорізького операційного напрямку фіксувалися 6, 8, 10, 11, 18 та 20 жовтня²⁵⁴.

Результати воєнних дій у Східній операційній зоні

Упродовж жовтня 2022 р. обстановка у Східній ОЗ зазнала певних змін. Противник проводив локальні наступальні дії здебільшого в Донецькому операційному районі, здійснював вогневе ураження позицій Сил оборони України по всій лінії зіткнення. В результаті інтенсивних наступальних дій у напрямку н. п. Соледар, Бахмутське, Бахмут, Авдіївка, Мар’їнка, Вугледар противнику вдалося досягнути часткового успіху, захопивши 160 км² території (у вересні було захоплено 106 км², у серпні – 460 км², у липні – 150 км², в червні – 1500 км²)²⁵⁵. При цьому, війська противника не спромоглись відтіснити частини Сил оборони України і вийти до західної адміністративної межі Донецької області.

²⁵³ Оперативна інформація щодо російського вторгнення за 01.10. – 31.10. 2022 // Офіційна сторінка Генерального штабу Збройних Сил України // URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/>.

²⁵⁴ Там само.

²⁵⁵ Over the month of September Ukraine has liberated approximately 10,608 km² / War Mapper // Twitter. – 2022, October 02. – URL: <https://tinyurl.com/57zfw3mn>.

Російськими окупаційними військами вживалися заходи з посилення оборонних позицій на зайнятій території та формувались резерви військ на окупованій території Луганської, Донецької і Запорізької обл. Завдяки вказаним заходам противник зумів до кінця жовтня стабілізувати лінію фронту на Куп'янському й Лиманському операційних напрямках й не допустити виходу підрозділів ЗС України на оперативний простір на північ від водного рубежу р. Сіверський Донець.

Сили оборони України у жовтні 2022 року володіли оперативною ініціативою на Куп'янському та Лиманському напрямках, проводячи наступальні дії, внаслідок яких звільнили від окупації понад 2 тис км² території Харківської, Донецької і Луганської обл. і не дозволили противнику закріпитися вздовж бар'єрного рубежу річок Оскіл і Жеребець.

На Бахмутському, Авдіївському та Новопавлівському напрямках Сили оборони України не допустили суттєвого просування противника. На Запорізькому напрямку підрозділи ЗС України, незважаючи на високу інтенсивність вогневого ураження з боку противника, продовжували утримувати займані позиції, наносячи ракетні й авіаційні удари по місцях зосередження особового складу і ОВТ ворога.

Орієнтовні втрати живої сили противника протягом жовтня склали понад 12 тис. військовослужбовців убитими. Близько 80% цих втрат було зафіксовано в Східній операційній зоні.

Висновки з ведення воєнних дій у Східній операційній зоні

Воєнні дії у Східній ОЗ у жовтні 2022 року продемонстрували неспроможність російських військ розвинути тактичні успіхи, досягнуті ними на попередніх етапах воєнних дій. Внаслідок стійкої оборони ЗС України противник не зумів провести масштабні та скоординовані наступальні дії на н. п. Соледар, Бахмутське, Бахмут, Авдіївка, Мар'їнка, Вугледар. Оперативно-тактичні угруповання ЗС України “Лиман”, “Соледар” і “Донецьк” не були витіснені з займаних рубежів і продовжували виконувати оперативні завдання. На Запорізькому операційному напрямку противник здійснював лише оборонні заходи, намагаючись запобігти наступальним діям ЗС України. В Слобожанському операційному районі угруповання зс рф до кінця жовтня зуміли наростити свій потенціал за рахунок мобілізованих громадян рф і стабілізувати лінію фронту, не допустивши подальшого просування Сил оборони України вглиб Луганської обл.

Упродовж жовтня 2022 року ЗС України в Східній ОЗ вдалося шляхом стійкої оборони утримати лінію фронту від н. п. Соледар до р. Дніпро, одночасно проводячи наступальні дії на території Харківської, північної частини Донецької та західної частини Луганської обл. Сповільнення просування підрозділів Сил оборони України на Куп'янському та Лиманському операційних напрямках обумовлювалося погіршенням погодних умов, посиленням військ противника за рахунок мобілізованих, необхідністю провести перегрупування військ, здійснити нарощення власних наступальних спроможностей і відновленням матеріально-технічної бази Сил оборони на вказаних напрямках.

2.3. ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Південно-західній операційній зоні

Херсонська область (площа близько 28 500 кв. км) була захоплена збройними силами російської федерації у перші дні після вторгнення. Херсон, в якому раніше проживали близько 280 тисяч осіб, окупований з початку березня 2022 року. Жоден інший регіон України не був окупований так швидко. Це єдина область, яка має вихід до двох морів – Азовського та Чорного. Ще більш важливим є те, що через Херсонську область проходить єдиний наземний шлях до Криму. Однією з найважливіших цілей для росії у Херсонській області став Північно-Кримський канал, який бере початок біля міста Нова Каховка та закінчується у місті Керч. Цим каналом на півострів Крим подавалася прісна вода з річки Дніпро. Ґрунти на півночі Херсонщини – південні чорноземи з лесовим підґрунтям, котрі займають 45% ґрунтів області. На півдні вони переходять у темно-каштанові і каштанові ґрунти, іноді разом з солонцями. Після осінніх дощів ці ґрунти стали суттєвою перепорою для ведення військових наступальних дій та налагодження ритмічного постачання військ.

У жовтні 2022 року зс рф продовжили інженерне обладнання оборонних позицій на підступах до м. Херсон, нарощували щільність бойових порядків за рахунок військовослужбовців призваних за мобілізацією в рф та військової техніки з баз зберігання. Також намагалися знайти протидію точковим вогневим ударам української артилерії, зберегти управління, танкові та артилерійські підрозділи, для чого постійно маневрували і перегруповували свої сили.

Тактика Сил оборони України у жовтні 2022 року, в порівнянні з вереснем 2022 року, зазнала певних змін. Українські війська блокували сили противника в районах їх зосередження і завдавали по них авіаційних та ракетно-артилерійських ударів, а також періодично атакували виявлені слабкі ділянки оборони на правобережжі р. Дніпро за підтримки важкої бронетехніки. Західні експерти, опитані на початку жовтня 2022 року німецьким телеканалом Deutsche Welle, констатували: ініціатива у війні перейшла до України, росія – ослаблена. Причини успішного контрнаступу України – моральний дух українців, західне озброєння, а також очевидні провали російського командування, вважають військові експерти. Оголошена путіним мобілізація покликана посилити позиції росії, але найближчими місяцями ініціатива залишатиметься на боці України. “Ми повинні виходити з того, що матеріальне та багаточисельне підкріплення, на яке зараз розраховує російська армія, прибуде лише через два-три місяці. Це означає, що до цього в росії будуть великі проблеми, і українці спробують цим скористатися”, – вважав військовий експерт берлінського Фонду “Наука і політика” Вольфганг Ріхтер (Wolfgang Richter). І все ж успіхи українського контрнаступу не варто переоцінювати, наголошували експерти. Поки що рано говорити про те, що ЗС України незабаром зможуть звільнити всі окуповані росією території України.

Йоахім Вебер (Joachim Weber) з Центру з питань безпеки Боннського університету звертав увагу на те, що Україні передусім не вистачає наступальних озброєнь, зокрема, танків та бойових машин піхоти (БМП). “Крім того, ймовірно, їм також не вистачить загальної ударної потужності, боєприпасів та іншого. Таким чином їм вдасться відтіснити росіян трохи назад, але потім фронт замре на осінньо-зимовий період”, – зазначав експерт²⁵⁶.

24 жовтня в інтерв'ю інформаційному порталу “The War Zone” начальник Головного управління розвідки Міністерства оборони України генерал-майор Кирило Буданов, аналізуючи військову обстановку на правобережжі р. Дніпро, сказав: “Швидше за все, операція зі звільнення Херсона триватиме до кінця наступного місяця”. Він наголосив, що у жовтні 2022 року в м. Херсон перебували найбільш підготовлені та найбоєздатніші російські підрозділи. “Велика частка з них – це десантні війська рф, російські сили спеціального призначення та морська піхота, тобто найбоєздатніші підрозділи, які є у Росії. Вони складають кістяк угруповання, який також посилюється мобілізованим складом. Його бойова складова – це приблизно 40 тис. ...Херсон знаходиться в середині цього угруповання. Це війська в Херсоні, не лише в районах західного берега (річки Дніпро), а також війська, які підтримують дії на західному березі, але які дислокуються на східному березі.” – зазначив Буданов. Він попередив, що у разі втрати м. Херсон, російські окупанти здатні частково підірвати дамбу Каховської ГЕС. “За нашою оцінкою, якщо таке рішення буде прийнято, вони підірвуть лише дорогу, яка проходить через дамбу, щоб зробити неможливим проїзд наших транспортних засобів, а також шлюзи дамби, що призведе лише до часткового руйнування об'єкта. Це може статися, коли ми візьмемо Херсон і вони вирішать відійти. Після відходу із західного берега вони можуть зробити це, щоб перешкодити нашому просуванню на східний берег”, – пояснив Буданов²⁵⁷.

Завдання сторін у Південно-Західній операційній зоні. Склад угруповань військ сторін.

Оцінка ведення бойових дій російських окупаційних військ у Південно-Західній ОЗ в жовтні 2022 року показала, що основним завданням для них стало утримання, за всяку ціну, м. Херсон і Херсонської обл. З цією метою нарощувались щільність військ на оборонних рубежах, їх протиповітряне прикриття і кількісні та якісні показники артилерійських підрозділів. Бессарабський та Запорізький операційні напрямки у жовтні противником розглядалися як другорядні.

У жовтні 2022 року Сили оборони України у Південно-Західній ОЗ продовжували розпочату в серпні наступальну операцію. Українському командуванню вдалося об'єднати в єдиний механізм засоби розвідки, управління та ураження, що дозволило координувати зусилля всіх підрозділів під час виконання поставлених бойових завдань.

²⁵⁶ Білик Д. Нові успіхи контрнаступу України: що кажуть західні експерти // Deutsche Welle. – 2022, 05 жовтня – URL: <https://tinyurl.com/y9z462cp>.

²⁵⁷ Altman H. Ukraine's Intel Chief On How The War Ends, Putin's Nuclear Threats, Iranian Drones, And More // The War Zone. – 2022, 24 жовтня – URL: <https://tinyurl.com/ybyeu92v>.

Угрупування зс рф у Херсонській обл. очолював командувач повітряно-десантних військ рф генерал-полковник михайло теплинський. До складу угруповання входили БТГр від 22-го АК, 7 та 76 десантно-штурмових дивізій, 98-ї повітряно-десантної дивізії, 11, 31, 83 десантно-штурмових бригад, 45-ї бригади спецназу ВДВ, 90-ї танкової дивізії, 19-ї мотострілецької дивізії, 126-ї бригади берегової оборони, 810-ї бригади морської піхоти, 37-ї мотострілецької бригади, 10-ї бригади спецназу, оперативних частин росгвардії. Постійно проводилось поповнення особового складу та бойової техніки²⁵⁸.

Сили оборони України в жовтні 2022 року в Південно-Західній ОЗ були об'єднані в Оперативно-стратегічне угруповання військ “Херсон” до складу якого входили Оперативні угруповання військ “Миколаїв” і “Кривий Ріг” та Оперативно-стратегічне угруповання військ “Одеса” у складі Оперативних угруповань військ “Дунай”, “Дністер” та Угрупування різнорідних сил.

Характер воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

Противник 1-5 жовтня 2022 року зосереджував зусилля на утриманні власних позицій та зриві наступу Сил оборони України. На окремих напрямках, здійснював перегрупування, підтягував резерви, знищував мости та переправи, аби уповільнити темпи наступу українських військ. Активно здійснював повітряну розвідку БпЛА. Російські війська, враховуючи степовий рельєф місцевості, організували оборонні рубежі вздовж посадок, підтримуючи їх авіаційними та ракетно-артилерійськими ударами. З метою зриву атак українських військ застосовували резервні підрозділи з бронетехнікою з глибини бойових порядків. Ворог прагнув покращити логістичне забезпечення своїх військ. Водночас наносив авіаційні та ракетно-артилерійські удари по позиціях наших військ та мирних населених пунктах, а саме: 01.10 – по місту Очаків, 01.10 та 03.10. – по трьох громадах Нікопольського району, 04.10.2022 р. – по Березнегуватській громаді Миколаївщини²⁵⁹.

1-5 жовтня 2022 року Сил оборони України, демонструючи натиск та ініціативу, продовжили наступ на півночі Південно-Західної ОЗ звільнивши н.п. Золота Балка, Хрещенівка, Гаврилівка, Михайлівка, Новоолександрівка, Дудчани, Велика Олександрівка, Мала Олександрівка, Давидів Брід, Новопетрівка та ще ряд населених пунктів. Бригадний генерал Олексій Громов, заступник начальника ГОУ ГШ ЗС України, під час онлайн-брифінгу представників Сил безпеки та оборони України 6 жовтня 2022 року повідомив, що з 1 жовтня на Херсонському напрямку українські війська звільнили 29 населених пунктів²⁶⁰. На різних ділянках фронту глибина вклинення українських військ склала від 10 до 20 км.

²⁵⁸ Бутусов Ю. Тактика оборони російських ВДВ: важкий шлях до визволення Херсону // Цензор.нет. – 2022, 04 листопада. – URL: <https://censor.net/ua/r3378332>.

²⁵⁹ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 01.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 01 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3k7wkccw>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 03.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 03 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/wjnysuuu>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 04.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 04 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2rm9zctz>.

²⁶⁰ Брифінг Сил оборони України / Військове телебачення України // YouTube. – 2022, 06 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5d9w6enk>.

Тактика Сил оборони України продемонстрована у вересні 2022 року – постійний вогневий тиск, авіаційні та ракетно-артилерійські удари по комунікаціям, пунктам управління та боєпостачання дала перші результати. Розвиток українського наступу вздовж правого берега р. Дніпро та лівого берега р. Інгулець призвів до втрати стійкості оборони ворога та її подальшого руйнування у північно-східному секторі. Зазнаючи втрат російські війська почали відхід у напрямку м. Берислав та перегруповувалися в районі н.п. Милове. 126 бригада берегової оборони чф рф, яка була змушена обороняти широку ділянку фронту, маючи в окремих населених пунктах підрозділи не більше 15 військовослужбовців, втратила боєздатність²⁶¹.

6-10 жовтня, втративши попередні позиції, противник створив новий рубіж оборони в районі н.п. Сухий Ставок – Борозенське – Суханове – Милове. Також неодноразово контратакував українські війська, у напрямку н.п. Давидів Брід, Зелений Гай – Тернові Поди, Мала Олександрівка силами до мотострілецького взводу за підтримки мінометів, танків та БМП, зазнавав втрат та відступав. Підрозділи російських військ відбили українські атаки поблизу н.п. Дудчани, Снігурівка, Суханове, П'ятихатки, Садки, Ішенка, Брускінське, Щасливе та Мала Сейдеминуха. З метою поповнення підрозділів, російські війська перекинули 200 військовослужбовців, мобілізованих з Волгоградської області та Республіки Калмикія та до 300 одиниць військової техніки. В боях у Південно-Західній ОЗ БТГр 150-ї мсд втратила понад 520 військовослужбовців, що склало більше половини її чисельності. 127-й стрілецький полк народної міліції “днр” також зазнав втрат, виконуючи бойові задачі в Херсонській та Миколаївській областях²⁶².

Ворог ракетно-артилерійськими підрозділами здійснював вогневе ураження вздовж лінії бойового зіткнення, по прилеглих територіальних громадах, а також по тилових районах і об’єктах критичної інфраструктури.

6-10 жовтня Сили оборони України закріплювали досягнутий у попередні дні успіх, обладнували опорні пункти на лівому березі р. Інгулець, зосереджуючи бойові підрозділи в районі н. п. Давидів Брід і Мала Олександрівка, відбивали контратаки противника. Українські війська продовжували блокувати ворожі війська вогнем ракетно-артилерійських підрозділів. Було завдано ударів по районах зосередження російських військ у н.п. Борозенське, Гола Пристань і Чорнобаївка, командному пункту, знищено склади боєприпасів і пального противника у Херсонському та Бериславському районах²⁶³.

²⁶¹ Кевлюк В. Бої на Півдні України: що відбувається у степах Херсонщини // Defense Express. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/244a2ec4>.

²⁶² Там само.

²⁶³ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 06.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 06 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5cyu4nkt>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 07.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 07 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/22y984tw>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 08.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 08 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4p2n3s2y>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 09.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 09 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5dyuhejp>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 10.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yckftms8>.

Результати нанесення авіаційних ударів та виконання вогневих завдань ракетно-артилерійськими підрозділами Сил оборони України 1–10 жовтня 2022 року											
Авіаційні удари	вогневі завдання РАП	Знищено/захоплено									
		в/сл зс рф	гелікоптерів	БпЛА	танків	артистем	ЗРК	ПТРК	Авто і бронетехніки	склади	Мости і переправи
81	3178	786	3	36	80/2	59	2	3	174	11	1

11-15 жовтня зс рф здійснили декілька спроб контратакувати українські війська. Так 11-12 жовтня, противник силами до взводу, при підтримці бронетехніки, проводив штурмові дії в напрямку н.п. Іщенка, Костромка і Сухий Ставок. 13 і 15 жовтня диверсійно-розвідувальні групи ворога атакували спостережні пости українських військ в напрямку деокупованого н.п. Трифонівка. Успіху не мали, зазнали втрат та відступили. Противник посилено проводив повітряну розвідку, вздовж лінії фронту та поблизу звільнених Силами оборони України населених пунктів. Атакував позиції наших військ штурмовою авіацією (Су-25), ударними гелікоптерами (Ка-52) та БпЛА (не встановленого типу). Ворог завдавав вогневих ударів з РСЗВ по Апостолівській громаді Криворіжжя, н.п. Марганець та Добра Надія Нікопольської громади в Дніпропетровській обл. Противник атакував БпЛА Шахед-136 населені пункти Миколаївської, Дніпропетровської та Одеської обл. Обстрілював портову інфраструктуру та акваторію м. Очаків з 120 мм мінометів²⁶⁴.

²⁶⁴ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 11.10.2022 / Оперативне командування "Південь" // YouTube. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3ckwubsy>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 12.10.2022 / Оперативне командування "Південь" // YouTube. – 2022, 12 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8d79ux>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 13.10.2022 / Оперативне командування "Південь" // YouTube. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/579tz24a>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 14.10.2022 / Оперативне командування "Південь" // YouTube. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ypr65t4e>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 15.10.2022 / Оперативне командування "Південь" // YouTube. – 2022, 15 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr24whef>.

Українські війська 11–15 жовтня, відбивши контратаки противника, продовжували наступ з району н. п. Давидів Брід у напрямку н. п. Іщенка і Костромка та вздовж правого берега р. Дніпро на напрямку н. п. Дудчани – Милове. Закріплювали успіх у звільнених в першій декаді жовтня н. п. Нововасилівка, Новогригорівка, Нова Кам'янка, Трифонівка та Червоне Бериславського району. Сили оборони України ракетно-артилерійськими ударами блокували райони зосередження сил і засобів противника та вузли комунікацій. Так 11 та 13 жовтня було уражено чотири позиції ППО ворога в Бериславському і Каховському районах, а також п'ять місць скупчення живої сили, озброєння та техніки в Бериславському, Баштанському, Миколаївському і Херсонському районах²⁶⁵.

16–20 жовтня противник вів активну оборону та намагався утримати зайняті рубежі. Продовжував наносити вогневе ураження наших військ із застосуванням авіації та ракетно-артилерійських систем. Ворог обстрілював мирне населення з РСЗВ “Град” і “Ураган” у Мирівській громаді Нікопольщини та нещодавно звільнених н.п. Петропавлівка і Трифонівка в Бериславському районі. Артилерією продовжував обстрілювати місто Марганець. Підрозділи зс рф неодноразово контратакував. Так 18 жовтня ворог намагався покращити тактичне положення шляхом проведення штурмових дій в напрямку н.п. Благодатне – Партизанське силами до двох десантно-штурмових відділень за підтримки танків, броньованої техніки та артилерії. 20 жовтня силами до мотострілецької роти за підтримки трьох танків тричі здійснював спроби штурмових дій з н. п. Олександрівка в напрямку н. п. Таврійське. Противник зазнав втрат і відійшов²⁶⁶.

Однак, поряд з цим, ворог здійснював комплекс заходів на лівому березі р. Дніпро для підтримки свого правобережного угруповання військ. На цих діях акцентував увагу політолог Володимир Молчанов в ефірі телеканалу “Еспресо” 19 жовтня 2022 року, аналізуючи військову обстановку, яка склалася навколо м. Херсон. “Окупанти окопуються у н. п. Кринки та Козачі Лагері, тобто на лівому березі вздовж Дніпра. Там ліси, там непогано можна ховатися і звідти бити артилерією. Росіяни найбільш небезпечним для себе вважають напрямок на село Львове, яке розташоване західніше Берислава. Там вони вважають ймовірним вихід ЗС України та удар з півночі. Тому розташовують артилерію, щоб нейтралізувати можливий прорив Дніпра. На Бериславському напрямку у них надійна оборона. Чого не скажеш про оборону центральної ділянки їхнього фронту”, – зауважив Молчанов. За його словами, центральний фланг викликає в окупантів найбільші сумніви. “Східний фланг – це лінія оборони, яка підготовлена росіянами між Милове і Борозенське. Центральний фланг – це від Борозенського до Інгульця.

²⁶⁵ Там само.

²⁶⁶ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 16.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 16 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4ac5xdw7>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 17.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 17 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/53tmzd6e>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 18.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4zfc38u>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 19.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2zkj8uuv>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 20.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdm5zd67>.

Від Снігурівки до Станіслава – це їхній лівий фланг. Оборона окупантів раніше базувалася на річці Інгулець, зараз із половини цієї ділянки росіяни змушені відступити та будувати тиловий рубіж” – підкреслив Молчанов²⁶⁷.

16-20 жовтня Сили оборони України прорвали російську оборону в районі н. п. Суханове та продовжили наступальну операцію на напрямку н. п. Нова Кам'янка – Берислав. Бойова авіація Збройних Сил України наносила удари по ворожих позиціях в районах н.п. Олександрівка, Благодатне, Великопілля, Новопетрівка, Костромка, Білогірка, Брускінське. Крім того, українські війська продовжували завдавати ракетно-артилерійських ударів по пунктах управління, зокрема було уражено командний пункт 247-го десантно-штурмового полку 7-ої десантно-штурмової дивізії, позиціях протиповітряної оборони, переправах та складах боєприпасів поблизу н.п. Херсон, Берислав та Нова Каховка²⁶⁸.

Результати нанесення авіаційних ударів та виконання вогневих завдань ракетно-артилерійськими підрозділами Сил оборони України 11–20 жовтня 2022 року

Авіаційні удари	вогневі завдання РАП	Знищено / захоплено									
		в/сл зс рф	пункти управління	гелікоптерів	БпЛА	танків	аргсистем	ЗРК	Авто і бронетехніки	склади	мости і переправи
106	2246	339	5	4	5	13/2	30/13	2	34/7	12	1

²⁶⁷ На Херсонщині окупанти окопуються у лісах на лівому березі Дніпра – політолог Молчанов // Еспресо. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/rcvss7rk>.

268 Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 19.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2zkj8uuv>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 20.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 20 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdm5zd67>.

21–25 жовтня 2022 року зс рф у Південно-Західній ОЗ вели оборонні дії, намагаючись утримати зайняті рубежі, водночас, активно переправляли техніку, озброєння і особовий склад з правого берега р. Дніпро на лівий. З метою поповнення втрат і заміни особового складу противник спрямував до 2 000 осіб з числа мобілізованих у бойові підрозділи на правобережжя р. Дніпро. Ворог продовжував контрбатареєне протистояння вздовж лінії зіткнення. Здійснював вогневе ураження позицій українських військ, застосовував армійську авіацію, РСЗВ, ствольну артилерію й міномети, в тому числі і по прилеглих громадах. Захищаючись від ракетно-артилерійських ударів Сил оборони України, окупаційні війська намагалися прикривати цивільним населенням переміщення своєї техніки поромними переправами. Вони проводили агітацію місцевого населення на евакуацію, зокрема пропонуючи виїжджати на власних автомобілях, якими оточували на переправах військову техніку, знаючи, що ЗС України не наносять ударів по мирному населенню. Окупанти здійснювали евакуацію російських банківських установ, закладів гуманітарної сфери і завезених у попередні місяці в місті Херсон медпрацівників та вчителів в напрямку тимчасово окупованого Криму. Ворог вдавався до мародерства та знищення цивільної інфраструктури на тимчасово зайнятих територіях Херсонської обл. Демонтував та вивозив обладнання, вежі мобільного зв'язку українських операторів. В районі міста Берислав російські окупанти підірвали лінії електропередач та устаткування сонячної електростанції²⁶⁹.

Сили оборони України здійснювали вогневий контроль за російською логістикою, завдавали авіаційних і ракетно-артилерійських ударів по оборонних позиціях та військовій техніці противника. Так 21 жовтня українська авіація відпрацювала по скупченню техніки ворога й опорних пунктах в Бериславському і Баштанському районах, а в Каховському районі по позиціях систем ППО. 21–22 жовтня артилерійськими ударами було знищено сім російських складів з боєприпасами у Первомайському та Бериславському районах²⁷⁰. 24 жовтня українські артилеристи вразили ще три склади боєприпасів у Бериславському та Каховському районах²⁷¹. Нарощуючи вогневий тиск на противника українські війська нанесли високоточний удар по н.п. Каїри (27 км на північний схід від міста Нова Каховка) Херсонської обл. Результатом удару стало знищення до 30 окупантів, а під завалами залишилось понад сто військовослужбовців противника²⁷².

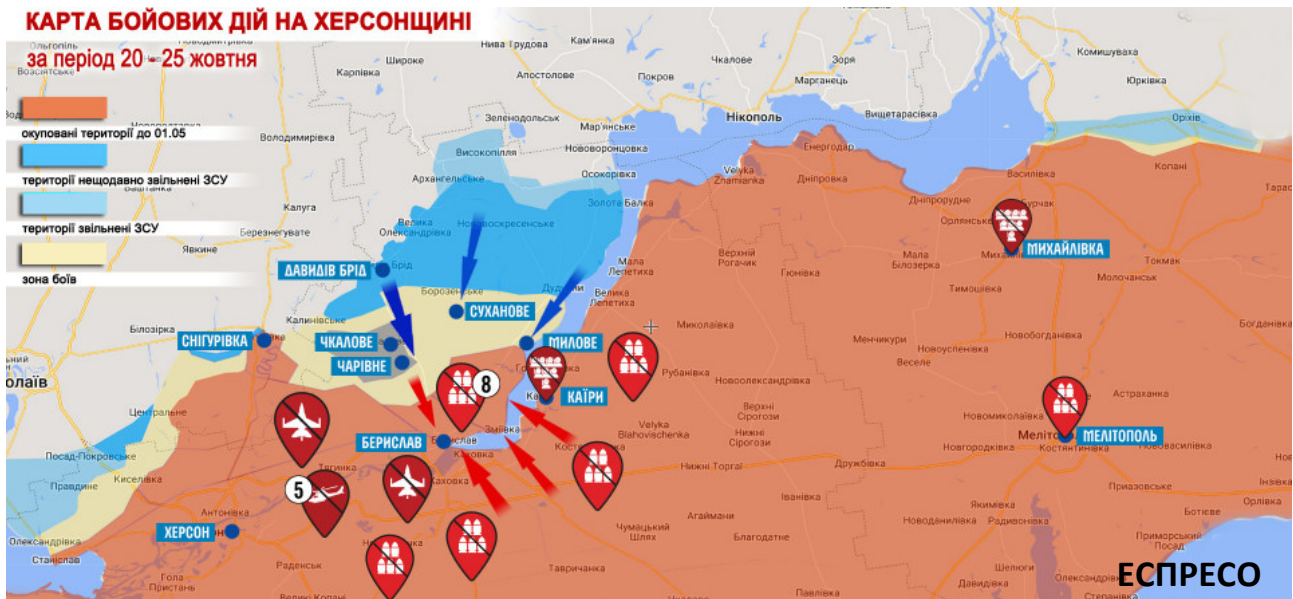
²⁶⁹ Поточна оперативна обстановка на півдні України: станом на 15:00 21.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 21 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdzavne4>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: станом на 11:00 25.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yc3apz4t>.

²⁷⁰ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 21.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 21 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3ev5ym5k>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 22.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 22 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdzpa6dv>.

²⁷¹ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 24.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yc2awaj3>.

²⁷² Оперативна інформація станом на 18.00 25.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний Штаб Збройних Сил України // Facebook. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mn99fuef>.

Сили оборони України комбінуючи авіаційні та ракетно-артилерійські удари по комунікаціям і пунктам постачання ворога знищили його волю до боротьби. Українські війська атакували ключові опорні позиції або блокували їх, поступово розхитували оборону противника, руйнували ворожу систему управління, протиповітряну оборону та логістику. Завдяки уміло застосованій тактиці, станом на 24 жовтня 2022 року, наші війська звільнили на Херсонщині 90 населених пунктів, в яких мешкали понад 12 тисяч осіб²⁷³.

26-31 жовтня зс рф стримувати наступ Сил оборони України, проводили інженерне обладнання оборонних позицій та дистанційне мінування місцевості. Ракетно-артилерійські підрозділи противника здійснювали контрбатарейне протистояння з українською артилерією вздовж лінії зіткнення. Ворог завдавав вогневого ураження по наших позиціях із застосуванням РСЗВ, важкої артилерії, мінометів, танків, авіації та БпЛА.

Окупанти прискорили відселення мирного населення із захоплених населених пунктів на правобережжі р. Дніпро. Так 28 жовтня Оперативне командування “Південь” ЗС України повідомило, що поблизу м. Херсон ворог дав місцевим жителям дві доби на виселення з власних помешкань та евакуацію. На шляхах так званої евакуації до тимчасово окупованого Криму було встановлено додаткові блокпости, де було організовано ретельний огляд та перевірку цивільних. Разом з тим, на правий берег доставлено чергову партію мобілізованих російських військовослужбовців з слабкою підготовкою і частковим екіпіруванням. Слід відзначити, що російське військове командування мало проблеми з матеріальним забезпеченням мобілізованих громадян: на Херсонському напрямку мобілізовані російські військовослужбовці вирізнялися поганим екіпіруванням, у більшості було відсутнє військове взуття й інші елементи форми одягу і спорядження²⁷⁴.

²⁷³ На Херсонщині сили оборони Півдня звільнили понад 90 населених пунктів, в яких мешкають понад 12 тисяч осіб / Міністерство оборони України // Офіційний Telegram-канал Міністерства оборони України. – 2022, 24 жовтня. – URL: https://t.me/ministry_of_defense_ua/2495.

²⁷⁴ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 28.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yec8jcrv>.

29 жовтня Генеральний штаб ЗС України заявив, що російські війська продовжують примусову евакуацію мирного населення з м. Нова Каховка, а в м. Берислав російські солдати масово переодягались в цивільний одяг і переселялись у приватні помешкання²⁷⁵. Міжнародні експерти вказували, що російські війська застосовували тактику віроломства примушуючи цивільне населення залишати захоплені населені пункти та розміщуючи там солдат у цивільному одязі, щоб створити умови для звинувачення України у нанесенні ударів по цивільних цілях під час нападу на позиції російських військ²⁷⁶.

В кінці жовтня 2022 року російські окупанти, паралельно з оборонними діями, активізували підготовку до евакуації окремих підрозділів та військової техніки з правобережної частини Херсонщини. Для цього збирали по пунктах базування плавзасоби захопленого українського річкового флоту, встановлювали понтонні переправи, намагались використовувати альтернативні способи заміни пошкоджених мостів через р. Дніпро²⁷⁷.

Ворог продовжував застосовувати тактику терору, завдаючи ракетно-артилерійських ударів по мирному населенню. Були обстріляні територіальні громади та населені пункти: 27 жовтня в Баштанському районі Миколаївщини, в Бериславському районі Херсонщини, в Нікопольському Дніпропетровщини; 28 жовтня в районі м. Марганець; 29 жовтня – н.п. Давидів Брід і Мала Сейдеминуха (на східному березі р. Інгулець) на Херсонщині та н.п. Кобзарці (60 км на схід від м. Миколаїв); 30 жовтня – знову в Баштанському та Миколаївському районах на Миколаївщині, населені пункти вздовж лінії фронту в Бериславському районі Херсонщини. Окупанти систематично обстрілювали морські торговельно-транспортні шляхи Дніпро-Бузького лиману, портову інфраструктуру в Очаківському порту. 31 жовтня внаслідок влучань по двох портових цивільних буксирах, що були задіяні в транспортуванні баржі із зерном, виникла пожежа, було втрачено керування суднами²⁷⁸.

26-31 жовтня Сили оборони України наносили вогневе ураження противнику, з метою створення умов для подальших наступальних дій. Так, 26 жовтня українською штурмовою та армійською авіацією було відпрацьовано шість ударів по силам ППО ворога, по опорному пункту та по трьох районах скупчення живої сили, озброєння та техніки на Бериславщині та в Миколаївському районі²⁷⁹.

²⁷⁵ Оперативна інформація станом на 06.00 29.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний Штаб Збройних Сил України // Facebook. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p6dc9fh>.

²⁷⁶ Russian offensive campaign assessment, October 29 // Institute for the Study of War. – 2022, October 29. – URL: <https://tinyurl.com/5n9xphjp>.

²⁷⁷ Поточна оперативна обстановка на півдні України: станом на 14:00 31.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3zm5f758>.

²⁷⁸ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 27.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3n87xxm3>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 28.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yec8jcrv>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 30.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/47zsm22a>; Поточна оперативна обстановка на півдні України: станом на 14:00 31.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3zm5f758>.

²⁷⁹ Поточна оперативна обстановка на півдні України: підсумок за 26.10.2022 / Оперативне командування “Південь” // YouTube. – 2022, 26 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3k5wbbk9>.

28 жовтня українська авіація, нараховуючи зусилля, завдала вісім ударів по районах зосередження сил та військової техніки противника, розгорнутих системах ППО та опорному пункту в Миколаївському, Первомайському і Бериславському районах. У Бериславському і Миколаївському районах було знищено три склади боєприпасів ворога. 29 жовтня українські війська, посилюючи тиск, атакували російські позиції на північному відрізку лінії фронту на Херсонщині поблизу населених пунктів Милове, Суханове, П'ятихатки, Іщенка, Брускінське та Садок. Наступальні дії продовжувалися 30 і 31 жовтня на північний захід від м. Берислав та н.п. Чорнобаївка²⁸⁰. З метою недопущення перекидання російських резервів з лівого на правий берег р. Дніпро, українські війська знищили дві баржі окупантів поблизу Антонівського мосту. Також було знищено колону військової техніки ворога на підході до переправи²⁸¹.

Результати нанесення авіаційних ударів та виконання вогневих завдань ракетно-артилерійськими підрозділами Сил оборони України 21–31 жовтня 2022 року											
Авіаційні удари	вогневі завдання РАП	Знищено / захоплено									
		в/сл зс рф	пункти упр.	гелікоптерів	БпЛА	танків	артсистем	ЗРК	Авто і бронетехніки	склади	мости і переправи
59	2019	373	2	10	24	13/8	29/5	4	53/12	21	1

На Запорізькому операційному напрямку тривало активне позиційне протистояння та так звана “евакуація” з тимчасово зайнятої території Херсонської обл. Окупантами було посилено фільтраційні заходи в н.п. Велика Білозерка Запорізької обл. До н.п. Червоний Маяк, Новорайськ та Зміївка, як маршове поповнення підрозділів, прибували мобілізовані російські військовослужбовців. В н.п. Велика Знам’янка Запорізької області противник продовжує розміщувати особовий склад у помешканнях місцевих жителів.

Сили оборони України здійснювали вогневе ураження живої сили та техніки противника на тимчасово захоплених територіях Запорізької обл. Так, українські ракетно-артилерійські підрозділи 22 жовтня 2022 року знищили в районі м. Енергодар чотири гаубиці Д-30, три вантажівки з боєприпасами, до 50 військовослужбовців противника, ще близько 40 було поранено. 28 жовтня в н.п. Нововодяне українські артилеристи уразили склад боєприпасів, до п’яти вантажівок з боєкомплектom та три гармати Д-30. В районах н.п. Токмак, Молочанськ та Кінські Роздори поранено до 110 військовослужбовців противника. Кількість загиблих окупантами ретельно приховувалась²⁸².

²⁸⁰ Russian offensive campaign assessment, October 29 // Institute for the Study of War. – 2022, October 29. – URL: <https://tinyurl.com/5n9xphjp>; Russian offensive campaign assessment, October 31 // Institute for the Study of War. – 2022, October 31. – URL: <https://tinyurl.com/mpdk9pvp>.

²⁸¹ Там само.

²⁸² Оперативна інформація станом на 18.00 22.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний Штаб Збройних Сил України // Facebook. – 2022, 22 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/b7v48zj8>; Оперативна інформація станом на 18.00 28.10.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний Штаб Збройних Сил України // Facebook. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3xyjem6t>.

Вранці 8 жовтня 2022 року спалахнув Кримський міст, що з'єднує тимчасово окупований український півострів з рф. За версією російських слідчих органів, унаслідок вибуху вантажного автомобіля на мосту зайнялися залізничні цистерни з паливом на залізничній колії, що проходить поряд з автомобільною. Рух мостом призупинили. Ремонтні роботи тривають, до п'ятого грудня має бути дозволений рух однією смугою, а до 20 грудня 2022 року по двох смугах. Завершення відновлення всіх транспортних складових мосту – двох автомобільних та залізничної частини, російська влада планує завершити до вересня 2023 року²⁸³.

У місті Джанкой на півночі окупованого Криму 10 жовтня 2022 року пролунав вибух. Вибух стався у військовій частині на околиці міста. Були загиблі та поранені військовослужбовці зс рф. На військовому аеродромі м. Джанкой дислокується 39-й гелікоптерний полк 27-ї змішаної авіаційної дивізії 4-го командування ВПС та ППО Південного військового округу, три авіаційні ескадрильї на Ми-8, Ми-35М, Ми-28 та Ка-52 окупантів. Там же дислокуються гелікоптери прикордонної служби фсб рф²⁸⁴.

У зв'язку з цим, на тимчасово окупованій території АР Крим у жовтні 2022 року панували панічно-хаотичні настрої щодо необхідності запасатися паливом, продуктами, товарами першої необхідності та ліками. Все це підіймало градус громадського незадоволення.

На Бессарабському напрямку суттєвих змін в обстановці не відбувалося, ознак формування наступальних угруповань виявлено не було. Обстановка в регіоні залишалася напруженою. На території Придністровського регіону Республіки Молдова продовжували діяти посилені режимні заходи. Сили оборони продовжують виконувати завдання протидесантної оборони десантно-небезпечних ділянок узбережжя Чорного моря та прикриття державного кордону України з невизнаною придністровською республікою.

Результати воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

У жовтні 2022 року обстановка у Південно-Західній ОЗ набула нової динаміки, російські війська продовжували активно обороняти плацдарм на правобережжі р. Дніпро, мінували місцевість перед своїми бойовими порядками, постійно завдавали ракетно-артилерійських ударів по населених пунктах не тільки поблизу лінії фронту, а й в глибині української території та формували рубежі оборони на лівому (східному) березі р. Дніпро. В останній декаді жовтня ворог перемістив на лівобережжя р. Дніпро більшу частину ракетно-артилерійських підрозділів, що продемонструвало невпевненість військового керівництва рф в утримання захопленої частини Херсонської обл.

Сили оборони України в жовтні 2022 року вдало застосували системне управління і узгоджені, в часі та просторі, розвідувальні дії та вогневе ураження.

²⁸³ Виявилось, що Кримський міст пошкоджено значно сильніше, ніж можливо було навіть передбачити // Defense Express. – 2022, 21 листопада. – URL: <https://tinyurl.com/5cy2ye4p>.

²⁸⁴ Лотоцька Н. В окупованому Джанкої пролунали вибухи // LB.ua. – 2022, 10 жовтня. . – URL: <https://tinyurl.com/5dpcubn4>.

Також, українські підрозділи вдало використовували тактику Сил спеціальних операцій Великої Британії в роки Другої світової війни – дії легких рейдових груп на автомобілях з важким піхотним озброєнням: кулемети та ПТРК. Під час наступу ці групи входили в прориви та діяли рейдами по тилах і комунікаціях противника²⁸⁵.

За результатами наступу українських військ у жовтні звільнено 41 н. п. Були створені передумови для переходу до нової фази наступальної операції. Ракетно-артилерійські підрозділи вийшли на нові рубежі, що дозволило їм взяти під вогневий контроль російські позиції, пункти управління, склади та комунікації на території, обмеженій лінією н.п. Скадовськ – Нижні Сірогози – Михайлівка – Токмак.

Нанесені авіаційні удари та виконані вогневі завдання у Південно-Західній операційній зоні ракетно-артилерійськими підрозділами Сил оборони України у жовтні 2022 року												
Авіаційні удари	вогневі завдання РАП	Знищено / захоплено										
		в/сл зс рф	Пункти упр.	гелікоптерів	БпЛА	танків	артистем	ЗРК	ПТРК	Авто і бронетехніки	склади	Мости і переправи
246	7443	1498	7	17	65	106/12	118/18	8	3	261/19	44	3

Наступ України на Півдні

Джерело: Institute for the Study of War, 23:30 за київським часом
31 жовтня (дані про лінію фронту на 21:00 за київським часом 31 жовтня)

B B C

²⁸⁵ Катков О. Одна із бригад ЗС України на Півдні використовує тактику спецпідрозділу британської армії // Еспресо. – 2022, 04 жовтня. . – URL: <https://tinyurl.com/4mn75rk9>.

Висновки з ведення воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

Російські окупаційні війська у Південно-Західній ОЗ в жовтні 2022 року продовжували утримувати м. Херсон, частину Миколаївської, Херсонської та Запорізької обл. У другій половині жовтня противник розпочав вивід повітряно-десантних і артилерійських підрозділів з плацдарму на правому березі р. Дніпро та розміщення там військовослужбовців, призваних за мобілізацією, що призвело до подальшого зниження рівня стійкості російської оборони.

У жовтні 2022 року противник розглядав Бессарабський та Запорізький операційні напрямки як другорядні.

Сили оборони України у Південно-Західній ОЗ в жовтні 2022 року продовжували наступальну операцію. Українським військам вдалося точними ракетно-артилерійськими ударами знищити пункти управління противника й дезорганізувати його логістику. Така тактика дій, у поєднанні з інтенсивними ближніми атаками піхоти, дозволила Силам оборони України перехопити стратегічну ініціативу в Південно-Західній ОЗ й змусити ворога розпочати евакуацію на правобережжі р. Дніпро.

Внаслідок наступальних дій Сил оборони України у Південно-Західній ОЗ, було зміцнено та розширено плацдарм українських військ на лівому березі р. Інгулець, створено умови для звільнення всієї західної частини Херсонщини.

Важливим чинником успіху Сили оборони України стало уміле застосування наданого зарубіжними партнерами України, високоточного ракетно-артилерійського озброєння.

Ураження Силами оборони України високоточним озброєнням складів, пунктів управління, переправ, ліній постачання, місць скупчень особового складу і ОВТ противника з метою підризу боездатності ворожого угруповання військ на правобережжі тимчасово окупованої Херсонської обл., мало ознаки виконання командуванням українських військ стратегії “корозії”.

2.4. ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ СТОРІН У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНІЙ ЗОНІ У ЖОВТНІ 2022 РОКУ

Характеристика морської обстановки

У жовтні 2022 року воєнні дії в Чорноморській ОЗ здійснювались в умовах розблокування українських портів для експорту сільськогосподарської продукції, за взаємним погодженням між сторонами воєнної конфронтації, досягнутим за посередництвом ООН і Турецької Республіки.

Противник намагався, з урахуванням змін в обстановці, зберегти інтенсивність та ефективність ведення воєнних дій здійснюючи перерозгортання угруповання своїх сил на морі.

В умовах відсутності доступу ЗС України до Азовської ОЗ, воєнні дії на морі обмежувалися Чорноморською ОЗ.

Противник застосовував військово-морські сили з метою сприяння підрозділам ЗС РФ, що діяли у приморських районах, а також забезпечення важливих перевезень морем до захоплених українських портів.

Завдання ВМС сторін

Як свідчить аналіз оперативної обстановки, угруповання ВМС РФ в Чорному та Азовському морях у жовтні 2022 року, ймовірно, зосереджували основні зусилля на досягненні таких завдань:

- створення сприятливих умов для забезпечення безпосередньої участі надводних і підводних носіїв крилатих ракет дальньої дії у нанесенні ударів по об'єктах цивільної та військової інфраструктури на території України;

- зрив важливих економічних експортних перевезень України морем і річками; скосування підрозділів Сил оборони України, розгорнутих для оборони морського узбережжя, з метою недопущення їх перекидання на напрямки зосередження основних зусиль противника;

- блокування дій угруповання різномірних сил ВМС Збройних Сил України у Чорноморській операційній зоні;

- забезпечення вивезення із портів України захоплених вантажів.

Вірогідно, в жовтні 2022 року угруповання ВМС ЗС України в Чорноморській операційній зоні спільно з іншими видами та родами ЗС України мали забезпечити:

- недопущення заволодіння противником південними приморськими територіями України;

- захист економічних інтересів України, передусім щодо відновлення портової діяльності та забезпечення безпеки стратегічних експортних перевезень морем зернових запасів до іноземних портів.

- сприяння підрозділам Сил оборони України, що діяли на приморському напрямку та на узбережжі лиманів;

- перебування у готовності до виконання завдань щодо нанесення ураження по силах противника в морі.

Склад угруповань ВМС

У жовтні 2022 року в Чорноморській ОЗ противник діяв силами угруповання різномірних ударних та морських десантних сил ЗС РФ, створеного для дій на Чорному і Азовському морях зі складу сил Чорноморського, Балтійського і Північного флотів та Каспійської флотилії.

Головну роль у виконанні завдань оборони держави на морі та з морських напрямків у жовтні 2022 року відігравало угруповання різномірних сил, що було утворене з військових частин (підрозділів) ВМС ЗС України, Морської охорони ДПС України та підпорядковане міжвидовому (міжвідомчому) угрупованню військ (сил), що діяло на півдні України.

ВМС ЗС України вели бойові дії переважно своєю береговою компонентою у складі 35-ї та 36-ї окремих бригад морської піхоти та окремих ракетного і артилерійських дивізіонів, зведених у 406-ту ракетно-артилерійську бригаду й 32-го полку РСЗВ.

02.10.2022 у Туреччині спустили на воду новий флагман ВМС України – корвет “Гетьман Іван Мазепа”²⁸⁶. Очікується, що до складу ВМС ЗС України корабель увійде не раніш ніж 2024 року. На його озброєнні будуть ракетні (протикорабельні й протиповітряні), універсальні артилерійські та торпедні засоби враження супротивника на воді, під водою та у повітрі²⁸⁷.

Особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні

Противник продовжував виконувати завдання щодо завдання ударів по об’єктах на всю глибину території України. При цьому, ударне угруповання противника, з метою недопущення ураження протикорабельними ракетами “Нептун” та “Гарпун”, було зосереджено біля узбережжя Криму, де перебувало під прикриттям берегової системи ППО.

10 жовтня 2022 року противник завдав масового ракетного удару по об’єктах енергетичної інфраструктури України, а також наймасовішого від початку повномасштабного вторгнення ракетного удару по всій території України, у тому числі із застосуванням КРМБ “Калибр”. Три ракети було збито зенітним ракетним підрозділом повітряного командування “Південь”²⁸⁸;

11 жовтня 2022 року ворог продовжив масовані ракетні атаки, застосувавши по об’єктах критичної інфраструктури на півдні України 16 крилатих ракет, зокрема 3 КРМБ “Калибр” та 13 модифікованих Х-55;

13 жовтня з бойових кораблів було здійснено пуск шістьох КРМБ “Калибр” по об’єктах у глибині території України, п’ять з них було збито підрозділами протиповітряної оборони Збройних Сил України;

22 жовтня противник збільшив кількість ракет у пуску до шістнадцяти КРМБ “Калибр”, зенітними ракетними підрозділами було збито 5 крилатих ракет.

*Здійснення ракетного пуску КРВД “Калибр”
мрк пр.2163 “Буян-М” БН 652 “Град Свяжск”*²⁸⁹

31 жовтня з метою зриву морської економічної діяльності України, зокрема щодо експорту зерна, противник з порушенням норм міжнародного гуманітарного права наніс удари по двох цивільних буксирах порту Очаків, які були задіяні для транспортування баржі із збіжжям. Буксири були пошкоджені, двоє членів екіпажу загинули, один поранений та один зниклий безвісти²⁹⁰.

²⁸⁶ У Туреччині спустили на воду новий український корвет “Гетьман Іван Мазепа” // Армія-Inform. – 2022, 02 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p98a33n>.

²⁸⁷ Макалюк Б. З турецьким серцем вірно служитиме Україні! На воду спустили новенький корвет Гетьман Іван Мазепа // Вікна. – 2022, 03 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2xecusy4>.

²⁸⁸ Головне за день // BBC.com. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ytr53wwx>.

²⁸⁹ Росковінська Ю. Корабельне угруповання ворожого флоту в Чорному морі – 10 одиниць // UNN Українські національні новини. – 2022, 06 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/37cwnh9j>.

²⁹⁰ Росіяни обстріляли цивільні портові буксири біля Очакова, є жертви // News.liga.net. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3zhx9zvj>.

Авіація противника продовжувала виконання завдань з контролю надводної обстановки та ведення повітряної розвідки у північно-західній частині Чорного моря, у тому числі і в районі острова Зміїний та прибережних районах Одеської та Миколаївської областей. До виконання завдань було залучено щонайменше 20 літаків винищувальної, бомбардувальної, протичовнової та безпілотної авіації.

Для нанесення ураження об'єктам цивільної та військової інфраструктури України та здійснення розвідки, противник також активно використовував безпілотні літальні апарати, зокрема дрони-камікадзе іранського виробництва типів “Shahed-131” та “Shahed-136”. У жовтні 2022 року підрозділами ППО ЗС України на морському напрямку було знищено понад 140 ворожих БпЛА.

Сили угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України продовжували виконання завдань забезпечення безпечних умов експорту аграрної продукції морським шляхом, а саме заходу та виходу суден з портів Одеса, Чорноморськ і Південний. Також для цього виконувались заходи щодо забезпечення безпеки руху суден “зерновим коридором”, водолазних обстежень підхідних фарватерів, кораблів, причальних стінок на предмет наявності підозрілих пристроїв чи пошкоджень. Крім того, 21 жовтня силами угруповання забезпечено вихід з порту Ізмаїл каравану з п'яти барж, завантажених залізнорудною сировиною, які прямували річкою Дунай у напрямку центральної Європи. Загалом, у жовтні в рамках “зернової ініціативи” морським шляхом було експортовано більш як 9,1 млн. тон української агропродукції²⁹¹.

Противник порушував вимоги міжнародного морського права, а саме VII Гагської конвенції щодо використання морських мін під час збройних конфліктів. Зокрема, 19 жовтня 2022 року, поблизу узбережжя Чорного моря, у провінції Киркларелі на північному заході Турецької Республіки, силами підрозділу підводного захисту SAS було виявлено та знищено морську міну, що дрейфувала.

Упродовж жовтня 2022 року силами і засобами ВМС ЗС України спільно з підрозділами ССО виконувались завдання протимінної боротьби у визначених районах північно-західної частини Чорного моря. Передусім це було пов'язано з необхідністю забезпечення безпечних умов експорту аграрної продукції морським шляхом з портів Одеса, Чорноморськ, Південний, та випадками мінної небезпеки.

Відсутність у складі Військово-морських сил ЗС України кораблів спеціального призначення для виявлення морських мін змусила командування ВМС ЗС України при виявленні предметів, схожих на морську міну, відправляти на перевірку звичайні буксири, які супроводжували “зернові” каравани. За дорученням Спільного координаційного центру у Стамбулі, що здійснював нагляд за безпечним транспортуванням зерна та продуктів харчування з українських портів, до виконання завдання пошуку морських мін були залучені: українське буксирно-рятувальне судно “Сапфір” та пошуково-рятувальний катер SAR 02, які здійснювали пошук 26–27 жовтня в районі порту Чорноморськ²⁹².

²⁹¹ Із українських портів вийшло шість суден з агропродукцією // Укрінформ. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdfhujfk>.

²⁹² Українські рятувальні судна другий день шукають міни в “зерновому коридорі” // Black sea news. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5ebb9479>.

*Буксирно-рятувальне судно
ВМС ЗС України “Сапфір”²⁹³*

*Пошуково-рятувальний катер SAR 02
Фото з сайту MarineTraffic.com*

29 жовтня безпілотними авіаційними та безекіпажними надводними комплексами ВМС ЗС України було завдано удару по надводних силах противника у пункті базування Севастополь та на його зовнішньому рейді. Всього було задіяно до 9 безпілотних авіаційних та 7 безекіпажних надводних комплексів. За даними західних експертів, внаслідок удару було нанесено ураження щонайменше трьом надводним цілям, з яких один – фр пр. 113563 та один мтщ пр. 266М. Міністерством оборони противника повідомлено про ураження мтщ пр. 266М “Иван Голубец” та боно-сіткового загородження в Південній бухті Севастополя²⁹⁴. Спікер мо рф І. Конашенков стверджував, що операцію здійснив 73-й Морський Центр Сил спеціальних операцій ЗС України, військовослужбовці якого пройшли навчання та були оснащені у Великобританії²⁹⁵.

Залучення до цієї операції розвідувально-ударних комплексів з ройовим використанням безпілотних розвідувально-ударних апаратів повітряного та морського застосування засвідчило спроможність Сил оборони України у Чорноморській операційній зоні до ведення активної морської війни міжвидовими силами проти переважаючої морської міці противника сучасними асиметричними засобами навіть в його захищених пунктах базування.

²⁹³ Українські рятувальні судна другий день шукають міни в “зерновому коридорі” // Black sea news. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5ebb9479>.

²⁹⁴ Russia’s Black Sea flagship damaged in Crimea drone attack, video suggests // The Guardian. – 2022, October 30. – URL: <https://tinyurl.com/43cp3ssm>; Обстреливал Украину ракетами Калибр. Главные факты о фрегате Адмирал Макаров – одном из новейших кораблей чф рф, который, вероятно, подбит // Nv.ua. – 2022, 29 октября. – URL: <https://tinyurl.com/28zjrfaq>.

²⁹⁵ Воронцова О. Окупанти заявили про атаку безпілотників на їхні кораблі в Криму // Главком. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/vbc276du>; В Криму постраждали кораблі чф і новий флагман “Адмірал Макаров”: відео з вибухом у Севастополі // Amazing-Ukraine.com. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3y582we7>; Мигаль М. В окупованому Севастополі спалахнула пожежа біля паливного терміналу // Главком. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ynwefdry>; Шрамко Ю. Причиною вибухів у Севастополі міг бути невдалий пуск ракети ППО – Сили оборони Півдня // Українські національні новини. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p99f6va>; Карбунар Н. Що відомо про атаковані у Севастополі російські кораблі: експерт розкрив подробиці // Главком. – 2022, 30 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr25gj6j>; Росія звинуватила Велику Британію в атаці на військові кораблі у Севастополі // Фокус. – 2022, 29 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/27tmpjsp>.

Результати

Унаслідок удару ЗС України наприкінці жовтня по кораблям, дислокованим на головній вміщувальній платформі, з ладу було виведено як мінімум дві бойові одиниці.

Завдяки створеному під егідою ООН “морському зерновому коридору”, станом на кінець жовтня 2022 року, нашою державою було експортовано більш як 9,1 млн. тонн агропродукції, що дозволило зокрема попередити голод в африканських країнах.

Внаслідок комплексного удару безпілотними авіаційними та безекіпажними надводними комплексами по надводних силах угруповання різнорідних сил противника у пункті базування Севастополь та на його зовнішньому рейді, спостерігалось значне зменшення кількості носіїв крилатих ракет морського базування, що були розгорнуті в морських районах. Це засвідчило ефективність бойової роботи угруповання різнорідних сил Сил оборони України у Чорноморській операційній зоні.

Висновки

Упродовж жовтня 2022 року воєнні дії у Чорноморській операційній зоні відігравали важливу роль у реалізації замислів дій сторін, особливо у боротьбі за економічні ресурси.

Противнику не вдалось відновити панування на морі у межах північно-західної частини Чорноморської операційної зони та створити сприятливі умови для захоплення південних регіонів України.

В умовах відсутності в Україні засобів ураження дальньої дії, противник продовжував нанесення ударів крилатими ракетами морського базування з надводних і підводних носіїв з морських районів поблизу узбережжя Криму по об'єктах цивільної та військової інфраструктури на усю глибину території України.

Силами і засобами ВМС ЗС України спільно з підрозділами інших складових сил оборони було проведено дії щодо забезпечення безпеки портів та судноплавства у водах України для транспортування зерна за межі нашої держави.

Унаслідок комплексного удару безпілотними авіаційними та безекіпажними надводними комплексами противник втратив контроль над власними водами в межах основного пункту базування м. Севастополь та на підходах до нього, що засвідчило початок нового етапу у збройній боротьбі на морі.

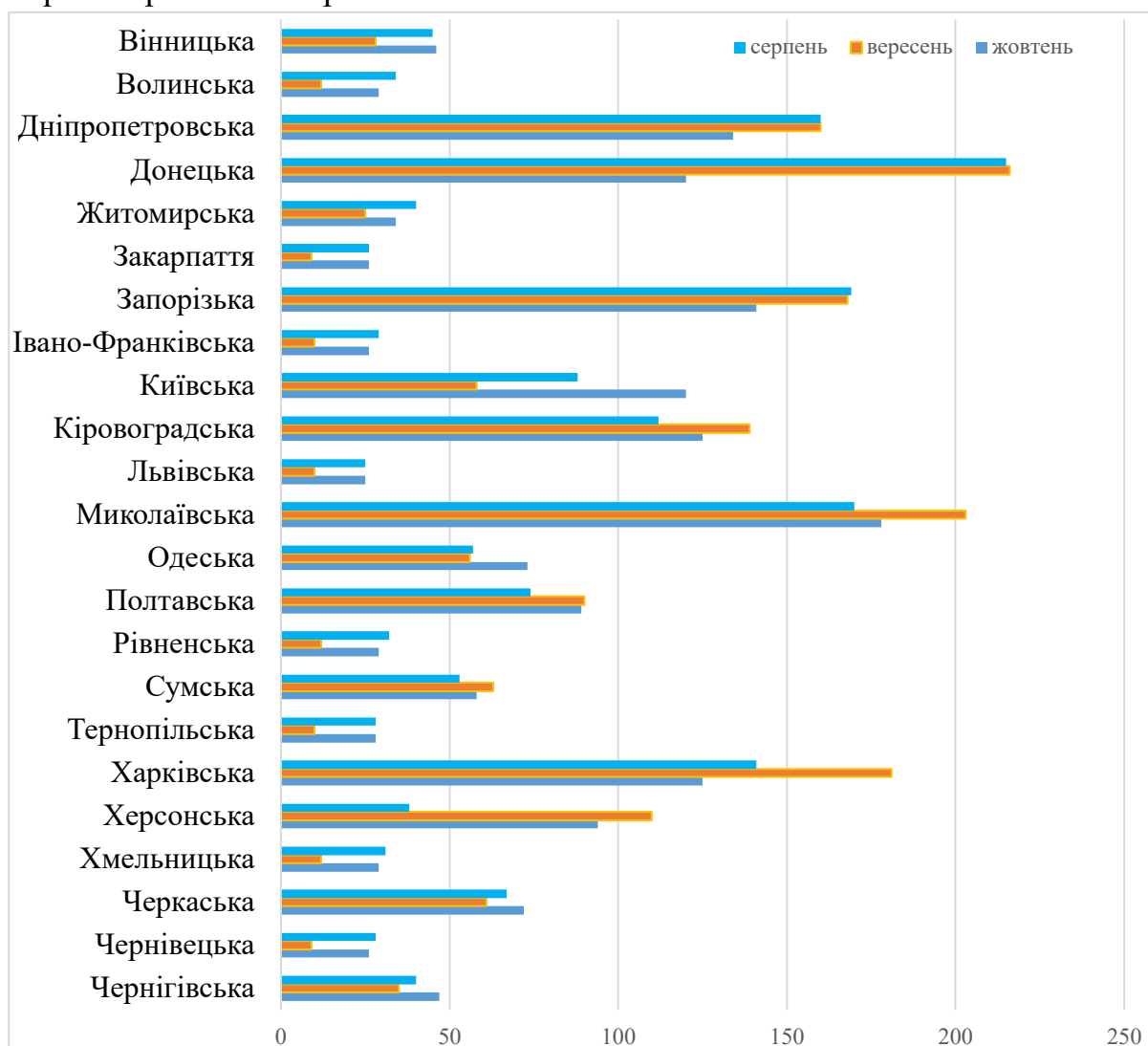
2.5. ДІЇ АВІАЦІЇ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Характеристика повітряної обстановки

Загальна характеристика повітряної обстановки. Протягом жовтня 2022 року противник продовжував завдавати ракетних, авіаційних та ударів дронами по об'єктах на території України, наростив зусилля по ураженню об'єктів енергетичної інфраструктури.

З метою уникнення жертв серед цивільного населення, збереження життя особового складу частин і підрозділів Сил оборони України, підрозділи РТВ

ПС ЗС України оголошували повітряну тривогу в разі виявлення небезпеки завдання противником ракетних, авіаційних ударів. Статистика оголошень повітряної тривоги за серпень – жовтень²⁹⁶:

Середня тривалість повітряних тривог за вересень складала 39 хв, тоді як за жовтень – 1 год 11 хв, що пов'язано з масовим використанням противником у жовтні БПЛА, які мають суттєво нижчу швидкість порівняно з крилатими ракетами.

За жовтень довжина світлового дня в Україні скоротилася з 12 год 1 хв до 11 год 43 хв, що в цілому на 18 хв скоротило період для ведення візуального спостереження за повітряними цілями.

У жовтні 2022 року противник зосереджував біля 700 од. бойової авіації (літаків і гелікоптерів) на 40 аеродромах довкола України²⁹⁷.

За період 01–28 жовтня 2022 року противник завдав 20 авіаційних ударів по прикордонних об'єктах на території України²⁹⁸.

Організаційна структура авіації та ППО противника і Сил оборони України порівняно з попереднім місяцем в цілому змін не зазнала.

²⁹⁶ За даними air-alarms.in.ua – “Статистика повітряних тривог України”.

²⁹⁷ Російські ракетні удари по Україні / Ukrinform // YouTube. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/38mzwzt4>.

²⁹⁸ Оперативна ситуація на кордонах / Ukrinform // YouTube. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr32p756>.

Повітряна обстановка у Північно-Західній ОЗ. Упродовж жовтня 2022 року республіка білорусь продовжувала надавати аеродроми і свій повітряний простір для виконання бойових завдань підрозділами повітряних сил зс рф. Так, ПКС зс рф перекинули до 4-х од. МиГ-31, які є носіями надзвукових ракет Х-47М “Кинжал”, на військовий аеродром Мачулищі на території республіки білорусь²⁹⁹. Бойова авіація зс рф здійснювала патрулювання повітряного простору рб³⁰⁰.

Противник завдавав ракетних ударів та ударів за допомогою БпЛА по цивільних об’єктах в районі відповідальності ПвК “Центр”: Київська (10, 11, 17, 19, 22, 31 жовтня), Житомирська (10 жовтня), Полтавська (10 жовтня), Сумська (10 жовтня), Чернігівська (19 жовтня), Волинська області (22 жовтня).

Повітряна обстановка у Східній ОЗ визначалася активним веденням загальновійськового бою на більшості напрямків вздовж лінії фронту. Противник завдавав ударів ракетами до ЗРК С-300 по цивільних та військових об’єктах, позиціях підрозділів Сил оборони України на Бахмутському, Авдіївському та Запорізькому напрямках, наростив інтенсивність застосування армійської авіації на Слобожанському напрямку.

Противник завдавав ракетних ударів та ударів за допомогою БпЛА по цивільних та військових об’єктах в районі відповідальності ПвК “Схід”: Запорізька (1-3, 5-7, 9-12, 15-16, 20–24, 29, 31 жовтня), Дніпропетровська (2-3, 10, 17, 25–26, 31 жовтня), Харківська (4, 10, 14, 18, 21, 31 жовтня), Донецька (4, 16 жовтня) області.

Повітряна обстановка у Південно-Західній ОЗ визначалася веденням загальновійськового бою вздовж лінії фронту у правобережній частині Херсонської області. Противник завдавав ударів ракетами до ЗРК С-300 по цивільних та військових об’єктах у м. Миколаїв.

Противник завдавав ракетних ударів та ударів за допомогою БпЛА по цивільних об’єктах в районі відповідальності ПвК “Південь”: Миколаївська (1, 3, 17, 19–22, 29 жовтня) та Одеська (08, 17, 21–22 жовтня) області.

Завдання авіації та ППО сторін

Хід та особливості ведення бойових дій продемонстрували, що авіація та ППО противника у жовтні виконували такі завдання:

зосередження основних зусиль на знищенні об’єктів енергетичної інфраструктури на території України;

авіаційна підтримка оборонних дій наземних військ в ході відступу з Харківської області;

авіаційна підтримка наступальних дій наземних військ у Донецькому операційному районі Східної операційної зони;

авіаційна підтримка наступальних та оборонних дій наземних військ на Херсонському операційному напрямку Південно-Західної операційної зони;

прикриття своїх військ від авіаційних ударів силами військової ППО.

²⁹⁹ У Мінську фіксують польоти винищувачів МиГ-31 // Мілітарний. – 2022, 16 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr63vjcb>.

³⁰⁰ Russian air force patrols ally Belarus’ borders // Reuters. – 2022, October 20. – URL: <https://tinyurl.com/5n7fekvw>.

Бойова авіація та Протиповітряна оборона Сил оборони України в жовтні виконували такі завдання:

авіаційна підтримка наступальних дій наземних військ в ході звільнення окупованих противником територій;

авіаційне прикриття наземних військ, що ведуть стратегічну оборонну операцію з метою недопущення захоплення ворогом нових територій;

забезпечення прикриття об'єктів критичної інфраструктури України засобами протиповітряної та протиракетної оборони;

формування резервів та нарощування бойового потенціалу для ведення майбутніх бойових дій³⁰¹.

Склад угруповань авіації та ППО сторін

Угруповання авіації та ППО ПС ЗС України. 25 жовтня 2022 року в структурі ПвК “Схід” було сформовано новий зенітний ракетний полк для вирішення бойових задач з прикриття угруповань військ, об'єктів критичної інфраструктури, адміністративно-промислових центрів та інших важливих об'єктів у східних регіонах України³⁰².

Угруповання авіації та ППО ПКС зс рф, які застосовуються у воєнних діях проти України в цілому змін не зазнало.

Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони

Противник у жовтні продовжував завдавати ракетних ударів по важливих об'єктах на території України, наростив зусилля по ураженню об'єктів енергетичної інфраструктури України. Використовував такі типи ракет повітряного, наземного та морського базування: “Искандер-К”, 5B55 (ЗРК С-300), 9М79 (ТРК “Точка-У”), Х-59, Х-101, Х-555, “Калибр”.

Противник також завдавав масованих ударів за допомогою БпЛА іранського виробництва – “Герань-1” (“Shahed-131”), “Герань-2” (“Shahed-136”), “Mohajer-6”.

З метою дезорганізації української системи ППО, противник завдавав комбінованих ударів, здійснюючи пуски крилатих ракет і БпЛА іранського виробництва з таким розрахунком, щоб забезпечити їх одночасний захід на цілі.

Ісламська республіка Іран також надсилала до зс рф своїх фахівців, які у жовтні проводили навчання для операторів БпЛА на окупованих територіях України (н. п. Залізний порт та н. п. Гладівці Херсонської області; м. Джанкой, АР Крим), здійснювали прямий контроль пусків БпЛА³⁰³. 21 жовтня було оприлюднено інформацію про ліквідацію щонайменше 10 іранських інструкторів в окупованому Криму³⁰⁴.

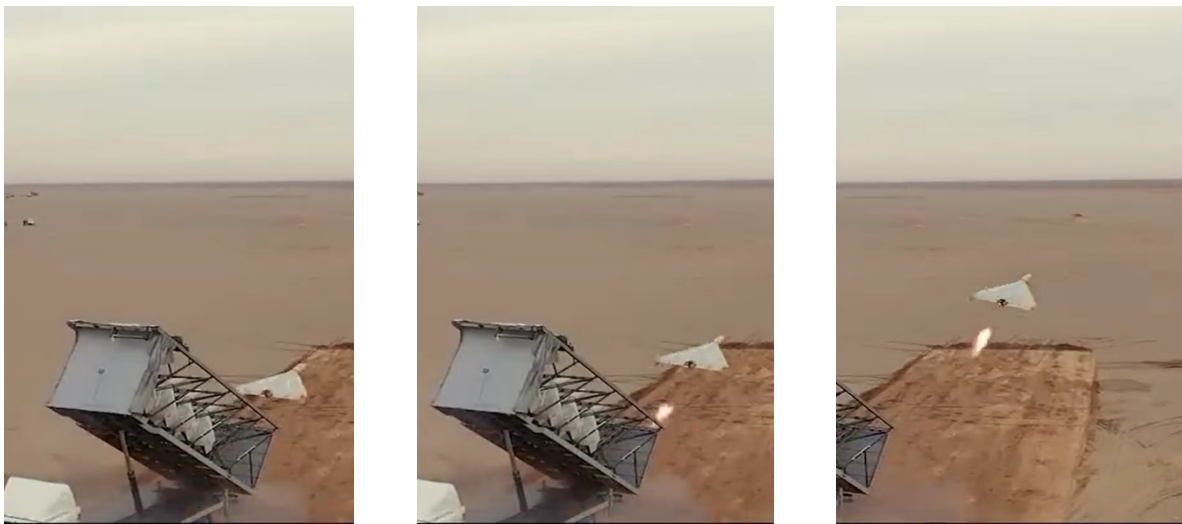
³⁰¹ Телефонна розмова Головнокомандувача ЗС України з Головою Об'єднаного комітету начальників штабів генералом Марком Міллі / Головнокомандувач ЗС України // facebook. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4pa3ckfc>.

³⁰² Нова бойова військова частина поповнила лави з'єднання Повітряних Сил на Східному напрямку / Повітряне командування “Схід” // facebook. – 2022, 25 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr4dzpzk>.

³⁰³ Hird, K. et al. Russian Offensive Campaign Assessment, October 12 // Institute for the Study of War. – 2022, October 12. – URL: <https://tinyurl.com/22pu6j9w>.

³⁰⁴ 10 Iranians killed in Ukrainian strikes – report // The Jerusalem Post. – 2022, October 21. – URL: <https://tinyurl.com/mry67xvs>.

Довідково. Ісламська республіка Іран ініціювала програму розробки і виробництва БпЛА у 1984 р. Це була частина комплексної асиметричної відповіді на проблему суттєвої військової переваги потенційного противника – США – та неможливості розбудови власних повітряних сил в умовах заборони на постачання до Ірану озброєння і військової техніки, передових військових технологій, товарів подвійного призначення. Головний акцент було зроблено на спроможностях національної економіки. Для реалізації програми, було визначено два авіаційних підприємства під егідою Корпусу вартових Ісламської революції: Iran Aircraft Manufacturing Industries Corporation (HESA) та Qods Aviation Industry Company. Перший БпЛА Ababil-1 вже у 1985 р. використовувався для розвідки іракських позицій та тилів. До 2020 р. іранська промисловість виготовляла вже півтора десятка моделей розвідувальних та бойових БпЛА різних типів. Корпус вартових використовував БпЛА для ураження цілей у Пакистані (1993, 1996, 2000, 2005 рр.), Сирії (2015 р.), Саудівській Аравії (2019 р.). Окрім того, Іран постачав самі БпЛА, а подеколи – технології і потужності для їх виробництва проіранським та ісламістським групам у Лівані, Сирії, Іраку, Судані, Ємені, та дружнім державам – Вірменії, Венесуелі³⁰⁵, Таджикистану³⁰⁶.

*Запуск БпЛА “Shahed-136”,
кадри з відео Iran’s Military Achievements Media, Twitter³⁰⁷*

“Герань” (“Shahed”) – баражуючий боєприпас, скомпонований у вигляді дельтовидного крила. Відзначалося, що російські фахівці модернізували іранські апарати, адаптувавши їх до використання навігаційної системи ГЛОНАСС (Глобальна навігаційна супутникова система) – російської альтернативи GPS – що дозволило точніше наводити БпЛА на стаціонарні цілі³⁰⁸. Крім супутникової, іранські БпЛА-“камікадзе” мають інерційну систему наведення, що робить їх стійкими до засобів РЕБ³⁰⁹. Пускова установка, змонтована в кузові самоскида, вміщує до 5 БпЛА. “Герань-2” (“Shahed-136”) має два двигуни: реактивний (призначений для запуску) та двоциліндровий поршневий потужністю 50 к.с. (для польоту).

³⁰⁵ Rubin, M. A Short History of the Iranian Drone Program // American Enterprise Institute. – 2020. – URL: <https://www.jstor.org/stable/resrep26682>.

³⁰⁶ Shokri U. Iran’s Drones in the Russo-Ukrainian war // Mena Affairs. – 2022, October 5. – URL: <https://tinyurl.com/yc4mvc3e>.

³⁰⁷ IMA Media // Twitter. – 2021, December 25. – URL: <https://tinyurl.com/3zdc5e8w>.

³⁰⁸ Dangwal A. Russia Has ‘Upgraded’ Iranian Shahed-136 Kamikaze Drones to Boost Its Lethality & Accuracy – Military Experts // The Eurasian Times. – 2022, October 19. – URL: <https://tinyurl.com/3f32zdmn>.

³⁰⁹ Волонтери розповіли, як протидіяти іранським “Shahed-136” / “Герань-2” // Мілітарний. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3yuuajeb>.

Після запуску апарат здійснює автономний політ до кінцевої точки (цілі) за визначеним наперед маршрутом.

Аналіз бойового застосування БпЛА “Герань-2” (“Shahed-136”) противником показав наступні особливості:

для враження цілей противник вдавався до тактики застосування роїв БпЛА – здійснював одночасний пуск з 2 або 3 пускових установок (10-15 апаратів);

апарати долали маршрут до цілі на гранично малій висоті (10-20 м), використовуючи рельєф місцевості (низини, яри, русла річок);

для маскуванню гучного звуку, який видають основні поршневі двигуни БпЛА, противник будував маршрут руху дронів уздовж автомобільних доріг з високим рівнем трафіку;

запуск роїв БпЛА у темну пору доби дозволяв противнику уникати їх візуального виявлення силами ППО України³¹⁰;

водночас варто додати, що на темну пору доби припадало лише біля 33% пусків БпЛА за період 11–17 жовтня 2022 року³¹¹.

Відповідно до теорії та практики застосування роїв БпЛА³¹², вони дозволили досягти противнику таких переваг:

дезорганізація системи ППО України – велика кількість повітряних цілей ускладнювала обробку радіолокаційної інформації систем та комплексів ППО;

масування БпЛА на одному напрямку дозволяло противнику створити умови, за яких кількість повітряних цілей переважала наявний боєзапас військової або об’єктової ППО – боєкомплекту пускових установок ЗРК С-300 або “Бук-М1” не вистачало для ураження всіх БпЛА;

поступове викриття системи ППО України.

Застосуванням роїв БпЛА противник досяг і суттєвого зниження витрат, що пов’язано з дешевизною іранських баражуючих боєприпасів порівняно з російськими засобами ВТЗ – вартість одного БпЛА “Герань-2” (“Shahed-136”) становить біля \$20-50 тис, тоді як орієнтовна вартість російських ракет складає: Х-101 – \$1,2 млн, “Калибр” – \$1 млн, “Искандер” – \$1-2 млн, “Оникс” – \$3 млн³¹³.

Всього російська федерація замовила в Ірану від 1700³¹⁴ до 2400³¹⁵ од. БпЛА різних типів, включно з “Герань” (“Shahed”).

³¹⁰ Російські ракетні удари по Україні / Ukrinform // YouTube. – 2022, 28 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3wc9usyw>.

³¹¹ Іранські безпілотники у російському вторгненні: аналіз фахівців Molfar // Molfar. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://www.molfar.global/blog/shahed>.

³¹² Лупандін В.А., Мегельбей Г.В., Самойленко В.М., Тюріна В.Ю. Обґрунтування напрямків захисту об’єктів та озброєння і військової техніки від роїв безпілотних літальних апаратів // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. – 2021. – №4(45). – С. 58-64.

³¹³ Скільки реально коштують крилаті ракети РФ про ціну “Калибр”, Х-101 та “Искандер” // Defence Express. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4tc64e8d>.

³¹⁴ Буданов – Херсон, Кримський міст, загроза з Білорусі, Медведчук у Москві та Щєкавиця / Українська правда // YouTube. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://youtu.be/6Ебууr9пNZs?t=235>.

³¹⁵ На рівні всієї «Групи семи» й усього нашого демократичного світу маємо відповідати симетрично / Zelenskiy_Official // Telegram. – 2022, 11 жовтня. – URL: https://t.me/V_Zelenskiy_official/3612.

Сили оборони України для протидії БпЛА “Герань” (“Shahed”) задіювали у жовтні 2022 року: зенітні ракетні підрозділи, винищувальну авіацію³¹⁶, самохідні зенітні установки, мобільні вогневі групи ПЗРК, зенітні гармати, великокаліберні кулемети³¹⁷. Відомо також про збиття цих апаратів вогнем стрілецької зброї³¹⁸.

Поліцейські вогнем стрілецької зброї намагаються збити БпЛА противника – Київ, 17 жовтня 2022 року, фото Reuters³¹⁹

Таким чином, підрозділи ППО України були вимушені застосовувати для протидії БпЛА іранського виробництва засоби, вартість яких значно перевищувала збиті повітряні цілі. Так, за даними OSINT-аналітиків групи “Molfar”, вартість одного пуску зенітної ракети ЗРК С-300 становить \$145 тис., а вартість пуску зенітної ракети ЗРК NASAMS – \$500 тис.³²⁰

Як показав досвід ведення бойових дій, знищення БпЛА іранського виробництва вогнем винищувальної авіації призводило до невиправданих втрат ОВТ. Так, 12 жовтня 2022 року, в ході виконання бойового завдання зі знищення рою апаратів “Герань-2” (“Shahed-136”) противника в районі відповідальності ПвК “Центр”, МиГ-29 однієї з бригад винищувальної авіації ПС ЗС України, після знищення 5-ти ворожих апаратів, дістав пошкоджень від уламків збитого БпЛА, що призвели до падіння літака. Для уникнення руйнувань та жертв серед цивільного населення, пілот скерував винищувач у бік від населеного пункту і катапультиувався³²¹.

³¹⁶ Президент України подякував воїнам Повітряних Сил за збиті “Шахіди” / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 06 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bd9u7289>.

³¹⁷ За 36 діб збито 223 “Shahed-136” / Командування повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4thyn6cd>.

³¹⁸ Перший пішов: на Одещині прикордонники збили ворожий дрон / ДПСУ | Держприкордонслужба // 2022, 19 жовтня. – URL: <https://t.me/DPSUkr/7014>.

³¹⁹ Ukraine appeals for more help with air defences, warns over Iran // Reuters. – 2022, October 21. – URL: <https://tinyurl.com/2c2s56y9>.

³²⁰ Іранські безпілотники у російському вторгненні: аналіз фахівців Molfar // Molfar. – 2022, 18 жовтня. – URL: <https://www.molfar.global/blog/shahed>.

³²¹ ДБР з’ясовує причини падіння військового літака на Вінниччині під час знищення ворожих безпілотників // Державне бюро розслідувань. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3b952ndc>.

Фрагменти МиГ-29, що розбився в ході виконання бойового завдання зі знищення БпЛА, фото ДБР

Протягом жовтня 2022 року частини ПКС зс рф зазнавали небойових втрат особового складу та ОВТ:

1 жовтня – МиГ-31 під час посадки на аер. Бельбек в тимчасово окупованому Криму викотився за межі ЗПС, пілот загинув, штурман катапультиувався;

9 жовтня – Су-24 розбився на території Морозівського р-ну Ростовської обл. рф, виконуючи навчально-тренувальний політ, екіпаж катапультиувався;

9 жовтня – Су-25 розбився на території Міллерівського р-у Ростовської обл. рф, виконуючи бойовий політ, пілот загинув;

17 жовтня – Су-34, упав на житлову багатоповерхівку в місті Єйськ (Краснодарський край, рф), виконуючи навчально-тренувальний політ, екіпаж катапультиувався, загинуло 15 цивільних громадян росії, а 43 отримали поранення;

23 жовтня – Су-30, впав на двоповерховий житловий будинок у м. Іркутськ (Іркутська обл., рф), виконуючи льотні випробування, пілот і штурман загинули.

Станом на 31 жовтня, ПКС зс рф зазнали 11 небойових втрат ОВТ від початку широкомасштабної агресії, 5 із яких припали на жовтень. Подібна тенденція дозволяє зробити попередні висновки:

після восьми місяців широкомасштабної війни ПКС зс рф відчувають нестачу кваліфікованих пілотів;

авіапарк бойових літаків ПКС зс рф активно зношується по причині інтенсивної експлуатації в умовах широкомасштабної війни та не отримує належного технічного обслуговування.

Для нарощування спроможностей ЗРВ ПС ЗС України виявляти, відстежувати та знищувати повітряні цілі, 13 жовтня 2022 року було запущено мобільний застосунок “єППО”, який дозволяє цивільним користувачам оперативно повідомляти про візуально зафіксовані засоби противника (ракети, БпЛА, літаки, вертольоти). З метою підвищення рівня захисту інформації в програмі, користувачі можуть авторизуватися в ній виключно за допомогою єдиного порталу державних послуг “Дія”. Застосунок розроблявся за участі командування та офіцерів ПвК “Південь”³²². За повідомленням розробника застосунка Г. Сульдїна, вже 22 жовтня 2022 року розрахунок ПЗРК “Игла” знищив КР “Калибр” на малій висоті, яку було виявлено завдяки “є ППО”³²³.

³²² Барсукова О. В Україні з’явився додаток “єППО”, щоб повідомляти про ракети чи дрони ворога // Українська правда. – 2022, 13 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/54sd3642>.

³²³ На Півдні України відбулося перше бойове застосування додатка єППО / Геннадій Сульдін // facebook. – 2022, 26 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/22tv52xc>.

27 жовтня 2022 року українська компанія “Ukrspesystems” презентувала новий вітчизняний БпЛА SHARK, робота над яким стартувала вже після початку широкомасштабної збройної агресії проти України³²⁴. Апарат призначений для ведення повітряної розвідки та коригування артилерійського вогню на тактичній та оперативно-тактичній глибині. Для злету SHARK використовується катапульта, а для приземлення – парашут. БпЛА оптимізований для застосування у помірних широтах та функціонує при температурі -15°C , а також стійкий до протидії засобів РЕБ противника³²⁵.

Тактико-технічні характеристики БпЛА SHARK		
Тривалість польоту, год	> 2	
Дальність польоту, км	60	
Практична стеля, км	2	
Злітна маса, кг	10	
Розмах крил, м	1,91	
Час розгортання, хв	15	
Максимальна швидкість, км/год	150	

З метою прикриття своїх військ, важливих об’єктів від авіаційних, ракетних та ударів БпЛА противника, продовжувалося нарощування ешелонованої системи ППО України шляхом збільшення кількості мобільних вогневих груп ППО. Особливості виконання бойових завдань мобільними вогневими групами ППО:

пересування на автомобілях високої прохідності (пікапах), в тому числі по бездоріжжю;

озброєння – ПЗРК малої дальності: радянський “Игла”, польський “Piorun”, британські “Starstreak” та “Martlet”, американський “Stinger” тощо;

розгортання на потенційних маршрутах прольоту крилатих ракет, вертольотів та БпЛА противника, біля важливих об’єктів.

За оцінкою аналітика Національного інституту стратегічних досліджень М. Белєскова, саме завдяки діям мобільних вогневих груп ППО у жовтні зросла динаміка знищення розвідувально-ударних вертольотів Ка-52 противника³²⁶. Доведена також ефективність застосування мобільних груп ППО для знищення крилатих ракет противника³²⁷.

³²⁴ SHARK UAV – новий безпілотник компанії Ukrspesystems / Ukrspesystems // facebook. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4uynufwf>.

³²⁵ Ukrspesystems представив свій новий БпЛА SHARK UAV // Мілітарний. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/5y47v7dv>.

³²⁶ 35 тижнів війни. Підсумки STRATOSFERA WARcast / Національний інститут стратегічних досліджень // YouTube. – 2022, 27 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4vw7xt79>.

³²⁷ Воїн зенітної ракетної бригади імені гетьмана Пилипа Орлика збив чотири крилаті ракети окупантів із ПЗРК “Игла” / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3vv9bxnm>.

Мобільні вогневі групи ППО виконували завдання в структурі єдиної системи протиповітряної оборони України під загальним керівництвом Командування Повітряних Сил. Однак, створювалися вони не лише зі складу сил і засобів ЗРВ ПС ЗС України. Наприклад, тільки Національною гвардією України було створено 130 мобільних оперативних груп та понад 250 вогневих груп, призначених для боротьби з БПЛА противника різних типів³²⁸. Значний внесок у забезпечення мобільних вогневих груп ППО автомобільною технікою зробив БФ “Повернись живим”³²⁹.

Результати

Відповідно до інформації від ГШ ЗС України, бойова авіація противника у жовтні завдала 595 авіаційних ударів по позиціях підрозділів Сил оборони України.

Упродовж жовтня противник завдав близько 100 ракетних ударів по важливих об’єктах на території України, завдавав масованих ракетних ударів 10–11, 19, 22 та 31 жовтня.

10 жовтня 2022 року противником було застосовано 83 крилаті ракети та 24 БПЛА, з них 13 – “Герань-2” (“Shahed-136”). Силами ППО України було знищено в цілому 52 повітряні цілі: 43 крилаті ракети і 9 БПЛА. Пуски крилатих ракет здійснювалися з бортів 8-ми літаків Ту-95 і 3-х Ту-160 з районів Каспійського моря та м. Нижній Новгород. Пуски БПЛА здійснювалися з території рб та ТОТ Криму³³⁰.

За даними Міністерства внутрішніх справ України, в результаті масованого ракетного удару 10 жовтня загинуло 19 осіб, травмовано – 108, пошкоджено 199 об’єктів інфраструктури: 46 приватних і 30 багатоквартирних будинків, 98 об’єктів енергетичної інфраструктури, шкіл, лікарень і дитячих садків³³¹.

В результаті ураження об’єктів електроенергетики було повністю або частково порушене електропостачання у 15-ти областях: Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Хмельницькій, Житомирській, Вінницькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Дніпропетровській, Запорізькій, Полтавській, Харківській, Сумській, Тернопільській та у місті Київ³³². Розпочалися віялові відключення електроенергії.

³²⁸ Мобільна ППО проти ударних безпілотників: просте рішення, щоб ефективно збивати сотні іранських дронів // Defense Express. – 2022, 21 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/mr3cvkkz>.

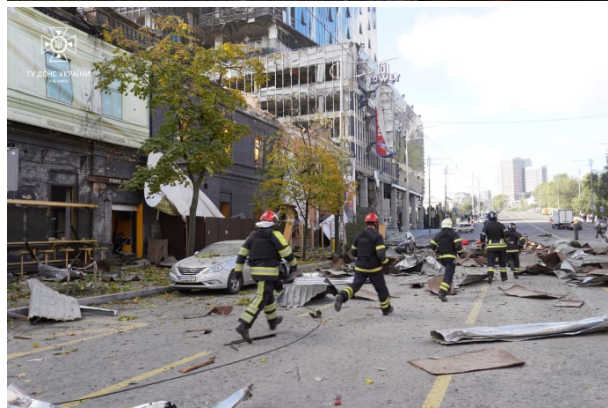
³²⁹ Про пікапи та вогневі групи ППО / Taras Chmut // Twitter. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ar52ntba>

³³⁰ Оновлена інформація. Росія здійснила масований ракетний удар по території України / Генеральний штаб ЗСУ // facebook. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/42xp4umc>.

³³¹ Внаслідок вчорашніх масованих атак росії загинуло 19 осіб, 108 – постраждало // Портал МВС. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2p966m3v>.

³³² Ракетні удари рф (інформація станом на 17:00) / ДСНС України // facebook. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3x8ryf4y>.

У Києві 10 жовтня ракетними ударами противника було уражено ТЕЦ-3, ТЕЦ-5, ТЕЦ-6, ушкоджень зазнали будівлі Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київський будинок учителя, будівлі Національної академії наук України, будівля Міністерства освіти і науки України, Музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, інфраструктура Парку імені Тараса Шевченка, бізнес-центр “101 Tower” тощо. Один із ракетних ударів був завданий близько 8:00 ранку по перехрестю вул. Володимирської та бульвару Тараса Шевченка, на якому було скупчення цивільних автомобілів та пішоходів, жертвами чого стало щонайменше п’ятеро цивільних осіб.

Наслідки ракетних ударів по Києву 10 жовтня 2022 р., фото – Reuters, ГУ ДСНС у м. Київ

11 жовтня 2022 року противник завдав повторного масованого ракетного удару, вразивши об’єкти енергетичної інфраструктури в різних регіонах України. Ворог здійснив 28 пусків крилатих ракет – 16 КР Х-101/555 з літаків стратегічної авіації Ту-95мс та 12 КР “Калибр” морського базування. На додачу, противник застосовував БпЛА “Герань” (“Shahed”). В цілому, ППО України було уражено 33 повітряні цілі – 20 крилатих ракет і 13 БпЛА³³³.

За даними ГУР МО України, за вибір цілей відповідав призначений 8 жовтня командувачем “об’єднаного угруповання російських військ” в Україні генерал с. суровікін, який застосовував подібну тактику у Сирії³³⁴. Так, відповідно до звіту правозахисної організації Human Rights Watch, в період командування с. суровікіна угрупованням зс рф у Сирії з квітня по вересень 2019 року, бойова авіація зс рф

³³³ Знищено 20 крилатих ракет і 13 БпЛА-камікадзе (узагальнена інформація за 11 жовтня) / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3w9d4h34>.

³³⁴ Закидати ракетами об’єкти інфраструктури – це стиль суровікіна // Головне управління розвідки Міністерства оборони України. – 2022, 11 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3bjc5tky>.

завдавала умисні ракетні та авіаційні удари по цивільних об'єктах у містах провінції Ідліб: лікарнях, школах, ринках, таборах переміщених осіб, помешканнях цивільних осіб, закладах освіти та релігійних спорудах³³⁵.

19 жовтня 2022 року противник завдав комбінованого масованого удару, застосовуючи крилаті ракети і БпЛА іранського виробництва. Зокрема, ним було застосовано 6 крилатих ракет Х-101/555, випущених зі стратегічних бомбардувальників Ту-95 та Ту-160, а також не менше 10 од. БпЛА “Герань-2” (“Shahed-136”), запущених з території республіки білорусь³³⁶. Цілями ударів були об'єкти енергетичної інфраструктури у Вінницькій, Івано-Франківській, Чернігівській та Київській областях.

22 жовтня 2022 року ворог завдав масованого ракетного удару по об'єктах критичної інфраструктури в декількох областях України. Пуски ракет здійснювалися з району м. Волгодонськ Ростовської обл. рф (17 крилатих ракет Х-101/555) та акваторії Чорного моря (16 крилатих ракет “Калибр” морського базування). За повідомленням Командування Повітряних Сил ЗС України, авіацією, зенітними ракетними підрозділами та мобільними вогневими групами ППО ПвК “Центр”, ПвК “Південь” і ПвК “Захід” було знищено 13 ракет Х-101/555 та 5 ракет “Калибр”³³⁷. В результаті удару було пошкоджено об'єкти критичної інфраструктури у Волинській, Хмельницькій, Кіровоградській та Одеській обл., засоби ураження противника було знищено над Миколаївською, Київською, Чернівецькою та Львівською областями.

31 жовтня 2022 року противник завдав чергового масованого удару по об'єктах енергетичної інфраструктури, комбінуючи крилаті ракети і БпЛА. В цілому ним було застосовано 55 крилатих ракет Х-101, 1 крилату ракету Х-59, 22 зенітні ракети до ЗРК С-300, 4 од. БпЛА “Shahed-136”, 1 од. БпЛА “Ланцет-3”³³⁸. Силами та засобами Повітряних Сил було знищено 44 крилаті ракети противника, зокрема: 18 у зоні відповідальності ПвК “Центр”, 12 – ПвК “Південь”, 9 – ПвК “Схід”, 5 – ПвК “Захід”³³⁹. За повідомленням прем'єр-міністра України Д. Шмигала, засобами ураження противника було уражено “... 10 регіонів, де пошкоджено 18 об'єктів, більшість із яких енергетичні”³⁴⁰.

Збройна агресія російської федерації проти України призвела до порушення суверенітету третьої країни. Зокрема, 10 жовтня зс рф порушили повітряний простір Республіки Молдова. Згідно з повідомленням молдовського віце-прем'єр-міністра

³³⁵ “Targeting Life in Idlib”. Syrian and Russian Strikes on Civilian Infrastructure // Human Rights Watch. – 2022, October 15. – URL: <https://tinyurl.com/mpwvthcc>.

³³⁶ Збито 4 із 6 крилатих ракет та 10 “Шахедів” / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4ts9s45z>.

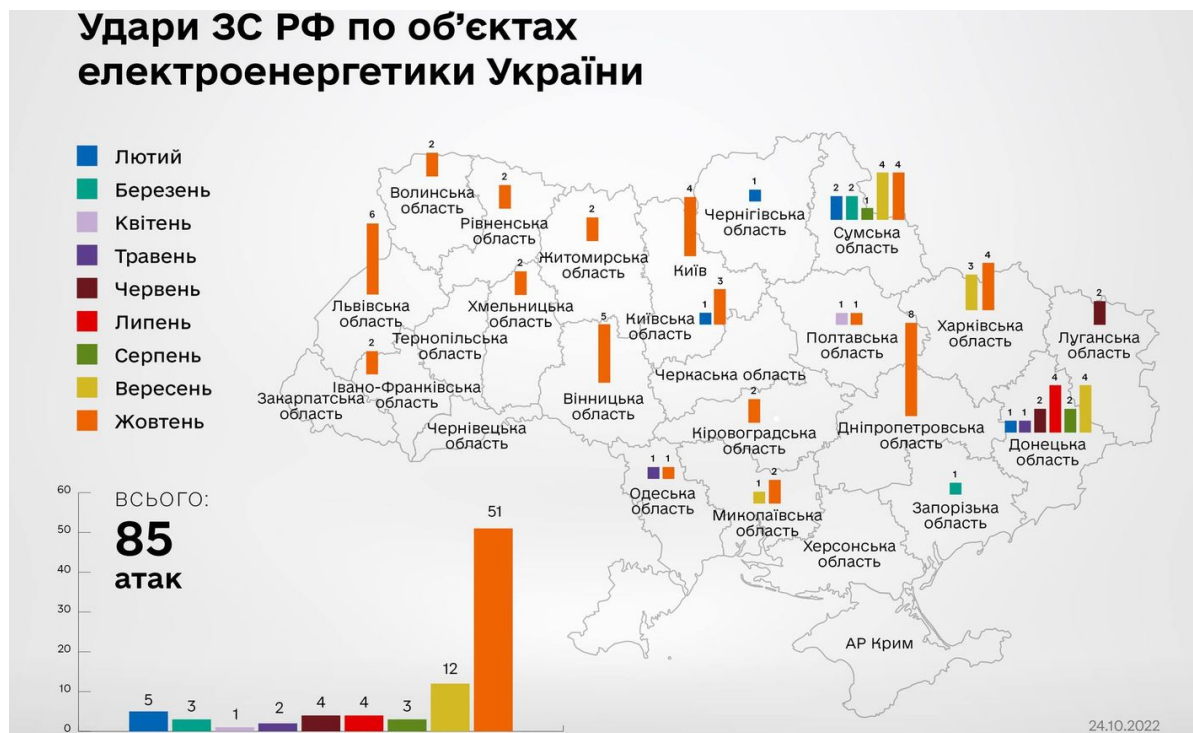
³³⁷ Знищено 18 із 33 крилатих ракет окупантів / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 22 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/7asrdmfb>.

³³⁸ Ми ведемо війну проти країни, розмір якої у 28 разів більший за розмір нашої держави... / Головнокомандувач ЗС України // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/sen52csk>.

³³⁹ Збито 44 із півсотні ракет окупантів / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2s4cyzct>.

³⁴⁰ Російські терористи вкотре масовано атакували Україну / Денис Шмигаль // facebook. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/2hj9kfed>.

і міністра закордонних справ Н. Попеску³⁴¹, три російські крилаті ракети, запущені з акваторії Чорного моря, пролетіли над північною частиною Молдови. 31 жовтня такий інцидент трапився повторно³⁴². Крім того, уламки російської крилатої ракети, збитої українською ППО, впали в районі н.п. Наславча Окницького р-ну Республіки Молдова³⁴³. Всього ж за період 1–24 жовтня 2022 року противник завдав 51 удар по об'єктах енергетичної інфраструктури України³⁴⁴.

*Удари по об'єктах енергетичної інфраструктури України за даними
Офісу Генерального прокурора України*

Ударами по об'єктах електроенергетики противник намагався схилити керівництво України до переговорів, погрожуючи залишити цивільне населення без електрики та опалення в осінньо-зимовий період. Разом з тим, цим РФ порушила міжнародне гуманітарне право, яким “забороняються акти насильства або погрози насильством, що мають на меті тероризувати цивільне населення”³⁴⁵.

Обрана ворогом тактика масованих ракетних ударів по десятках цілей одночасно продовжувала виснажувати його запаси ВТЗ. Так, згідно з повідомленням міністра оборони України О. Резнікова, станом на 12 жовтня 2022 року арсенал ВТЗ противника складав 124 балістичні ракети “Искандер”, 272 крилаті ракети “Калибр”, 213 крилатих ракет Х-101/555³⁴⁶.

³⁴¹ Three cruise missiles launched on Ukraine this morning from Russian ships in the Black Sea crossed Moldova's airspace / Nicu Popescu // Twitter. – 2022, October 10. – URL: <https://tinyurl.com/mr3dx3p4>.

³⁴² РФ використала повітряний простір Молдови для атаки по Україні – Ігнат // Укрінформ. – 2022, 31 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3k2vavn9>.

³⁴³ Varenikova M. & Pronczuk M. Moldova condemns Russian strikes after missile debris lands in its territory // The New York Times. – 2022, October 31. – URL: <https://tinyurl.com/t5dmwras>.

³⁴⁴ Андрій Костін: Обстріли об'єктів електроенергетики – це свідомо політика вбивства українців // Офіс Генерального прокурора. – 2022, 24 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/488nf85b>.

³⁴⁵ Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру // Верховна Рада України. – 2005, 08 грудня. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text.

³⁴⁶ Demilitarization of russia / Oleksii Reznikov // Twitter. – 2022, October 14. – URL: <https://tinyurl.com/y4mvke43>.

Відповідно до інформації від Генерального Штабу ЗС України, бойова авіація Сил оборони України у жовтні завдала щонайменше 625 ударів, пріоритетними цілями були місця зосередження особового складу, озброєння і військової техніки (429 ударів) та позиції сил ППО (126 ударів) противника.

Втрати цивільного населення України (за даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини) від застосування противником БПЛА, крилатих та балістичних ракет повітряного, морського та наземного базування у жовтні 2022 року склали: 94 вбитими, 302 пораненими³⁴⁷.

Сили оборони України в ході бойових дій у жовтні 2022 року завдавали втрат ПКС та ППО зс рф. Як підсумував Головнокомандувач Збройних Сил України генерал В. Залужний, “за час повномасштабної агресії захисниками України знищено в два рази більше літаків рф, ніж втрачено радянським союзом за 10 років війни в Афганістані – 278³⁴⁸ літаків рф в Україні проти 118 радянських літаків в Афганістані”³⁴⁹.

Втрати противником засобів авіації, ППО та крилатих ракет станом на: ³⁵⁰					
	30 червня	31 липня	31 серпня	30 вересня	31 жовтня
Літаки	217	223	234	262	276
Вертольоти	185	190	204	224	257
Засоби ППО	104	117	152	175	197
БПЛА ОТР	641	735	849	995	1415
Збиті крилаті ракети	143	174	196	246	397

Відповідно до повідомлення Командування ПС ЗС України, за період з 13 вересня по 19 жовтня 2022 року силами протиповітряної оборони було знищено 223 од. БПЛА типу “Герань” (“Shahed”)³⁵¹. Станом на 23 жовтня кількість знищених апаратів сягала 273 од. Станом на 31 жовтня противником було застосовано понад 400 од. БПЛА “Герань” (“Shahed”), з них понад 300 од. було знищено силами протиповітряної оборони ЗС України³⁵².

За інформацією розвідки Великої Британії станом на 25 жовтня 2022 року, від початку широкомасштабної збройної агресії армійська авіація зс рф втратила 23 од. вертольотів Ка-52, що складає більш ніж 25% від загальної чисельності Ка-52, що перебувала на озброєнні (90 од.)³⁵³.

³⁴⁷ Ukraine: Civilian Casualties as of 6 November 2022 // United Nations. Ukraine. – 2022, 07 November. – URL: <https://tinyurl.com/yvu3m96m>.

³⁴⁸ Станом на 03.11.2022.

³⁴⁹ За час повномасштабної агресії захисниками України знищено в два рази більше літаків рф... / Головнокомандувач ЗС України // facebook. – 2022, 03 листопада. – URL: <https://tinyurl.com/ypnnsby3>.

³⁵⁰ Таблицю складено на основі даних ГШ Збройних Сил України, оприлюднених у відкритому доступі.

³⁵¹ За 36 діб збито 223 “Shahed-136” / Командування Повітряних Сил ЗСУ // facebook. – 2022, 19 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/4thyn6cd>.

³⁵² Юрій Ігнат, речник командування Повітряних Сил ЗСУ / Media Center Ukraine – Ukrinform // YouTube. – 2022, 01 листопада. – URL: <https://tinyurl.com/fuwffirba>.

³⁵³ Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine / Ministry of Defence // Twitter. – 2022, October 25. – URL: <https://tinyurl.com/4nzbytur>.

Сили оборони України в прискореному режимі отримали 11 жовтня 2022 року першу батарею ЗРК IRIS-T SLM³⁵⁴ німецького виробництва, яка була оперативно розгорнута для нарощування протиповітряної оборони м. Києва³⁵⁵.

Отримання ЗРК IRIS-T посилило ПРО України, оскільки комплекс здатний знищувати швидкісні балістичні ракети та обладнаний ефективним радаром, що здатний виявляти повітряні цілі на малій висоті³⁵⁶. Разом з тим, варто підкреслити обмеженість спроможностей країн-партнерів постачати Україні засоби ППО. За оцінкою Я. Вільямса, аналітика Центру стратегічних та міжнародних студій (Вашингтон, США), США і НАТО в цілому впродовж останніх десятиліть не вкладали суттєвих інвестицій у сферу протиповітряної та протиракетної оборони³⁵⁷ – відтак, вони не мають резервів ЗРК середньої і великої дальності дії, які могли би поставити у достатній кількості для посилення ППО України.

Бойові заслуги особового складу підрозділів ПС ЗС України були відзначені присвоєнням їм почесних найменувань з нагоди Дня захисників і захисниць України 14 жовтня. Так, 156-й зенітний ракетний полк отримав почесне найменування “імені Максима Кривоноса”³⁵⁸, 138-ма радіотехнічна бригада – почесне найменування “Наддніпрянська”³⁵⁹, 11-й зенітний ракетний полк – почесне найменування “Шепетівський”³⁶⁰.

Висновки

Аналіз повітряної обстановки у жовтні 2022 року, завдань авіації та ППО сторін, особливостей їх виконання та досягнутих результатів дозволяє сформулювати такі висновки:

як противник, так і Сили оборони України продовжували активно застосовувати сили і засоби авіації та ППО в ході воєнних дій у жовтні 2022 року;

в ході ведення воєнних дій проти України, противник у жовтні неодноразово порушував суверенітет третьої країни (Республіки Молдова);

з метою зниження рішучості українського народу у відсічі широкомасштабній збройній агресії російської федерації, порушуючи міжнародне гуманітарне право, ворог зосередив основні зусилля на ураженні об’єктів енергетичної інфраструктури України за допомогою БпЛА іранського виробництва та крилатих ракет повітряного, морського, наземного базування;

³⁵⁴ Ukraine receives first of four German IRIS-T air defence systems – source // Reuters. – 2022, October 11. – URL: <https://tinyurl.com/5t56kvfs>.

³⁵⁵ Trevithick. J. First Wreckage of Ukraine’s New IRIS-T SLM Surface-to-Air Missile Found // The Warzone. – 2022, October 19. – URL: <https://tinyurl.com/5d2yrs8k>.

³⁵⁶ Олехнович А. IRIS-T і NASAMS приведуть Україну до сучасної багатопаркової системи протиповітряної оборони // АрміяInform. – 2022, 10 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/yxss7r3h>.

³⁵⁷ Williams I. Russia Doubles Down on Its Failed Air Campaign // Center for Strategic & International Studies. – 2022, October 13. – URL: <https://tinyurl.com/2vz2s28f>.

³⁵⁸ Про присвоєння почесного найменування 156 зенітному ракетному полку Повітряних Сил Збройних Сил України. Указ Президента України // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/bdd7ajut>.

³⁵⁹ Про присвоєння почесного найменування 138 радіотехнічній бригаді Повітряних Сил Збройних Сил України. Указ Президента України №720/2022 // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/3udjs88v>.

³⁶⁰ Про присвоєння почесного найменування 11 зенітному ракетному полку Повітряних Сил Збройних Сил України. Указ Президента України №721/2022 // Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 14 жовтня. – URL: <https://tinyurl.com/ydajamae>.

зростаюча інтенсивність застосування противником БпЛА іранського виробництва засвідчила вичерпування його власних запасів засобів ВТЗ;

масоване застосування противником БпЛА іранського виробництва дозволило йому досягти суттєвої економії високоточних засобів ураження;

зростаюча динаміка небойових втрат ОВТ бойової авіації агресора (див. перелік на с. 128) засвідчила недостачу в нього кваліфікованого особового складу та неналежний рівень технічного обслуговування ОВТ;

застосування противником роїв БпЛА та масування крилатих ракет для завдання ударів по об'єктах енергетичної інфраструктури призводило до дезорганізації, перевантаження та викриття системи ППО України, водночас прискорило передачу Україні новітніх засобів ППО міжнародними партнерами;

з метою уникнення втрат особового складу, цивільного населення, матеріальних збитків національної економіки, ППО Сил оборони України були вимушені застосовувати для збиття БпЛА противника всі наявні засоби ППО (бойову авіацію, зенітні ракетні комплекси, зенітні гарматні комплекси, ПЗРК, великокаліберні кулемети, стрілецьку зброю);

з метою нарощування ешелонованої системи ППО України, Командування Повітряних Сил ЗС України вживало таких заходів: створено велику кількість мобільних вогневих груп ППО, призначених вести об'єктову та військову протиповітряну оборону; з метою залучення населення до виявлення повітряних цілей введено в дію мобільний застосунок "єППО"; створено новий зенітний ракетний полк в структурі ПвК "Схід"; взято на озброєння новітні засоби ППО, отримані від міжнародних партнерів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У жовтні 2022 року росія перейшла до наступної фази ескалації своєї загарбницької війни проти України, що була позначена завданням масованих повітряних ударів по об'єктах енергетичної інфраструктури. Такі дії мали на меті загострити гуманітарну та міграційну кризу в нашій державі напередодні зимового періоду, зламати волю українського народу до боротьби та нав'язати військово-політичному керівництву України не вигідні умови переговорів. Пропозиції рф про перемовини є нічим іншим як спробою виграти час для підготовки нового етапу агресії. Відтак, переговори з рф неможливі.

Москва була змушена шукати ширшої підтримки у інших представників “вісі зла” – теократичного Ірану та тоталітарної Північної Кореї. Втягування їх у війну проти України на боці росії та білорусі позначило нову ціннісну стадію конфлікту з чітким окресленням протистояння по лінії демократії та автократії.

Посилення ракетного терору з боку російської федерації мала для неї проблемні воєнно-політичні наслідки:

- консолідувало підтримку країн Заходу та прискорила надання Україні сучасних засобів ППО/ПРО;

- суттєво послабило позиції тих політиків на Заході, які піднімали свої голоси за відновлення переговорів із москвою;

- посилило міжнародну кампанію за визнання рф державою-спонсором тероризму;

- зміцнило волю українців продовжувати боротьбу з агресором попри руйнування критичної інфраструктури та економічні труднощі.

Сценарій повної поразки росії і позбавлення її можливостей для розв'язання агресії проти її сусідів у майбутньому відображає погляди політичних кіл, що визначають стратегію більшості західних країн, а також відповідає настроям патріотичної більшості українського суспільства.

В жовтні 2022 року глобальна економіка продовжувала перебувати під впливом політичної кризи, викликаній широкомасштабною російською агресією проти України.

У той час, як масштаби торгівлі нашої країни з ЄС дедалі більше зростають, торгівельні стосунки ЄС і рф переживають прямо зворотні процеси. Але, при цьому, і для України і для росії одними з найбільших торгівельних партнерів в жовтні були такі країни як Китай та Туреччина.

Попри те, що ЄС прагне позбутися залежності від російських нафти та газу, скорочення їх поставок впливає на зростання цін, а також змушує деякі європейські країни вдаватись до збільшення імпорту російського СПГ, компенсуючи таким чином дефіцит енергоресурсів, страхуючи ризики пов'язані з зимовим періодом.

Санкційний тиск впливає на економіку рф, тисне на іноземні активи в країні-агресорці, змушуючи міжнародні компанії скорочувати обсяг інвестицій. А деякі з них змушує залишати росію. Але, разом із тим, цей тиск досі є недостатнім для руйнування економіки рф, або створення настільки несприятливих умов, які б вимагали припинення ведення бойових дій. Повне ембарго ЄС на торгівлю з рф, додаткові поставки зброї Україні, невідступна політика повної підтримки українського народу – це те, що здатне зупинити війну перемогою України.

Воєнно-стратегічна обстановка довкола України продовжувала залишатися контрольованою та характеризувалась успішними діями підрозділів Сил оборони України на Харківському, та Херсонському напрямках. Українські війська продовжували звільняти окуповані росією території.

У Східній операційній зоні протягом жовтня найбільш запекліші бої тривали на Бахмутському та Авдіївському напрямках. Противник намагався утримати тимчасово захоплені території та не полишав спроб вести наступальні дії з систематичним нанесенням масованих артилерійських обстрілів. На цих напрямках зс рф сконцентрували велику кількість, як техніки, так і живої сили задля захоплення Бахмуту, як плацдарму подальшого наступу в напрямку Слов'янська і Краматорська та в подальшому виходу на адміністративний кордон Донецької області. Значні втрати противник намагався оперативно поповнювати за рахунок погано підготовлених мобілізованих та найманців. Складні погодні умови зменшували ефективність застосовування важкої техніки та спонукали до здійснення перегрупування військ (сил).

У Південно-Західній операційній зоні підрозділами ОСУВ “Херсон” здійснювалось системне знищення командних і логістичних об’єктів зс рф на захоплених територіях.

Противник протягом місяця продовжував відводити найбільш боєздатні підрозділи на лівобережжя Дніпра, що свідчило про підготовку до повної здачі правобережжя на фоні наступального успіху Сил оборони України.

У Північно-Західній операційній зоні ознак формування противником наступальних угруповань не було виявлено, зс рф та зс рб продовжували здійснювати демонстраційні дії у прикордонних районах з метою сковування дій Сил оборони України та систематичні обстріли прикордонних районів Чернігівської й Сумської областей.

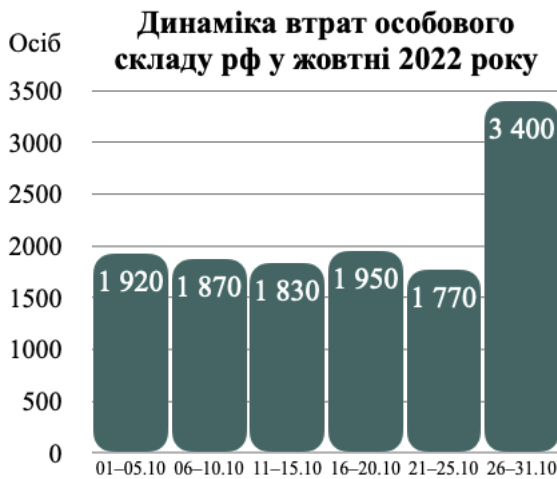
Протягом жовтня в рф продовжувалися заходи мобілізації. Але активні намагання Кремля залучити до війни проти України якомога більше росіян на тлі значних втрат на фронті та впровадження західних санкцій призвели до зростання невдоволення населення рф. Незадовільний рівень підготовки та забезпечення підрозділів, створених для посилення угруповань військ (сил) рф в Україні, не дозволить якісно виконувати поставлені завдання.

В повітряному просторі України авіація противника протягом жовтня завдавала лише авіаційних ударів по позиціях військ Сил оборони України вздовж лінії фронту. Нарощування постачання до зс рф БпЛА іранського виробництва типу баражуючий боєприпас “Герань-2” (“Shahed-136”) дозволило противнику набути додаткових спроможностей щодо завдання ударів по об’єктах критичної інфраструктури України.

Разом з тим, з отриманням ЗС України західних зразків озброєння ППО різних типів та нарощування вмінь та навичок особового складу щодо виявлення та знищення засобів повітряного нападу з малою ефективною площею розсіювання створюються умови до значного підвищення ефективності системи ППО.

Силами і засобами ВМС ЗС України спільно з підрозділами інших складових сил оборони було проведено дії щодо забезпечення безпеки портів та судноплавства у водах України для транспортування зерна за межі нашої держави. Унаслідок комплексного удару безпілотними авіаційними та безекіпажними надводними комплексами противник поніс втрати в межах основного пункту базування м. Севастополь та на підходах до нього.

ВТРАТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У ЖОВТНІ 2022 РОКУ

Загальні втрати особового складу рф склали:

а) за жовтень — **12 740** осіб

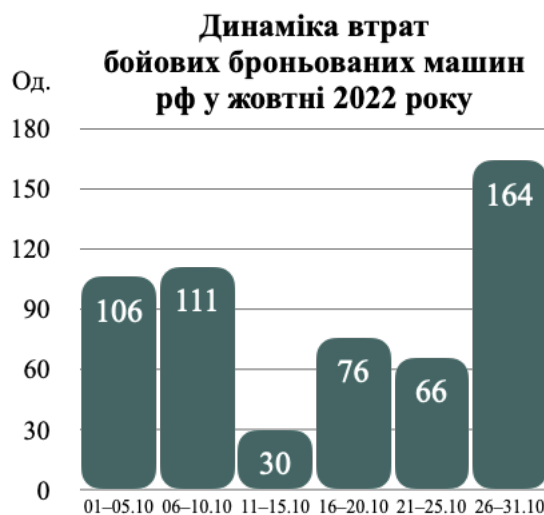
б) з 24.02 по 31.10.2022 року — близько **71 820** осіб

Загальні втрати танків рф склали:

а) за жовтень — **348** одиниць

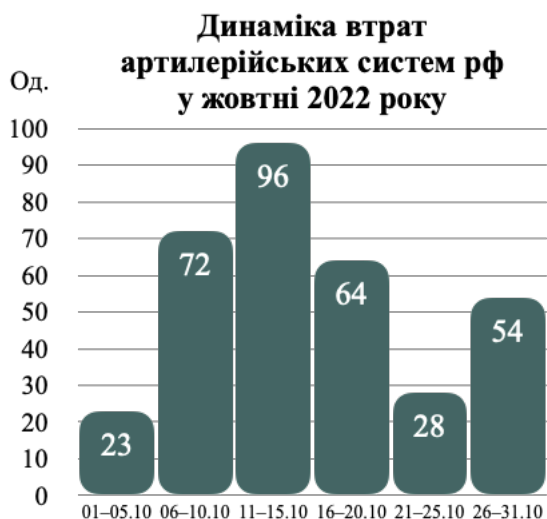
б) з 24.02 по 31.10.2022 року — **2 686** одиниць

Загальні втрати ББМ рф склали:

а) за жовтень — **553** одиниці

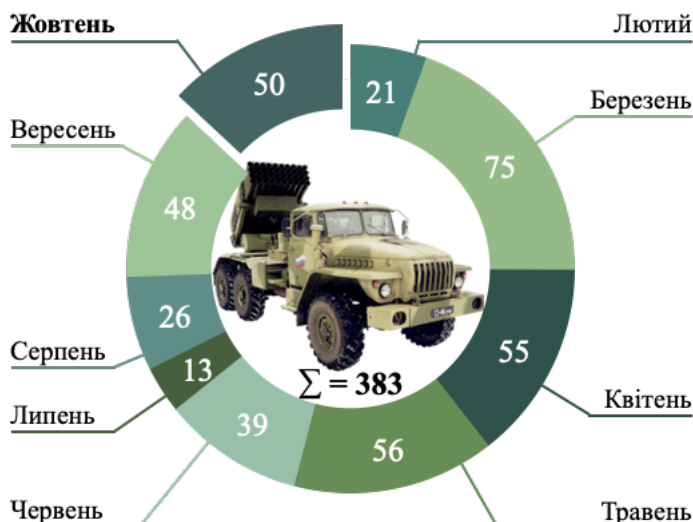
б) з 24.02 по 31.10.2022 року — **5 485** одиниць

Загальні втрати артсистем рф склали:

а) за жовтень — **337** одиниць

б) з 24.02 по 31.10.2022 року — **1 728** одиниць

Загальні втрати РСЗВ рф склали:

а) за жовтень — **50** одиниць

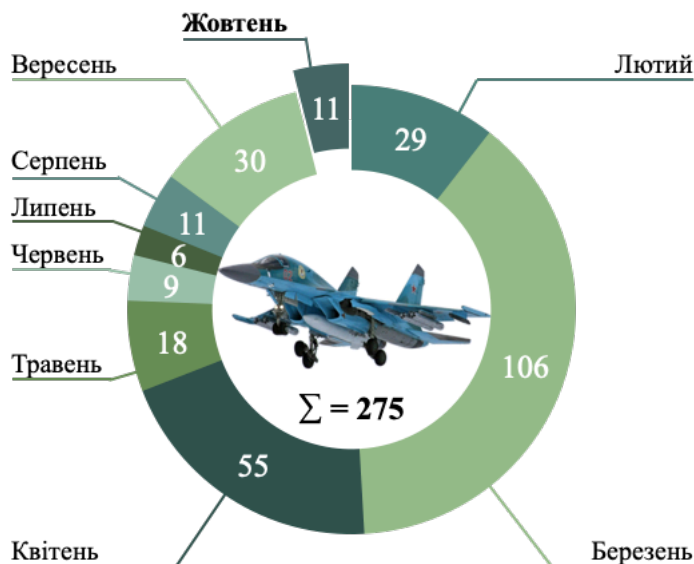
б) з 24.02 по 31.10.2022 року — **383** одиниці

Загальні втрати засобів ППО рф склали:

а) за жовтень — **21** одиницю

б) з 24.02 по 31.10.2022 року — **197** одиниць

Загальні втрати літаків рф склали:

а) за жовтень — 11 одиниць

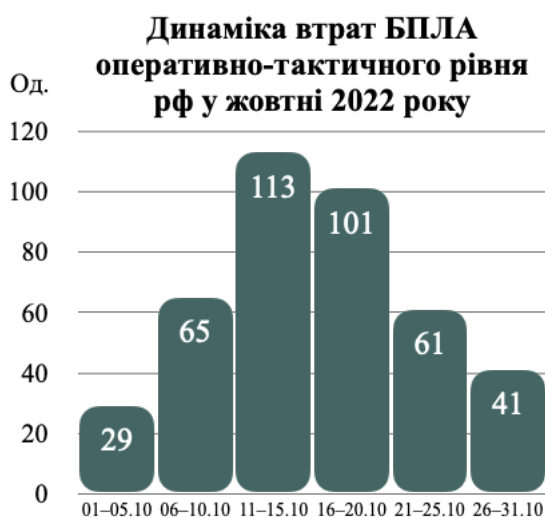
б) з 24.02 по 31.10.2022 року — 275 одиниць

Загальні втрати гелікоптерів рф склали:

а) за жовтень — 28 одиниць

б) з 24.02 по 31.10.2022 року — 253 одиниці

Загальні втрати БПЛА ОТР рф склали:

а) за жовтень — 410 одиниць

б) з 24.02 по 31.10.2022 року — 1 413 одиниці

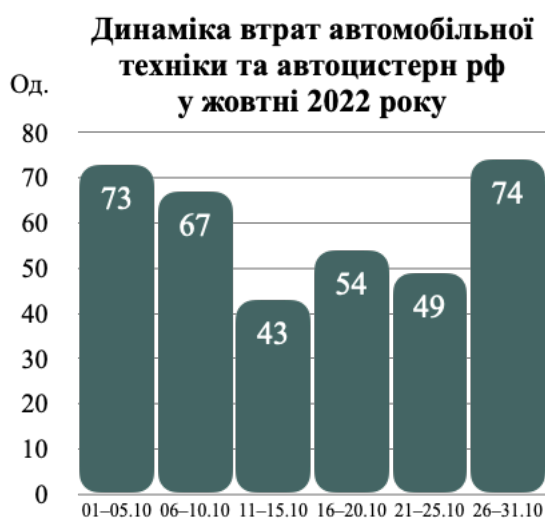
Втрати крилатих ракет рф збитими склали:

- а) за жовтень — 106 одиниць
б) з 24.02 по 31.10.2022 — 352 одиниці

Втрати кораблів та катерів рф склали:

- а) 12.10.2022 — 1 одиницю
б) з 24.02 по 31.10.2022 — 16 одиниць

Динаміка втрат автомобільної техніки та автоцистерн рф у жовтні 2022 року

- а) за жовтень — 360 одиниць

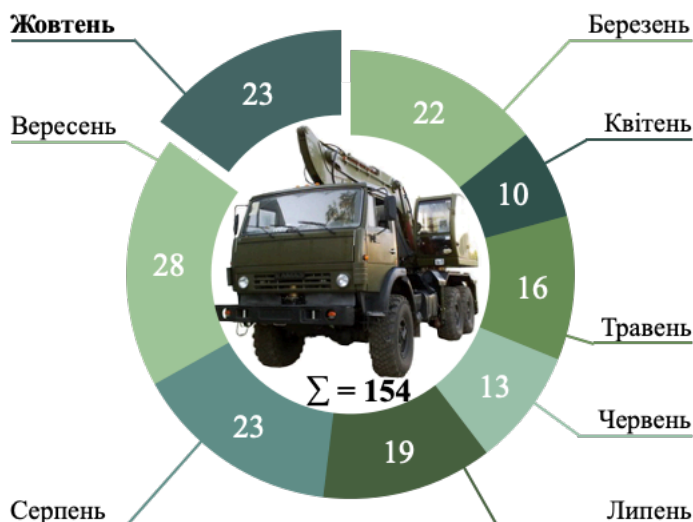
Загальні втрати автомобільної техніки та автоцистерн рф склали:

- б) з 24.02 по 31.10.2022 року — 4 128 одиниць

Динаміка втрат спеціальної техніки рф у жовтні 2022 року

- а) за жовтень — 23 одиниці

Загальні втрати спеціальної техніки рф склали:

- б) з 24.02 по 31.10.2022 року — 154 одиниці

Міжнародні санкції та воєнна, економічна і політична підтримка України з боку країн-партнерів

Назва заходу, дата	Зміст воєнно-політичного заходу (рішення)	Характеристика заходу	Очікуваний результат
Заходи санкційного характеру			
Європейський Союз			
Додатковий пакет санкцій, 06.10.2022 р.	Посли країн-членів ЄС узгодили 8-й пакет економічних санкцій проти росії. Пакет запроваджує з 5 грудня правову основу для визначення “стелі” на закупівлю нафти, заборона на транспортування до третіх країн морем російської нафти за ціною, вищою за встановлену, відключення російського “Газпромбанку” від SWIFT та запровадження обмежень проти антивірусної програми Kaspersky, заборона на імпорт з росії: сталі, деревини, паперу, хімікатів; заборона на експорт до росії – компонентів електроніки, авіатехніки, хімічні речовини, потрібні російському авіа- та оборонпрому. До санкційних списків включено 29 фізичних осіб, серед них представники окупаційної влади на місцях в захоплених регіонах, а також російського виборчого, у тому числі голова ЦВК Елла Памфілова.	Додатковий пакет санкцій прийнятий у відповідності до прийнятого рішення послів країн-членів ЄС	Санкції, що накладаються, мають створити умови, при яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно невідомим тягарем та мають призвести до їх припинення
Японія			
Додатковий пакет санкцій, 07.10.2022 р.	До розширеного санкційного списку включено 81 фізичну особу та 9 організацій, серед яких проросійські сепаратисти сходу і півдня України та високопоставлені урядовці та організації військової сфери.	Рішення уряду Японії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Нова Зеландія			
Додатковий пакет санкцій, 11.10.2022 р.	До розширеного санкційного списку включено російського олігарха Олександра Абрамова та членів його сім’ї. Серед додаткових рішень: до списку включено 24 фізичні особи, серед яких проросійські сепаратисти з тимчасово окупованих територій України та здійснено обмеження на імпорتنі операції з постачання нафти, газу, предметів розкоші, вина, морепродуктів, горілки та ікри.	Рішення уряду Нової Зеландії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України

Додатковий пакет санкцій, 11.10.2022 р.	До розширеного санкційного списку ввійшли 14 фізичних та 7 юридичних осіб, а саме: військовослужбовці, оборонні структури, російські дезінформаційні ЗМІ та члени “неонацистських воєнізованих груп, пов’язаних з групою “Вагнера”.	Рішення уряду Нової Зеландії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Швейцарія			
Додатковий пакет санкцій, 12.10.2022 р.	До розширеного списку включено 54 фізичні особи рф і тимчасово окупованих територій України та 7 юридичних осіб.	Рішення уряду Швейцарії	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Канада			
Додатковий пакет санкцій, 18.10.2022 р.	До розширеного списку включено 1 юридичну та 34 фізичні особи, “причетні до поширення російської дезінформації та пропаганди”. До санкційного списку включено телеканал Міністерства оборони росії “Звезда”, актори Сергій Безруков і Володимир Машков, телеведуча Тіна Канделаки та ряд інших відомих діячів.	Рішення уряду Канади	Економічне послаблення росії та примушення її до відмови від агресії проти України
Заходи економічної та політичної підтримки України			
Європейський Союз			
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 04.10.2022 р.	Європейським союзом, в рамках укладеного Меморандуму про взаєморозуміння з Україною щодо надання макрофінансової допомоги, прийнято рішення про виділення 2 млрд. євро допомоги Україні, які будуть спрямовані на фінансування першочергових потреб держбюджету України.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямований на фінансування першочергових потреб України
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 12.10.2022 р.	Європейський інвестиційний банк перерахував нашій країні додаткові 550 млн євро . Кошти будуть направлені на ремонт пошкоджених об’єктів енергетичної інфраструктури.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямований на фінансування першочергових потреб України
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 24.10.2022 р.	Європейським союзом прийнято рішення про виділення додаткових 500 млн. євро бюджетної підтримки України.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямований на фінансування першочергових потреб України
Світовий банк			
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 25.10.2022 р.	Світовий банк через Міжнародний банк реконструкції та розвитку надав 500 млн євро додаткової бюджетної допомоги Україні.	Рішення Світового банку	Наданий пакет спрямований на фінансування першочергових потреб України

Європейський інвестиційний банк			
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 26.10.2022 р.	У рамках 5-го німецько-українського економічного форуму у Берліні, Європейський інвестиційний банк та Програма розвитку ООН (ПРООН) підписали грантову угоду, якою передбачається виділення 2 млрд. доларів додаткової бюджетної допомоги Україні.	Рішення Європейського інвестиційного банку	Пакет спрямований на відновлення закладів охорони здоров'я в Україні
Фінляндія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 05.10.2022 р.	Президент Фінляндії оголосив про надання Україні 9-го пакету військової допомоги. Загальна вартість попередніх пакетів наданої Фінляндією допомоги оцінюється у приблизно 93 млн. євро.	Рішення Уряду Фінляндії	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможності Збройних сил України.
Японія			
Допомога в рамках підтримки України в умовах війни, 18.10.2022 р.	Міністерство енергетики Японії повідомило про надання Україні обладнання для відновлення критичної інфраструктури, яка постраждала в результаті російських обстрілів.	Рішення уряду Японії	Заходи спрямовані на відновлення об'єктів критичної інфраструктури
Чехія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 05.10.2022 р.	Уряд Чехії схвалив виділення нового пакету військової допомоги для України на суму 400 млн. чеських крон (588,9 млн. грн.).	Рішення уряду Чехії	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможностей ЗС України
Допомога в галузі безпеки та оборони, 20.10.2022 р.	Уряд Чехії схвалив виділення нового пакету військової допомоги для України на суму 22 млн. чеських крон (32,3 млн. грн.).	Рішення уряду Чехії	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможностей ЗС України
Контактна група з питань оборони України “Рамштайн-6”, ФРН			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	В рамках зустрічі контактної групи у форматі “Рамштайн-6”, у якій взяли участь представники понад 50 країн членів і союзників НАТО.	Надання ОВТ має на меті підвищити спроможності ЗС України у їх протистоянні з рф	Військова допомога Україні включатиме поставки систем ППО та інші складові протиповітряного захисту України
Військова допомога від країн-учасників контактної групи у форматі “Рамштайн-6”			
Франція			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	Урядом Франції прийнято рішення про передачу Україні додаткової військової техніки.	Озброєння та військова техніка має підвищити спроможності ЗС України у їх протистоянні з країною-агресором	Пакет передбачає передачу: трьох РСЗВ LRU (модернізовані M270), шести САУ Caesar, радары, системи ППО та протиповітряні ракети малої дальності Crotale, для перехоплення повітряних цілей на низькій висоті.

Сполучені Штати Америки			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	США прийнято рішення про передачу Україні додаткової військової допомоги.	Озброєння та військова техніка має підвищити спроможності ЗС України у їх протистоянні з країною-агресором	Пакет передбачає передачу двох систем протиповітряної оборони NASAMS.
Німеччина			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	Урядом Німеччини прийнято рішення про передачу Україні додаткової військової допомоги.	ОВТ має підвищити спроможності ЗС України у їх протистоянні з країною-агресором	Цей пакет передбачає передачу САУ Panzerhaubitze 2000 та реактивних систем залпового вогню MARS II.
Нідерланди			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	Урядом Нідерландів прийнято рішення про надання Україні 15 млн. доларів військової допомоги.	Рішення уряду Нідерландів	Пакет передбачає передачу систем протиповітряної оборони та ракети до них.
Іспанія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 14.10.2022 р.	Урядом Іспанії прийнято рішення про передачу Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Іспанії	Пакет передбачає передачу 4 зенітно-ракетних комплексів Hawk та ракети до них.
Канада			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	Урядом Канади прийнято рішення про надання Україні 47 млн. доларів військової допомоги.	Рішення уряду Канади	Пакет передбачає передачу артилерійських снарядів та інших засобів, спеціальних камер для дронів, послуги супутникового зв'язку та передачу 500 тисяч одиниць зимового військового одягу
Міжнародна конференція з питань відновлення України “Лугано”			
Допомога в рамках програми з відновлення України, 26.10.2022 р.	Учасниками конференції прийнято рішення про щомісячне виділення впродовж 2023 року Україні допомоги у розмірі 3 млрд. євро .	Надання бюджетної фінансової допомоги Уряду України	В ході конференції прийнято рішення щодо розміру щомісячної підтримки Уряду України упродовж 2023 року.
Європейський Союз			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 17.10.2022 р.	ЄС виділив 3,1 млрд. євро військової допомоги Україні та прийняв рішення про запуск військової навчальної місії ЄС для ЗС України.	Рішення Європейського Союзу	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможностей ЗС України

Нідерланди			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 24.10.2022 р.	Урядом Нідерландів прийнято рішення про надання Україні 500 млн. євро військової допомоги.	Рішення уряду Нідерландів	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможностей ЗС України
Військово-технічна допомога Україні			
Сполучені Штати Америки			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 05.10.2022 р.	Адміністрація США оголосила про надання Україні 625 млн. доларів безпекової допомоги.	Рішення Президента США	Пакет передбачає передачу 4 ракетних систем залпового вогню HIMARS та боєприпасів до них, 16 гаубиць калібру 155 мм та 75 тисяч снарядів до них, 500 високоточних артилерійських снарядів, одна тисяча снарядів для дистанційного мінування, 6 гаубиць, 30 тисяч мін для 120-ти міліметрових мінометів, 200 протимінних транспортних засобів MaxxPro, 200 тисяч патронів, обладнання для встановлення перешкод та протипіхотні боєприпаси Claymore
Допомога в галузі безпеки та оборони, 19.10.2022 р.	Адміністрація США оголосило про надання Україні 725 млн. доларів безпекової допомоги.	Рішення Президента США	Пакет допомоги передбачає передачу боєприпасів для РСЗВ HIMARS артилерії та 23 тисячі 155 мм артилерійських снарядів, 5 000 високоточних 155 мм артилерійських снарядів, 5 000 155 мм пострілів дистанційних протимінних систем, 5 000 протитанкових засобів, швидкісних протирадіолокаційних ракет, 200 автомобілів Humvee.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 28.10.2022 р.	Адміністрація США оголосила про надання Україні 275 млн. доларів безпекової допомоги для забезпечення наступальних дій ЗС України.	Рішення Президента США	Новий пакет передбачає передачу артилерійських снарядів для РСЗВ HIMARS.

Іспанія			
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 09.10.2022 р.	Уряд Іспанії оголосив про надання Україні додаткової гуманітарної допомоги.	Рішення уряду Іспанії	Пакет передбачає передачу восьми легких броньованих автомобілів, двох автомобілів “швидкої допомоги” та п’яти тонн медикаментів.
Словаччина			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.10.2022 р.	Урядом Словаччини прийнято рішення про передачу Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Словаччини	Пакет допомоги передбачає передачу двох 155 мм САУ Zuzana-2
Німеччина			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.10.2022 р.	Уряд Німеччини оголосив про надання Україні 11 млн. євро військової допомоги.	Рішення уряду Німеччини	Пакет передбачає передачу 100 000 комплектів зимового одягу, 100 наметів з підігрівом, сотні мобільних електрогенераторів
Допомога в галузі безпеки та оборони, 11.10.2022 р.	Урядом Німеччини оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Німеччини	Пакет передбачає передачу однієї системи ППО IRIS-T SLM
Допомога в галузі безпеки та оборони, 12.10.2022 р.	Уряд Німеччини, за підтримки Данії, Норвегії оголосив про передачу Україні додаткової військової техніки на загальну суму 92 млн. євро .	Рішення уряду Німеччини	Пакет передбачає закупівлю у Словаччини та передачу Україні 16 самохідних артилерійських установок Zuzana, 130 польових обігрівачів і 36 автомобілів швидкої допомоги, 100 тисяч аптек першої допомоги та 405 тисяч сухпайків
Допомога в галузі безпеки та оборони, 15.10.2022 р.	Урядом Німеччини оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Німеччини	Пакет допомоги передбачає передачу 16 броньованих буртоукладальних машин “Biber” та 10 понтонно-мостових машин.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 19.10.2022 р.	Урядом Німеччини оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Німеччини	Пакет допомоги передбачає передачу п’ять ремонтно-евакуаційних машин Begepanzer 2, 167 000 патронів стрілецької зброї, 100 палаток, 183 генератори та зимовий одяг.

Допомога в галузі безпеки та оборони, 26.10.2022 р.	Урядом Німеччини оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Німеччини	Пакет допомоги передбачає передачу чотирьох САУ Panzerhaubitze 2000 та двох реактивних систем залпового вогню MARS II, а також двох надводних дронів, 6 100 артилерійських снарядів калібру 155 мм, 186 000 пострілів до 40 мм гранатометів.
Литва			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.10.2022 р.	Уряд Литви оголосив про надання Україні 2 млн. євро військової допомоги.	Рішення уряду Литви	Пакет допомоги передбачає передачу 25 000 комплектів зимового одягу.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 13.10.2022 р.	Уряд Литви оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Литви	Пакет допомоги передбачає передачу 120 мм мінометів на платформі гусеничних бронетранспортерів M113, бронемашин, тепловізорів, дронів та іншого озброєння.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 27.10.2022 р.	Уряд Литви оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Литви	Пакет допомоги передбачає передачу семи позашляховиків Toyota Land Cruiser 200 та іншу техніку.
Естонія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 04.10.2022 р.	Уряд Естонії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Естонії	Пакет допомоги передбачає передачу повітряних дронів, вилучення при спробі перетину естонсько-російського кордону
Допомога в галузі безпеки та оборони, 13.10.2022 р.	Уряд Естонії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Естонії	Пакет допомоги передбачає передачу зимової форми одягу, спорядження та озброєння
Канада			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 31.10.2022 р.	Уряд Естонії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Канади	Пакет допомоги передбачає передачу 39 броньованих автомобілів
Румунія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 15.10.2022 р.	Уряд Румунії оголосив про надання Україні 400 тисяч. євро військової допомоги.	Рішення уряду Румунії	Заходи підтримки спрямовані на підвищення рівня спроможності Збройних Сил України

Італія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 18.10.2022 р.	Уряд Італії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Італії	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможності ЗС України
Допомога в галузі безпеки та оборони, 30.10.2022 р.	Уряд Італії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Італії	Пакет допомоги передбачає передачу двох РСЗВ М70, шести 155 мм САУ Panzerhaubitze 2000, 30 одиниць 155 мм самохідних гаубиць M109L та десяти бронетранспортерів M113
Об'єднані Арабські Емірати			
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 22.10.2022 р.	Уряд ОАЕ оголосив про надання Україні 100 млн. доларів гуманітарної допомоги.	Рішення уряду ОАЕ	Пакет допомоги дозволить покращити стан цивільного населення.
Франція			
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 22.10.2022 р.	Уряд Франції оголосив про надання Україні 3 млн. євро гуманітарної допомоги.	Рішення уряду Франції	Пакет допомоги передбачає передачу сім пожежних машин, шість спеціалізованих автомобілів, мобільний медичний пункт, сім причепів із човнами, 70 тонн рятувального обладнання
Австралія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 27.10.2022 р.	Уряд Австралії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Австралії	Пакет допомоги передбачає передачу 30 бронетранспортерів Bushmaster PMV та участь 70 військових інструкторів до процесу підготовки українських військовослужбовців.
Швеція			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 28.10.2022 р.	Уряд Швеції оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Швеція	Пакет допомоги передбачає передачу 12 самохідних артилерійських установок Archer.
Словенія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 30.10.2022 р.	Уряд Словенії оголосив про надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Словенії	Пакет допомоги передбачає передачу 28 танків М-55С (модернізовані Т-55)

Проектні заходи, що передбачають надання воєнної допомоги			
Міжнародний валютний фонд			
Допомога в рамках підтримки України в умовах війни, 04.10.2022 р.	Рада виконавчих директорів МВФ затвердила розширення інструментів антикризового фінансування у межах інструменту Rapid Financing Instrument (RFI) та планує розглянути запит України на 1,3 мільярдів доларів додаткового екстреного фінансування.	Рішення Ради директорів МВФ	Пакет допомоги спрямований на фінансування першочергових потреб України
Франція			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 05.10.2022 р.	Уряд Франції розглядає можливість передачі Україні 20 броневих автомобілів Bastion.	Рішення уряду Франції	Зазначену техніку планується передати протягом місяця.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 07.10.2022 р.	Уряд Франції розглядає можливість передачі Україні 12 гаубиць Caesar.	Рішення уряду Франції	Зазначену техніку планується передати протягом місяця.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 13.10.2022 р.	В рамках двосторонньої домовленості між президентами Франції та України прийнято рішення щодо створення спеціального фонду з бюджетом в 100 млн євро для підтримки України.	Рішення уряду Франції	Кошти фонду буде направлено на закупівлю озброєння та військової техніки для ЗС України.
Німеччина			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.10.2022 р.	Уряд Німеччини розглядає можливість надання Україні додаткової військової допомоги.	Рішення Уряду Німеччини	Німеччина розглядає передачу Україні чотирьох систем ППО IRIS-T дві РСЗВ MARS II та 100 танків із Греції та Словаччини
Допомога в галузі безпеки та оборони, 19.10.2022 р.	Уряд Німеччини розглядає можливість надання до кінця 2022 року Україні додаткової військової допомоги.	Заява міністра оборони Німеччини	Німеччина планує передати п'ять інженерних машин розгородження Pionierpanzer Dachs, 35 вантажівок та чотири тисячі спальних мішків. Додатково до кінця 2022 року передати: броньовані евакуаційні машини, броньовані машини Dingo, мостоукладні танки, гаубиці PzH 2000, РСЗВ та антидронні системи.
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 25.10.2022 р.	Уряд Німеччини розглядає можливість передачі Україні 20 млн. євро , які будуть направлені на ремонт пошкоджених об'єктів енергетичної інфраструктури та підтримки стабільності української електромережі.	Рішення уряду Німеччини	Наданий пакет спрямований на закупівлю резервного обладнання для допомоги у ліквідації наслідків російських атак на критичну інфраструктуру.

Допомога в галузі безпеки та оборони, 09.10.2022 р.	Німецький оборонний концерн Rheinmetall планує протягом 2023 року закупити та поставити Україні сучасний польовий госпіталь вартістю 9 млн євро.	Рішення оборонного концерну Rheinmetall	Мобільний шпиталь дозволить підвищити рівень наданих медичних послуг для військовослужбовців Збройних Сил України.
Європейський Союз			
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 09.10.2022 р.	Європейський Союз розглядає можливість збільшити до 10-12 млрд. євро макрофінансову допомогу для поставок зброї Україні та розширити військову допомогу з перспективою до 2027 року.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямовано на фінансування першочергових потреб України та сприятиме фінансовій стійкості країни.
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 12.10.2022 р.	Європейський Союз передбачає надати Україні 2 млрд. євро у якості макрофінансової допомоги, після вилучення з коштів, отриманих від розміщення облігацій.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямовано на фінансування першочергових потреб України та сприятиме фінансовій стійкості країни.
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 24.10.2022 р.	Європейський Союз передбачає надати Україні додаткових 100 млн євро бюджетної підтримки України.	Рішення Європейського Союзу	Пакет спрямований на відбудову шкіл України
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 25.10.2022 р.	Європейський Союз передбачає надати Україні у 2023 році 18 млрд. євро допомоги на швидку ліквідацію наслідків повномасштабного вторгнення рф.	Рішення Європейського Союзу	Наданий пакет спрямовано на фінансування першочергових потреб України.
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 25.10.2022 р.	Європейський Союз передбачає надати Україні 1 млрд. євро , які будуть направлені на ремонт пошкоджених об'єктів енергетичної інфраструктури та відновлення енергопостачання.	Рішення Європейського Союзу	Пакет направляється на забезпечення ремонту обладнання енергетичної інфраструктури.
Допомога в рамках підтримки українських біженців, 31.10.2022 р.	Єврокомісія виділила 100 млн. євро додаткової допомоги для країн-членів, що приймають у себе найбільшу кількість біженців з України. Рішення прийнято після глобальної благодійної акції Stand Up For Ukraine від 9 квітня, відповідно до якої виділялось 400 млн. євро на підтримку біженців з України.	Рішення Європейського Союзу	Виділені кошти мають підвищити спроможність країн-членів інтегрувати у соціальне життя українських громадян, включаючи найбільш уразливі верстви населення.
Сполучені Штати Америки			
Допомога в рамках бюджетної підтримки України, 12.10.2022 р.	Державний департамент США отримав узгоджене рішення Конгресу на виділення Україні додаткових 4,5 млрд. доларів прямої бюджетної підтримки у вигляді гранту.	Рішення Президента США	Кошти будуть спрямовані на фінансування першочергових потреб України.

Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 14.10.2022 р.	Адміністрація США оголосила про виділення Україні 55 млн. доларів із фондів USAID на ремонт та підтримання роботи інфраструктури теплопостачання в Україні.	Рішення Адміністрації США	Кошти забезпечать проведення ремонтних робіт на об'єктах енергетичної інфраструктури України.
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 22.10.2022 р.	Адміністрація США оголосила про виділення Україні 217 млн. доларів із фондів USAID на надання гуманітарної допомоги.	Рішення Адміністрації США	Кошти забезпечать проведення робіт з ремонтну об'єктів енергетичної інфраструктури України та надання допомоги населенню у питаннях підготовки до зими.
Допомога в галузі безпеки та оборони, 28.10.2022 р.	Державний департамент США оголосив про надання додаткової військової допомоги Україні.	Рішення Президента США	Пакет допомоги передбачає передачу системи ППО NASAMS
Чехія			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 20.10.2022 р.	Уряд Чехії схвалив виділення нового пакету військової допомоги для України на суму 22 млн. чеських крон (32,3 млн. грн.) додаткової військової допомоги.	Рішення уряду Чехії	Кошти будуть спрямовані на підвищення рівня спроможності Збройних сил України
Об'єднані Арабські Емірати			
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 22.10.2022 р.	Уряд ОАЕ оголосив про надання Україні 400 млн. доларів додаткової гуманітарної допомоги.	Рішення уряду ОАЕ	Пакет допомоги буде направлено на покращення стану цивільного населення.
Польща			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 26.10.2022 р.	Міністерство оборони Польщі планує передати Україні додаткового озброєння та військової техніки.	Рішення Уряду Польщі	Рішенням передбачається постачання бойових танків PT-91 Twardy
Канада			
Допомога в галузі гуманітарної допомоги, 28.10.2022 р.	Уряд Канади прийняло рішення про надання Україні 100 млн. доларів додаткової гуманітарної допомоги.	Рішення Уряду Канади	Пакет допомоги буде направлено на втілення низки ініціатив з підготовки України до зими
Литва			
Допомога в галузі безпеки та оборони, 30.10.2022 р.	Міністерство оборони Литви, в рамках військової підтримки, планує відремонтувати 12 гаубиць PzH 2000 Збройних Сил України.	Рішення Уряду Литви	Заходи спрямовані на підвищення рівня спроможності Збройних Сил України

РІШЕННЯ
керівництва України, направлені на підтримання функціонування держави
в умовах воєнного стану

Назва документу	Зміст воєнно-політичного рішення	Очікуваний результат виконання воєнно-політичного рішення
Рішення Президента України		
Указ Президента України від 19 жовтня 2022 року № 726/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 жовтня 2022 року “Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Указом Президента вносяться зміни до списку осіб, на яких пропонується застосувати персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) до фізичної та юридичної осіб введені на термін до десяти років.	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних (юридичних) осіб призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно невідомим тягарем і призведе до їх припинення
Указ Президента України від 19 жовтня 2022 року № 727/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 жовтня 2022 року “Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Указом Президента вносять зміни до порядку проходження служби особами офіцерського складу юридичної, медичної та капеланської служб, які мають відповідну освіту та займають відповідну штатну посаду.	Встановлені зміни до порядку проходження служби, порядку прийняття та звільнення зі служби осіб офіцерського складу капеланської служби унормує зазначені питання.
Указ Президента України від 25 жовтня 2022 року № 736/2022 “Про зміни у складі Ради національної безпеки і оборони України”	Указом Президента вносяться зміни до персонального складу РНБО України у зв’язку з призначенням Головою Національного банку України Пишного Андрія Григоровича.	
Указ Президента України від 28 жовтня 2022 року № 742/2022 “Про присвоєння почесної відзнаки «Місто-рятівник» місту Прага (Чеська Республіка)”	За виявлені гуманізм, милосердя і солідарність з Українським народом, всебічну допомогу громадянам України, які вимушено залишили Батьківщину внаслідок збройної агресії росії проти України столиці Чехії м Празі присвоєна Указом Президента України почесна відзнака “Місто-рятівник”.	Присвоєння почесної відзнаки “Місто-рятівник” служитиме ознакою вдячності українського народу за надану підтримку та солідарність Чеського народу у скрутні часи випробувань викликаних російською агресією проти України.

Законодавчі ініціативи Верховної Ради України		
Постанова Верховної Ради України від 6 жовтня 2022 року № 2632-IX “Про Заяву Верховної Ради України у зв’язку із злочинними рішеннями керівництва рф щодо спроби анексії тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України”	Верховна Рада України засудила рішення президента росії щодо спроби анексії українських територій та доручила Голові Верховної Ради України забезпечити невідкладне направлення тексту Заяви до Організації Об’єднаних Націй, урядів і парламентів іноземних держав.	Зусилля Верховної Ради України мають на меті донести до Організації Об’єднаних Націй, урядів і парламентів іноземних держав інформацію щодо реакції України на спроби анексії українських територій.
Закон України від 7 жовтня 2022 року № 2664-IX “Про внесення зміни до статті 1 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо взяття жінок на військовий облік військовозобов’язаних”	Верховною Радою України внесені зміни до статті 1 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, що передбачає порядок взяття жінок на військовий облік військовозобов’язаних.	Внесені зміни визначають порядок та умови поставки жінок на військовий облік військовозобов’язаних.
Постанова Верховної Ради України від 7 жовтня 2022 року № 2663-IX “Про Звернення Верховної Ради України до ООН, Європейського Парламенту, ПАРЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів іноземних держав стосовно створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України”	Верховна Рада України схвалила звернення та доручила Голові Верховної Ради України забезпечити невідкладне направлення тексту Заяви щодо створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України до Організації Об’єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, урядів та парламентів іноземних держав.	Зусилля Верховної Ради України мають на меті донести до ООН, Європейського Парламенту, ПАРЄ, ПА ОБСЄ, ПА НАТО, урядів та парламентів іноземних держав пропозицію України щодо створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України.
Закон України від 18 жовтня 2022 року № 2674-IX “Про приєднання України до Конвенції про екстрадицію”	Законом передбачено зобов’язання України видавати будь-якій запитуючій Державі осіб, які можуть перебувати на її території і які є обвинуваченими або засудженими.	Україна бере на себе зобов’язання, відповідно до Конвенції про екстрадицію, видавати будь-якій запитуючій Державі осіб, які можуть перебувати на її території та є обвинуваченими або засудженими.
Постанова Верховної Ради України від 18 жовтня 2022 року № 2672-IX “Про Заяву Верховної Ради України про засудження збройної агресії рф проти Чеченської Республіки Ічкерія, окупації її території та злочину геноциду Чеченського народу”	Постановою схвалено Заяву про засудження збройної агресії російської федерації проти Чеченської Республіки Ічкерія, окупації її території та злочину геноциду Чеченського народу.	
		Верховна Рада України заявляє про невизнання окупації російською федерацією території Чеченської Республіки Ічкерія і вважає існуючий режим окупаційним та нелегітимним.

Постанова Верховної Ради України від 20 жовтня 2022 року № 2692-IX “Про Заяву Верховної Ради України щодо засудження підтримки Ісламською Республікою Іран збройної агресії РФ проти України”	Постановою схвалено Заяву Верховної Ради України щодо засудження підтримки Ісламською Республікою Іран збройної агресії російської федерації проти України.	Рішення Ісламської Республіки Іран щодо постачання зброї росії зумовлюють до відповідальності Ісламської Республіки Іран за наслідки збройної агресії російської федерації проти України.
Акти Кабінету Міністрів України		
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 жовтня 2022 р. № 878-р “Про подання до Верховної Ради України проекту Закону України “Про припинення дії Угоди між Урядом України і Урядом РБ про уникнення подвійного оподаткування та запобігання ухиленню від сплати податків стосовно податків на доходи і майно”	Внесені зміни направлені на припинення дії Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про уникнення подвійного оподаткування та запобігання ухиленню від сплати податків стосовно податків на доходи і майно укладеної 24 грудня 1993 р. в м. Ашгабаті та ратифікованої Законом України від 20 грудня 1994 р. № 306/94-ВР.	Внесені зміни дозволять забезпечити уникнення від подвійного оподаткування та запобігання ухиленню від сплати податків стосовно податків на доходи і майно.
Постанова Кабінету Міністрів України від 04 жовтня 2022 р. № 1148 “Про внесення зміни до Правил перетинання державного кордону громадянами України”	Постановою вносяться зміни до Правил перетину державного кордону авіаційного персоналу, які є державними інспекторами з авіаційного нагляду або особами, уповноваженими на проведення перевірок Державіаслужби, та працівниками Державного авіаційного підприємства “Україна”, якщо вони прямують до місця роботи (виконання службових обов’язків) за кордон.	Внесені зміни дозволять забезпечити безперешкодний перетин кордону зазначеними особами та їх участь у заходах за межами України.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 2022 р. № 880-р “Деякі питання діяльності акціонерного товариства “Українська залізниця” в умовах воєнного стану”	Розпорядженням передбачається, здійснення АТ “Укрзалізниця” заходів із задоволення потреб населення деокупованих територій Херсонської області в осінньо- зимовий період в умовах воєнного стану альтернативними джерелами обігріву.	Заходи, передбачені розпорядженням Кабінету Міністрів України направлені на задоволення потреб населення деокупованих територій Херсонської області в осінньо- зимовий період.
Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 1140 “Деякі питання спрямування коштів державного бюджету у 2022 році для здійснення заходів з мобілізаційної підготовки галузей національної економіки”	Постановою передбачається скоротити видатки, передбачені Господарсько-фінансовому департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів на 2022 рік у загальному фонді державного бюджету.	Внесені зміни дозволять скоротити видатки, передбачені Господарсько-фінансовому департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів на 2022 рік у загальному фонді державного бюджету.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 897-р “Про підписання Угоди між Урядом України та Урядом Французької Республіки щодо гранту Франції у сфері оборони та безпеки”	Розпорядженням передбачається схвалити проект Угоди між Урядом України та Урядом Французької Республіки щодо гранту Франції у сфері оборони та безпеки.	Заходи, передбачені розпорядженням направлені на отримання гранту від Уряду Французької Республіки.
Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1153 “Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам АТО/ООС на придбання житла”	Внесеними змінами передбачено порядок використання коштів державного бюджету для придбання житла окремими категоріями пільгового населення.	Внесені зміни дозволять унормувати деякі питання з використання коштів державного бюджету для придбання житла окремими категоріями пільгового населення.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 937-р “Про внесення пропозицій щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”	Розпорядженням схвалено пропозиції щодо внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) на розгляд Ради національної безпеки і оборони України	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних (юридичних) осіб призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно невідомим тягарем і призведе до їх припинення.
Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022 р. № 1175 “Деякі питання подання інформації у сфері захисту критичної інфраструктури”	Постановою визначається форма річного звіту про виконання секторальним органом та оператором критичної інфраструктури повноважень, визначених Законом України “Про критичну інфраструктуру”.	Зазначені заходи дозволять упорядкувати норми звітності для секторальних органів та операторів критичної інфраструктури передбачених повноважень.
Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022 р. № 1176 “Про утворення Координаційного центру забезпечення сил безпеки і оборони України”	Постановою визначено порядок утворення Координаційного центру забезпечення сил безпеки і оборони України та затверджено положення про координаційний центр.	Створення Координаційного центру дозволить досягти узгодження дій державних органів, установ та організацій з питань забезпечення сил безпеки і оборони України.
Постанова Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2022 р. № 1182 “Про припинення дії Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про співробітництво в галузі молодіжної політики”	У зв’язку з докорінною зміною обставин Кабінетом Міністрів України визначено провести заходи з Денонсування (припинення) дії Угоди між Урядом України і урядом білорусі про співробітництво в галузі молодіжної політики.	Постанова припиняє дію Угоди між Урядом України і урядом білорусі про співробітництво в галузі молодіжної політики.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2022 р. № 918-р “Про внесення пропозицій щодо застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) щодо публічних та оборонних закупівель до російської федерації та республіки білорусь”	Розпорядженням схвалено внесення пропозиції щодо застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) щодо публічних та оборонних закупівель до російської федерації та республіки білорусь.	Застосування обмежувальних заходів (санкцій) щодо публічних та оборонних закупівель до російської федерації та республіки білорус призведе до створення умов за яких, ведення бойових дій для країни-агресора буде економічно невідомим тягарем і призведе до їх припинення.
Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 р. № 1212 “Про внесення зміни до Правил перетинання державного кордону громадянами України”	Постановою вносяться зміни до Правил перетину державного кордону в частині змін до переліку підтверджуючих документів, при перетині кордону, які носять дублюючий характер.	Внесені зміни дозволять уникнути дублювання дозвільних документів при перетині кордону певним категоріям населення України.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 р. № 954-р “Про схвалення проекту Меморандуму про порозуміння між Урядом України і Міжнародною фінансовою корпорацією”	Схвалити Меморандум про порозуміння між Урядом України і Міжнародною фінансовою корпорацією.	Схвалення Меморандуму дозволить розширити можливості щодо фінансового співробітництва між Урядом України і Міжнародною фінансовою корпорацією.
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2022 р. № 79-р “Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Меморандуму про домовленість між Урядом України та Організацією НАТО із зв'язку та інформації стосовно співробітництва з питань консультацій, управління, зв'язку, розвідки, спостереження та рекогносцировки в рамках програми НАТО “Партнерство заради миру”	Розпорядженням передбачається подання на ратифікацію Верховною Радою України Меморандуму про домовленість між Урядом України та Організацією НАТО.	Ратифікація Меморандуму дозволить досягти узгодження позицій між Урядом України та Організацією НАТО в рамках програми НАТО “Партнерство заради миру”

ОГЛЯД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ РФ

За досвідом відсічі широкомасштабного вторгнення рф на територію України, невід’ємною складовою організації та ведення бойових дій стало масоване застосування протиборчими сторонами безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА).

Тенденція масованого використання безпілотних літальних апаратів в ході бойового застосування військ (сил) визначалась їх сучасними технологічними можливостями та бойовими спроможностями щодо ведення безперервної сигнатурної розвідки, корегування вогню артилерії в масштабі реального часу, нанесенні високоточного вогневого ураження об’єктам противника ударними БпЛА та баражуючими боєприпасами – “камікадзе”, забезпечення інших спеціальних заходів (ведення РЕБ, використання у якості ретрансляторів зв’язку, доставки вантажів, тощо).

Вагомою рисою такого роботизованого типу озброєння стало поєднання широкого спектру завдань, що ним виконувались з високою результативністю застосування за критерієм “ефективність-вартість” – без ризику втрати екіпажу пілотованого літального апарату.

Від початкового етапу широкомасштабного вторгнення до кінця жовтня 2022 року на застосуванні Сил оборони України та військових формувань рф знаходились БпЛА з широким спектром характеристик, що в свою чергу істотно вплинуло на хід ведення бойових дій та призвело до змін в тактиці застосування підрозділів, в залежності від можливостей таких БпЛА і сфер їх застосування.

Під час збройного протистояння використовувались два основних типи БпЛА, що працюють за:

“літаковою” аеродинамічною схемою (мають більший розмір, літають на довші відстані, мають триваліший час роботи у повітрі та збільшене корисне навантаження);

“вертолітною” аеродинамічною схемою (компактні, маневрені, мають менші фізичні розміри та злітну масу, можуть перебувати у режимі “зависання” над об’єктом, здійснювати вертикальний зліт і посадку на обмеженій ділянці).

Довідково: понятійне найменування безпілотних літальних апаратів може мати іншу назву більш загального використання – “дрон”, що означає будь який мобільний роботизований апарат, заздалегідь запрограмований для виконання завдань у конкретних видах простору – повітрі, суші, воді.

У Збройних Силах України “Правилами виконання польотів БпЛАК державної авіації, затверджених наказом Міністерства оборони України від 08.12.2016 № 661” введена класифікація БпЛА (Таблиця 1), яка враховує вимоги нормативних документів НАТО – AJP-3.3, AJP-3.3.7 (STANAG 4670).

Зведена класифікація БпЛА ЗС України за основними ознаками

Клас	Рівень застосування	Операційний радіус	Категорія БпЛА держав – членів НАТО
І клас (легкі) < 150 кг	мікро (тактичні) <i>взвод, відділення</i> злітна маса < 2 кг	до 5 км (зона прямої видимості), на висоті до 60 м	micro
	міні (тактичні поля бою) <i>рота, взвод, відділення</i> $2 \text{ кг} \leq \text{злітна маса} \leq 15 \text{ кг}$	більше 5 км (зона прямої видимості), на висоті до 900 м	mini
	Малі (тактичні) <i>батальйон</i> злітна маса > 15 кг	більше 25 км (зона прямої видимості), на висоті до 1500 м	small
II клас (середні) 150–600 кг	тактичні (оперативно-тактичні) <i>бригада</i>	більше 50 км (зона прямої видимості), на висоті до 5500 м	tactical
III клас (важкі) > 600 кг	оперативні <i>оперативна група</i>	більше 200 км (поза зоною прямої видимості), на висоті до 13700 м	MALE (medium altitude long endurance: середньої висоти, довгої тривалості)
	стратегічні <i>ТВД</i>	більше 200 км (поза зоною прямої видимості), на висоті до 19800 м	HALE (high altitude long endurance: великої висоти, довгої тривалості)

***Примітка:** БпЛА I-го та II-го класів запускаються з руки, за допомогою катapultи чи мобільних пускових пристроїв або використовують злітно-посадкові смуги/майданчики; БпЛА III-го класу потребують злітно-посадкові смуги зі штучним покриттям.

Особливості класифікації БпЛА, які знаходяться на застосуванні у військових формуваннях рф визначені системою ознак щодо їх призначення, масо-габаритних характеристик, швидкості та дальності польоту, рівня покладених завдань, способів управління виробами. До загальної класифікації БпЛА прийнятій в рф, згідно з визначеними ознаками, яка поєднує західноєвропейський та російські підходи (Таблиця 2) покладено значення злітної ваги, радіуса дії, практичної стелі та тривалості польоту.

ТТХ БпЛА зс рф різних класів

Характеристика	Клас БпЛА		
	легкі	середні	важкі
Злітна маса, кг	5-100	100-300	300-1500
Дальність дії, км	10-70	70-250	250-1000
Швидкість польоту БпЛА до зони розвідки, км/год	120-140	210-220	200-210
Тривалість польоту БпЛА, год	2-3	5-6	19-21
Дальність виявлення цілі, км	5-9	18-32	11-18
Дальність розпізнавання цілі, км	5-9	6-17	7-9
Площа розвідки за 1 год. польоту, кв.км	35	50	50
Швидкість польоту під час ведення повітряної розвідки, км/год	80-90	110-120	130-140
Віддалення зони розвідки від позиції БпЛА, км	5-6	25-30	60-70
Розміри зони розвідки, яка призначається одному БпЛА, км	(5-6) × (4-5)	(8-10) × (10-12)	(10-12) × (24-25)
Прогнозована кількість об'єктів у зоні розвідки, од.	6-12	5-7	20-24
Ширина смуги огляду БпЛА, м	500	750	950

**Примітка:* за даними порталу GEOSCAN (рос. мова – “Российская универсальная классификация”).

За досвідом ведення бойових дій з урахуванням відповідних класифікаційних вимог (Таблиці 1–2) до безпілотних літальних апаратів, весь наявний парк зразків БпЛА протиборчих сторін розподілявся за класами та рівнями їх застосування (Таблиці 3–6).

Класифікація БпЛА Сил оборони України

3.1. БпЛА отримані в рамках міжнародної матеріально-технічної допомоги

Тип	Клас	Призначення	Назва	Кількість
БпЛА забезпечення	I тактичний мікро	Розвідувальний	Aeryon SkyRanger R60, “Black Hornet”	(2 муні)
	I тактичний міні	Розвідувальний	Parrot ANAFI, Bayraktar “Mini UAV”, Autel Robotics “EVO 2”, “Vector”, “Heidrun”, RQ “Raven 11”, RQ-20 “Puma”, DJI “Mavic 2”	(8 мунів)
	I тактичний малі	Розвідувальний	Quantix “Recon UAS”, DJI “Mavic 3”, “FlyEye”	(3 муні)
	II оперативно-тактичний	Розвідувальний	“Scan Eagle”, “H10 Poseidon VTOL”, “H6 Poseidon VTOL”, “EOS C VTOL”	(4 муні)
Ударні БпЛА	I тактичний малі	Багатоцільовий, ударний	“Revolver 860”, DJI “Matrice 300 RTK”	(2 муні)
	II тактичний	Ударний	Malloy Aero T150, “Bivoj”	(2 муні)
	III оперативний	Багатоцільовий, ударний	Bayraktar TB2	(1 муні)
Камікадзе (КЕ)	I тактичний міні	Ударний-камікадзе	DefendTex D40, “Switchblade 300”, “Warmate”	(3 муні)
	I тактичний малі		“Phoenix Ghost”	(1 муні)
	II тактичний	Ударний-камікадзе	“Switchblade 600”	(1 муні)

3.2. БпЛА вітчизняного виробництва

Тип	Клас	Призначення	Назва	Кількість
БпЛА забезпечення	I тактичний міні	Розвідувальний	“Sparrow”, “Сокіл-2”, “Берегиня”	(3 типи)
	I тактичний малі	Розвідувальний	АСУ-1 “Валькірія”, “Фурія”, “SKIF”	(3 типи)
	II тактичний	Розвідувальний	“Spectator M1”, “Лелека-100”, PD-1, “Shark”, М-10 “Око”	(5 типів)
	II оперативно-тактичний	Розвідувальний	“Raybird-3”	(1 тип)
Ударні БпЛА	I тактичний малі	Багатоцільовий, ударний	“Кажан”, “Punisher”	(2 типи)
	II оперативно-тактичний	Багатоцільовий, ударний	PD-2, АН-БК-1 “Горлиця”	(2 тип)
КЕ	I тактичний малі	Ударний-камікадзе	ST-35 “Грім”, RAM II UAS	(2 типи)

Таблиця 4

БпЛА радянського виробництва

Тип	Клас	Призначення	Назва	Кількість
БпЛА забезп.	II оперативно-тактичний	Розвідувальний (1 тип)	Ту-243 “Рейс-Д”, Ту-143 “Рейс”	(1 тип)
	III оперативний	Розвідувальний (1 тип)	Ту-141 “Стриж”	(1 тип)

Таблиця 5

Класифікація БпЛА військових формувань рф

5.1. БпЛА виробництва рф

Тип	Клас	Призначення	Назва	Кількість
БпЛА забезпечення	I тактичний міні	Розвідувальний	“Элерон-10”, “Элерон-3”, “Груша”, “Гранат-1”, “Гранат-2”, “Застава”, ZALA 421-16EM, ZALA 421-04, ZALA 421-08	(9 типів)
	I тактичний малі	Розвідувальний	“Типчак-07”, “Орлан-3М”, “Ласточка-М” “Тахион”, “Гранат-3”, Supercam S150, E95M – повітряна мішень	(7 типів)
	II тактичний	Розвідувальний	Supercam S450, “Гранат-4”, “Типчак-05” Supercam S350, “Гриффон-12”,	(5 типів)
	II оперативно-тактичний	Розвідувальний	“Корсар”, “Орлан-30”, “Орлан-10”, “Типчак-08”, ZALA 421-16E5, ZALA 421-20, “Мерлин-ВР”, “Орлан-50”	(8 типів)
	III оперативний	Розвідувальний	“Дозор-100”	(1 тип)
Ударні БпЛА	I тактичний міні	Багатоцільовий, ударний	ZALA 421-22	(1 тип)
	II тактичний	Багатоцільовий, ударний	Горизонт Эйр S-100	(1 тип)
	II оперативно-тактичний	Багатоцільовий, ударний	“Форпост”	(1 тип)
	III оперативний	Багатоцільовий, ударний	“Альтаир”, “Орион”	(2 типи)
КЕ	I тактичний малі	Ударний-камікадзе	“Ланцет-3”, “Ланцет-1”, “Куб-БЛА”	(3 типи)

5.2. БпЛА закордонного виробництва

Тип	Клас	Призначення	Назва	Кількість
Ударні БпЛА	II тактичний	Багатоцільовий, ударний	УБАК-70 “Ловчий”	(1 тип)
	II оперативно-тактичний	Багатоцільовий, ударний	“Mohajer-6”	(1 тип)
	III оперативний	Багатоцільовий, ударний	“Shahed-129”	(1 тип)
КЕ	I тактичний міні	Ударний-камікадзе	УБАК-25 “Чекан”	(1 тип)
	II оперативно-тактичний	Ударний-камікадзе	“Shahed-136” (“Герань-2”), “Shahed-131” (“Герань-1”)	(2 типи)

Таблиця 6

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ НАЯВНИХ КЛАСІВ БПЛА НА ЗАСТОСУВАННІ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ РФ

БпЛА на застосуванні Сил оборони України			БпЛА на застосуванні військових формувань рф		
I клас	II клас	III клас	I клас	II клас	III клас
Тактичні: – 29 мікро – 2 міні – 14 малі – 13	Тактичні – 8 Оперативно-тактичні – 8	Оперативні – 2 Стратегічні – 0	Тактичні: – 21 мікро – 0 міні – 11 малі – 10	Тактичні – 7 Оперативно-тактичні – 14	Оперативні – 5 Стратегічні – 0

За період відсічі широкомасштабного вторгнення військ рф на територію України можливо узагальнити та систематизувати основні ТТХ всіх типів безпілотних літальних апаратів (Таблиці 7-9) на застосуванні Сил оборони України та військових формувань рф власного виробництва, а також апаратів отриманих Україною в рамках міжнародної технічної допомоги та закуплених агресором у закордонних постачальників (Іран, Китай) відповідно.

Співвідношення отриманих Україною різноманітних типів БпЛА в рамках матеріально-технічної допомоги від країн-партнерів (27 найменувань) до всього наявного парку типів БпЛА у Силах оборони України, з урахуванням кількості типів безпілотних апаратів вітчизняного виробництва (18 найменувань) – складає біля 60%, що на відміну від співвідношення придбаних ворогом типів БпЛА за кордоном (6 найменувань) до типів літальних апаратів російського виробництва (38 найменувань) складає 14%. Це свідчить про суттєву перевагу виробничих потужностей російського військово-промислового комплексу перед українськими аналогічними профільними підприємствами у період підготовки до збройної агресії проти України щодо розробки і постачання користувачам безпілотних літальних апаратів власного виробництва.

БЕЗПІЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

1. Безпілотні літальні апарати отримані в рамках міжнародної матеріально-технічної допомоги

1.1. БпЛА забезпечення (розвідувальні)

“ScanEagle” (перший політ – 2002 р.)

(США)

Радіус дії	990 км
Час польоту	18 год
Маса (МЗМ)	26,5 кг
Швидкість	до 148 км/год
Стеля	6 км
Розмах крила	3,1 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	5 кг

“H6 Poseidon VTOL” (перший політ – 2021 р.)

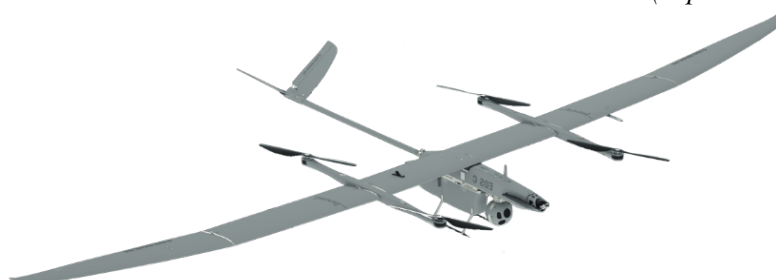
(Кіпр)

Радіус дії	425 км
Час польоту	7 год
Маса (МЗМ)	100 кг
Швидкість	до 150 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ і електричні
Маса корисного навантаження	25 кг

“EOS C VTOL” (перший політ – 2020 р.)

(Естонія)

Радіус дії	90 км
Час польоту	3 год
Маса (МЗМ)	14,2
Швидкість	до 107 км/год
Стеля	4,5 км
Розмах крила	5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса корисного навантаження	1 кг

“H10 Poseidon VTOL” (перший політ – 2021 р.)

(Кіпр)

Радіус дії	75 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	22 кг
Швидкість	до 100 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	3,5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса корисного навантаження	3 кг

“FlyEye” (перший політ – 2010 р.)

(Польща)

Радіус дії	50 км
Час польоту	3 год
Маса (МЗМ)	12 кг
Швидкість	160 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	3,9 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

Quantix “Recon UAS” (перший політ – дані відсутні)

(США)

Радіус дії	40 км
Час польоту	45 хв
Маса (МЗМ)	5 кг
Швидкість	до 70 км/год
Стеля	2,1 км
Розмах крила	1 м
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

DJI “Mavic 3” (перший політ – 2021 р.)

(КНР)

Радіус дії	30 км
Час польоту	46 хв
Маса (МЗМ)	895 г
Швидкість	до 68 км/год
Стеля	6 км
Діаметр	38 см
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

“Vector” (перший політ – дані відсутні)

(Німеччина)

Радіус дії	25 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	7,4 кг
Швидкість	80 км/год
Стеля	дані відсутні
Розмах крил	2,8 м
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	Електричний

“Heidrun” (перший політ – дані відсутні)

(Данія)

Радіус дії	20 км
Час польоту	до 2,5 год
Маса (МЗМ)	2,4 кг
Швидкість	72 км/год
Стеля	3,5 км
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

DJI “Mavic 2” (перший політ – 2020 р.)

(КНР)

Радіус дії	18 км
Час польоту	31 хв
Маса (МЗМ)	0,9 кг
Швидкість	до 72 км/год
Стеля	6 км
Діаметр	35 см
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

RQ-20 “Puma” (перший політ – 2007 р.)

(США)

Радіус дії	15 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	1,7 кг
Швидкість	до 83 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	2,8 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

RQ “Raven 11” (перший політ – 2002 р.)

(США)

Радіус дії	10 км
Час польоту	до 1 год
Маса (МЗМ)	1,7 кг
Швидкість	до 95 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	1,5 м
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

Bayraktar “Mini UAV” (перший політ – 2006 р.) (Туреччина)

Радіус дії	10 км
Час польоту	1 год
Маса (МЗМ)	3,5 кг
Швидкість	70 км/год
Стеля	1 км
Розмах крила	1,6 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

Autel Robotics “EVO 2” (перший політ – дані відсутні)

(США)

Радіус дії	9 км
Час польоту	40 хв
Маса (МЗМ)	1,1 кг
Швидкість	до 72 км/год
Стеля	дані відсутні
Діаметр	дані відсутні
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

Aeryon SkyRanger R60 (перший політ – 2013 р.)

(Канада)

Радіус дії	5 км
Час польоту	50 хв
Маса (МЗМ)	4,2 кг
Швидкість	до 50 км/год
Стеля	5 км
Діаметр	60 см
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

Parrot ANAFI (перший політ – 2018 р.)

(США)

Радіус дії	4 км
Час польоту	32 хв
Маса (МЗМ)	0,5 кг
Швидкість	53 км/год
Стеля	6 км
Діаметр	37 см
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

“Black Hornet” (перший політ – 2012 р.)

(Норвегія)

Радіус дії	1 км
Час польоту	25 хв
Маса (МЗМ)	16 г
Швидкість	21 км/год
Стеля	дані відсутні
Розмах ротора	12 см
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

1.2. Ударні БПЛА

Bayraktar TB2 (перший політ – 2014 р.)

(Туреччина)

Радіус дії	до 300 км
Час польоту	27 год
Маса (МЗМ)	650 кг
Швидкість	до 222 км/год
Стеля	8,2 км
Розмах крила	12 м
Розрахунок	3 особи
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	до 95 кг

Malloy Aeronautics T150 (перший політ – дані відсутні) (Велика Британія)

Радіус дії	70 км
Час польоту	36 хв
Маса (МЗМ)	дані відсутні
Швидкість	48 км/год
Стеля	дані відсутні
Діаметр	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Корисне навантаження	68 кг

DJI “Matrice 300 RTK” (перший політ – дані відсутні)

(КНР)

Радіус дії	50 км
Час польоту	55 хв
Маса (МЗМ)	9 кг
Швидкість	до 160 км/год
Стеля	7 км
Діаметр	89,5 см
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Корисне навантаження	930 г

“Revolver 860” (перший політ – дані відсутні)

(Китай)

Радіус дії	20 км
Час польоту	40 хв
Маса (МЗМ)	42 кг
Швидкість	дані відсутні
Стеля	дані відсутні
Діаметр	1 м
Тип двигуна	електричний
Корисне навантаження	18 кг (8х60мм мін)

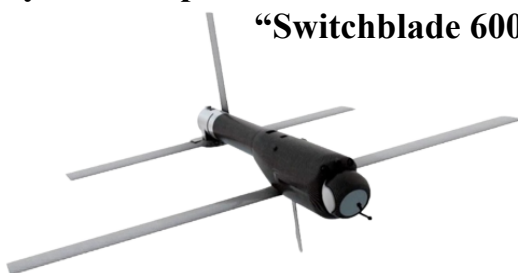
“Bivoj” (перший політ – дані відсутні)

(Чехія)

Радіус дії	дані відсутні
Час польоту	6 год
Маса (МЗМ)	25 кг
Швидкість	дані відсутні
Стеля	дані відсутні
Розмах крил	3,3 м
Розрахунок	1 особа

1.3. Баражуючі боєприпаси-камікадзе

“Switchblade 600” (перший політ – 2011 р.)

(США)

Радіус дії	80 км
Час польоту	40 хв
Маса (МЗМ)	24,7 км
Швидкість	До 185 км/год
Стеля	дані відсутні
Довжина	1,3 м
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний
Маса БЧ	дані відсутні

Продовження таблиці 7

“Phoenix Ghost” (перший політ – 2021 р.)

(США)

Радіус дії	До 40 км
Час польоту	6 год
Маса (МЗМ)	дані відсутні
Швидкість	дані відсутні
Стеля	дані відсутні
Розмах крил	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса бойової частини	дані відсутні

DefendTex D40 (перший політ – дані відсутні) (Австралія)

Радіус дії	20 км
Час польоту	30 хв
Маса (МЗМ)	300 г
Швидкість	72 км/год
Стеля	дані відсутні
Діаметр	дані відсутні
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

“Switchblade 300” (перший політ – 2011 р.)

(США)

Радіус дії	10 км
Час польоту	15 хв
Маса (МЗМ)	2,5 кг
Швидкість	до 160 км/год
Стеля	4 500 м
Довжина	49,5 см
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний
Маса бойової частини	дані відсутні

“Warmate” (перший політ – 2014 р.)

(Польща)

Радіус дії	10 км
Час польоту	1 год
Маса (МЗМ)	4 кг
Швидкість	до 150 км/год
Стеля	500 м
Розмах крил	1,4 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса БЧ	800 г

2. Безпілотні літальні апарати вітчизняного виробництва

2.1. БПЛА забезпечення (розвідувальні)

“Raybird-3” (перший політ – 2016 р.)

1000 км

Радіус дії	до 28 год
Час польоту	23 кг
Маса (МЗМ)	до 140 км/год
Швидкість	3,5 км
Стеля	2,9 м
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	ДВЗ
Тип двигуна	

“Spectator M1” (перший політ – 2019 р.)

150 км

Радіус дії	2 год
Час польоту	5,5 кг
Маса (МЗМ)	до 120 км/год
Швидкість	3 км
Стеля	3 м
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	електричний
Тип двигуна	

Продовження таблиці 7

“Лелека-100” (перший політ – 2017 р.)

Радіус дії	100 км
Час польоту	До 2,5 год
Маса (МЗМ)	5 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	1,5 км
Розмах крила	1,98 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

PD-1 (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії	до 85 км
Час польоту	5 год
Маса (МЗМ)	33 кг
Швидкість	до 140 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	3 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ

“Shark” (перший політ – 2022 р.)

Радіус дії	60 км
Час польоту	більше 2 год
Маса (МЗМ)	10 кг
Швидкість	до 150 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	1,91 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

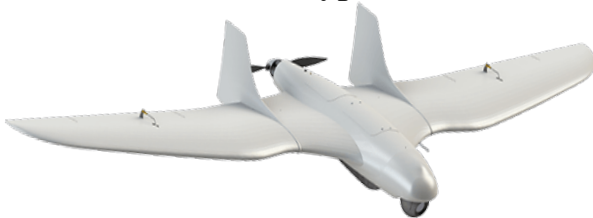
М-10 “Око” (перший політ – 2014 р.)

Радіус дії	до 55 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	4,95 кг
Швидкість	до 130 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	3 особи
Тип двигуна	електричний

“Фурія” (перший політ – 2014 р.)

Радіус дії	50 км
Час польоту	3 год
Маса (МЗМ)	6 кг
Швидкість	до 130 км/год
Стеля	2,5 км
Розмах крила	2 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

“SKIF” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії	40 км
Час польоту	40 хв
Маса (МЗМ)	3,8 кг
Швидкість	дані відсутні
Стеля	дані відсутні
Розмах крила	1,5 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

АСУ-1 “Валькірія” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії	до 34 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	3,5 кг
Швидкість	до 108 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	1,6 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

“Sparrow” (перший політ – 2016 р.)

Радіус дії	до 15 км
Час польоту	до 1 год
Маса (МЗМ)	4 км
Швидкість	до 100 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	0,98 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

“Сокіл-2” (перший політ – 2011 р.)

Радіус дії	10 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	5 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	2 км
Розмах крила	4,2 м
Розрахунок	3 особи
Тип двигуна	електричний

“Берегиня” (перший політ – 2020 р.)

Радіус дії	8 км
Час польоту	45 хв
Маса (МЗМ)	2 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	дані відсутні
Діаметр	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

2.2. Ударні БПЛА

PD-2 (перший політ – 2020 р.)

Радіус дії	200 км
Час польоту	12 год
Маса (МЗМ)	55 кг
Швидкість	до 140 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	5 м
Розрахунок	4 особи
Тип двигуна	ДВЗ
Корисне навантаження	до 19 кг

АН-БК-1 “Горлиця” (перший політ – 2017 р.)

Радіус дії	150 км
Час польоту	7 год
Маса (МЗМ)	200 кг
Швидкість	до 230 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	6,74 м
Розрахунок	22 особи
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	50 кг

Продовження таблиці 7

“Punisher” (перший політ – 2016 р.)

Радіус дії	45 км
Час польоту	1,5 год
Маса (МЗМ)	7,5 кг
Швидкість	до 198 км/год
Стеля	дані відсутні
Розмах крил	2,25 м
Розрахунок	3 особи
Тип двигуна	електричний
Корисне навантаження	2 кг (75 мм уламково-фугасний заряд)

“Кажан” (перший політ – дані відсутні)

Радіус дії	30 км
Час польоту	1 год
Маса (МЗМ)	дані відсутні
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	400 м
Діаметр	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Корисне навантаження	20 кг

2.3. Баражуючі боєприпаси-камікадзе

ST-35 “Грім” (перший політ – 2019 р.)

Радіус дії	40 км
Час польоту	1 год
Маса (МЗМ)	до 10 кг
Швидкість	120 км/год
Стеля	до 1,2 км
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса бойової частини	3,5 кг

RAM II UAS (перший політ – 2018 р.)

Радіус дії	30 км
Час польоту	1 год
Маса (МЗМ)	9,8 кг
Швидкість	70 км/год
Стеля	до 1 км
Розмах крила	2,58 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса бойової частини	3 кг

БЕЗПІЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ РФ

1. безпілотні літальні апарати виробництва рф

1.1. БпЛА забезпечення

	“Дозор-100” (перший політ – 2010 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна	600 км 10 год 95 кг до 150 км/год 10 км 5,4 м 3 особи ДВЗ	
	“Корсар” (перший політ – 2015 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна	200 км 10 год 200 кг до 150 км/год 5,1 км 6,5 м дані відсутні електричний	
	“Мерлин-ВР” (перший політ – 2021 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна	150 км 10 год дані відсутні дані відсутні 5 км дані відсутні дані відсутні дані відсутні	
	ZALA 421-16E5 (перший політ – 2008 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна	150 км до 7 год 16 кг до 110 км/год 3,6 км 5 м дані відсутні ДВЗ	
	ZALA 421-20 (перший політ – 2011 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна	120 км до 8 год 200 кг до 220 км/год 5 км 6 м дані відсутні ДВЗ	
	“Орлан-50” (перший політ – 2016 р.)	Радіус дії Час польоту Маса (МЗМ) Швидкість Стеля Розмах крила Розрахунок Тип двигуна Маса корисного навантаження	120 км 15 год 50 кг до 150 км/год 4,2 км 3,8 м 4 особи ДВЗ 15 кг	

Продовження таблиці 8

“Орлан-30” (перший політ – 2011 р.)

Радіус дії	120 км
Час польоту	5 год
Маса (МЗМ)	27 кг
Швидкість	до 150 км/год
Стеля	4,5 км
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	8 кг

“Орлан-10” (перший політ – 2011 р.)

Радіус дії	120 км
Час польоту	до 18 год
Маса (МЗМ)	14 кг
Швидкість	до 150 км/год
Стеля	6 км
Розмах крила	3,1 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	3 кг

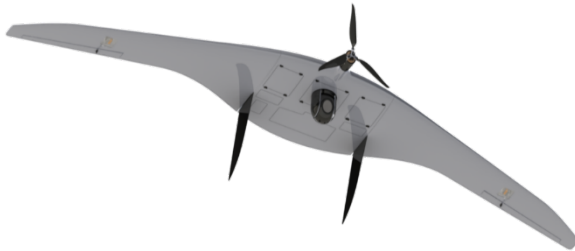
“Типчак-08” (перший політ – 2007 р.)

Радіус дії	120 км
Час польоту	8 год
Маса (МЗМ)	90 кг
Швидкість	до 180 км/год
Стеля	4,5 км
Розмах крила	4,1 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ

Supercam S450 (перший політ – 2017 р.)

Радіус дії	110 км
Час польоту	7 год
Маса (МЗМ)	21 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	4,5 м
Розрахунок	3 особи
Тип двигуна	електричний
Маса корисного навантаження	4 кг

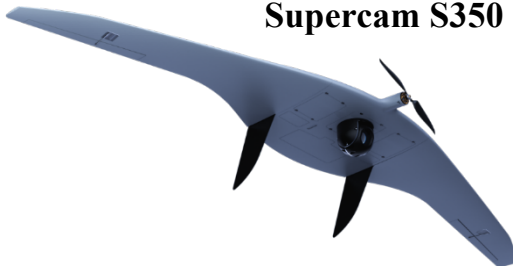
“Гранат-4” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії	100 км
Час польоту	6 год
Маса (МЗМ)	30 кг
Швидкість	До 140 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	3,2 м
Розрахунок	4 особи
Тип двигуна	ДВЗ/електричний

Supercam S350 (перший політ – 2017 р.)

Радіус дії	100 км
Час польоту	4 год 30 хв
Маса (МЗМ)	11,5 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	3,6 км
Розмах крила	3,5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

Продовження таблиці 8

“Грифон-12” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

до 100 км
3 год
8,5 кг
до 120 км/год
4 км
2,3 м
дані відсутні
електричний

“Типчак-05” (перший політ – 2007 р.)

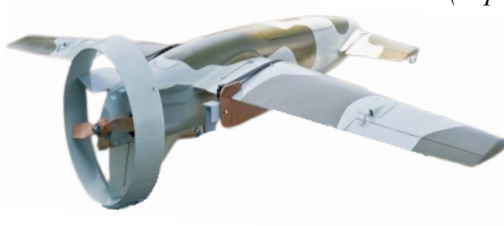

Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

70 км
3 год
70 кг
до 190 км/год
3 км
3,4 м
дані відсутні
ДВЗ

“Типчак-07” (перший політ – 2007 р.)

Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

50 км
3 год
35 кг
до 190 км/год
3 км
2,4 м
дані відсутні
ДВЗ

E95M (перший політ – 2006 р.)

Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

50 км
30 хв
75 кг
до 300 км/год
3 км
2,4 м
дані відсутні
пульсуючий повітряно-реактивний

“Орлан-3М” (перший політ – 2011 р.)

Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

50 км
3 год
7 кг
до 150 км/год
5 км
2,1 м
дані відсутні
ДВЗ

“Ласточка-М” (перший політ – 2021 р.)

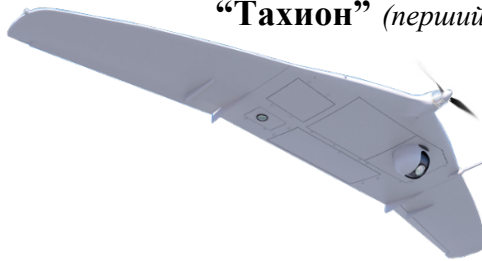
Радіус дії
Час польоту
Маса (МЗМ)
Швидкість
Стеля
Розмах крила
Розрахунок
Тип двигуна

45 км
2 год
5,2 кг
до 120 км/год
3,6 км
дані відсутні
дані відсутні
електричний

Продовження таблиці 8

“Тахион” (перший політ – 2005 р.)

Радіус дії	40 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	25 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	2 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

“Гранат-3” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії	До 40 км
Час польоту	2 год
Маса (МЗМ)	7 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	3,5 км
Розмах крила	2 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ

Supercam S150 (перший політ – 2017)

Радіус дії	30 км
Час польоту	до 2 год
Маса (МЗМ)	5,5 кг
Швидкість	до 120 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	1,5 м
Розрахунок	1 особа
Тип двигуна	електричний

“Элерон-10” (перший політ 2007 р.)

Радіус дії	25 км
Час польоту	2,5 год
Маса (МЗМ)	15,5 кг
Швидкість	до 135 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	2,2 м
Розрахунок	2 особи
Тип двигуна	електричний

ZALA 421-16EM (перший політ – 2014 р.)

Радіус дії	25 км
Час польоту	2,5 год
Маса (МЗМ)	6,5 кг
Швидкість	до 100 км/год
Стеля	3,6 км
Розмах крила	1,8 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

ZALA 421-04 (перший політ 2008 р.)

Радіус дії	25 км
Час польоту	1,5 год
Маса (МЗМ)	5,5 кг
Швидкість	до 100 км/год
Стеля	3,6 км
Розмах крила	1,6 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний

“Элерон-3” (перший політ – 2005 р.)

Радіус дії 25 км
Час польоту 100 хв
Маса (МЗМ) 4,2 кг
Швидкість до 130 км/год
Стеля 3 км
Розмах крила 1,4 м
Розрахунок 2 особи
Тип двигуна електричний

ZALA 421-08 (перший політ – 2008 р.)

Радіус дії 15 км
Час польоту 1,5 год
Маса (МЗМ) 2,5 кг
Швидкість до 125 км/год
Стеля 2 км
Розмах крила 81 см
Розрахунок дані відсутні
Тип двигуна електричний

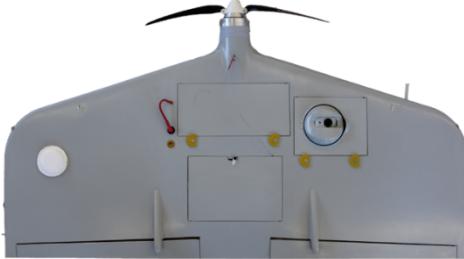
“Груша” (перший політ – 2009 р.)

Радіус дії 15 км
Час польоту 1 год 15 хв
Маса (МЗМ) 2,4 кг
Швидкість до 80 км/год
Стеля до 3 км
Розмах крила 82 см
Розрахунок 2 особи
Тип двигуна електричний

“Гранат-1” (перший політ – 2015 р.)

Радіус дії 15 км
Час польоту 1 год 15 хв
Маса (МЗМ) 2,4 кг
Швидкість до 75 км/год
Стеля 3 км
Розмах крила 83 см
Розрахунок 2 особи
Тип двигуна електричний

“Гранат-2” (перший політ – 2010 р.)

Радіус дії 15 км
Час польоту 1 год
Маса (МЗМ) 4 кг
Швидкість до 85 км/год
Стеля 4,1 км
Розмах крила 2 м
Розрахунок 2 особи
Тип двигуна електричний

“Застава” (перший політ – 2003 р.)

Радіус дії 10 км
Час польоту 1 год
Маса (МЗМ) 5,6 кг
Швидкість до 120 км/год
Стеля 1 км
Розмах крила 2,2 м
Розрахунок 2 особи
Тип двигуна електричний

1.2. Ударні БПЛА

“Альтаир” (перший політ – 2016 р.)
(проходить випробування)

Радіус дії	5000 км
Час польоту	48 год
Маса (МЗМ)	5 т
Швидкість	До 250 км/год
Стеля	12 км
Розмах крила	28,5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	1000 кг

“Орион” (перший політ – 2016 р.)
(проходить випробування)

Радіус дії	250 км
Час польоту	24 год
Маса (МЗМ)	1 т
Швидкість	до 200 км/год
Стеля	7,5 км
Розмах крила	16,3 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	до 200 кг

“Форпост” (перший політ – 1998 р.)

Радіус дії	220 км
Час польоту	14 год
Маса (МЗМ)	372 кг
Швидкість	до 198 км/год
Стеля	4,6 км
Розмах крила	7,2 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	63 кг

Горизонт Эйр S-100 (перший політ – 2006 р.)

Радіус дії	80 км
Час польоту	до 6 год
Маса (МЗМ)	200 кг
Швидкість	до 220 км/год
Стеля	5,4 км
Діаметр гвинта	3,4 м
Тип двигуна	ДВЗ

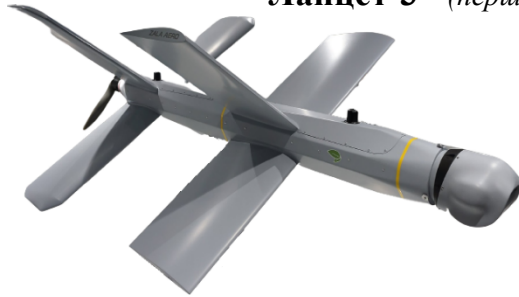
ZALA 421-22 (перший політ – 2012 р.)

Радіус дії	5 км
Час польоту	35 хв
Маса (МЗМ)	8 кг
Швидкість	до 30 км/год
Стеля	1 км
Діаметр	1 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса корисного навантаження	2 кг

1.3. Баражуючі боєприпаси-камікадзе

“Ланцет-3” (перший політ – 2019 р.)

Максимальна дальність	40 км
Час польоту	40 хв
Маса (МЗМ)	12 кг
Швидкість	до 110 км/год
Стеля	дані відсутні
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса БЧ	3 кг

“Ланцет-1” (перший політ – 2019 р.)

Максимальна дальність	40 км
Час польоту	30 хв
Маса (МЗМ)	5 кг
Швидкість	до 100 км/год
Стеля	дані відсутні
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса БЧ	1 кг

“Куб-БЛА” (перший політ – 2018 р.)

Максимальна дальність	40 км
Час польоту	30 хв
Маса (МЗМ)	5,2 кг
Швидкість	до 130 км/год
Стеля	3,6 км
Розмах крила	1,2 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	електричний
Маса БЧ	3 кг

2. безпілотні літальні апарати закордонного виробництва

2.1. Ударні БПЛА

“Shahed-129” (перший політ – 2012 р.)

Радіус дії	1700 км
Час польоту	24 год
Маса (МЗМ)	дані відсутні
Швидкість	150 км/год
Стеля	7,3 км
Розмах крила	16 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	400 кг

(Іран)

“Mohajer-6” (перший політ – 2016 р.)

Радіус дії	200 км
Час польоту	12 год
Маса (МЗМ)	600 кг
Швидкість	до 200 км/год
Стеля	5,4 км
Розмах крила	10 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	100 кг

(Іран)

УБАК-70 “Ловчий” (перший політ – дані відсутні)

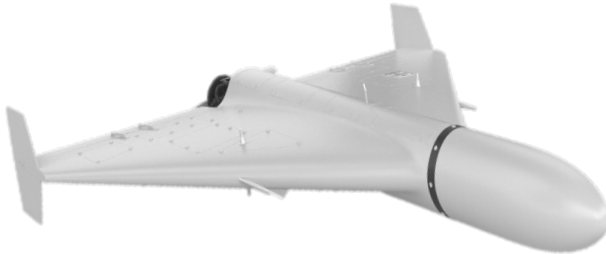
(Білорусь)

Радіус дії	70 км
Час польоту	6,5 год
Маса (МЗМ)	дані відсутні
Швидкість	120 км/год
Стеля	3 км
Розмах крила	7 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	20 кг

2.2. Баражуючі боєприпаси-камікадзе**“Shahed-136” (“Герань-2”)** (перший політ 2020 р.)

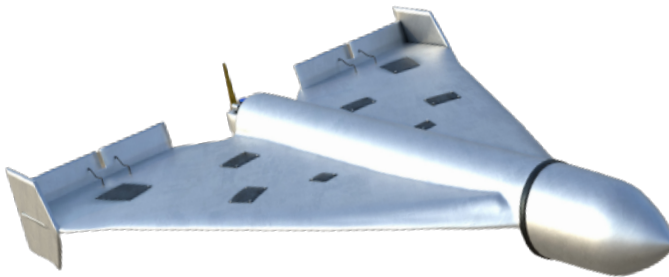
(Іран)

Максимальна дальність	до 2500 км
Час польоту	дані відсутні
Маса (МЗМ)	200 кг
Швидкість	до 185 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	2,5 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	До 50 кг

“Shahed-131” (“Герань-1”) (перший політ 2020 р.)

(Іран)

Максимальна дальність	до 900 км
Час польоту	дані відсутні
Маса (МЗМ)	135 кг
Швидкість	до 185 км/год
Стеля	4 км
Розмах крила	2,2 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	ДВЗ
Маса корисного навантаження	15 кг

УБАК-25 “Чекан” (перший політ – дані відсутні)

(Білорусь)

Радіус дії	25 км
Час польоту	дані відсутні
Маса (МЗМ)	12 кг
Швидкість	90 км/год
Стеля	200 м
Розмах крила	дані відсутні
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	дані відсутні
Маса корисного навантаження	2 кг

БЕЗПІЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ РАДЯНСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

1. БпЛА забезпечення (розвідувальні)

Ту-141 “Стриж” (перший політ 1974 р.),
Знаходиться на озброєнні ЗСУ і рф

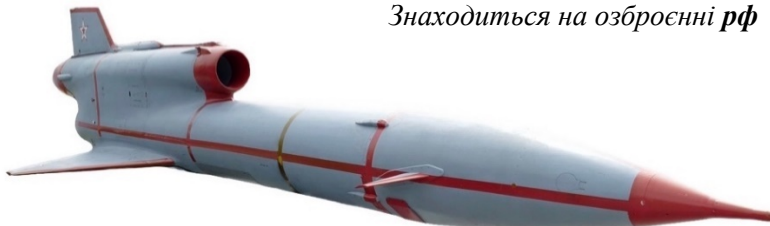
(СРСР)

Радіус дії	500 км
Час польоту	дані відсутні
Маса (МЗМ)	5370 кг
Швидкість	до 1100 км/год
Стеля	6 км
Розмах крила	3,88 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	турбореактивний

Ту-243 “Рейс-Д” (перший політ 1987 р.),
Знаходиться на озброєнні рф

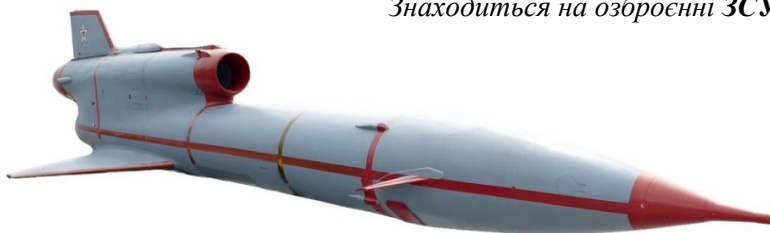
(СРСР)

Радіус дії	180 км
Час польоту	дані відсутні
Маса (МЗМ)	1400 кг
Швидкість	до 940 км/год
Стеля	5 км
Розмах крила	2,85 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	турбореактивний

Ту-143 “Рейс” (перший політ 1970 р.),
Знаходиться на озброєнні ЗСУ і рф

(СРСР)

Радіус дії	90 км
Час польоту	13 хв
Маса (МЗМ)	1230 кг
Швидкість	до 950 км/год
Стеля	1 км
Розмах крила	2,25 м
Розрахунок	дані відсутні
Тип двигуна	турбореактивний

БпЛА, що застосовувались українською та російською сторонами в ході широкомасштабного вторгнення³⁶¹ класифікувались за своїм функціональним призначенням та поділялись на три основні групи – **бойові; забезпечення; багатоцільові (багатофункціональні).**

³⁶¹ Тимочко О.І. Класифікація безпілотних літальних апаратів. / О.І. Тимочко, Д.Ю. Голубничий, В.Ф. Третьак, І.В. Рубан // Системи озброєння і військова техніка. – Х.: ХУПС, 2007 р. – Вип.19. – 140с. – С. 61-66.

Бойові БПЛА:

ударні БПЛА багаторазового застосування;

ударні БПЛА одноразового застосування (баражуючи боєприпаси – “камікадзе”).

БПЛА забезпечення:

розвідувальні;

цільові БПЛА (призначені для корегування вогню артилерії, РЕБ, ретранслятори зв'язку, тощо);

Багатоцільові БПЛА:

об'єднують можливості ударних, розвідувальних та цільових БПЛА.

Довідково: цільові БпЛА є послідовним продовженням розвитку й модифікації попередніх типів розвідувальних безпілотних апаратів у відповідності до потреби вирішення нових завдань всебічного забезпечення бойових дій.

Характер застосування БПЛА українською стороною та російським агресором показав, що за загальними принципами управління безпілотні літальні апарати поділялись на три види:

1. Дистанційно пілотовані літальні апарати (ДПЛА) – з безперервним управлінням наземним оператором, яке здійснювалось з нерухомого або рухомого пункту управління;

2. Безпілотні автоматичні літальні апарати (БпАЛА) – з реалізацією свого функціонального призначення в автоматичному режимі по заздалегідь заданому маршруту;

3. Безпілотні бойові літальні апарати (БпБЛА) / дистанційно керовані літальні апарати (ДКЛА) – з автономною реалізацією свого функціонального призначення, при епізодичному втручанні наземного оператора для коригування цільового призначення або зміни польотного завдання.

Найбільш поширеним типом безпілотних літальних апаратів за час відсічі широкомасштабної агресії були **тактичні БпЛА** (переважно поля бою), які застосовувались для вирішення завдань тактичної розвідки та оповіщення про наміри противника, коригування результатів вогневого ураження бойових порядків протиборчих сторін.

В обмеженій кількості найменувань були представлені **оперативно-тактичні БпЛА**, які мали змогу здійснювали глибоку розвідку та уражати об'єкти ворога в оперативно-тактичній глибині на відстані 100-200 км від станції керування.

За кількістю типів БПЛА даного класу військові формування рф мали майже двократну перевагу, причому більшість з них власного виробництва.

Українські БпЛА аналогічного класу були створені ще до широкомасштабного вторгнення, проте їх масова закупівля не проводилась.

За причини різкого збільшення втрат безпілотних апаратів під час бойових дій, вітчизняне виробництво нових БпЛА не встигало задовольняти поточні потреби військ. Вирішення даного питання в доповнення до зростання дороговартісних поставок від країн-партнерів здійснювалось зусиллями волонтерського руху громадян України та представників світової спільноти.

Стратегічні БпЛА до жовтня 2022 року на практиці не застосовувались жодною з протиборчих сторін. Типів БпЛА даного класу, в розпорядженні Сил оборони України та військових формувань рф не було.

Проте українські БпЛА оперативного та оперативно-тактичного класу (багатоцільові Bayraktar TB2 та PD-2, розвідувальний “Raybird-3”) при необхідності залучались для виконання завдань у стратегічній глибині ешелонування військ противника.

Зі своєї сторони для забезпечення вирішення завдань стратегічного характеру та компенсації зростаючих втрат у безпілотній авіації, уряд рф був змушений придбати в Ісламській Республіці Іран біля 1000 одиниць БпЛА: багатоцільових “Shahed-129” та “Mohajer-6”, дронів -“камікадзе” “Shahed-131” та “Shahed-136”. Це дало змогу ворогу застосовувати безпілотні апарати на всю оперативно-стратегічну глибину української території, вражати з високою точністю ключові об’єкти критичної інфраструктури України, перевантажувати та виводити з ладу елементи системи ППО України.

Довідково: У жовтні військовими формуваннями окупантів було втрачено 410 одиниць БпЛА, при цьому загальні втрати БпЛА зс рф за період агресії з 24 лютого по 31 жовтня 2022 року досягли 1413 апаратів, що в цілому склало біля 70% від наявного парку БпЛА зс рф всіх класів на початок широкомасштабного вторгнення (За матеріалами офіційного сайту Міністерства оборони України та BBC NEWS УКРАЇНА).

В той же час, промисловість рф активно працювала над розробкою та проведенням випробувань перспективних важких БпЛА відповідних класів, здатних нести високоточні засоби ураження (оперативно-стратегічний багатоцільовий важкий безпілотний літак “Альтиус-У”, стратегічний безпілотний реактивний бомбардувальник С-70 “Охотник”). З ряду об’єктивних причин вони так і не надійшли на озброєння у війська противника. Терміни надходження на озброєння були перенесені на кінець 2023 року – початок 2024 року.

Агресор з метою збереження запасів та раціонального використання парку дороговартісних високоточних ракет (“Кинжал”, “Искандер”, “Калибр”, “Х-101”, “Х-555”) при дефіцитній кількості та складності використання високоточних артилерійських снарядів почав широко застосовувати баражуючі боеприпаси – “камікадзе” виробництва Ірану, які при високій точності ураження цілей набагато дешевші та простіші в експлуатації.

Широке застосування дронів-“камікадзе” змінило погляди військових фахівців на застосування безпілотних літальних апаратів, тактику дій військ на полі бою і організацію системи ППО території держави.

Силами оборони України на початковому етапі широкомасштабного вторгнення ефективно використовувались дрони-“камікадзе” вітчизняного виробництва (ST-35 “Трім”) та надані країнами-партнерами в рамках матеріально-технічної допомоги (“Switchblade-300”, “Switchblade-600”, “Phoenix Ghost”, DefendTex D40, “Warmate”). Враховуючі отриманий досвід Україна започаткувала власну програму щодо серійного виробництва та закупівлі дронів-“камікадзе” типу RAM II UAV, які можуть нести баражуючі боєприпаси різної конфігурації вагою до 3 кілограмів. Дрон був розроблений на базі вже відомого українського безпілотника “Лелека-100”, який під час ведення бойових дій показав себе найбільш якісним вітчизняним дроном-розвідником тактичного рівня.

В свою чергу, окупанти у жовтні 2022 року наряду з застосуванням дронів-“камікадзе” іранського виробництва типів “Shahed-131” та “Shahed-136” почали широко застосовувати проти українських військ новітні тактичні ударні безпілотники поля бою російського виробництва дрони-“камікадзе” “Ланцет”.

Застосування дронів-“камікадзе” “Ланцет” для точкового ураження об’єктів бойового порядку підрозділів тактичної ланки (переважно броньованої техніки, артилерійських та зенітно-ракетних систем) здійснювалось в безпосередній близькості до лінії фронту в парі з розвідувальними БпЛА типу ZALA 421-16 або “Орлан”, які виступали в ролі розвідників-навідників на обрану ціль.

З метою порівняльної оцінки наявних можливостей зразків безпілотної авіації Сил оборони України та військових формувань рф, які застосовувались під час бойових дій, наведено огляд співвідношення основних параметрів БпЛА протиборчих сторін (Таблиці 10–11) за їх класифікаційними типами.

Безпілотні літальні апарати на застосуванні Сил Оборони України

1. Безпілотні літальні апарати отримані від країн-партнерів

1.1. Розвідувальні БПЛА	Країна виробник	Тип конструкції	Прийом в експлуатацію	Тривалість польоту	Практична швидкість	Радіус дії	Максимальна злітна маса	Маса корисного навантаження
1. "Scan Eagle"	США		Тек 2002 р.	18 год	Нм 6 км	Рм 990 км	26,5 кг	
2. "EOS C VTOL"	Естонія		Тек 2020 р.	3 год	Нм 4,5 км	Рм 90 км	14,2 кг	
3. "H10 Poseidon VTOL"	Естонія		Тек 2021 р.	2 год	Нм 4 км	Рм 75 км	22 кг	
4. "FlyEye"	РП		Тек 2010 р.	3 год	Нм 4 км	Рм 50 км	12 кг	
5. Quantix "Recon UAS"	США		Тек	45 хв	Нм 2,1 км	Рм 40 км	5 кг	
6. "Vector"	ФРН		Тек	2 год	Нм	Рм 25 км	7,4 кг	
7. "Heidrun"	Данія		Тек	2,5 год	Нм 3,5 км	Рм 20 км	2,4 кг	
8. RQ-20 "Puma"	США		Тек 2007 р.	2 год	Нм 5 км	Рм 15 км	1,7 кг	
9. RQ "Raven 11"	США		Тек 2002 р.	1 год	Нм 5 км	Рм 10 км	1,7 кг	
10. Bayraktar "Mini UAV"	ТР		Тек 2006 р.	1 год	Нм 1 км	Рм 10 км	3,5 кг	
11. DJI "Mavic 3"	КНР		Тек 2021 р.	46 хв	Нм 6 км	Рм 30 км	900 г	
12. DJI "Mavic 2"	КНР		Тек 2020 р.	30 хв	Нм 6 км	Рм 18 км	900 г	
13. Autel Robotics "EVO 2"	США		Тек	40 хв	Нм	Рм 9 км	1,1 кг	
14. Aeryon SkyRanger R60	Канада		Тек 2013 р.	50 хв	Нм 5 км	Рм 5 км	4,2 кг	
15. Parrot ANAFI	США		Тек 2018 р.	32 хв	Нм 6 км	Рм 4 км	500 г	
16. "Black Hornet"	КН		Тек 2012 р.	25 хв	Нм	Рм 1 км	16 г	
1.2. Ударні БПЛА								
1. Bayraktar TB2	ТР		Тек 2014 р.	27 хв	Нм 8,2 км	Рм 300 км	650 кг	95 кг
2. "Bivoj"	Чехія		Тек	6 год	Нм	Рм	25 кг	н. д.
3. Malloy Aeronautics T150	СК		Тек	36 хв	Нм	Рм 70 км		68 кг
4. DJI "Matrice 300 RTK"	КНР		Тек	55 хв	Нм 7 км	Рм 50 км	9 кг	1 кг
5. "Revolver 860"	Китай		Тек	40 хв	Нм	Рм 20 км	42 кг	18 кг
1.3. Баражуючі босприпаси / камікадзе								
1. "Switchblade 600"	США		Тек 2011 р.	40 хв	Нм	Рм 80 км	24,7 кг	н. д.
2. "Phoenix Ghost"	США		Тек 2021 р.	6 год	Нм	Рм 40 км		н. д.
3. "Switchblade 300"	США		Тек 2011 р.	15 хв	Нм 4,5 км	Рм 10 км	2,5 кг	н. д.
4. "Warmate"	РП		Тек 2014 р.	1 год	Нм 500 м	Рм 10 км	4 кг	800 г
5. DefendTex D40	АС		Тек	30 хв	Нм	Рм 20 км	300 г	н. д.
2. Безпілотні літальні апарати вітчизняного виробництва								
2.1. Розвідувальні БПЛА								
1. "Raybird-3"	Україна		Тек 2016 р.	28 год	Нм 3,5 км	Рм 1000 км	23 кг	
2. "Spectator M1"	Україна		Тек 2019 р.	2 год	Нм 3 км	Рм 150 км	5,5 кг	
3. "Лелека-100"	Україна		Тек 2017 р.	2,5 год	Нм 1,5 км	Рм 100 км	5 кг	
4. PD-1	Україна		Тек 2015 р.	5 год	Нм 2 км	Рм 85 км	33 кг	
5. "Shark"	Україна		Тек 2022 р.	2 год	Нм 2 км	Рм 60 км	10 кг	
6. M-10 "Око"	Україна		Тек 2014 р.	2 год	Нм 2 км	Рм 55 км	5 кг	
7. "Фурія"	Україна		Тек 2014 р.	3 год	Нм 2,5 км	Рм 50 км	6 кг	
8. "SKIF"	Україна		Тек 2015 р.	40 хв	Нм	Рм 40 км	3,8 кг	
9. АСУ-1 "Валькірія"	Україна		Тек 2015 р.	2 год	Нм 2 км	Рм 34 км	3,5 кг	
10. "Sparrow"	Україна		Тек 2016 р.	1 год	Нм 2 км	Рм 15 км	4 кг	
11. "Сокіл-2"	Україна		Тек 2011 р.	2 год	Нм 2 км	Рм 10 км	5 кг	
12. "Берегиня"	Україна		Тек 2020 р.	45 хв	Нм	Рм 8 км	2 кг	
2.2. Ударні БПЛА								
1. PD-2	Україна		Тек 2020 р.	12 год	Нм 5 км	Рм 200 км	55 кг	19 кг
2. АН-БК-1 "Горлиця"	Україна		Тек 2017 р.	7 год	Нм 5 км	Рм 150 км	200 кг	50 кг
3. "Punisher"	Україна		Тек 2016 р.	1,5 хв	Нм	Рм 45 км	7,5 кг	2 кг
4. "Кажан"	Україна		Тек	1 год	Нм 400 м	Рм 30 км		20 кг
2.3. Баражуючі босприпаси / камікадзе								
1. ST-35 "Грім"	Україна		Тек 2019 р.	1 год	Нм 1,2 км	Рм 40 км	10 кг	3,5 кг
2. RAM II UAS	Україна		Тек 2018 р.	1 год	Нм 1 км	Рм 30 км	9,8 кг	3 кг

0 1 3 10 30 100 300 1000 3000 10000 км

Таблиця 11

Безпілотні літальні апарати на застосуванні військових формувань рф

1. Безпілотні літальні апарати виробництва рф

1.1. Розвідувальні БПЛА

	Країна виробник	Тип конструкції	Прийом в експлуатацію	Тривалість польоту	Практична швидкість	Радіус дії	Максимальна злітна маса	Маса корисного навантаження
1. "Дозор-100"	РФ		Тек 2010 р.	10 год	10 км	600 км	95 кг	
2. "Корсар"	РФ		Тек 2015 р.	10 год	5 км	200 км	200 кг	
3. "Мерлін-ВР"	РФ		Тек 2021 р.	10 год	5 км	150 км	кг	
4. ZALA 421-16E5	РФ		Тек 2008 р.	7 год	3,6 км	150 км	16 кг	
5. ZALA 421-20	РФ		Тек 2011 р.	8 год	5 км	120 км	200 кг	
6. "Орлан-50"	РФ		Тек 2016 р.	15 год	4,2 км	120 км	50 кг	
7. "Орлан-30"	РФ		Тек 2011 р.	5 год	4,5 км	120 км	27 кг	
8. "Орлан-10"	РФ		Тек 2011 р.	18 год	6 км	120 км	14 кг	
9. "Типчак-08"	РФ		Тек 2007 р.	8 год	4,5 км	120 км	90 кг	
10. Supercam S450	РФ		Тек 2017 р.	7 год	5 км	110 км	21 кг	
11. "Гранат-4"	РФ		Тек 2015 р.	6 год	4 км	100 км	30 кг	
12. Supercam S350	РФ		Тек 2017 р.	4,5 год	3,6 км	100 км	11,5 кг	
13. "Грифон-12"	РФ		Тек 2015 р.	3 год	4 км	100 км	8,5 кг	
14. "Типчак-05"	РФ		Тек 2007 р.	3 год	3 км	70 км	70 кг	
15. "Типчак-07"	РФ		Тек 2007 р.	3 год	3 км	50 км	35 кг	
16. E95M	РФ		Тек 2006 р.	30 хв	3 км	50 км	75 кг	
17. "Орлан-3М"	РФ		Тек 2011 р.	3 год	5 км	50 км	7 кг	
18. "Ласточка-М"	РФ		Тек 2021 р.	2 год	3,6 км	45 км	5,2 кг	
19. "Тахион"	РФ		Тек 2005 р.	2 год	4 км	40 км	25 кг	
20. "Гранат-3"	РФ		Тек 2015 р.	2 год	3,5 км	40 км	7 кг	
21. Supercam S150	РФ		Тек 2017 р.	2 год	5 км	30 км	5,5 кг	
22. "Элерон-10"	РФ		Тек 2007 р.	2,5 год	4 км	25 км	15,5 кг	
23. ZALA 421-16EM	РФ		Тек 2014 р.	2,5 год	3,6 км	25 км	6,5 кг	
24. ZALA 421-04	РФ		Тек 2008 р.	1,5 год	3,6 км	25 км	5,5 кг	
25. "Элерон-3"	РФ		Тек 2005 р.	1,7 год	3 км	25 км	4,2 кг	
26. ZALA 421-08	РФ		Тек 2008 р.	1,5 год	2 км	15 км	2,5 кг	
27. "Груша"	РФ		Тек 2009 р.	1,3 год	3 км	15 км	2,4 кг	
28. "Гранат-1"	РФ		Тек 2015 р.	1,3 год	3 км	15 км	2,4 кг	
29. "Гранат-2"	РФ		Тек 2010 р.	1 год	4,1 км	15 км	4 кг	
30. "Застава"	РФ		Тек 2003 р.	1 год	1 км	10 км	5,6 кг	

1.2. Ударні БПЛА

1. "Альгаир"	РФ		Тек 2016 р.	48 год	12 км	5000 км	5 т	1 т
2. "Орион"	РФ		Тек 2016 р.	24 год	7,5 км	250 км	1 т	0,2 т
3. "Форпост"	РФ		Тек 1998 р.	14 год	4,6 км	220 км	372 кг	63 кг
4. Горизонт Эйр S-100	РФ		Тек 2006 р.	6 год	5,4 км	80 км	200 кг	н. д.
5. ZALA 421-22	РФ		Тек 2012 р.	35 хв	1 км	5 км	8 кг	2 кг

1.3. Баражуючі боеприпаси / камікадзе

1. "Ланцет-3"	РФ		Тек 2019 р.	40 хв		40 км	12 кг	3 кг
2. "Ланцет-1"	РФ		Тек 2019 р.	30 хв		40 км	5 кг	1 кг
3. "Куб-БЛА"	РФ		Тек 2018 р.	30 хв	3,6 км	40 км	5,2 кг	3 кг

2. Безпілотні літальні апарати закордонного виробництва

2.1. Ударні БПЛА

1. "Shahed-129"	Іран		Тек 2012 р.	1 хв	5 км	5000 км	8 кг	0,2 т
2. "Mohajer-6"	Іран		Тек 2016 р.	1 год	5 км	5000 км	8 кг	63 кг
3. УБАК-70 "Ловчий"	РБ		Тек	1 год	5 км	5000 км	8 кг	н. д.

2.2. Баражуючі боеприпаси / камікадзе

1. "Shahed-136" ("Герань-2")	Іран		Тек 2020 р.		4 км	2500 км	200 кг	50 кг
2. "Shahed-131" ("Герань-1")	Іран		Тек 2020 р.		4 км	900 км	135 кг	15 кг
3. УБАК-25 "Чекан"	РБ		Тек		200 м	25 км	12 кг	2 кг

0 1 3 10 30 100 300 1000 3000 10000 км

В умовах нестачі спеціалізованих військових безпілотників українські військовослужбовці на тактичному рівні широко використовували комерційні дрони цивільного призначення. Близько 95% серед них складала продукція китайської компанії “DJI” та американської “Autel Robotics”. Головними перевагами цих дронів (переважно квадрокоптерів) були: компактність, відносно невисока ціна та простота використання. Наявна оптика дронів давала змогу виконувати розвідувальні завдання на невеликих відстанях в тактичній глибині, що дозволяло командирам тактичної ланки в режимі “онлайн” вести спостереження за полем бою, більш ефективно здійснювати маневр підрозділами та управляти вогнем.

Для більш ефективної роботи, комерційні дрони цивільного призначення “перелаштовували” під виконання необхідних завдань, оснащували додатковими акумуляторними батареями, тепловізорами, лінзами, підсилювачами сигналу тощо. Крім того, поширилась практика переобладнання безпілотних літаків, що працюють за “вертолітною” аеродинамічною схемою, під малі ударні дрони. За допомогою спеціального пристрою до них кріпили ВОГ-и або інші гранати.

Разом з тим, як показав досвід застосування таких дронів, вони мали обмежені показники щодо ваги корисного навантаження, дальності застосування та часу автономної роботи (близько 20-30 хв). Крім того, ці апарати не могли ефективно протидіяти засобам РЕБ.

ВИСНОВКИ:

Безпілотні літальні апарати стали невід’ємним фактором ведення збройної боротьби під час відсічі російської агресії.

Використання БпЛА надало можливість підтримувати дії військ (сил) в умовах реального масштабу часу щодо вирішення наступних завдань:

- ведення повітряної розвідки з метою з’ясування намірів противника та виявлення місць розташування його сил і засобів на всій тактичній, оперативній та стратегічній глибині побудови військ;

- спостереження за важливими районами місцевості, державного кордону, лінією зіткнення протиборчих сторін;

- надання інформації для зменшення часу на оперативне прийняття рішень та реагування на зміни в обстановці, яка склалася;

- цілевказання своїм військам про накопичення особового складу та техніки агресора;

- нанесення безпосереднього вогневого ураження важливим об’єктам ворога за допомогою багаторазових ударних БпЛА та дронів – “камікадзе”;

- корегування вогню артилерії, забезпечення ведення контрбатареїної боротьби, уточнення результатів вогневих ударів;

забезпечення стійкого зв'язку та ретрансляція даних між віддаленими абонентами мереж зв'язку;

здійснення заходів РЕБ та радіоелектронного подавлення, постановка радіоелектронних перешкод;

відволікання уваги або використання в ролі хибних повітряних цілей;

доставка малогабаритних важливих вантажів, тощо.

Під час бойових зіткнень, застосування БпЛА виявило перевагу перед пілотованими апаратами, з'явилися сфери застосування БпЛА, де вони не мають пілотованої альтернативи. Серед них: ближня розвідка на користь підрозділів тактичних ланок, ведення спостереження та бойові дії в міських умовах, тривалий (доба і більше) моніторинг великих територій на відстані в сотні кілометрів від бази управління для отримання оперативної інформації.

Наймасовішими типами БпЛА, які застосовувались за час широкомасштабного вторгнення українською стороною та окупантами були легкі літальні апарати тактичного класу, насамперед поля бою.

При перетині лінії зіткнення протиборчих сторін, основні зусилля безпілотних апаратів зосереджувалися на повітряній розвідці підрозділів противника в тактичній глибині, огляду мостових переходів на бар'єрних рубежах, виявленні і ураженні засобів ППО, уточненні лінії переднього краю (положення підрозділів та їх резервів), стану важливих об'єктів критичної інфраструктури, корегуванні вогню артилерії, уточненні результатів вогневого ураження, а також оцінки ступеня обладнання і маскування власних позицій.

З цією метою БпЛА оснащувались різноманітними засобами розвідки (оптико-електронної, тепловізійної, радіоелектронної, радіолокаційної), що давало змогу цілодобово проводити спостереження за територією зайнятою противником в тактичній та оперативній глибині.

Новою тенденцією на полі бою стало масоване завдання ударів на виснаження з використанням баражуючих боєприпасів (дронів-“камікадзе”) та ударних БпЛА із високоточними ракетами і бомбами. Постійне застосування такого озброєння в значній мірі нівелювало відмінність між “фронтом і тилом”, деморалізовувало противника, порушувало управління військами й логістикою.

Разом з тим, за досвідом експлуатації проявились основні недоліки БпЛА:

обмеження щодо застосування окремих класів БпЛА залежно від часу та погодних умов протягом доби;

слабка інтелектуальність (варіативність) дій в автономному режимі;

відсутність прихованості каналів радіоуправління і передачі даних;

низька живучість конструкції;

порівняно невелика дальність дії дистанційного управління БпЛА з пунктів управління (за умов відсутності додаткових засобів ретрансляції);

значні обмеження за вагою та складом корисного навантаження.

Широкий діапазон найменувань типів БпЛА засвідчив про проблему необхідності утримання на озброєнні уніфікованого парку БпЛА власного виробництва та неможливістю забезпечити його створення в короткостроковій перспективі.

Україна була змушена звертатись до країн-партнерів щодо забезпечення її потреб в безпілотних апаратах в рамках міжнародної матеріально-технічної допомоги, шукати шляхи придбання готових зразків БпЛА за кордоном або комплектуючих для їх виготовлення.

В той же час, для агресора стало проблематичним закупівля за кордоном відповідного озброєння і комплектуючих для його виробництва внаслідок накладених на нього санкційних обмежень. Одним із варіантів рішень для ворога цього питання став пошук можливостей закупівлі необхідних БпЛА у інших недемократичних (Китай) та підсанкційних країнах (Ісламська Республіка Іран).

Силам оборони Україні у жовтні 2022 року вдалося досягти відносного паритету з агресором щодо кількості та якості БпЛА, в великій мірі, завдяки роботі українського волонтерського руху та постійній матеріально-технічній допомозі від країн-партнерів. Разом з тим, Україна втратила ініціативу в застосуванні дронів-“камікадзе”. Противник зміг забезпечити та наростити масоване застосування дронів -“камікадзе” типів: “Shahed-131”, “Shahed-136”, “Куб” та “Ланцет”, які він зухвало найменував “високоточною зброєю перемоги” на противагу реактивним системам залпового вогню типу M142 HIMARS та M270 MLRS, які використовувались підрозділами ЗС України при нанесенні високоточного вогневого ураження агресору.

З огляду на сталу тенденцію збільшення інтенсивності застосування ворогом БпЛА всіх типів, а особливо ударних дронів-“камікадзе”, керівництво Сил оборони України вважало стратегічним завданням здійснення комплексу необхідних організаційно-технічних заходів з метою ефективної протидії безпілотним літальним апаратам агресора, шляхом створення і постійного нарощування бойових спроможностей комплексної системи ППО угруповань військ (сил) та всієї території держави.

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(жовтень 2022 року)

Міністерство оборони України, 2022
Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022

Надруковано:
Київ, вул. Шолуденка, 27/6
Свідоцтво про реєстрацію № 38 від 29.04.2016 р.
e-mail: v.a.bidnyi@mil.gov.ua; тел.: (044) 271-34-37

Наклад 130 прим.

www.mil.gov.ua